MEVLÂNÂ
CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

IV

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1386
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
IV

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1002-2

Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile birinci defa olarak 5.000 adet bastırılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA".

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir ülkede kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç" olarak değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle kitaplara yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, insanlık tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, demokrasi klasiklerini...kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna katkıda bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki toplumsal üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınlayacağız. Böylece, ulusal kültürel birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirlenme" ortamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek alandır. Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varıp, derinliğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma edimine ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrensel kültür birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başlattığımız girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara ağırlık veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine önemli katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

IV. CİLTTEKİ ŞİİRLERE AİT BİRKAÇ SÖZ

Hemen - hemen hepsi de bir olay dolayısıyla ve irticâlen inşâd edilen bu şiirlerin bâzıları, âdeta birbirine karışmıştır. Aynı bahirden iki, hattâ üç şiirde aynı beyitler, bâzı kere tıpkı-tıpkısına, bâzı kere de pek az bir farkla tekrarlanıyor. Notlarla bunları gösterdik. Bizce, birkaç kişinin yazması sonucunda bu şiirlerin aynı veyahut ayrı oluşu şüphesi doğmuş ve bu tedâhül, bundan meydana gelmiştir. Ayrıca, her ciltte olduğu gibi bu ciltte de geçen Türkçe sözleri gene not olarak tesbit ettik. Eflâkî Ahmed Dede, «Menâkıb-al Ârifîn» de bu ciltte geçen şiirlerin bir kısmının, ne münâsebetle söylendiğini kaydetmekte; şimdi onları, sırasıyla yazacağız:

§ «Bahr-i Remil» devamında «V» kafiyesinde bulunan ve CLXVII. gazelin son beyti olan «Canların başlarına ayak basan Tebrizli Şems'in izine ayak basma, başını koy, secdeler et» meâlindeki beyti, bir gün Şems'i övdükten sonra okumuştur (İst. Üniv. nüshası, b. 122, Tahsin Yazıcı tercemesi, Âriflerin Menkıbeleri, II, s. 76). İhtimal bütün gazel, bu münasebetle söylenmiştir.

§ Aynı bahrin «H» kafiyesinde CLXXX. gazel olan ve «Ey ayrılığıyla yeryüzünü de, gökyüzünü de ağlatan sevgili, gönül kanlar içinde oturakalmış, akılla can, ağlamıya koyulmuş» beytiyle başlıyan gazeli, Kuyumcu Salâhaddîn'in cenazesinde okumuştur (141. a-b, II. s. 178).

§ Gene bu bahrin «Y» kafiyesinde bulunan CCII. gazelin beşinci beytini (b. 973) rebap dolayısiyle okuyor (147 b, II, s. 213). Beyit şudur : «Görünüşte sopadır, içyüzden ejderhâ; mademki Mûsa değilsin, öyle bir kahredici ejderhânın üstüne varma». Gazelde, rebâba âit birşey yoksa da sopa-tahta ilgisi yüzünden rebâbı haram sayan birisine karşı okuyabilir de.

§ «Bahr-i Reml-i Müseddes» te « A » harfinin V. gazeli olan ve « Gönül buğdaya benziyor, bizse değirmeniz sanki ; değirmen nerden bilecek

bu dönüş niçin ? » beytiyle başlıyan gazeli, birgün bir değirmene bakarak söylüyor (71. b, s. 400).

§ Aynı bahrin «B» kafiyesinde XVII. gazel olan ve «Hiç bilmiyor musun, rebâp ne diyor; gözyaşlarıyla, yanıp kavrulmuş ciğerlerle neler söylüyor?» beytiyle başlıyan gazeli, rebâbı kınayanlara, haram olduğunu söyliyenlere inşad ediyor. Medreseleri hocalara, tekkeleri şeyhlere verdik. Rebâp garip; ona kimse saygı göstermiyor. Bu yüzden biz de o garibi okşuyoruz deyip, bu gerçekten de çok güzel gazeli inşad ediyor (32. b, s. 180).

§ Aynı bahrin «S» kafiyesindeki LXIV. gazeli, bir semâ' esnasında, bir köşede oturmakta olan Kuyumcu Salâhaddîn'i kastederek okuyor. Bizim nüshamızda bu gazelin ilk beyti, «Âhır zamanda öz canından başka feryâda erişen, öz canından başka imdâda gelen yoktu, yok» meâlindedir. Eflâkî'deyse bu beyit, «Âhır zamanda Salâhaddîn'den başka feryâda erişen yoktur; Dînin Salâh'ıdır yardıma erişen ancak» meâlinde ve şu tarzdadır:

Nist der âhır zeman feryâd-res
Cuz Salâhuddîn Salâh-i dîn u bes

(142. a-b, II, s. 183-184).

§ Gene aynı bahrin «M» kafiyesinde bulunan XCIII. ve «A seçilmiş dost, nasıl da buldum seni; a gönül, a gönüller alan, nasıl da buldum seni» matlaiyle başlıyan gazelin, «Bizim işimizden-gücümüzden boyuna kaçardın, işe koyulmuştun tam, o arada nasıl da buldum seni» beytini (gazelin ikinci beyti, b. 2228), Kemâleddîn Kâbî'yi kucaklayıp okuyor (34. b, s. 190).

§ Gene bu bahrin «Y» kafiyesinde, CXXXV. gazel olan ve «Baş gözü, gam ne kadarsa o kadar ağlıyabilseydi geceleri de ağlardı, gündüzleri de» beytiyle başlıyan gazel, Tebrizli Şems'e bir mersiyedir (131. a-b, II, s. 125). Gerçekten pek yanık bir ağıt olan bu şiir, yirmi dokuzuncu beytinden (b. 2628) ve tümünden anlaşıldığı gibi Şems'e bir ağıttır ve Şems'in şehadetine adam-akıllı inandıktan sonra söylediği ağıtlardan biri ve en yanığıdır.

§ «Bahr-i Munsarih» in «N» harfinde, LXXVIII. gazel olan ve «Dudağımdan ansızın güle, gül bahçesine ait bir lâf çıktı; o gül yanaklı geldi de ağzıma bir tokat attı» matlaiyle başlıyan gazeli, Şemseddîn-i Malatî'ye söylüyor. Mevlânâ birgün, Çelebi Husâmeddîn'in bağında Şems'ten bahsediyor ve onu övüyor. Şemseddîn-i Malatî, Şems'e kavuşamadığına hayıflanınca Mevlânâ, semâa kalkıp bu gazeli inşad ediyor (20. b, s. 103).

Eflâkî'deki bu kayıtları tesbit ettikten sonra şimdi kendi buluşlarımızı sıralıyalım:

§ «Bahr-i Remil» de CLXIV. gazelin dördüncü beyti «Gönülde, aşk okundan yüz binlerce yara var; yüzlerce yaralı av, fakat ortada ne ok görünüyor, ne yay var» meâlindeki beyit, Yûnus Emre'nin şu beytine pek benzer:

Yârab bu ne dertdür derman bulunmaz
Ya bu nė yaradur zahmı belürmez

(Abdülbâki Gölpınarlı : Yûnus Emre Divânı; İst. Ahmet Halit Kitabevi - 1943, s. 340).

Yûnus, herhalde bu mazmûnun ilhâmını Mevlânâ'dan almıştır. Fuzûlî'nin şu beyti de aynı mazmûnu taşımaktadır :

Ne keman-dârsın ey meh ki atıp gamze okun
Yıhdığın saydde nî zahm u ne peygân görünür

§ CXCVIII. gazelin, «A Tebrizli Şems, Yûsuf gibi bir kuyuya düşmüşsün, a âbıhayât, nasıl oldu da ipten bile gizlendin gitti» meâlindeki son beyti, Şems'in şehid edildikten sonra kuyuya atıldığına bir îhâmdır. Divân edebiyatı mazmunculuğu bakımından Şems, Yûsuf'a benzetilince kuyunun anılmamasına imkân yoksa da esasen Şems'e bir ağıt olan bu şiirde bu olaya bir îhâm olmaması ihtimali de yoktur.

§ CCXVI. şiir, Yûnus'un «içinde» redifli şiirlerine pek benzer (Karşılaştırınız: Yûnus Emre Divânı, s. 77-82, «E» kafiyesi, şiir VI, VII, VIII, IX ve X).

§ CCXVII. gazel, Şems'in ilk gidişinden sonra söylenmişe benzer.

§ CCXXIII. şiirdeki şu beyitler, Şems'in ihtiyarlığını açıkça bildiriyor:

«Tahtının önünde ihtiyar biri, ayağını vura vura sarhoşça oynamada;
fakat o, bilgi deryâsı, buyruğu yürür biri, bir akıllı-fikirli er.

Bilginin eteğini dişleriyle tutmuş amma aşk kelpeteni de onda bir diş
bile bırakmamış.

Ben, o ihtiyarın ışığına şaşkın, o, sevgilide yok olmuş gitmiş; onun ayna gibi bir yüzü var, benim tarak gibi iki başım.

O lâtif ihtiyarın güzellik ışığında kocaldım gitti; ben ona pervâne kesildim âdeta, onunsa benden hiçbir pervâsı yok.

Sonucu, a bilgide kâinatın ustası dedim, hünerle lûtuf iklimlerini bir köşk haline getir, orda bir yurt kur.

A keskin gözlü, a ileriyi gören dedi bana, benden pîrce, sapasağlam bir can öğütü duy.

Bilgiyi de, filozof bilgini de, filozofimizi, edebimizi-hünerimizi de bir gül yüzlü inci tanesinin önünde gark olmuş gör.»

(III. ciltte, b. 1144-1150, «III. ciltteki şiirlere ait birkaç söz» e de bakınız, s. 474-477).

§ CCXXIV. gazelin 17-18. beyitleri (b. 1170-1171), şiir telâkkisini göstermesi bakımından çok önemli.

§ «Bahr-i Reml-i Müseddes» te, XIII. gazelin «Tebrizli Şems, altmışından sonra cilveler göreyim, işveler seyredeyim diye beni yeniden gençleştirdi» meâlindeki son beyti de (b. 1356), Mevlânâ'nın Şems'le altmışından sonra, altmış iki yaşında buluştuğunu açıklamadadır (III. ciltte, «III. ciltteki şiirlere ait birkaç söz» kısmına da bakınız; s. 474-477).

§ XVII. gazel olan ve «B» kafiyesinde bulunan gazel, rebâba ait bir şiirdir. Yûnus Emre'nin, içinde :

Mevlânâ sohbetinde saz ile işret oldı
Ârif ma'nîye daldı çün biledür ferişte

beytiyle Mevlânâ'yı öven ve :

İy kopuz ile çeşte aslun nedürür işde
Sana sual soraram aydıyır bana üşde

matlaiyle başlıyan şiiri aynı meâl ve mazmundadır. Hele bu şiirdeki :

Aydur aslımdur ağaç koyun kirişi bir kaç
Gel işretüm dinle geç aklı koma beleşde

Ağaç deri derildi kiriş ile bir oldı
Işk denüzine daldı behâne yok bu işde

beyitleri âdeta terceme denecek kadar Mevlânâ'ya yaklaşır (Karşılaştırınız : Yûnus Emre Dîvânı, s. 82-83, «E» kafiyesi, şiir XL).

Pir Sultan Abdal'ın:

Gel benim sarı tanburam

mısraiyle başlıyan nefesi de aynı meâlde ve şüphe yok ki Yûnus'un tesiriyle yazılmıştır (Abdülbâki Gölpınarlı ve Pertev Nailî Boratav : Pir Sultan Abdal, Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü, No: 5, Halk Edebiyatı Serisi 1, Türk Tarih Kurumu

Basımevi - Ankara, 1943, s. 99-100, şiir. 27) Dertli'nin de bu mazmunda bir şiiri vardır.

§ Aynı bahirde, «T» kafiyesinde XXIV. gazelin 17. beyti (b. 1497) şudur:

«Medresemiz aşktır, müderrisimiz ululuk ıssı; bizse bilgi elde etmiye uğraşan talebeyiz, dersimizi tekrarlar dururuz.»

Bu beyit, Yûnus Emre'nin şu beytine ne kadar benzer:

Biz tâlibleruz her dem ışk sabakın okuduk
Çalab müderris bize ışk hod medresesidür

(Yûnus Emre Divânı, s. 298, «R» kafiyesi, şiir XXXIX).

§ XXXVI. gazel, ölüm ve ömür hakkındadır. Bu şiir de Yûnus Emre'nin:

Sen bu cihan mülkünü kafdan kafa dutdun dut
Ya bu dünya malını oynayuban utdun dut

matlâlı şiirine pek benzer (Karşılaştırınız : Yûnus Emre Divânı, s. 385, «T» kafiyesi, şiir IV).

§ Aynı kafiyede, XLVIII. gazel, Şems'in bulunmadığı zamanlara, Konya'dan ilk gidişinden sonraki devreye ait bir şiir olmalıdır.

§ «M» kafiyesinde, LXXXIII. gazel, Şems'in ilk gidişinden sonra gelmek üzere yola düzüldüğünü duyunca söylenmiş olacak.

§ Aynı kafiyede XC. gazel, Şems'in gidişinden sonra yazılmış olmalı.

§ «Y» kafiyesindeki CXXXIV. gazel :

«Sevgili, bir an olsun gel eve; bir an olsun, şu canımızı tazele.

Şu arkadaşları bir an olsun güldür; bir an olsun meclisimizi beze.

Beze de gökyüzü, geceyarısında güneşi ap-açık görsün.

Beze de aşk ışığı, Konya'dan parlasın, bir anda tâ Semerkand'e, Buhârâ'ya vursun.

Bir solukta geceyi gündüze döndür; bir anda, hemencecik, eğlenmeden, bahane getirmeden ışıt bizi.

Işıt da o güneş, kayadan su fışkırır gibi gönülden doğuversin, görünsün.

Padişahın şehri olan gönülden doğsun da Nûşîrevan'la Dârâ'nın mülkünü bir anda birbirine katsın.»

(b. 2593-2599), hem düşünce ve şairlik kudretini bilmesi, hem gelecekte de unutulmıyacağını belirtmesi, hem de Konya'yı benimsemesini tesbit etmesi bakımından çok değerli, çok önemli bir gazeldir.

§ « Bahr - i Munsarih » te , « T » kafiyesindeki XX. gazelin, bilhassa son

beytinden de anlaşıldığı veçhile Şems'in şehadetinden sonra onu, Tebriz'e gitmiş sandığı sırada söylendiği muhakkaktır.

§ Aynı bahrin «D» kafiyesinde XII. gazel, kime söylendiği belli olmıyan bir taşlama.

§ Aynı bahrin «N» harfindeki LXXVIII. gazelinin 10-11. beyitlerindeki hırsız hikâyesi, «Mesnevî» de geçer (Ev sahibinin, hırsızı yakalamak üzereyken birisinin seslenmesi yüzünden kaçırması; Mesnevî Tercemesi, Maarif Vekâleti, Şark-İslâm Klâsikleri Yayını, II, 1943, s. 260-264).

§ Aynı kafiyedeki LXXXIV. gazelin 6-7. beyitlerindeki (b. 3823-3824) Eyâz - çarık mazmunu, bir hikâye olarak «Mesnevî» de de geçer (c. V, s. 155 ve devamı).

§ «Y» kafiyesindeki CIII. gazeli, Dîvâne Mehmed Çelebi hakkında söylediği hakkında bir kanaat vardır (Abdülbâki Gölpınarlı : Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik; İnkılâp Kitabevi-1953, s. 105, not 130).

§ Aynı kafiyedeki CXIII. gazel, bir soğuk, bir yabancı kişi yüzünden yarım kalan bir semâ' meclisi hakkında söylenmiştir.

§ CXXI. gazel, gerçeği kendinde buluşun bir ifadesidir.

Abdülbâki GÖLPINARLI

BAHR-İ REMİL'in devamı

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât

- M -

CIV

Başımızı ayak edindik de sonucu, ırmağı aştık; bütün bir âlemi birbirine kattık da tezce âlemden dışarı fırladık.

Baldırlarımızın altındaki aşk Burâk'ı, Arş'ın Burâk'ıydı; bir sıçradık, gökyüzüne varıverdik.

Nelik - nitelik âlemini zerreler gibi birbirine kattık da o neliksiz-niteliksiz padişahın tahtına dek at sürdük.

İnsan anlayışı da, insan vehmi de, insan âklı da, hepsi yolda dökülüp saçıldı; çünkü insanı çevreliyen altı yönü de aştık biz.

İlk konak olarak kanlarla dolu bir deniz göründü, kanlı ayaklarımızla dalgaları aşıp geçtik (*).

O Leylâ'nın Mecnûn'larının bulunduğu sınıra gelince atımız serkeşlik etti, zaptedemedik, Mecnûn'un sınırını da aştık.

Kaarûn'a benziyen nefis, bizim bu çalışıp çabalamamızla yerin dibine geçti; ondan sonra da ercesine Kaarûn'un hazinesine doğru at sürdük biz.

Çöllerde, yazılarda, onun ışığıyla aştığımız yollardan bir zerresini bulsa çöl de canlanırdı, yazı da.

Gizlenmiş, saklanmış incilerin bulunduğu hazinelere varıncıyadek inci gibi değerli nice sedefleri taşlar altında ezdik.

10. Can arslanı, tâ ezelde Tebrizli Şems'in mumuna pervâneydi, sanma ki şimdi ona yelip yortmadayız.

---

* *Bu beyit, Konya nüshasında yok, bizdeki yazmadan aldık.*

CV

Andları kıracağım zaman, bağlarımı koparacağım, öğütleri kırıp geçireceğim zaman geldi-çattı.

Adamı kıskıvrak bağlıyan feleğin düğümlerini bir-bir çözeceğim; ecel kılıcı gibi o düğümleri kesip biçeceğim.

Herşeye boş verme pamuğunu gönlün iki kulağına tıkıyacağım; dayanıp öğüt dinlemiyeceğim, bütün bağları kırıp atacağım.

Mühürlü balmumunu kilitten söküp atacağım; şeker kamışlığına girip bir dal koparacağım, şu şekerleri döküp saçacağım artık.

Niceyedek şundan-bundan çekineceğim; aşktan utanayım bâri. Ne zaman şu çekinip sakınmadan kurtulup üste çıkacağım, hepsini kırıp geçirerek rahata kavuşacağım?

CVI

(s. 202) Sâkî, gece şarabını kadehe doldurmuş, çıkageldi; ölümsüzlük şarabını için, her çeşit yemeden-içmeden vazgeçin.

Yemeden doyun, kulaksız duyun, harfsiz konuşun; susun, söz bitti artık.

A âşıklar, arının, güzelleşin, kadehimizi çekin de esriyin; yücelikler bineklerine binin, dalın topluluğun içine.

Davranın, kalkın, tellâl bağırdı, haydi dedi, nerde erler? Aşkla kıyâmet tellâlı geldi size; ne de güzel kalkış bu.

20. İçin, âfiyetler olsun, sonra neş'elenin, çalın-çağırın, helâl olsun size; bugün bayram günü; kalkın da bayramlaşın.

Birleşme yolunda bize uyun, uyun bize; gerçekten de biz bir ırmağız; bizi ark-ark o ayırmıştı vesselâm.

A eşim-dostum Selsebîl 'e benzer bir ırmak akıt; kalk a genç, gönüllerden cennetler açalım artık (*).

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

CVII

Meclisin canı, meclise doğru adım-adım geliyor salına-salına; alnında güneş parıl-parıl parlamada, sağ elinde şarap kadehi.

Fırsatı ganimet bilirsek bahtımız geliyor salına-salına; a olgun kişi, bundan böyle çıy-çıy vaitlere kapılma.

Dâveti duyup icâbet eden Tanrı yardımı, gerçekten de, a benim ulularım gelin, katılın uluların arasına diye çağıra-çağıra geldi işte.

Gerçekten de Allah çağırıyor sizi, çıkın şu darlıktan; gerçekten de buluşacağımız şu yer, Meş'ar-al Harâm'dır dedi.

Demek istediği şu ki: Çabuk varlığınızdan geçin, benliğinizi bırakın; yoksa her an bir bağla bağlanır kalırsınız, her iki adımda bir tuzağa düşersiniz, bir tuzağa.

Varlıktan geçeceğiz de nereye varacağız?. Yokluğa... Yokluk, mânadır, varlıksa addan-sandan başka birşey değil.

Bir adsın ki o ad, sahibiyle birleşmiştir; ad, kına benzer âdeta, ada sahib olansa kılıçtır.

30. A içyüzde hasların hası, görünüşte aşağılıkların da aşağısı; hasların meclisine gir de aşağılıkları haslardan ayır (*).

(*) Bu gazelin üçüncü, dördüncü ve yedinci beyitleri Arapçadır.

CVIII

Türdağınızdan bir yana geri döndük biz, geri döndük; bize bakın, bize bakın da nûrunuzdan bir nûr alalım.

Her varlık istiyen, cömertliğinizden ganimetlenir; her güçlüğe düşen, kolaylamanızı elde eder.

Sizin korumanıza kavuşan musibetlere düşüp kötüleşmez; yardımınıza ulaşan yeryüzünde hiçbir şeye aldırış etmez.

Bütün yeryüzündekilerin gözleri, sizin hemencecik oluveren işlerinizi görüp hayran olmuş; ortada kimsecikler görünmezken kim gelir de kim güder bu sürüyü?

Sizden bir yel esmezse gönüllerimiz doğru yolu bulamaz; sizin evlerinize yakın olmazsak gözlerimiz aydınlanmaz (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CLX

Bahçende Tûbâ ağacının gölgesinde olduğumdan adamakıllı işe giriştim; oyuna başladım, çalgıcıyı bekliyecek vaktim yok benim.

Gölge gibi güneş ışığının çevresinde dönüp duruyorum; gâh secde ediyorum ona, gâh başımı ayak edinip duruyorum.

Güneşin ışığındaki gölge gibi gâh uzamadayım, gâh kısalmada; var oldum, varlığa büründüm mü baştan başa Firavun'um, yok oldum mu Mûsa'yım.

Kalem gibi Tanrı buyruğunun iki parmağı arasındayım; Mûsa'nın elindeki sopa gibi gâh sopayım, gâh ejderhâ.

40. Sopa düşüncedir, aşkınsa düşüncesi yoktur; sopa aklın malıdır, yâni ben körüm der.

Can, bir işârete bakmada, her an ağlayıp duruyor; yol başına dikilmişim, bir evet sözünü bekliyorum.

Bu elden değilim ben, garibim ben, garip; mâdemki burda huzûrum-kararım yok, elbette bir ildenim ben.

CX

A âşıklar, yıldız gibi ateş kesilmişiz biz; hâsılı o Ay parçasının çevresinde bütün gece dönüp oynamadayız.

Güneş meydana çıkınca yıldız kaçar gider; güneşimizin yüzü yokken bil ki âvâreyiz, serseriyiz biz.

Haydin a âşıklar, haydin a şu işe girişenler, burda işe yarar, iş başarır bir şarap var, çünkü biz bu işin ehliyiz.

Her seher çağı güzeller peygamberinden şu haber gelir : Haydin a çâresizler, âşıklara çâreyiz biz.

Hepsinden de lebbeyk-lebbeyk nârası coşmuş; diyorlar ki : Mâna mushafı sensin, bizim her birerimizse otuz cüze bölünmüşüz.

Öldürülenlerin kan pahası, mademki onun kanlı bakışıdır; kanlar içen çocucağız gibi biz de kendi kanımıza bulanmışız.

Türdağı bile onun şarabını içince kendinden geçti, kör-kütük sarhoş oldu; ne demirden dağız biz, ne mermer kaya.

50. Feleğin harmanında dönüp öğütülmedeyiz amma kesseler bizi, arpa-arpa etseler gene de sırrının bir arpa kadarını bile söylemeyiz.

* İsâ gibi biz de beşiğe benziyen şu bedene bağlıyız amma Meryem gibi Tanrı nûruna gebe kalmışız.

Bizi, şu aklının türesine uyup da aramıya kalkışma; çünkü biz, onun aşk ovasında türeden de dışarı çıkmışız, yasadan da.

* Aşk delidir amma biz delinin de delisiyiz; nefis, kötülükleri buyurur amma bizim buyruğumuz, ona da geçer.

Bir dön şu seferden a dinin övündüğü Tebrizli Şems, Allah için olsun gel; bir tek aşka tutulmuşuz, sana âşıkız biz.

CXI

Kim, o gözler nûrunu gördüm derse getir onu bana, bir gözlerine bakayım; çünkü ben gözleri sınamayı bilirim.

Hayâlinden bile kem göz ırak olsun, dün gece bize öylesine lütfetti ki utancımdan seheredek kulağımın ardını kaşıdım durdum.

Gerçi o, kendince düzencidir, yankesicidir amma ben, eşyalarının içinden geçer akçeler çalmışım onun;

Fakat iş işten geçti, benden daha da hırsız birisinin bulunduğunu duymuşum da hırsızlıktan ayağımı çekmişim artık.

Bütün kuşlar, kendi kanatlarıyla uçar, bense kolumdan-kanadımdan geçmişim, kolsuz-kanatsız uçmuşum.

60. Ben boyuna kendi taşımla kendi kadehimi kırmışım, kendi pençemle kendi perdemi yırtmışım zâten.

Kendi tırnaklarımla kendi kökümü kazımışım; göz bulutumdan can çayırlığına yağmışım.

A gönlü kara lâle; halim tersine dönmüş, ne diye gülüyorsun? Ektiğimi ilkbahar, gösterir sana.

Baharım, efendiler efendisi Tebrizli Şems'in baharındandır, bu yüzden görünüşte ağlamaktayım amma içim, tamamiyle gülüştür benim.

CXII

O cefâcı dilberin cefâsına kırılmam demedin mi sen? Onun aşkıyla bütün dünyayı birbirine katarım demedin mi sen?

Onun elini tutup sıkı-sıkıya, o canın, o gönlün uğruna canımı veririm, gönlümü fedâ ederim diye ahdetmedin mi sen?

A gözümün nûru, mademki gözünün ışığıyım ben, beni uzak görme; bir başını kaldır da yukarıya bak, penceredeyim ben.

A ipucu, neş'elere dal, zamanın İsa'sısın sen; gerçi dikiş iğnesine benzerim, her yere girerim amma şu pencereden başını çıkar da aşağıya bak.

Kıyâmet günü aşkın bir ateşi olacak, bir dumanı olacak ya; işte o ateşin yalımı, ışığı sensin, dumanı da benim.

O yüzlerce ilkbahara değer sevgilinin gül bahçesine benziyen yüzünü görmezsem lâle gibi gönlüm yanar, kararır, süsen gibi yüzlerce dilim olur.

70. A Tebrizli padişah Şemseddîn, sana bir tek âşık olarak ben yeterim; meclis gününde mum gibi yanar, o meclisi ışıtırım, savaş günüyse demirim, dayanır da dayanırım.

CXIII

Gözünü aç da cana bak, onu tutmuşum, çeke-çeke sevgiliye götürüyorum; o ezelî bayrama kurban etmiye götürüyorum şu canı.

• Mademki canlar güvercinliği ondan ayrı düştü, ne diye şu kimyonu almışım da Kirman'a götürüyorum, tereciye tere satıyorum?

Herşey, aslına sevine-güle gider, ben de o yüzden canı, sevine-güle, aslına götürüyorum.

Şeker kamışı, diş altına düşmedikçe tadı nerden belli olur? Şeker kamışına benziyen canı dişin altına götürüyorum ben.

Altın, mâdende bulundukça parlaklık elde edemez; onu azar-azar mâdenden alıyor, tezce kuyumcuya götürüyorum.

Ateşin dumanı küfürdür, ışığı iman; bense can mumunu küfrün de ötesine götürmedeyim, imanın da.

Eteğimin altına bir güneş almışım, güneşi inkâr eden her buluta delil olarak göstermiye gidiyorum.

A Tebrizli Şems, sana armağanım, gönül denizinin incisidir; fakat tertemiz canından utanıyorum da deniz gibi gizlice getiriyorum.

CXIV

Güzelim yüzün kötülük eder, bense iyiliği kötüye veririm; çok pişkin bir âşığım, şu aybı kendime veririm, kendimden bilirim ben.

80. Âşığın aybı, öylesine bir ayıptır ki dünyadaki övünülecek şeylerin hepsinden utanır, hiçbirini mühimsemez; bu bakımdan, o sonsuz, sınırsız işreti ayıplar giderim.

Bilgi, çadırını açar, lütfeder, beni sararsa bilginin bütün harflerini tutar, ebcedin boynuna korum ben.

(s. 203) Sevgiden başıma bir altın taç konursa tahtımı yüceltir, tâ Ferkad yıldızının üstüne kurarım.

Dirilin suyunda şeklim, sûretim gizlenince şeklimi, sûretimi götürür, Ahmed'in şeklinin, sûretinin önüne korum.

Bil ki Tebrizli Şemseddin'in adını yazdım mı gönlün dileyip özlediği şekeri, sanki kâğıdın karnına korum ben.

CXV

Güneşim, yıldızım, şekilden üstün olduğu için anlamlar âleminden anlamlar âlemine geçer dururum, pek hoşum, pek.

Böylece anlamlar âleminde kaybolup gitmem, daha da hoştur; bir daha şekil âlemine gelmem, iki dünyaya da bakmam.

Anlamlar âleminde, o âlemin rengine boyanmak için eriyip gitmedeyim; çünkü anlam suya benzer, bense o suda şekerim sanki.

Hiç kimse canına doymaz, canından bezmez; benimse şu anlam âlemi yüzünden şekil, aklıma bile gelmiyor vesselâm.

Can âlemindekilerle bir bahçeden bir bahçeye salına-salına gezmedeyim; kızıl gül gibi lâtifim, nilüfer gibi tazeyim.

90. Beden gemisini dalgalarım, tahta-tahta kırıp dağıtınca varlığımı söküp atarım, çünkü kendi kendimi demirlemişim zâten.

Yüreğimin katılığından işimde gevşeklik gösterirsem denizden hemencecik ateşimin yalımları çıkar, deniz alev-alev yanmıya başlar.

Onun ateşinde altın gibi gülüyorum, hoşum; çünkü ateşten çıkarsam tıpkı altın gibi sararır-solarım.

Bir afsun okundu da balık gibi onun yazısına baş koydum; bakalım kardeş, yazısından başıma neler gelecek?

Şekle doydum da sıfatlar âlemine geldim; her sıfat diyor ki: Buraya gel, dal bana, yemyeşil bir denizim ben.

Tebrizli Şems, bana, İskender gibi taç-taht, saltanat verdi de hâsılı anlam ordusuna başbuğ kesildim.

CXVI

Vefâsızlık etmiyorum diye işvelendin; yeter artık, yeter, köylü değilim ya ben.

Âşıkları hançerle boğum-boğum kesip ayırdın; sonra nasıl oluyor da ayrılık fikrinde değilim diyorsun bana?

Âşıklar arasında demirden bir dağım ben; hevâyî değilim, her yelle yerimden oynamam ben.

Suyla yağ gibiyim, herkese karışamam, herkesle birleşemem; çünkü gurbete düşmüş canım; bir ilden değilim ben.

100. A'eyvahlar olsun, ne yapayım, ne edeyim diye düşüncelere dalmış kişi, ev sahibiyim, buyruk benim, başı boş adam değilim desene.

Ne yapayım, ne edeyim demem ben; deniz beni nasıl sürükler götürürse giderim; denize gark olmuşum, sakalık kaydında değilim.

Yalnız şu gamım var: O, kendisini örtüsüz-perdesiz bir göstersin; varlığımın kaydında da değilim, kendimi gösterme düşüncesine de düşmem.

CXVII

Kendimi tiken gibi gördüm de gülün yanına kaçtım; sirke olduğumu gördüm de şekerle karıştım.

Zehirle dolu bir kâseydim, panzehirin yanına geldim; tortulu şarapla dolu bir sağraktım, o şarabı âbıhayâta döktüm.

Dertli bir gözdüm, İsâ'ya el attım; kendimi ham gördüm, bir pişmiş olgun kişiye sarıldım.

Aşk mahallesinin toprağını can sürmesi buldum; sürmeyi çektim de letâfette şiir kesildim.

Aşk diyor ki: Doğru söylüyorsun, pek lâtifsin amma bu güzelliği kendinden görme, ben yel gibiyim, sen ateş gibisin, seni yalımlatan benim.

CXVIII

Bütün dostlarımız gittiler, yapayalnız kaldık; kimsesizler kimsesini, yalnızlar dostunu her an çağırıp durduk.

Bütün dostlar hayal gibi önümüzden çekiliverdiler; biz de tuttuk, sevgilinin hayalini önümüze aldık.

110. Bir an oluyordu, sevgisinin ırmağından sular alıyor, gönüle serpiyorduk; bir an oluyordu, ağacının altında meyva silkiyorduk.

Bir an oluyordu, bize şekerler, inciler saçıyordu; bir an oluyordu, şekerine üşüşen sinekleri kovuyorduk.

Hayali kapıdan girince kapısına kapıcı kesildik biz; hayali çıkıp gidince de o kapıda kalakaldık biz.

CXIX

Bir kere daha gönülden de olduk, akıldan da, candan da; sevgili geldi, biz aradan çıktık gittik.

Yokluktan yüz çevirdik, varlığa yöneldik; izinin tozu görünmiyeni bulduk, izden vazgeçtik.

Denizden toz kopardık, dokuz göğü aştık; zamanı da bıraktık, yeryüzünü de, gökyüzünü de.

İşte şimdicek sarhoşlar geldi-çattı, yol verin, çekilin yoldan; yok-yok, yanlış söyledim, yolu da bıraktık biz, yolcuları da.

Can ateşi, beden yeryüzünden baş çekti, yüceldi; gönülden bir feryattır koptu, bizse feryad edip ağıp gittik.

Sözü az söyliyelim, söylesek bile az kişi anlasın; sen şarabı fazla-fazla sunmıya bak, biz, iş erleriyle çoktan gittik.

Varlık, kadınların işidir, erlerin işiyse yokluktur; şükürler olsun yokluğa ercesine, pehlivancasına daldık biz.

CXX

120. Ne hoş gündür o gün ki o sevgiliyi konuk ederiz; gözümüz, onun güzelim yüzünden bir güzellikler diyarı olur.

Gönüllerimizde ayrılık dağından biri dert varsa onun güneş yüzüyle o derde bir derman buluruz.

Miskler saçan saçlarını elimize verirse o miskler saçan saçlara biz de canlarımızı fedâ ederiz.

Aşk yeliyle dağılan o saçlarla oynamaktan daha güzel bir oyun varsa göster bize; o oyuna başlıyalım.

Gönlümüzü nasıl incitmek dilerse öyle incitir o; onun gönlü ne buyurursa onu yaparız biz.

Bunu yaparız biz, bu, yüzlerce defa minnettir canımıza; canla, gönülle hizmet ederiz ona, o padişahın hizmetinde bulunuruz biz.

Rahmetinin güneşi toprağımıza vurunca toprağımızın bütün zerreleri, ona karşı oynar durur.

Kapkara zerrelerimizi onun ışığıyla ışıtırız; şaşırıp kalan gözlerimizi onun yüzüyle aydınlatırız.

Bir sopaya benziyen, kuru bir dala dönmüş bedenimizi, onun aşk Mûsa'sının eline veririz de mucize gösteririz, onu bir ejderha haline sokarız.

Dünyadaki bütün şaşılacak şeyler, bize şaşsa yeridir; çünkü biz, böyle bir Firavun'u tutar da İmrânoğlu Mûsa yaparız.

130. Ben yarım söyledim, sözün gerisi de bu söylediklerimden anlaşılır artık; yahut da gizlilik günü için yarısını da gizliyeyim.

CXXI

O Ay parçası güzel, güzellikle tutar da kabul etmiyoruz diye bir lâf ederse dinlemeyiz; çünkü bu mektepte her hocanın şanı-şöhreti yoktur.

Sen Yûsuf gibi töhmet altına gir de zindana atılmıya bak; çünkü adı-sanı kötüye çıkandan, zulmedenden başkası zindana giremez.

Akıllının yeri, topluluğun oturduğu yerde baş köşe, delinin yeriyse zindanın dibi; hapse, töhmet altına girmek âşığın işi, tahtla minberse bilgin kişinin yeri.

Senin aşkını umanın, ümidini aşkına verenin başka ümidi pek kalmaz, hırsı-tamahı azalır; aşkınla konuşan, çok söz söyliyemez olur.

O gökyüzünün arslanı, pençesini arslanların kanına banar; kanlı bakışları vardır onun, zulüm görmeden hiç ürkmez, hiç gam yemez.

Söylesem de, söylemesem de, coşsam da, sussam da bu fitneyle başım hoş benim, var-git sen, sağ esen ol.

Yemek zamanı bu anlamlar, insana esriklik verir, bu alâmetler, insanı şaşırtır amma gene de tulumun ağzını büz ey saka.

CXXII

Bahaneler eder, öze girişirsen ne söylersen söyle, kabul etmiyoruz, kabul etmiyoruz; evde işim var diyedur, dinlemiyoruz, dinlemiyoruz.

Yarın gelirim, lûtuflarda bulunurum demişsin meselâ; delili, senedi olmıyan bir vait bu, işitmiyoruz bile, işitmiyoruz.

140. Hastam var, gönlüm dertler içinde, aklım karmakarışık demişsin tutalım; bu bir aldatış, bir masal; kabul etmiyoruz, dinlemiyoruz bile.

Annem, annece dedi ki diyorsun, yemi-tuzağı gördün mü yola düş, bu çeşit sözler söyle; fakat biz duymuyoruz bile bu sözleri, duymuyoruz bile.

Bana diyorsun ki: Bugün dertliyim, işim var, hamama gideceğim; tası-tarağı da gösteriyorsun; fakat kabul etmiyoruz biz, kabul etmiyoruz.

Şu yüce eşikten başka bizi nereye çağırsalar sonucu, aldatırlar bizi; duymuyoruz sözlerini, işitmiyoruz bile.

Sarhoşların başucuna gelmede, onlara merhamet etmedesin; bu filân adamdır, bu feşman kadın diye bir-bir gösteriyorsun amma duymuyoruz bile, duymuyoruz bile.

Diyorsun ki bana: Sahibimiz bir bizim, ben işin sonunu düşünüyorum, nihayet ortaya düşersin; duymuyoruz, işitmiyoruz bu sözleri.

Korkayım da birşeycikler sarmıyayım diye yüzünü ekşitti; fakat a hayali kocakarı, kabul etmiyoruz bu düzeni, kabul etmiyoruz.

Öfkeyle elimi ısırdın da aşkından vazgeçtim demiye koyuldun; fakat a tek dilber, bu bir yanıltmaca; kabul etmiyoruz, duymuyoruz bile.

(s. 204) Hepsini anlatmak, düzenlerini bir-bir saymak mümkün değil; hilenedüzenine son yok ki; duymuyoruz, işitmiyoruz bile.

CXXIII

Bu ne eğri huydur, bu ne kötü iştir ki yüz binlerce gam yeyip duruyoruz; sarhoşlar topluluğunu çağır da beraber şarab içelim onlarla.

150. * «İçerler» diye anlatılan mecliste iyi, hayırlı kişilere sundukları şarabı Cüneyd'le Bâyezid'le, Şibli'yle, Edhem'le içelim.

Göğümüzdeki Ay bulutla örtülmez ki gecenin cefâsını çekelim; âşıklara ölüm yok ki yas gamına dalalım.

Bize karşı bir kadın olan şu nefis de kim oluyor ki kılıç vuracağız; yaralıyacaksak Rüstem'i yaralıyalım, yaralanacaksak Rüstem yaralasın bizi.

Dünya, adam yeyicidir, dünyadaki halkı yer durur; yaratansa bizi, dünyayı yeyelim diye gönderdi.

Şu dünya, bir hilebazdır, yarın diye vâdeder durur; a güzel oğul, biz ondan akıllıyız; çünkü içinde bulunduğumuz ânı biliriz ancak.

Periden doğmuşsak periler, geceleri toplantı yapar; Âdemoğluysak o şarabı insanlarla içelim.

Gâh o elden-avuçtan varlık, sarhoşluk incisini alalım; gâh o defle nâralar atalım, zî, bem perdelerinden feryatlar edelim.

Balıklarız biz aşk deryâsından başka sâkimiz yok; az da içsek, çok da içsek deniz tükenir, azalır mı hiç?

Gâh gökyüzü gibi karnımızı Ayla, güneşle dolduralım; gâh güneş gibi, karnımız olmadığı halde bütün bulutları sömürüp yeyelim.

A Tebrizli Şems, sen bir padişahsın, bizlerse kuluz; hâsılı senin devrinde Cem kadehiyle şarab içeriz biz.

CXXIV

160. Küpün ağzını kapadım, yanı açıldı; küpü yapan bilir küpün huyunu. Testiler küpe muhtaç, küpler ırmağa; küpte ne olabilir? Irmakta ne varsa o.

Nice sarhoşlar var ki kimsecikler küplerini görmemiş; küpü bulmak ümidiyle, küpün kokusuyla bütün bir âlem kıvranmada, altüst olmada.

Yüce kişiler de, aşağılık adamlar da o küpün kokusunu almasalardı her toplulukta küp dedi-kodusu olur muydu, her yerde küpten söz edilir miydi?

Küpünün kokusu halkı, meyhânecinin testisine düşürdü; binlerce Türk, binlerce Rum ülkesi halkı, küpe kul oldu, Hintli köle kesildi.

Bir cadı, küpe biner, şehir-şehir koşturur, gezer; küpe binen cadı, bütün cadılara acı-acı güler durur.

A gönül, şarap gibi sarhoş bir halde, kendinden geçerek kendi başına dolanadur; böylece küpün kokusuyla yürü, var, git küpe kadar, gör küpün yüzünü.

Küpe var da dünyadan kaçıp göçmüş bir sarhoşu gör a amcasının canı-ciğeri, küpün yanına yıkılakalmış o, benim küpün dayısı diyor sanki.

Yüzünü bu yandan o yana çevir, bu yanda dedi-koduya, söze-bahse yol yok; altı yandan da geçtin, kurtuldun mu o vakit bulursun küpü.

CXXV

A balçıktan yapılmış aşağılık dünya, seni tanıdım tanıyalı yüz binlerce mihnetle, yüz binlerce eziyetle, belâ ile tanıştım, bilіştim.

170. Sen eşeklerin yayıldığı yaylasın, İsâ'nın konak yeri değil; eşeklerin şu yayım yerini nerden de tanıdım ben?

Sofranı döşedin döşiyeli bana bir içim tatlı su bile vermedin gitti; elimi-ayağımı fark ettim edeli elimi-ayağımı bağladın gitti.

* Eli-ayağı nasıl bağlamazsın ki? Sana Tanrı beşik adını taktı; fakat elimi-ayağımı fark ettim artık; elimi-ayağımı çözeceğim ben.

A çiçek, şu çocukluk çağında nasıl oldu da tamamiyle olgunlaştın dedim çiçeğe; çiçek dedi ki: Seheryelini tanıdım tanıyalı çocukluktan kurtuldum ben.

Kendisinden havayı öğrendiğim kişinin havasına uyayım da ağaç gibi yeraltından ellerimi yücelere uzatayım.

Yüce-dal, yücelerden gelmiştir de onun için yücelere ağar; ben de aslıma ağayım, çünkü aslımı tanıdım, bildim ben.

* Niceye bir aşağı-yukarı deyip duracağım? Mekânsızlık elidir benim aslım; bir yerin ehli değilim ben, bir bak, nerden neyi tanımışım ben.

Hayır, sus artık, yok ol, yokluğa var da hiçbir şey olma; bir bak da gör, herşeyi yoklukta tanıdım-gördüm ben.

CXXVI

Padişahlar padişahı Şemseddin'den bir kadeh elde ettim; o kadehin içinde güneş çeşmesini buldum ben.

Göğsünün, bedeninin parıl-parıl parlamasına karşı, göz dayanamıyor; Tanrıya şükürler olsun ki böylesine bir dilber buldum ben.

Sevginin adâlet âmiri, iki dünyada da bir eş buldum, bir dost elde ettim diye gamın, bir yılan gibi başını eziyor.

180. Büklüm-büklüm saçlarına daldım da şaşılacak bir şey elde ettim; miskler içine girdim de bir anber buldum ben.

Dudukuşuna benziyen canıma bakarsan görürsün ki kanatçağızlarını çırparak şekerler buldum ben diye lâ'l dudaklarının çevresinde uçup durmada.

Sorarlarsa sana anlat da de ki: Lâ'l renkli kadehte âşıklığı buldum, sarhoşluğu, gençliği buldum, şaraba düşkünlüğü buldum ben.

Birisi tutar da inkâr ederse boynunu bağla da bir münkir buldum diye o yüzü karayı çeke-sürüye getir.

Saçlarıyla çevrelenmiş ateş gibi yalım-yalım yanan yüzüne bak; miskler, anberler içinde burcu-burcu tüten bir buhurdan buldum ben.

Lâ'l dudaklarını açar da inciler saçarsa de ki: Güneşte bir rahmet kapısıdır buldum.

Pişmiş baş satanların dükkânlarında olduğu gibi sayısız başlarla yürekler, önünde onun; o başların içinde bir baş buldum ben.

Dikkat edince gördüm ki o baş, onun aşkıyla dopdolu olan benim başım; hâsılı ben, iki dünyadan da dışarı, bir bakılacak, bir bakış yeri buldum.

O güneşi inkâr edeni öküz burcunda gördüm, öküz aradım da kendi öküz burcumda bir eşek buldum ben.

Rüstem yüreklilerin safını aradım, padişahı gördüm, ondan vazgeçtim, saflara sığmıyan bir saflar yaran er buldum.

190. Gemiyi boyuna Tebriz'e sürdüm amma bir türlü gitmiyordu; bunun üzerine baktım da gemimin canımla demirlemiş olduğunu anladım.

- N -

CXXVII

Şemseddîn, Yûsuf 'lardan da güzel, nâzeninlerin de nazlısı, nâzenini ; bütün padişahlara, bütün yüce kişilere naz edip durmada.

Onun yeri, şerefi, yücelerden, başbuğlardan yüzlerce kat üstün; merhametli Tanrı'nın rahmetine ulaşanlara bile naz ediyor o.

Tanrı sıfatlarıyla sıfatlanmış, olgunluğa erişmiştir o; padişahlık tahtına oturmuş, taca-tahta naz etmededir o.

Meclis onunla güzelleşmede, savaş onun yüzünden yatışmada; dünya lütfunun meclisine de naz etmede o, savaşına da.

Tanrı, özünün hazinelerinin anahtarını onun önüne koymuştur; Tanrı, aşklarla, muhabbetlerle nazlı-nâzenin bir hale getirmiş onu.

Yüzbinlerce Ay arasında güneş gibi parlar durur; padişahların övüldüğü sözler içinde onu öven söz, nazlı-nâzenin sözüdür.

Onun ayak bastığı yere toprak kesilen, yücelerden de yüce olur; o bütün esrikler içinde nazlıdır-nâzenindir.

Tanrı haslarının bile çekindikleri dalgalara dalar, o tehlikeli dalgalar arasında nazlı-nâzenin yatar, uyur o.

CXXVIII

A âşık, gözünü aç da dört ırmağı da kendinde gör: Su ırmağı, şarab ırmağı, süt ırmağı, bal ırmağı.

200. A âşık, kendine bak, âleme kapılma; filân şöyle diyor, feşman böyle diyor deyip durma.

Filân bana tiken diyor, feşman adımı yasemin takıyor demiyen, her söze, herkese boş veren can gözü açık gülün kuluyum-kölesiyim ben.

Filân sana gâvur demiş, feşmansa din eri; vazgeç bunlardan, gözünü aç, bundan böyle halkın gözüyle bakma, yürüme.

Hey gidi hey; sana Tanrı öylesine bir can gözü vermiş ki mahmur bakışlarına karşı Cebrail'in yüce, büyük kanadı bile secdeye kapanır.

Nergis gözlerini yumup leş yiyen akbaba gözlerini açma, can gözünü yumma, şaşı bir gözle bakma.

Şekil, sûret âşıkları şekle, sûrete düşmüşler; bal ümidiyle ayran çanağına düşen sinek gibi tıpkı.

Neş'elen ey ölümsüz ululuk ıssının aşkına düşen, o çeşit kanatların olduktan sonra balçıktan ne gam sana.

Cebrâil'in bile boyuna sana kul-köle olmasını istiyorsan yürü, Âdem'e secde et a rahmetten sürülmüş şeytan.

* Kanlar içen çölün Kâbe'mden haberi olsaydı her yanda bir gül bahçesi, her yanda arı-duru bir ırmak görürdü.

A insanların iyisine, kötüsüne bakıp kalan, buna râzı oldun ya, ne diyeyim? Artık Tanrı yardımcın olsun senin.

210. * Tanrı emânetlerine gök bile dayanamadı ; fakat Tebrizli Şems onları yeryüzüne nasıl da yayıyor.

CXXIX

Bir dilim ekmek için bunca maskaralığa düşmüşsün a boynu kırılasıca; ekmeğin çevresinde dönüp dolaşman, kararmış gönlünü büsbütün karartmış.

A maskara, aynada kara yüzünü, kör gözünü gördün de ahmaklar gibi tuttun, aynaya güldün, aynayla alaya kalkıştın.

(s. 205) Fakat alayın aynayla değil, kendinle; çünkü yüzün, her aydın gönüllünün alay edeceği bir yüz.

Gönlü kararmış iki yüzlü yüzünle alay et; çünkü baştan ayağadek maskaraya alınacak bir kaltabandır o.

Kendi kanına girene ben ne yapabilirim, elimden ne gelir? Hırsızlık eden, merdivene çıkarılıp darağacına çekilmeyi hak eder.

Tanrı aşkına düşenlerle alay eden kişinin başına kahraman cellâdın kahır kılıcı iner.

Yerdeki insanlarla gökteki melekler kadar ibadet etmiş olsa bile Tanrı kahrı, bir soluk almıya bilė bırakmaz onu.

Âdemoğlu olan İblis'ten ibret alır; İblis, Âdem'le alay etti de yüzü karardı gitti.

O gönlü kararmış zalim, gönül ehline bühtanlar eder, onlarla alaya girişir, onlara acıklanır, hayıflanır.

220. Şeriat sahibi Ahmed'le Abû-Cehil alay ederdi; korkak Firavun da İmrânoğlu Mûsa'yı alaya alırdı.

Onlar dayandılar da sonucu, Tanrı kahrı erişti; Tanrı kahrının dumanı tepelerine çöküverdi.

Ciğerler, hasetçilerin kınamalarından kan kesilir; onların alaylarının derdi, insanın canını dağlar.

Onlardan kaçsan da yapayalnız bir mağaraya sığınsan gene aşk, çevgen gibi seni çeker, ortaya atar da,

Her donmuş-uyuşmuşun zehrini tattırır, her hasetçiden bir armağan sunar sana.

Dünya kurulalı âşıkların başlarına hep bu gelir; her vakitte âşıkların işleri-güçleri budur.

Aşk dinindeysen kınanmıya gönül ver; düşmanın alayından, gücünmesinden yüz çevirme.

Âşıklık, tunç işçiliğine, yahut da demircilige benzer; bu sanatlarla uğraşanların yüzleri, daima karadır.

Tunç işçisinin, demircinin yüzü, külhandan, kazandan kararır; fakat kazanın çevresi de tamamiyle kararır gider.

Sonunda âşıkların yüzlerindeki kara da onlarla eğlenen kişinin, onlara söz edenin, onları kınıyanın yüzünü karartır.

230. Şekle, görünüşe çekilen aşk bile hasetçilerin düşmanlığını çeker ; hele dilediğini yapan, şekli, görünüşü yaratan padişaha,

Hele şekli düzen, şekli bozan, saltanat bağışlıyan, eşi-dengi bulunmıyan, cana canlar katan, gönüller kapan, iki dünyanın da sığındığı o gözle,

Hele Tanrı sırrının haslar hası eşsiz Şemseddin'e, Tebriz'in övündüğü ere, varlığın özüne, yürüyen ışığa aşk çekilirse neler gelmez adamın başına?

CXXX

Her kart puştun haddi mi benim işime karışmak? Onların nefisle bulaşık vasıfları, uzak olsun sevgilimden.

Onların verdiği utanç, onların ettiği habislik, düzen yüzünden sevgilimi övüş vazifesini bile bıraktı şu uyanık gönlüm.

Lânet toprağı, o kötü damarlı zalimin başına ki kötülüğüyle benim yolumu-yordamımı darmadağan eder.

* O eli kesilmiş hırsız, benim hikmetimi, felsefemi çalar da sonra pazarımın başında dükkân tutar, bu hikmeti satmıya girişir.

Yüzümden de utanmaz; amma utanma nerde, o nerde? Sırlarıma ait ne öğrendiyse hepsi de haram olsun.

O harâmî, ne yana gitse kötülüğünden yol yitirir; hey yârabbi, hey ululuk ıssı Tanrı'm, sevgilime bir saygı da göstermez o.

Keskin anlayışla, yahut iç temizliğiyle Arş'ın yücesine çıktın da sevgilimi andın ha.

240. A yoksul gönlüm benim, adam olmıyanla eş-dost olmaktan ürkme; çünkü ehil olmıyanlar, çaresiz kötülüklerde bulunacaklar; bu, böyle gelmiş, böyle gider.

Edepsizlerle kötü inançlılar da su içerler, ekmek yerler; bunu görürüm de arlanırım; bu ar, ekmek bile yedirmez bana.

Fakat sabret hele, o Ay yüzlüden bir müjde gelsin; sabret hele, inciler yağdıran bulutum, bir yüz göstersin.

Sabır dediğim de şudur a gönül : O anlık-duruluk denizini övüşten kalma, yüz çevirme, evet, sözümü dinle benim.

Tutalım, anlamların inceliği yüzünden dünyada anlayış kalmamış; inciler saçan can ve gönül denizimin kokusu gider mi hiç?

Başkaları ondan bir koku alamasa bile efendiler efendisi padişahımın, padişahlar padişahı Şemseddîn'imin bir koku almaması mümkün mü? Kıyametedek işim-gücüm ona tapı kılmak.

Can şarabımdan lalelikIerle, gül fidanlarıyla bezenmiş Tebriz bitip duruyor da yanağıma vuruyor, yüzümde cilveleniyor.

A nazlı-nâzenin havam, a kimseyi incitmiyen padişahım, a efendim, bütün bu gayret, senin sırrının gayreti.

Ben, senin sır saklamanda bir kıyaslamaya giriştim, fakat kıskançlığını bir türlü ölçemedi pergelim.

A efendim Şemseddîn, bunca örtünün ardından senin uyanıklığın, bilirim ki benim şu ağlayıp yalvarışımı duyar.

250. Bir taşlık yurdu olan şu göğsüme her yandan gelen taşlar da Tanrı gayretinin ışıklarından gelmede; görüşün, bunu da görür.

Şu can süvarisinin senin obandan başka bir yerde durmasını, başka bir yerde atından inmesini, kereminden revâ görme.

Senin obandan başka bir yere konarsa ben yok olmamı isterim Tanrıdan, Tanrı yardımcı olsun bana.

Dün gece gördüm ki bir damarda yüzlerce heves var, yüzlerce yılan yumurtası; bakalım şu yılanım neler edecek diye bir sınamıya koyuldum.

Bir de gördüm bir yılan olmuş, her anda büyümekte; yaptığım işten, düştüğüm sanattan pişman oldum.

Pişman oldum da onu öldürmiye kasdettim, oysa kahrından zehirli dişleriyle yeryüzünü ısırıp kemiriyordu.

Âdeta, böyle talebe diyordu, nasıl olur da kötülük eder, kötü damarlılıkta bulunur da baş çeker, isyan eder? Tanrım, sen emeğimi, bağışımı zayi etme.

CXXXI

A güneş, bir kere daha evi ışıklı doldur; dostları sevindir, düşmanları kör et.

Çık tepenin ardından, lâ'l yap taşları; bir kere daha koruğumuzu oldur, üzüm haline getir.

260. A güneş, bir kere daha yeşert bağı, bahçeyi; yazıyı, ovayı giyindir, doldur hurilerler.

A âşıklar hekimi, a gökyüzünün ışığı, tut âşıkların elinden, çare bul hastaya.

Böylesine Ay yüzün bulut altında kalması insafa sığmaz, bir an içinde bulutu uzaklaştır o Ay yüzden.

Dünyayı ışıklarla doldurmak istiyorsan elini çek yüzünden; dünyayı karartmak istiyorsan ört yüzünü.

CXXXII

Keşke canım, senden başka kimsecikleri bilmeseydi, tanımasaydı; anlamları bilen canım, senden başka hiçbir şeycik bilmeseydi.

Ne kimseyi reddetseydim, ne tereddüde düşseydim, ne kabûllenseydim ; tuzaksız, çer-çöpsüz kendi ummanıma dalıp gitseydim.

Yüzünden başka ne görürsem gözümün nûru azalıyor; a benim perdeye benzer kirpiklerim, yol vermeyin herkese.

Aşkın inceliklerinden pek inceldi canım; gönül de istemiyorum, can da istemiyorum, nerde benimki, nerde o?

Şirin sevgilimi kıskanıyorum da bulut gibi yüzüm ekşi; güneşe benzer yüzün, yeter bana delil.

Bir an bile yüzünü çevirme benden de ateşlerle dopdolu gönlümün dumanı, gökyüzünü yakıp yandırmasın, ne var-ne yoksa birbirine katmasın.

270. Sustuğum zaman, senin gül bahçenden reyhanlar devşiririm; ağlamıya başlayınca da âlem reyhanımın kokusuyla dolar.

Sana karşı kim oluyorum ben? Adını taktığın biri; fakat sen neyimsin benim? Sultanım, padişahım.

Saçların yüzünü örtünce yolumu yitiririm; saçların küfrüm benim, yüzün imanım.

• A canıma feryâdımdan da yakın olan, ya feryâdım senden geliyor, yahut sensin feryâdım.

CXXXIII

Benim Ay yüzlülerin padişahı sevgilim, hastalarının yanına geldi de dedi ki: A sapsarı yüzler, a benim safran bahçem,

Safran bahçemi sulıyacağım, safranı, âbıhayatımla gül haline getireceğim.

Sarı da hükmümüzde, fermânımıza uyar, kızıl da ; gül de buyruğumuz altındadır, tiken de ; bizim yazımızdan , bizim fermânımızdan başka birşeye uymaz.

Dünyanın güzel yüzlüleri, bizden güzellik çaldı; hepsi de zerre-zerre bizim güzelliğimizi, bizim ihsanımızı gördü.

O Ay yüzlüler, sonucu sararır-solarlar, yüzleri gazel olmuş yaprağa döner; hırsızların, bizim tapımızda halleri budur.

Gündüz oldu a topraktakiler, çaldıklarınızı geri verin; toprak nerde, mala-mülke sahip oluş nerde, güzellik nerde a benim canım.

280. (s. 206) Gece oldu mu güneş ortada yok ya, yıldızlar lâf etmiye başlarlar; Zühre, bu benimdir, bil der, Ay da bu benim der.

Müşteri, kesesinden Câferî altınını çıkarır; Mirrîh, Zühale, bu der, benim keskin hançerim işte.

Utârit baş köşeye kurulur, benim ulular ulusu der, gökler benim mülkümdür, burçlar canımdan doğma.

Fakat güneş, seher çağı, doğudan ordusunu çekti de ortaya çıktı mı a hırsızlar der, nereye gittiniz? İşte buracıktayım ben.

Zührenin ödü patladı, Ayın boynu kırıldı, Utârit, benim parlak yüzümün karşısında kurudu, dondu.

Mirrîhle Zühalin işi, bizim nûrumuza karşı bozuldu gitti; Müşteri iflâs etti, dağarcığıma muhtaç oldu.

Güneş birazcık meydanda at koşturdu mu bir sestir, gelir : Kendine gel, kendine a edepsiz, meydanımdan çekil.

Güneşin güneşiyim ben, git a güneş, var-git sen, batı kuyusuna başaşağı düş, gir zindanıma.

Sabah çağı, diril, doğu mezarından baş çıkar, mahşeri inkâr edenlere bürhanımı anlat.

Ona kurban olan Ay, herkese bayram kesilir; a bana kurban olan, senin bayramın benden doğan Aydır.

290. * Tebrizli Şems, doğuda olmıyan burçtan doğdu, parladı; zatının ışığı, benim sınırıma, imkânıma sığmıyor da sığmıyor.

CXXXIV

A benim canıma can katan hayatım, perdeyi kaldır; kaldır ey gamımı yeyen, benimle düşüp kalkan, geceleri bana eş-dost olan sevgili.

A vakitli, vakitsiz feryatlarımı duyan, a varlığımın bütün zerrelerine bir ateştir, salan.

Feryâdım dağa vurdu mu dinlersen duyarsın ki dağın sesi de benim hey hey nâralarımla çift olur, o da seslenir benimle.

Sen, her şekilden arısın, canlardan da temizsin; şeklin yok amma benim bütün şekillerimin mıhladızısın sen.

Zevksizlikten gönlüm bir iş görmeyi kurdu mu bulunduğum ova, gönül açıcı bile olsa daracık bir yerde bağlanmışa dönerim.

Sensiz zevk de, işret de, bağ-bahçe de, fikir de, akıl da boş; bunların herbiri başağrısı olur, ayağıma vurulmuş tomruk kesilir.

Kendimden ne kadar kaçarsam o kadar mahpus olurum kendime; ayağımın bağını çözdüm mü bakarım da ayağımı gene de bağlanmış görürüm.

Ümitsizliğe düşüveririm de ya bir gece vakti, ya da bir seher çağı, haydi derim, doğ, doğ, benim yüce damıma vur.

İşte o zaman şekerle, helva ile öyle bir hale gelirim ki kendimi kaybederim de bu benim derim, yahut da şekerim, helvam bu.

300. Bu gece, yalnızlık gecelerinden bir gece, bir merhamet et bize de sevda defterimi okuyayım sana bu gece.

Ney gibi, feryâtlarım, vahlarım, eyvahlarım güzel, temiz çıksın diye dağarcığımı boşalttım bu gece.

Bundan böyle yel dağarcıyım, ekmek dağarcığı değil; çünkü şu görür gönlüm bu feryatlarla aydın.

Derdimizin, hastalığımızın senden başka ilâcı, dermanı yok ; sen can Calinos'usun, benim Abû - Alî Sînâ'msın sen.

CXXXV

Başa hoşluk veren herşey, sevgilimin bir kokusudur; gönlü hayretlere salan herşey, sevgilimin bir ışığıdır.

Toprakta da, topraktakilerde de bütün bu coşkunluk neden? Meyhânecim, yeryüzüne bir yudumcuk şarap döktü de ondan.

Kimi donakalmış görürsen bil ki kendi işine âşıktır; onun işine bakma, sen benim işime bak.

Yeryüzünün bütün sırları, baharlarda meydana çıkar; benim baharım da gelince sırlarım biter, yeşerir.

Yeryüzünün gül bahçesi yeryüzü tikenleriyle örtülür, halbuki benim gül bahçem açıldı-saçıldı mı hiçbir tikenim kalmaz.

Güz mevsiminde hasta düşenlere ilkbahar, bir şerbet içirir; fakat benim ilkbaharım güldü mü hastalığım tepreşir.

310. Nedir bu güz yeli? Senin şu inkâr soluğun. Ya nedir şu bahar rüzgârı? Benim o ikrar soluğum.

CXXXVI

A âşıklar, her zaman içtiğiniz sinsin, yarasın, âfiyetler olsun size; şu dünya şeker mâdeni olsun size.

A âşıklar, âfiyetler olsun, şekerler olsun sesi, Arş'adek, Kürsî'yedek ağdı; Arş'ı da aştı bu kervan, ferşi de.

Deniz kıyısından ne diyeyim, ne söz edeyim? Can denizinin yok ki kıyısı; mekândan da üstün a âşıklar, mekânsızlıktan da.

A âşıklar, o izinin tozu belirmiyenden bir eser belirir diye biz dalgalar gibi gâh ayaktayız, gâh yerlere kapanıp secdeler etmede.

A âşıklar, biri sorar da derse : Kimsiniz a candan, baştan geçenler? İrkilmeden hemencecik deyin ki: Canın canına can olanlarız biz.

Birisi dalgıç değilse, yüzmek bilmiyorsa ne gam; can denizi, bağışlar mı bağışlar; çünkü o, incileri, mâdene ucuzca, hattâ parasız bağışlar gider a âşıklar.

A âşıklar, şu, şöyle olmalıymış, bu, böyle olacakmış sözleri var ya; halkı almış, bir çukura sokmuş bu sözler; biz, şöyleden de kurtulduk, böyleden de.

• Gayb âleminin av yerinden, «Sen atmadın, attığın zaman Allah attı» okları, yaysız-kirişsiz atılıp durmada a âşıklar (*).

Gönlü arayıp bulmaktan ümidimi kestim de döndüm, geldim; bir de baktım ki sevgili, sevgiliyle uyumuş, gitmiş a âşıklar.

320. A âşıklar, dedim ki: Gönül, ne de güzel yatılacak yer seçmişsin; güldü de dedi ki: Gül alan, gül bahçesinden gül alır elbet.

Benim ayağımın altında da gül var, onların ayakları altında da gül; fakat bunu, inkâr edenlerin meclisinde nasıl söyliyeyim a âşıklar?

(*) Metinde «k» nin üstüne bir ötrü konmuş; «Şüphe yok ki atılıp durmada» diye çevrilmesi gerekti; fakat «ok-yay» karşılaştırılması bakımından bu, mutlaka «keman» dır, yâni yaydır. Tercemeyi bu düşünceyle yaptık; yanlış yaptıysak kusur bize aittir, üstünlük kusur bulana.

* Ne mutlu demdir, ne kutlu ân, o zaman ki sevgilinin aşkıyla sarhoş oluruz da canımız, gökle ipi ayırdetmez-gider a âşıklar.

Bu aşk denizi, eşi görülmemiş bir denizdir; ne aşağıdadır, ne yukarda, ne de ikisinin arasında a âşıklar.

A âşıklar, Tebrizli Şems'in parıltıları, doğudan belirdi mi yeryüzü de can kesildi gitti, gökyüzü de.

CXXXVII

• Âşıkların gönüllerinde bir başka çeşit kuş uçmada; âşıkların kemiklerini alıp devletkuşuna götürmede.

Yazık-yazık, noolurdu gözün olsaydı da havaya bakıp hemencecik görseydin, âşıkların gönülleri nasıl da çekilip gidiyor.

Başları kesik develer, apıl-apıl adımlarını yücelere basmada; âşıkların kervanında, başı bedeninde deve arama.

Kıskançlığı, iz belirtmeden, izinin tozu belirmiyene git, iz belirtmeden demeseydi o cenaze uçardı.

Bir âşığın kemiği mezarlığa geldi mi âşıkların sofracıbaşısı, ondan yüzlerce nevâle devşirir, hazırlar.

330. Âşığın, bir gerdek gecesi olan ölümünde, âşıkların gizli şeylerinin açığa vurulması doğru olsaydı, her zerre def çalar, el çırpardı.

Âşığın bedeni, bir define gibi yere indi mi âşıklar göğünde yüzlerce pencere açılır.

A azizler, âşık, kefene sarılmıştır amma Kafdağını seyreder; şaşılacak şey; âşıkların ölümü, bir göz boyamaktır, yahut da bir sınavdır âdeta.

Bir gül harmanıydı, safran dalının ölümüyle geldi-geçti; fakat âşıkların safranı, yüzlerce gül bahçesine değer.

A erlerin gayret peygamberi, ağzımı tutma da âşıkların dilinden iki-üç espri söyliyeyim.

CXXXVIII

Bence mekândan göçmek, yolculukların en hayırlısıdır; mekânlar, mekânsızlık âleminin perdeleridir.

Mekânlar, sanki sudur, mekânsızlıksa tatlı bir deniz; arı-duru su, gölcüklerde durdukça kokar, pislenir.

Söyleyişte, anlatışta, gönüle bir ferahlık vardır, gönül kuşu uçar sanki; fakat a gönlüm, gizlice uç, gözönünde, apaçık uçma.

Tavuklar, yem yemek için avlunun içinde uçar; kuşlar da kurtulmak için havalanırlar, uçup giderler.

A yiğit, bu göçüşle o göçüş arasında fark var; biri alçaklığa uçuş, öbürü cennetlere uçuş.

340. Şu iki göçüşte de ilkönce bir zevk var; fakat sınanınca aradaki fark, sonunda meydana çıkar (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CXXXIX

Bir hoşluk, bir güzellik, elinden çıkıp gitti mi gam çekme, kederlenme, iyi bil ki bir başka şekle bürünür de gene sana gelir o.

Çocuk, dadıdan-tayadan, sütten hoşlanmaz mıydı? Sütten kesilince o zevki şaraptan alır, baldan alır.

Bu zevk, neliksiz-niteliksiz; fakat şekillere bürünür de belirir, şu balçık âlemde kaptan kaba boşalır durur.

Güzelliğini, ansızın yağmurda belirtir, yel, onu gül bahçesine sürer, derken yerden çayırlar, çimenler, çiçekler biter, baş gösterir.

O zevk, gâh su yoluyla gelir, gâh ekmek, et yoluyla; gâh güzel yüzünden belirir, gâh at-eğer yüzünden.

(s. 207) Bütün bu perdelerin ardından ansızın bir gün çıkagelir de bütün putları kırar; o zaman ne bu kalır, ne o.

Uykudayken can, bedenden çıkıp gider, hayal âlemine dalar, beden hareketsiz kalakalır ya, artık başka şekle bakma sen.

Dersin ki rüyada kendimi gördüm, sanki bir selviymişim, yüzüm bir lâlelik âdeta, bedenimse gül, yasemin.

• Fakat o selvi hayali geçer-gider, can, evine döner-gelir; işte bunda, bilenlere bir ibret vardır.

350. Fitne çıkacağından korkuyorum, yoksa söyliyecek nelerim var; onları da söylerdim; fakat Tanrı, benden daha da iyi söyler, sen eğerin tasmasını bırakma.

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât; arpa ekmeğin yoksa bari arpaya ait hikâye söyle.

Sonucu ey can Tebriz'i, gönül yıldızlarına bakadur da dünya güneşini, Şemseddîn'den vurmuş, parlamış bir ışık olarak gör.

CXL

Her seher çağı, vur erganûna böylece; âferin güzelliğine; işte böylece güzelim, böylece.

Yüzüne karşı gündüz, sarhoş, saçlarına karşı gece, harap... A benim güzelim, küfrün böyle, imanın böyle işte.

Zührenin kucağına veriver çengi şöylece; a parlak Ay, ayağını vurarak oyuna giriş böylece.

Halk, miskler, anberler koklamak isterse saçlarını çöz, şöylece bir dağıtıver.

Felek, bir soluk, senin dileğine göre dönmezse o dönek feleğin çarkını ateşleyiver şöylece.

Gün, meclis günü, a aşk, elimizi tut, şöyle bir özel topluma, padişahın taht kurduğu yere götürüver bizi.

A yol arkadaşı, sarhoşsun amma yavaş-yavaş ileri yürü; bizimle meydanın arasında bir parçacık yol kaldı zâten.

360. Tebrizli Şems'in havasına uy da karanlıkları aş; şöylece bahçeye, sayvana varıver.

CXLI

Akıllı kişi, her an dile düşmekten, adı kötüye çıkmaktan korkar, gamlanır durur; âşıksa her an kendisinde değildir, rezil-rüsvây olur gider.

Akıllılar, boğulmaktan kaçarlar, çekinirler; âşıkların işi-gücüyse boyuna denize gark olmaktır.

Akıllılar, rahata kavuşunca dinlenirler, esenleşirler; âşıklara rahatta-huzurda olmak ayıptır, ardır.

Âşık, herkesin içinde yapayalnızdır, hani zeytinyağı gibi; zeytinyağı da suyla bir arada, bir yerdedir, fakat sudan apayrı, yapayalnız.

Aşka düşmüş âşıklara kimdir öğüt veren? Âşığın, aşk maskarası olmaktan başka bir kârı yoktur.

Aşk, misk gibi kokar, o yüzden el-gün duyar onu; miskin, duyulmamak için bir çaresi var mıdır hiç?

Aşk ağaca benzer, âşıklarsa gölgesidir onun; gölge, uzak da düşse ağaçtan meydana gelmiştir; ağaca uyar ancak.

Çocuğun büyüyüp ihtiyarlaması akıl bakımından bir olaydır; fakat aşk durağında ihtiyarın bile gençleşmesi gerekir.

A Tebrizli Şems, senin aşkınla alçalan, aşkında alçalmayı seçen, yücelere yücelmede tıpkı senin aşkına benzer.

CXLII

370. Canlar, beden elbiselerine bürünsünler diye yol başında durdu, utancından gelemiyor da bekliyor.

O yanda rintler, aydın günde beni-bizi, bensiz-bizsiz göresin diye bütün gece elbiselerini soyup dururlar.

Onun Rum ülkesi halkı, elbiseleri çalar, Zencileriyse elbiseler diker; neş'elen a elbise çalan, yaşa a elbise soyan.

Başını yüceltmek, candan-baştan geçmek, mumun işi-gücüdür; leğene mum kesilenin, şu iki işi de başarması şarttır.

Can-baş vermede kim daha atik davranırsa ışığı daha fazladır onun; ayağının altına koy başını, çırp elceğizlerini.

Bir Ay yüzlü, boynuna kol atar, seni kucaklarsa riyâyı bırak, sanl ona sımsıkı, ver kendini de,

Çiçek gibi yerlere saçıl, her an, onun bahçesinde bit, yeşer, geliş; gülün yüzü gülün yüzünde olsun, yasemin yaseminle sarmaş-dolaş yaşasın.

Âşıklar, güzellerin yüzlerinden örtüleri kapmışlar; çünkü birlik âleminde erkek, kadın farkı kalmaz.

Canları seyret, beden mezarlarının başında nasıl da oynuyorlar; yüz binlerce varlık görmüşler, hepsi de varlığından geçmiş-gitmiş.

Anberler kokan saçları rintlerin canlarına diyor ki: Kalk a rint, işte ip buracıkta, hadi canbazlık edelim.

380. Tebrizli Şemseddîn'in aşk Murtazâ'sına bak; onun aşkına râzı olanı seyret: Huseyn gibi kendi kanıma bulanmışım, zehirler içmedeyse sanki Hasan'ım ben.

CXLIII

Âşıklar, ney gibi feryâd etmede, aşksa sanki neyzen; bakalım, bu aşk, benim neyimle neler üfliyecek?

Ney meydanda da neyzen gizli; lâ'l dudaklarından neyim sarhoş oldu gitti.

Gâh neyimi okşamada, gâh ısırmada; ah şu güzel sesli, ney kıran neyzenden, ah.

Mum da yüzü, güzel de yüzü; şarap da lâ'l dudakları, meze de; a lâ'l dudaklarıyla Hasan'ı da sarhoş eden güzel, Hasan'ın babasını da.

Öylesine güzellik bu ki kokusundan sarhoş oldu Hasan'ın babası; Hasan'sa kokudan da geçti, ağzında şekerler var onun.

Gökyüzü, bir hırka ki semâa girmiş, oynuyor, fakat sûfî görünmüyor; a Müslümanlar, bedensiz hırkanın oynadığını kim görmüş?

Hırka bedenle oynar, beden canla; canın boynunu da sevgilinin aşkı bir iple bağlamış.

A mahmur gönül, şarabın pek tutmadı beni diyorsun, hiç onun keskin şarabını birisi içer de sonra kendinde kalır mı?

CXLIV

Yüzü, Kâbe'den meyhâneye git diye fetvâ veriyor, saçları, işte buracıkta ip canbazlığına girişmişiz diye dâvaya kalkışmada.

390. Akıl, ben inciyim diyor, inciyi kırmak doğru değil; aşksa taşımızı al da at o inciye, ez onu demede.

Taşımız inciyi kırdı, kusur gene de bizim taşta; bedene kurban olan cana yazıklar olsun.

Gönüle bu yetmez mi ki dilber, kanına el banmış; puta bu yetmez mi ki Halîl gibi birisi kırmış onu?

O, merhamet edip kimi aradıysa o kişi, aramaktan kurtulmuştur; o, kime bizimsin demişse bizlikten, benlikten halâs olmuştur o kişi.

Çölde, yazıda oturan, depremden emindir; deniz adamı hiç elbise soyandan korkar mı?

Balık satıcılığı yapmışsa bundan ne ziyan gelmiş Süleyman'a? Şeytan, mülk, saltanat sahibi olmuşsa ne çıkar, gene şeytandır, gene şeytan.

Bir yüzük yok olmuşsa noolur ki? Parmağı var ya, o da bir yüzük; yüzük bir perdeydi zâten; a kötü göz, nazar değirme ona.

Amma zaten kötü göz, kendi kendini yer, bizim Ay yüzlümüz boş verir ona; ışığı leğen altında gizlense de mumun adı-sanı, hiç kötüye çıkar mı?

CXLV

Kendilerinden geçmiş, akıllarını yitirmiş kişilerin arasında bir aklı başında bulunan kimsenin bulunması ne yazıktır, ne yazıktır, ne yazıktır, ne yazık.

A sâki, pervasızca şarap sun; sundukça sun da dünyada bir tek akıllı bile kalmasın.

400. Sevgili, âşıksan deli-divâne ol deyip duruyor; gerçekten de delilerin içinde bir akıllının bulunması soğuk kaçıyor.

Bir akıllı gelir de içimize katılmak isterse yol yok de, işim var; fakat bir âşık geldi mi tut elinden, çek onu içeriye.

Ayıp dediğin şey nerden meydana gelir, neden ayıp görürsün birşeyi? Usanmış, bezmiş akıldan, aklın başındadır da ondan; susuz, hiç yağmur bulutunu ayıplar mı?

İnkârcı akıl, hiçbir suretle izden, eserden geçemez; izsiz, esersiz yürü, izsiz, esersiz git de izinin tozu belirmiyenden bir yana almıyasın.

Bir Hâm, seni tutar da bakırcıya götürürse Yûsuf ol, satıl, zararı yok; bir tiken seni bilmezse bilme de, sen gül bahçesi ol da ziyanı yok, varsın bilmesin.

• Sen İsâ ol da evin olmasın, olmıyagör, de. Sen göz ol da sana bir örtü kalmıyacakmış, kalmasın de.

CXLVI

A ilkbahar, canımızsın bizim, yeniden can ver bize, tazele canımızı; bahçelere çiçekleri aç, yazıyı, tarlayı gençleştir.

Gül, güzelliğiyle parıl-parıl parlamada, kuş da söz söylemeyi bellemiş ; fakat seheryeli olmadıkça bir hareket yok, haydi, seheryelini tazele.

Selvi, süsene dilini aç, söz söyle deyip duruyor; sünbül de lâleye vefâ göster, vefâkârlığı tazele diyor.

Çınarlar def çalmıya koyuldu, çamlar el çırpıyor; üveykkuşu kûkû diye nâra atmada, lûtfunu, ihsanını yenile demede.

410. Penbe gül ayağa kalkmış, menekşe eğilmiş, asma yaprağı secdeye kapanmış, bak da gör, gör de salâyı tazele.

Bütün çiçekler barış taraftan da kötü huylu tiken savaş istemede; kalk a Vâmık, bâri Azrâ ile ettiğin ahdi sen yenile.

(s. 208) Gök gürlemesi, bulut geldi, toprağa miskler saçtı, a gül bahçesi, yürü, yüzünü yıka, elini-ayağını tazele diyor.

Nergis, bülbülün yanına geldi de artık şakımıya, çilemiye başla, aşkı yenile, nağmeyi tazele diye gözceğinizi kırpıyor.

Bülbül bunu gördü, bu sözü duydu da Sabbek gülüne, dinlemek istersen dedi, dinle şu çâresiz âşığın nağmelerini.

Hızır giyimliler, yeşillere bürünenler, haydi diyorlar, yürü, erenlerin sırlarının sırrını tazele.

O Vangülü, o Sakızgülü, o Yasemin, hayır diyorlar, sus da susuştaki kimyayı gör, o kimyayı yenile artık.

CXLVII

Nazlı-nâzenin padişahlara nazlanmayı bırak; a nazik, gerçekler güneşine karşı altının değeri yoktur, parlıyamaz.

Sen, kendine gölge kesilmişsin, güneşin ışığında yok ol; ne vaktedek gölgeni görüp duracaksın, güneşin ışığını da gör.

Hiçbir şeyden haberin yok, kendine düşmüşsün, yuvarlanıp duruyorsun; adam ol da bağda, bahçede, çiçeklerin, yaseminlerin arasında yuvarlan.

420. Karanlıkta kalan, kendi hayalinden korkar; karanlıkta korkunç hayaller görünür.

Kervan, gündüzün yıldızıyle emin olur, çünkü kıran da güneşle olur, eş-dost da onunla bulunur.

Gecekuşu, gündüz oldu mu bu karanlık da nedir der; çünkü o, geceyle bildiktir, onunla düşer kalkar.

Ne mutlu o kuşa ki gece sevgisine sarılmamıştır, o, Şemseddîn'in havasına uyar da Tebriz'e gelir.

CXLVIII

A gökyüzünün ışığı, a yeryüzüne Tanrı rahmeti; feryâdımı duy, dertli halimi gör.

Yüzlerce belânın ortasından sana kaçtım, sana sığındım; ya merhamet elini başıma koy, yahut yenini salla, lütfet, ihsan et.

Ya rahmet bulutunu yolla, gam ateşini söndür, yahut da İsâ gibi beni de şu ateşli dünyadan kurtar.

Ya muradımı ver, ya beni murattan geçir, yarın-yarın diye vâdetmeyi bırak; ya öyle yap, ya böyle.

* Ya «Şüphe yok ki biz sana apaçık bir fetih vermişizdir» kapısını aç da yüz binlerce gül bahçesi göreyim, yüz binlerce yasemin seyredeyim.

* Yahut, «Senin göğsünü açıp genişletmedik mi» âyetiyle gönlümden dört ırmak akıt : Su ırmağı, şarab ırmağı, süt ırmağı, bal ırmağı.

430. * A Senâyî, yürü, Mustafa'nın ruhundan meded iste; Mustafa, ancak âlemlere rahmet olarak gelmiştir.

CXLIX

Görünüşte yabancı duran güzelim, gizlice sever beni; dili acı sözler söylese de ağzında şeker vardır onun.

İçten bildik, görünüşte yabancı; bu çeşit sevgiyle dolu bir düşmanı dünyada görmedim gitti.

Aşkından bahsedersem sevgili kızar; fakat nâdan âşık olma, sakın yüz çevirme ondan, sakın (*).

Güzelin acılığı, şarabın acılığına benzer, insanın tabiatiyle uyuşur, adamı neş'elendirir amma ağıza acı gelir.

Karşısında ölmek, şekerden de tatlıdır; ölen bilir bu sözü; dirilere sorma.

Ne mutlu gündür o gün ki aşkın huzurunda bu gazeli okuyayım, yere kapanıp secde edeyim de hemencecik can vereyim.

Aşk, can kuşuna, kafese girmeyi ister misin diye sorar; kuş da bırak kafesi, kır gitsin, ben yalnız seni isterim der.

(*) Beyitte «âşık-ı naşı» diye geçiyor. Naşı sözü, Bektâşî nefeslerinde de geçer. Bu sözün, yanlış olarak, Arapça «şey» kelimesinin evveline Farsça «nâ» ekinin getirilmesinden meydana gelmesi ihtimali vardır ki adam değil, hiçbir şey bile değil anlamlarına gelir; «nâdan» diye terceme ettik.

CL

Seni övdüğüm vakit ağzıma gelen sözleri ölü bir müride okusam dirilir, kefenini atıp kalkar.

Kaldı ki benim müridim ölmez, çünkü âbıhayat içmiştir; hem de kimin elinden? Lûtuflar sahibi Tanrı sâkilerinin elinden.

440. A dirilere kurtuluş, ölülere can olan, içimde put yonarsın, dışımdan put kırarsın sen.

Devlet yeli, yüzünden örtüyü bir atarsa gül, utancından erir, su kesilir, ne yeşillik kalır, ne ben kalırım.

Bir an olur da şaraba benziyen dudaklarını açarsan gül bahçesinde her yasemin yaprağı, mahmurluktan üç batman kesilir.

Bir an gelir de âşıklara dem sunar, gönül verirsen can zâhitlikten kurtulur, biz de kendimizden geçer gideriz.

Senin birşeyini çalmadıysa gönül ne diye asılmış? Hırsızın sonu asıl-maktır, başka çaresi yok.

Her hırsız, böyle asılsaydı bütün âlem, kadın-erkek, hırsız olmak hevesine düşerdi.

Bu çeşid asılmaktaki kerametlerin en küçüğü, âbıhayât içmektir, ölümsüzlüğe erişmektir.

Mumundaki yanışın tadını zümrüdüankaya tattırsaydın ona pervâne gibi kanatlar vermiş olurdun da kendisini yakar-yandırırdı, başını leğene kor giderdi.

Sanatındaki güzellik bir ancağız puthâneye vurdu da gâh şaman put olmıya başladı, gâh put şaman olmıya koyuldu.

Ahmed'i övüş, haçın üstüne nakşedilince puttan birlik sırrı, apaçık duyulurdu.

450. A Huten güzeli, aşkın gönüle bindi de dedi ki «Böylesine bineği koşturdukça koşturmalı.»

Coşkunluğun aklımı aldı, fitnelere düştüm gitti; akılsızın coşkunluğu, fitnelere, sınamalara düşüp gitmektir, bu lâyıktır ona zâten.

Ben nerdeyim, şiir nerde? Fakat Türk'ün biri gelir de üfürür bana, ona, hey derim, kimsin sen? (*)

Türk kimdir, Tacik kim? Rum ülkesinden olan kim, Zenci de kim? Sen mülk sahibisin, her gizliyi, her açığı kıldan kıla bilensin sen.

Şiir, şiirin elbisesidir, fakat içinde kim var şiirin? Ya elbiseyi bezeyen huri, ya elbiseyi soyan şeytan.

Şiirini, başımızdan çekip atalım, huriyi bağrımıza basalım; fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilen (**).

(*) *«Hey kimsen» şeklinde, Türkçedir.*

(**) *Fâilât, kafiye zorundan «fâilen» diye kullanılmıştır.*

CLI

A benim güzelim, aşkına düşmüşüm, hevâna uymuşum; aşkın bir deniz, gönlümse balık sanki; bir an benden yüz çevirsen, bir an seni görmesem balığa benziyen canım, ölür gider.

Balıklar, suyun dışında bir an bile dayanamazlar; âşıklar da gönüllerini alan sevgilinin ayrılığına sabredemezler.

Balığın canı sudur; cana sabredilebilir mi hiç? Cana sabredilemezse canın canına nasıl sabredilebilir?

İki dünya da sensiz, zindan oluyor bana; ayrılığınla âbıhayat bile içsem ziyan veriyor bana.

460. * Şu dünya Nigâristânı, senin şekillerinle dopdolu; fakat hiçbiri de senin yerini tutmuyor; şekil, iz nerde, şekilsiz olan, izinin tozu belirmiyen nerde?

Gönlümün kanının katresini bir dünya hâline getirdin âdeta; öylesine şaşırdımkaldım ki katreyle dünyayı ayırd edemiyorum.

Elinle sundun kadehi ağzıma; bu yüzden öylesine sarhoş oldum ki ayırd edemiyorum ağzımla kadehi.

Ben de kim oluyorum ki? Yerden göğedek sarhoş dolu; senin şarabınla öyle bir sarhoş onlar ki yerle göğü fark edemiyorlar.

Benim gibi yüzlerce çoban, koyunlarını kurda ısmarlamış gitmiş; kime ne diyeyim, koyunları ne yaptın diye kimlere sorayım? Hani, nerde çoban?

Söyliyeyim desem söze gelmiyorsun, gizliyeyim desem bu daha beter; ululuğundan ne dünyaya sığıyorsun, ne gizli âleme.

Aşkım yüzünden şu dünyada gizliyi tanırsam aşk mümini deme, kâfir de bana a filân.

CLII

* Her an, şu gök kubbeden ses gelmede; bu ses, «Göğü biz kurduk kudretle, daha üstününü kurmıya da gücümüz yeter» âyetini okumada.

* Baş kulağıyla değil, can kulağıyla bu sesi duyanlar, her an «töbe ederler, ibadet ederler, hamdederler, oruç tutarlar».

* Yüce dereceler ıssı Tanrı'dan bir merdiven elde edin, «ruh da ona ağar, melekler de dönüp onun tapısına varırlar».

470. * Hayal marangozu ne vakit göğe bir merdiven yapar, buna imkân var mı? O merdiven, ancak, «herşey dönüp bize gelir» diyenin elinden çıkar.

* Sabır, şükür keseriyle bu merdiveni yapmadıkça «ona ancak sabredenler nail olur» âyetini okumıya kalkışma.

* Bu keser kimin elinde, bir gör de hoşça teslim ol ona, yuvarlak nesne gibi, «biz üstünüz» deyip de keserle inada girişme.

* Birkaç basamak yüceldin mi sağ taraf ehlinden olursun, fakat damın üstüne çıktın mı «ileri gidenlerin de ilerisine geçersin».

* A' sûfi, dünya tekkesinin sûfisiysen yücel, «gerçekten bizler, saf kuranlarız» diyenlerin safına gir.

* Yok-yoksulsan, yokluk-yoksulluk tamamlandı, son haddine vardı mı Allahtan başka birşey kalmaz, sözüne kulak ver; fakıyhsen, «onlar anlamazlar» pisliğinden arın.

* Nûn gibi rükûdaysan, kalem gibi secdeye kapanmışsan «and olsun nûn'a, kaleme ve yazdıklarına» âyetinde olduğu gibi yazılanlara ulaş, onlarla birleş.

* « Görür onlar » vaktinden önce « yakında görür » âyetinin şuh

gözü kesil; dalkavukların önünde dalkavukluk edenin hali gibi bu tahammül de ne oluyor?

* (s. 209) Sidre gibi kök sal da hiçbir şüphe yok onda âlemine dal, böylece de «ölüm soluğundan» dalın, yaprağın titremesin.

* Dikkat et de bak, o bahçe, «üstünde dolaşan felâket yüzünden kavrulmuş, kararmış»; onların düşünceleri de yanmış, bahçeleri de, halbuki «uyuyakalmışlar onlar».

CLIII

480. A kardeş, kendine bir bak, ne biçim bir kuşsun, bir anla şunu. Padişahın elinde yetiştiysen kendini doğan say.

Kim kendiliğinden bir ortak peydahlarsa o adamı doğan sayma; dünyada onun da Tanrı gibi bir misli, bir ortağı yoktur, bunu böyle bil.

Katrelere, zerrelere bak, hepsi de sarhoş, kol açmışlar, oynuyorlar; bu oyun, öyle bir güneşin yüzünden ki gökteki güneş bile onun bir kadehi.

Padişahın kıblesini bulduysan devlet-ikbal kıblesi kesil; kadehinden iki yudumcuk içtiysen bahtı-devleti sana eş-dost olmuş bil.

Dedim ki: A iksîr, bakın nasıl altın yapıyorsun? Göster. Yüzünü gönül sarraflarına çevirdi de dedi ki: Altın makasına bakın.

Ona dedim ki: İbrahim'in kuşunu nasıl dirilttin? Dedi ki: Kolunu-kanadını kır, yol da bak, nasıl uçarsın.

Dedim ki: Gönül kuşunun, tâ başlangıçta kanatları vardı; kendine gel dedi, kafesi kır da başlangıcı olmıyan başlangıca bak.

Solukdaşım, sırdaşın yok da ondan böyle soluğun çıkmıyor, daralmış kalmışsın; gözünü aç da her an bir solukdaş gör, her dem bir solukdaş.

Canın, yanıp yakılarak, yalvarıp yakararak birkaç soluk aldı ya; bunları İsâ'nın soluğu gibi Tanrı tapısında diri bil, Tanrı'yla uzlaşmış gör.

Toprak gibi hor-hakıyr ol, toprak gibi ayaklar altına döşenmeyi iş edin; toprak, horlandıktan sonra yeşilliklere kavuşur da yücelir.

CLIV

490. O Ay yüzlü, yasemin bedenli güzel, gökyüzünden başını eğdi, kolunu-yenini salladı da bana doğru işaret etti.

Gözlerim, şehitlerin gözleri gibi ona dâlmış-kalmış; aşkının şarabıyla canım, kendinden geçmiş-gitmiş.

Misk gibi güzel kokan, misk gibi simsiyah olan saçlarının içinde yüzlerce kıyâmet kopmada, tertemiz yüzünün alanında her erkeğe, her kadına âfetler belirmede.

Can kuşu, o saçların büklümlerine kapıldı, onlara ulaşma havasına düştü de kafesini kırmak için çırpınmıya koyuldu, kolundan-kanadından oldu.

Gökten bir devletkuşu geldi de başıma gölge saldı; bense o Huten güzelinin yanından uzaklaş, yaklaşma ona diye feryâda başladım.

Devletkuşu söze geldi de ne de nasipsiz kişisin dedi, kutluluktan kaçıyorsun a sınamalara uğramış kötü kişi.

Ona dedim ki: Sonucu sen, bizimle dost arasında bir perdesin; ben dostun yüzünü görmek istiyorum; çünkü can, ancak onun yüzünü görünce esenleşir, huzura-karara erer.

Devletkuşu, pek şaşırdı, hayran-hayran o Aya bakakaldı; o, benden daha fazla deli-divâne oldu, güzelliğine daldı-gitti.

Ulular ulusu Şemseddin'in, o Tebriz padişahının, o zamanın sultanının yüzünden bey de sarhoş, hoca da sarhoş, can da sarhoş, beden de sarhoş.

CLV

Her an o gerçek güzelden ağzımızda bir lokma var, öbür lokma da yenimizde saklı.

500. Bu kadar güzellik olmaz, Tanrım, bu nedir? Hiçbir selvide bu boy-pos bulunamaz, nedir bu?

Bu çeşit apaydın ortaya çıkan güneş, gizlenirse, kendini dünyadan gizlerse bu gizleniş, bizim içindir ancak.

O güzel, topluluğu diler-ister, yapayalnız gidenlerse başkalarıdır, nerde bir güzel varsa orda bir kavgadır, bir gürültüdür, kopar elbet.

A Tebrizli Şems, cana benziyorsun, can gibi gizlenmişsin amma gönlümde nereye gitti bu, ne oldu diye bir şüphedir beliriyor gene de.

CLVI

Ağzı açık bir kutu kaptım candan, ağzı açık bir kutu; ona engel kesilen bunu duyar-bilirse biliver de, biliver.

Onun sırrını yazdım işte, yazdım işte, yazdım işte; kim dilerse okuyuver de, okuyuver, okuyuver.

İnkârcının yanına mı gidiyormuşum? Ben değilim o, ben değilim; şimdi ortadayım işte, ortadayım, ortada.

Eğer sen, nerde gerçeklik, nerde gerçeklik, hanı tanık dersen benim sınıklığımda yüzlerce anlatış vardır, yüzlerce anlatış, yüzlerce anlatış.

Gözyaşım, yeter bir tanık, yeter bir tanık, yeter bir tanık, yüzümün, benzimin rengi yeter bir delil, yeter bir delil, yeter bir delil.

İşte buracıkta safran gibi sararıp solmuş, sararıp solmuş, sararıp solmuş yüzümde bir lâle yüzlünün izi, bir lâle yüzlünün, bir lâlenin.

510. Salâhaddin'den başka kimsecikler anlamaz bu sözü, kimsecikler anlamaz; anlayışlıların kuluyum ben, anlayışlıların, anlayışlıların.

CLVII

A kardeş, dün gece sevgilimi rüyada gördüm, çeşmenin yanıbaşında ağustos gülleri arasında uyuyakalmıştım.

Çevresinde huriler, halka olmuşlardı, hepsi de ellerini kavuşturmuşlardı; bir yanda lâlelik vardı, bir yanda yaseminlik.

Yel, yumuşak-yumuşak, hafif-hafif esiyor, saçlarının ucunu okşuyordu, her büklümünden anber kokuları, misk kokuları yayılmadaydı.

Yel sarhoş oldu da yüzünden saçlarını dağıttı, bir aydın mumun üstünden leğeni kaldırırsın da ortalık ışır ya, tıpkı onun gibi her taraf nura gark oldu.

Bu rüyanın daha başlangıcında dur dedim, yavaşla, sabret de bir ancağız kendime geleyim; sus, konuşma artık.

CLVIII

Sâki, mademki sarhoş oldun, sanl bana; yarını anış veresiyedir, veresiye alış-verişin kır boynunu.

Yıl, bizim yılımız, talihimiz Zühreyle Ayın talihi; a gönül, bu işretin, bu zevkin sonu yoktur, sus, esenleş.

Zevk, neş'e parıltısı, tâ taşın, demirin gönlünedek ulaştı; eğer inanmıyorsan vur taşı demire.

Ev sahibine bak, yüzündeki sevinci seyret; otur şu sofranın başına, daldır kâseyi yağa.

520. Herşeyi anlıyan aklı çek, neş'enin yanına oturt; aydın canı tez, apaydın şaraba at.

Dallar sarhoş, oynayıp duruyorlar bahar yeliyle; a yasemin, sen de sarhoşluk et, a selvi, sanl yasemine.

Gayb dükkânında yeşil elbiseler biçtiler, kalk a terzi, otur dükkâna, batır iğneyi kumaşa.

CLIX

Güneşi gördün mü sevgilinin yüzünü an ; bulutu gördün mü gözyaşlarımızı hatırla.

Benim gibi yanmış, erimiş yeni Ay 'ı görünce canın için olsun, benim arık canımı an.

Gökyüzüne bak, şu başı dönmüş göğü seyret de şu başsız-ayaksız, başı dönmüş âşığın halini hatırla.

Gecenin Zenci ordusuyla dünyayı kapkaranlık gördün mü kâfir ayrılık gecesinin tutsaklarını an.

Gökyüzünde, ateşler içinde yanan Nesr-i Tâiri görünce kolu-kanadı yanmış gönül kuşunun ateşini hatırla.

Gökte, kanlar içen Mirrihi gördün mü sevgilinin kanlar içen, şerlerle dopdolu olan gözlerini an.

Dudaklarını yum, sus da kuru-yaş, her ne görürsen dikkat et, o kuruyu seyret, dudaklarımı hatırla, bu yaşı gör, gözlerimi an.

CLX

530. O bahçenin kokusudur, o güzelim gül fidanının kokusudur bu; o dünyayı bezeyen, o cana canlar katan sevgilinin kokusudur bu.

Öyle bir koku ki bu, dünya, baştan başa, zerre-zerre sarhoş oldu bu kokuyla; böylesine koku, yeryüzünden gelemez, yücelerden gelen bir koku bu.

Yıldızlar, yücelerde diyorlar ki: Bu güneş nedir? Balıklar, denizde diyorlar ki: Ne kavgadır bu?

Güneşi, yüzleri güneşe çeviriyor, güneş haline getiriyor; yüzü güzel, gümüşler saçan, canı bile kıskandıran bir Ay bu.

Bunca yıldan sonra Yûsuf'un güzelliği gene geldi; ne alım, ne güzellik bu, hurilere bile şaşkınlık vermede bu güzellik.

Bu ne şaşılacak Hızır ki âbıhayat sunmada; görülmemiş bir Kafdağı, duyulmamış bir zümrüdüankaa bu.

* «Gerçekten de biz sana, apaçık bir fetih, bir ferahlık vermişizdir» âyetinin parıltısı doğuyu da kapladı, batıyı da; gözler nuru bu, efendimizin canının canı bu.

Hadi-hadi, ne diye gizliyor, örtülü-kapalı konuşuyorsun? Gizleme, apaçık söyle: Tanrı yardımının sancağı, padişahımızın ordusu bu.

Ey iki dünyanın amanı, ey iki âlemin sığınağı; her zorda elden tutan, yarını, yarının kurtuluşunu sağlıyan bu.

Gökyüzüne, kargaşalıklarla, coşkunluklarla dopdolu yeni bir dönüş öğretti; Tanrım, ne aşk bu, ne görülmemiş, duyulmamış sevda bu?

540. A güzel sesli, sesin, her gönüle ulaştı; anlat şunu: O denizin incileri bunlar.

CLXI

Onun kulağından gene gizlice bir başka küpe çaldım; düşmanın gözü görmesin, ama görmüş de anlamış-bilmiş, biliver de, ne çıkar?

Alnıma bir yazı yazmıştı, gizliyordum o yazıyı; bundan böyle gizlemiyeceğim, kim okursa okuyuver de noolur ki.

Aşkının altın halkası, bu boyuna lâyık; boyun çekenlerin boyunları kırılır onun aşk halkasından.

(s. 210) Mahmud'un davulu, boyuna Mahmud'un devesinde dursun; gönlün yükünü, gene gönül çeker; dil nerden mahrem olacak ona?

Demirden yüreği olan birisi gerek ki ayna, açtığı yaraya tahammül etsin, her aynaya bakana değmez aynanın yaralanması.

Fakat dostun yüzünü gördün mü yaradan haberin bile olmaz ; Yûsuf'un güzelliğine dalıp giden Mısır kadınları gibi hani.

Yüz binlerce Yûsuf'un güzelliği de yüzünün güzelliğine karşı hayran olup daldığı güzel kimdir? Bizim Tebrizli Şems'imiz, o izi güzel dostumuz bizim.

CLXII

Ömürlerin en güzeli, âşıkların gittiği yolda sürülen ömürdür; alımlı bir dilberin; apaçık buluşma vâdini bildiren göz işareti, ömrün en tatlı ânıdır.

Korkulu bir yerde bile sevgiliyi, huri gibi güzel, kara gözlü hizmetçiler arasında görüvermek, canlara can katar.

550. Yaşlarla dolu yüzüm, kapısının toprağını istiyor; o kapıdan toprak serpin yüzüme; arı-duru su bende, daha da güzelleşir böylece o toprak.

Onu, beni kınarken de görsem erir giderim, özür getirirken de görsem; çünkü her halinde Şemseddîn'in sıfatlarını gösterir, bildirir bana.

Ne mutlu bir sarhoşluk ki utancı ortadan kaldırıverir; için arkadaşlar, için de sağlam gerçeğe yapışın.

O, ışıkları kararmış akılları arıtır, cilâlar; sağlam fikri, yerinde kararı çoğaltan, ilerleten şaraba şaşın da kalın.

O usul boylu selvinin gölgesi, ne de güzel bir gölge; her korkudan, her belâdan, hattâ o gölgeye sığınandan emin bir yer.

Meyvasıysa, ışıkları bulanmış, kararmış akılları arıtmada; şaşın da kalın aklı-fikri çoğaltan, yapılacak işi gösteren şaraba (*).

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

CLXIII

Çin güzellerini hiçe sayan, onların güzelliklerini unutturup giden bir güzelin ayrılığından başımdaki saçlarım ağardı, yüzüm buruştu.

Can, kıskançlığından kulağa, onun sözlerini az duy der; gönül de kıskanır da göze, yüzünü az gör de.

Zevk elini uzattım, gam ayağını bağlıyayım dedim; a Müslümanlar, zevkim de gam rengine boyandı böylece.

Belki beni kurtarır dedim de bir taşa el attım; fakat o da denize düşmüş, şuna-buna el atmada, önüne gelene sarılmada.

560. Gönlün kapısından geçiyordum bugün, halini gördüm: Yüzü sararmış-solmuş, elbisesi yırtılmış, sağını solunu kaybetmiş gitmiş.

Nasılsın dedim ona; hay-haylarla ağlamıya, düşüp kalktığı dostundan ayrıldığından dolayı feryatlar etmiye koyuldu.

CLXIV

560. Güzelim, Ay oynamıya, Zühre def çalmıya koyulmuş; a erlerin övüncü, aşkımızı oynıya-çala âleme yayıyorlar.

Şu benim aşkımla senin güzelliğin her mecliste söylenmede, her meclise meze olmada; evvelce şöyleydi, şimdi şöyle oldu diye bütün şehre yayılıp gidiyor işte.

Her toplumda aşkının tuzağı, bir oyun çıkarmada; yolcuya iz olsun diye bizim kanımızı yollara damla-damla saçmada.

Gönülde, aşk okundan yüz binlerce yara var; yüzlerce yaralı av, fakat ortada ne ok görünüyor, ne yay var.

Derdinle erkek-kadın, herkes, yüzünü duvara tutmuş; aşkın suyuyla, ekmeğiyle sudan-ekmekten kesilmiş, kimsenin yemiye-içmiye iştahı kalmamış.

Âşıkın kanı, gözyaşı olmuş da gözyaşlarından yeşillikler bitmiş; yeşilliklere, gül yüzün vurmuş da her taraf, güllük-gülüstanlık olmuş.

Aşkının zevki, haddi aştı da halk, ateş yemiye düştü; hani deve, can sevdasıyle ateş gibi kızgın çayır-çimeni yer, sömürür ya, tıpkı onun gibi işte.

Kış gibi soğuk ayrılık, yolları bağlamıştı ; bağın-bahçenin çiçekleri yer zindanında mahpustu.

570. Baharın adaletiyle yol emin olunca yeşillik, elinde yalın kılıç, göründü, konca, eline mızrağını almış, çıkageldi.

Kalk, dışarı çık, bağa-bahçeye gel; onlar uzak yoldan geldiler; gelen karşılanır, kalk, yorul, bineğini sür.

Yüklerini, denklerini bağladılar da yokluk ülkesinden kalktılar, şu denizedek geldiler; denizden gelenlerse havaya ağdılar, göğedek yükseldiler.

Burç-burç, bütün gökleri aştılar, her yıldızdan bir fayda, bir hüner elde ettile yeryüzünedek böylece dolaştılar onlar.

Suyla ateş, gökyüzünden her an, yardım edip durmada onlara;

onlar, birkaç günceğiz şu yeryüzünde konukken bu, hep böyle gider, böyle sürer.

Rüzgârın başında sofralar, seheryelinin elinde kâseler; o sofraya oturacaklardan başkasından gizli, üstleri hep kapalı bu yemeklerin.

Sofraları getirmediler ; tabaklarda ne var diye soruyor herkes; soranlara hal diliyle diyorlar ki:

Bunu bilen, tabaklar neden kapalı, bilir elbet; can gıdası can gibi gizli, beden gıdasıysa bizim gibi ortada.

Ekmeğin zevkini aç bilir, tok hiç bilmez; ekmekçi dükkânındaki ekmeklerden dükkânın ne haberi var?

Ekmekçi de aç olsaydı ekmeği hiç satmazdı; seheryeli, gülün kadrini bilseydi gülleri saçıp dökmezdi.

580. Sevgiliyi elden çıkaranın zevki, aşkı yoktur; o, âşık değildir, gerçekten de bir kaltabandır ancak.

Âşık, sevgiliye özürler getirirse bil ki ona meylindendir bu; o gönüller alan dilberin, zorla âşığın yüzüne kapıyı kapamamasını ister de ondandır bu.

Sevgilinin açılıp saçılmak, bilinip anlaşılmak istediğini görür de o güzeli kıskanır, bu kıskançlıkla gözyaşları döker durur.

Döktüğü gözyaşları, duyduğu kıskançlık duygusuna zıttır, düşmandır; kıskançlığı gizlidir de gözyaşları, akar da akar, gizlediği aşkı anlatır, halini hikâye eder durur.

Kendini gizli, yere gömülmüş bir tohuma benzettin; fakat bağa-bahçeye bak, gizlenenler nasıl çıkmış; gizli şehvetini, salınıp yürüyen bir adam bil.

Gizlemek, meydana çıkmıya tam sebeptir; susmak, dilsiz kesilmek, inadımıza, anlatışın ta kendisi olur gider.

Ölümünden sonra, yaşayışındaki her düşünce çocuğunu, mezarının çevresinde baba-baba diye dönüp dolaşır görürsün.

Güzel düşüncelerinden huriler, gılmanlar doğmuş, çirkin düşüncelerinden de koca şeytan meydana gelmiş.

Mühendisin gizli düşüncesini seyret; bak, köşk olmuş, saray olmuş. Ezeli takdir sırrını seyret; bak, bunca cihan düzülüp koşulmuş.

Gizlediğin şeyi biliyorsun amma o gizlide gizleneni bilmiyorsun gizlide gizlenen gönüle benzer, gizlediğin şeyse dildir sanki.

590. Gizlediğin şey güzel bile olsa emin olma; emin olma ki emin olmıyandır daima aman bulan.

Selvinin baş çekip yücelmesi, gülün gülmesi, bülbülün şakıyıp çilemesi, güzelsıcak yüzlü meyvalar, hep güz mevsiminin soğuk soluğunun sırrıdır.

Gelişip yeşermişken nice defalar betimiz-benzimiz sararıp soldu; gayb pususunda yaydan fırlamış nice oklar var.

Lâlenin yüzü yalım-yalım parlıyor, padişahın kızgınlığından gönlü yanmış, başak faydalarla dopdolu, fakat derin bir düşünceyle boynunu eğmiş.

Penbe gül, gülün inâdına bir dükkân açmış, renklerle bezenmiş amma kokusu yok ki.

* Salkımların ayakları sürçtü de yere yüz koydular; fakat sonucu «secde ederler» hitabiyle korukları oldu, olgunlaştı, üzüm haline geldi.

A şaşırıp kalmış nerkis, ne diye bahçeye bel-bel bakıp duruyorsun dedim; dedi ki: Gammazlık edeceğim, dünyalara sığamıyorum ben.

A süsen, yazık ediyorsun, dilini ne diye çıkardın dedim; ya dilini çek bizim gibi, yahut da hali anlat.

Dedi ki: Dilimiz söz söylemez amma halimizi bildirir, işin sonucu sağlam olmasaydı hiç yeşillikler gelişir, yeşerir miydi?

Dedim ki: A yaya söğüt, ne diye yaya olarak bittin, geliştin?

Dedi ki: Gönül alçaklığını akar sudan öğrendim de ondan.

600. Kızıl elmanın ekşi tadı oluşu, sevgiliye çalmada; çünkü şunu bil ki güzellerin somurtması, onları daha güzel bir hale getirmede, daha da bezemededir.

Ya şeftali ağacının dalları ne diye kısadır, ne diye alçaktır? Şeftali toplıyana şeftalilerini vermek için değil mi dedim.

Evet eddi bu soruya, evet, fakat âşığın canı tırnağından çekilmiye başlar, tâ ağzına gelir de ondan sonra şeftali ağacı bir şeftali verir ona.

A kavak dedim, şu uzayıp gitmen rezilliktir; ne çiçeğin var, ne meyvan. Sus dedi, aklını başına al, aklını başına devşir;

Çiçeğim, meyvam olsaydı senin gibi kendimi görürdüm, benliğe düşerdim, halbuki şimdi kendini görmiye boş vermişim, şimdi kendini görenleri, benliğe düşenleri seyrediyorum ben.

Nar, ayvaya şu betin-benzin ne diye sarı deyip durmada; o da diyor ki: İçinde sakladığın inci taneleri sararttı-soldurdu beni.

Nar, sırrımı nasıl bildin dedi; ayva dedi ki: Kabına sığamıyorsun, gülüyorsun da nar tanelerini gösteriyorsun, ondan bildim.

Boyuna sen gülüyorsun; ister gül, ister gülme; dünya, cennettekilerin gönülleri gibi senin yüzünden neş'eli, senin yüzünden gülüp duruyor ya, ona bak sen.

Fakat şimşek gibi gülüş, bulut gibi ağlıyanın harcıdır; bulut ağlamasaydı şimşek çakmazdı ondan.

(s. 211) Toprağı, kara, boz-bulanık, fakat gönlü aydın gördüm; apaydın su geldi de sınadı onu.

610. Aydın gönlü, aydın suyu kabullendi; cennet bahçelerinde olduğu gibi sayıya sığmaz dallar bitirdi, köşkler kurdurdu, giyindi-kuşandı toprak.

Şu hıyar, şu kavun, kervandaki yaya hacılar gibi ayakları sürçerek yorgun-argın geliyor.

• Kanlar içen çöle bakarsan görürsün ki amana kavuşmak için «ol» buyruğuna uyuyor da herşey, lebbeyk deyip yokluktan varlık âlemine koşa-koşa geliyor.

Yaya da söz mü? Hattâ Ashâbı Kehif gibi uykuda yol alıyor; hani onlar da yanüstü yatmışlardı amma tâ göğedek de gitmişlerdi.

Böylesine bir topluluğa kabak geldi-çattı da ipe tırmandı; nerden gördü, nerden bildi, nerden öğrendi bunu? O, çıkıp giden, uzayıp ağan ipi verenden bildi, ondan öğrendi.

Şu yeşillikler, şu yasemin, şu meyvalar, zâten bizim rızkımız; çöllerde, ovalarda bulunan o ot, o tiken, o topraksa onun rızkı.

O pay, o meyva, o rızık, bir başka toplumun; onlardan tiksinmemiz, onların üstüne düşmeyişimiz, bizi görüp gözetiyor onlardan.

Yüz binlerce karıncanın, yılanın, yüz binlerce rızık yiyen canlının herbiri, payını aramada, herbiri feryad edip durmada.

Her ilâç, bir derdin dermanı, herşeyin bir isteyicisi var; hani şifalı otlar var ya, hekimlik bilgisine sahib olandan başka hiç kimsecikler bilmez onları.

Ot vardır, bizce zehir, onlarca panzehir; bize göre tikendir de deveye hurmadır o tiken âdeta.

620. Cevizle bademin içi özdür, güzeldir, dışı kabuktur, deridir; kabuğun içinde olgunlaşır, özleşir, tavuk yumurtası gibi tıpkı.

Hurma, dıştan hoştur da içi çekirdektir ya, onun aksi ol a merhametli er, incir gibi için de güzel olsun, dışın da.

Dalın çekişi, suyu kökten tâ yücelere çeker; Tanrı'nın canı, merdivensiz yücelere çekişi gibi.

Şu yel, çiçek tozcuklarıyla tohumları erkeğin organına, toprağa götürür de o dalla toprak gebe kalır; yeller sanki erkek Arab atlarıdır da dallar, dişileri.

Baharın her cins kuş, sıcak yerlere göçer, başıboş konuk gibi şurda-burda yuva kurar, eğleşir.

Kuşlar ötüşürken binlerce sırlar söylerler; filân göçecek, feşman onun yerini tutacak derler.

Bu hüthütler Süleyman'dan mektup getirmişlerdir, fakat nerde kuş dili bilen biri ki tercemanlık etsin.

Leylek, kuşların ârifidir, lek-lek der durur; bilir misin ne der? A yardımı istenen der, mülk de senindir, buyruk da, övüş sanadır ancak.

Yaylâğa çıkma vakti geldi a can, beden kışlağını bırak; Türkmenlerin türesini sonucu kuşlardan öğrenin bâri (*).

Kuşlar gibi kendine kendin gözcü, bekçi ol, Tanrı'yı tesbih et; tesbihin, sana ordugâh kesilir, tesbih et Tanrı'yı.

630. Şu yel ölçüp su biçmeyi bırakayım diyorum amma çare yok; savaş gemisinin yelkensiz gitmesi mümkün değil ki.

Yel ölçen bahar gelir, dünyaya da can gelir; halbuki güz mevsiminin yel ölçmesi, insanlara da azaptır, cinlere de.

Şu dış yüzdeki bağ-bahçe, bahar, içyüzdekinin vuruşundan başka birşey değildir; bütün şu dünya, altın kesintisidir âdeta, iç âlemse mâdendir.

Hâsılı nazım olarak ne söylüyorsak âşığa göre peşin akçadır, içinde bulunduğu ânın bir hikâyesidir, akıllıya göreyse masaldır, efsânedir.

Akıl, bir bilgin kişidir ki mezesi, gıdası ya rivayettir, ya kıyas; aşksa bir buyrukla kâinatı var edenin güneşinden doğmadır, görüş mâdenidir.

Bir güneştir aşk ki Koyun burcuna girmez; kıranı hoş, eşi bulunmaz, benzeri yok bir güneştir aşk.

* Çünkü o, ne doğudadır, ne batıda; çünkü doğu da yeryüzündedir, zamana bağlıdır, batı da.

Bir güneştir aşk ki âşıkların gönüllerini yakar-yandırır ancak; ona can sevgisi yol bulabilir, ondan başka ne bahar yol bulur ona, ne güz.

Mademki bizi yeryüzünden de çıkarıp götürmede, zamandan da; o halde emin olalım ki yok olmıyacağız, onun cömertliğiyle ölümsüzüz biz.

Şu zaman da bir yumurtadır, şu yeryüzü de; yumurtadaki kuş, kapkaranlık bir yerde mahbustur, kanadı kırıktır, hor-hakıyrdir.

640. * Bil ki küfürle iman, bu yumurtanın akıyla sarısına benzer; aralarını ayıran bir berzah var, birbirlerine karışmazlar.

Lûtfuyla, keremiyle yumurtayı kanatlarının altına aldı da küfür de yok oldu, iman da, birlik kuşu yumurtadan çıkıverdi.

(*) *Beyitte «yaylâ, kışlak, Türkmen» sözleri Türkçedir.*

- V -

CLXV

A güzelim, dünyayı birbirine katan, senin sevdan, senin sevdan; ömrümün tadı-tuzu, senin tadından, senin tuzundan.

Gökyüzünün eteği, incilerle, boncuklarla, lâ'llerle dopdolu; bunları hep senin ayaklarına saçmak için toplamış, senin ayaklarına saçmak için.

Âşıkların canları, seller gibi coşa-köpüre senin denizine doğru akmada, senin denizine doğru.

A güzelim, âşıkların mahmurluğu, dün gece sunduğun şaraptan; bense yarınını düşünüyorum, harabım bugün, harap.

Sana baktım, durmuşsun öylece, rengin sararmış; benim de senin renginden betim-benzim sarardı-soldu, senin renginden.

Özünün arılığına dikkat ettim; yüzünden Ay belirdi bana, Ay belirdi.

Sana Ay dedim amma bu sözü söylemekle büyük bir suç işledim ; Ay da kim oluyor ki sana eş olsun, sana benzesin.

Ulular ulusu Tebrizli Şems denen efendimiz şöyle diyor: Bütün gönül şehrimi senin kavgan-gürültün kaplamış, senin kavgan-gürültün.

CLXVI

650. A Senâyî, âşığa dert gerektir, nerde dert? Güzellerin mihnetini, eziyetini çekmek için er olmak gerek, nerde er?

Güzellerin cevri-cefası, dünden de üstündür, yarından da; gönlünde dünün-yarının kaygısı hiç yer etmiyen tek kişi nerde?

Kendini dün-yarın kaygısından kurtulmuş sanırsan, böyle bir hülyaya düşersen bil ki bu üstünlüğün, bu kayıtsızlığın tacı-tahtı olur; fakat padişah yol alırken önünde savul-savul diyen çavuşlar bulunur, hani onlar?

Yedi denizin içinde hani kuru kalmış eteğin; yedi cehennemin içinde hani yanmamış, soğuk kalmış tabiatın?

Bu etek sende yok, bu tabiat sende yok, fakat olmasını istiyorsan hani soğuk-soğuk ah edişin, nerde sıcak gözyaşları döküşün, nerde sararıp solmuş yüzün?

Yol alan aşka nerde bir armağan dememen için her solukta, o düzgün anayoldan gönül kokuları gelip durmada.

Mûsa'nın kavmine, şu denizde toz ne arar demiyesin diye deniz tozmada; bu toz, erenlerin bedenlerinden tozuyor.

CLXVII

Onun kızışında, onun sövüşünde öylesine bir tat-tuz var ki her gece kan içen gözleriyle kavga edip duruyorum.

Aşkının tuzakları kolumu-kanadımı yorsa, usandırsa bile can dudusu, onun şekerlerine, onun bademlerine doymaz.

Ayrılık gecelerinin korkunçluğunu, ıssızlığını niceye bir sorup duracaksın bana? Onun devlet günlerinde gece mi kaldı ki?

660. Kanımızın rengi de şaraba döndü, huyu da; çünkü kanlar, onun kadehine döküldü mü şarab olur.

Onun ham vaitleri, canın tâ içinde şarap gibi coştu-köpürdü; ham vaitleriyle pişkin âşıkların düştüğü halleri seyret.

Adları-sanları kötüye çıkmış, öldürülüp gitmiş âşıklarına kavuşmayı, devlet tahtında oturan padişahlar bile arzulamada.

Damında öyle bir fitne ceylânı göründü ki mahallesinin köpekleri bile arslanlaştı, arslanlara padişah kesildi.

Allah için olsun, Allah için, kendinde olanlardan sorma şarabın ne olduğunu; onun genel lûtuflarını sarhoşların gözlerinde seyret.

Elini sarhoşların nabzına koy da ağzı şarapla bulaşmışlardan onun bencil şarabının kokusunu duy.

Canların başlarına ayak basan Tebrizli Şems'in izine ayak basma, başını koy, secdeler et.

CLXVIII

Âşıkçasına bir feryat kopar, mahrumluk derdini anlat, bir an Farsça söyle, bir an Rumca.

İster Rum ülkesinden ol, ister Arab ol, senden başkasını istemiyorum; bana o herkesin tapı kıldığı lûtuf sahibinin güzelliğinden bahset, olgunluğunu anlat.

Hem yakar-yandırırsın, hem düzer-koşarsın, hem de parıl-parıl parlarsın dünyada; güneş misin, Ay mısın, Ay ışığı mısın, ateş misin, mum musun, söyle.

670. Birisi tutar da ateş sönmiye yüz tuttu derse inanma; sen ne dumansın, ne ateş; her an tedbir ve tasarruf sahibi ölümsüz dirisin, söyle şu sözü.

A benim çırpınıp uçan gönlüm, niceyedek şu yıkık bedende kalacaksın? Doğan kuşuysan uç o yana; yok, baykuşsan söyle bâri.

CLXIX

Âşıklar nerde, uyku nerde? İş böyle amma gene de dün gece rüyamda gördüm; Kâbe'nin içinde, o mihrap nerde diye aranıp duruyormuşum.

Amma şu bildiğimiz Kâ'be'de değil, canların Kâ'be'sinde; karanlık gecede oraya varsan mum nerde, Ay ışığının da sözü mü olur dersin.

O Kâ'be, öylesine bir nurdan kurulmuştur ki parıltısından canın da nurlanır, bütün dünya da; fakat nerde canda o ışığa tahammül?

(s. 212) Tekkesi tamamiyle nurdan, döşemesi akıl, bilgi; sûfileri başsız-ayaksız; nerde ayak patırtısı, nerde nalın tıkırtısı?

* A bahtı yâr, tâlii yâver kişi, içinde gizli bir tacın-tahtın var; hem öyle bir taç, öyle bir taht ki nerden Keykubâd'ın, Sencer'in aklına gelecek, nerden Suhrâb'ın vehmine düşecek?

A gönül kuşu, güzelliğinin bahçesinde uçadur; orası eminliktir, orda ne tuzak vardır, ne sapan taşı.

Şu iğreti bedeninin içinde, bağışlanmış bir define var; o verdikçe veren cömert kişinin şu bağışını canında ara.

Balçıktan kurtuldun mu hemencecik gönül bağına girersin; bundan böyle de orda müzikten, rakıstan, halis, arı-duru şaraptan başka birşey yoktur.

680. Binlerce güzellik gördün ki herbiri bedenden değil; peki ne diye kapılar açanın güzelliği nerde diyorsun?

* A fakıyh, Allah için olsun, aşk bilgisini öğren; çünkü ölümden sonra nerde helâl-haram bahsi, ne gezer şu şöyle gerektir, bu böyle, şu caizdir, bu değil sözü?

Eziyete, mihnete düşünce kapısını tez buluyorsun, sonra da tutuyorsun, o nerde diyorsun, tekkesinin kapısı nerde?

Davran da buluşma dalgası kapıversin seni ; yoksa o dalgayı yitirirsen çok dersin : Nerde sebepler âlemi?

• İbni Bevvâb'ın rık'alarına hevesin var; bir de aşk yazısını oku da kapıcı nerde, kapıyı kim açar, sana göstersin.

• Sakın herkese Tanrı nâibi deme; kadı'nın oturduğu yere gel de nâibler nerdedir, göstersin sana.

Şarap seni yüreklendirdi, sana bir cesaret verdi mi dalgalar yutar, yüzer durursun da nerde bu denize son nağmesini tutturursun.

CLXX

Seheryeli, sevgiliden başında ne yeller var? Söyle. Kimseye söylemesen bile bâri âşıklara söyle.

Başkaları mahrem değilse kulağımıza söyle bizim; kanlarla dopdolu gönlümüze bir sevgilinin haberini söyle.

Biliyorum, o güzellik İsâ'sı nerde, biliyorsun sen; bâri aşkıyla zünnar kuşanana haber var.

690. Gülle oyalanan âşığa bağır; o yüzden utan, bırak şu gül bahçesini de.

Hoş geldin a seheryeli, fakat sevgilinin yanına dönünce gizlice o düzenbazın kulağına halimi söyle benim.

Yüzlerce dili varken süsen, halimi söylemediyse ona; sen nerkis gibi dilsiz-dudaksız, gözünle sırlarımı anlat.

Canda ne kadar gayret varsa o gayretle halkın önünde Tebrizli Şems diyeyim dedim, can, evet dedi, söyle.

CLXXI

A canımın canı, ne de güzel salına-salına gidiyorsun; gitme bensiz. A dostların yaşayışı, gül bahçesine gitme bensiz.

A gök, dönme bensiz; a Ay, parlama bensiz; a yeryüzü, bitki bitirme bensiz, a zaman, geçme bensiz.

Bu dünya da seninle hoş, güzel, o dünya da; bu dünyada kalma bensiz, o dünyaya gitme bensiz.

A apaçık şey, bilme bensiz; a dil, okuma bensiz; a göz görme bensiz; a can, gitme bensiz.

Gece, Ay ışığıyla yüzünü ak görür; ben geceyim, sen Aysın bana, gökyüzünde yürüme bensiz.

Tiken güle sığındı da ateşten emin oldu; sen de gülsün, ben tikeninim senin, gül bahçesine gitme bensiz.

700. Gözün bendeyken, bana bakarken kıvrık çevgenine uymuşum, koşup duruyorum; böylece hep bak bana, hep gör beni; bensiz at sürme, gitme bensiz.

A neş'e, padişahın meclisine gidersen içme bensiz; a bekçi, padişahın damına çıkarsan çıkma bensiz.

Eyvahlar olsun bu yola, iz bilmeden düşene; izini izlediğim sensin benim, a izinin tozu belirmiyen, gitme bensiz.

Eyvahlar olsun bu yola bilgisiz düşene; bilgim sensin benim a yol-iz bilen; gitme bensiz.

Başkaları aşk diyorlar sana; oysa ki ben aşkın da padişahısın diyorum; a şunun-bunun aklına-vehmine gelmiyecek kadar yüce dilber, gitme bensiz.

CLXXII

A ışığından her zaman yeni bir ışık parlıyan; a ışığı her an yeni bir güneş var eden,

*Eğri otur da doğru söyle: Senin gibi bir sâki, her an da senin yeniden yeniye yardım edip duran şarabın oldukça akıl mı kalır, fikir mi?

Ateşte şişeyi çatlatmamak kimin elinden gelir? Yahut taze üzümden kim çekebilir yıllanmış, eski şarap?

Gönlü aydınlara tattır, sundukça sun; şu köhne dünyayı, yeni bir coşkunlukla tazeleştir.

İşi-gücü zevk-işret olan aşksın sen, devletin ebedî olsun; her günün bayram kesilsin, her gecen yeni bir düğün-dernek olsun.

CLXXIII

710. Hayali, yol uğrağına çıkageldi de can, bu odur; mekânsızlık ilindeki şehirlerin padişahıdır bu dedi.

Can nuriyle yüz binlerce parmak, göz kesildi de filân budur, bu diye işaret etmiye koyuldu.

Onun gül bahçesinin ışığı vurdu da yeryüzü yeşerdi; gökyüzünden kulağıma nâralar geldi: Bu odur, o.

Hadi, atik davran da bindiği atın dizginine sarıl; o dizgin çekip gitmeden durdur onu, çünkü bu, odur.

Bu can, Tûrdağı gibi onun yüzünden tamamiyle nur oldu gitti; mâdenin tâ içinden inci gibi, mücevher gibi parladı, odur bu, odur.

Mirrih, yüzünü Aya döndü de dedi ki: Aklını başına al da güzelliğinden lâf açma, bu, odur, o.

Tebrizli Şems'i duymuşsundur ya, bak da gör o nuru; bütün güzellikler, onun yüzünden kesada düştü, işte odur bu.

CLXXIV

Bütün kızgınlıklar, kibirden kopar, ululuktan arın; ululuğa düşmek istemi san yürü, benliği-varlığı bırak, toprak ol.

Kızgınlık, ancak ululuktan, benlikten doğar; ikisini de merdiven et, bas üstlerine de göklere ağ.

* Nerde bir öfke görürsen o öfkede ululuğu ara, benliği ara; şu iki yılandan hoşlanıyorsan var yürü, Dahhâk ol.

720. Ululuktan, kızgınlıktan uyanıksan var bir bucağa, rahatça uyu; yook, eğer ululukla, kızgınlıkla gönlün neş'eliyse git, gamlara dal, dertlen dur.

Köpekler gibi kızmayı boşla, arslanların gazebine bak; arslanların gazebini de görünce var, bir yaşına girmiş koyun gibi yavaş ol.

* Seni öfkelendirecek tatlı lokmayı yeme, şanına, sen olmasaydın gökleri yaratmazdım denen erden lokma ye, onun kulu-kölesi ol.

Yürü, aşk kasabı ol ; ululuğun, kinin kanını dök; niceye bir, bu iki köpeğin altında uyuyup kalacaksın? Çevik ol artık.

CLXXV

A kardeş, âşık olmak için derd ister, nerde dert? Dayanmak, gerçek olmak için er gerek, nerde er?

Niceye bir şu soğuk düşünce, niceye bir zaman düşüncesi? Ateşli nâralar hani, sararmış yüzler nerde?

Kimya, altın aramıyorum, altın olmıya istidadı olan bakır nerde? Ateşli gideni, hızlı-hızlı yol alanı kim bulmuş? Yarı ateşli, yarı soğuk yol alan nerde?

CLXXVI

Bana âşıksan seni darmadağan ederim, iyi işit; az yap, çünkü sonunda seni yıkarım ben, iyi dinle.

Balarısı gibi, karınca gibi yüzlerce ev yapsan gene seni kimsiz-kimsesiz, evsiz-barksız bırakırım; iyi duy.

Sen, erkek-kadın, bütün halkın sana karşı sarhoş olmasını istiyorsun, bu fikirdesin; fakat ben seni sarhoş etmeyi, seni şaşkın bir hale getirmeyi kurmadayım; iyi işit.

730. Mademki Halil'sin, ateşten hiç korkma, sağ-esen yürü; ben ateşi yüzlerce gül bahçesi yaparım sana; iyi dinle.

Kafdağı olsan seni hızlı-hızlı dönen değirmen haline getiririm de fırıl-fırıl döndürürüm; iyi duy.

Bilgide, kelli-felli Lokman kesilsen, Eflâtun olsan bir bakışta hiçbir şey bilmez bir hale getiririm seni, iyi işit.

Benim elimde avlanmış bir ölü kuş misalisin sen; avcıyım, kuşlara tuzak kurarım seninle, iyi dinle.

A bekçi, definenin başucunda uyumuş bir yılana benziyorsun; yaralı yılan gibi kıvır-kıvır kıvrandırırım seni; iyi duy.

A sedef, mademki denizimize geldin, gamlanma; sedefler gibi inci saçan bir hale sokarım seni; iyi işit.

İsmail gibi kurban bile etsem, boğazına bıçaklar sürsem ne el görünür, ne yara belirir; iyi dinle.

Eteğin bulaşıksa eteğimize sarıl, sarıl da Ay gibi ışıktan bir etek vereyim sana; iyi duy.

Devletkuşuyum ben; lûtfumla gölge saldım başına, böylece de seni Ferîdun haline getireceğim, padişah yapacağım, iyi işit.

Kendine gel de az oku, sus da dayan; dayan da seni Kur'ân'ın ta kendisi yapayım; iyi duy bu sözü.

CLXXVII

740. A güzelim, sırlarım, sırlarının yüzünden yıkıldı gitti; senin gül bahçende şekiller gördüm ben, senin gül bahçende gördüm.

(s. 213) Senin aşk şehidinim; inkâr etsen bile ikrarına ait yazılar var bende, ikrarına ait yazılar var.

Her an şeker gibi eriyip-eriyip gidiyorsun a söz söylerken ağzından ballar, şekerler akan.

Geceleyin bütün halk uykuya dalar, bense uyanığım, gözlerim açık; tıpkı senin uyanık bahtın-talihin gibi, tıpkı senin uyanık bahtına-talihine benziyorum.

Bana, ne vaktedek neden işten-güçten kaldın deyip duracaksın? Doğrusunu söyliyeyim: A güzelim, senin işin-gücün bu hale soktu beni, senin işin-gücün.

A âşıklar hekimi, bütün bu hastalıklarım, senin o iki hasta nerkis gözlerinden, o iki hasta nerkis gözlerinden.

Ayıklığım, senin ayıklığını gördü de kendinden geçti, aklı başından gitti; akılsızlığım, kendimden geçişim, ancak seni biliyor, ancak seni.

Gönülden her an kaynaklar coşmada, ırmaklar akmada senin denizinden; gönül, nurlarına karşı gözlerini kırpıp duruyor, nurlarına karşı.

Tebrizli Şems, öyle bir ersin sen ki çok-çok, bol-bol lûtuflarına karşı âlem, azın azı olmuş, değersiz bir hale gelmiş gitmiş.

- H -

CLXXVIII

Hey gidi hey; yüceler, baş çekenler bile aşkınla ayak vura-vura oyuna girişmiş; Mûsa gibi can incisini denize atmış gitmiş.

750. Şu yedi değirmenin altında varlığımızı bir hoşça ez gitsin; dövülmemiş, ezilmemiş sürme, göze ışık verir mi hiç?

Âşıklar, akıllılarla dünyada uyuşamazlar, uzlaşamazlar; dövülmemiş, ezilmemiş kişiyle uzlaşamaz, birleşemez kırılmış, ezilmiş kişi.

Akıllılar, ölü karıncadan bile çekinirler, o kadar ihtiyatlı olurlar; âşıklarsa herşeye boş verirler, ejderhâya bile çekinmeden saldırırlar, onu bile kırar-ezerler.

Gözbebeğim, hayâlinden mahrum kalırsa, hayâlin, aşk ayaklarıyla gözbebeğimi basıp ezmezse öylesine kırılır, ezilir ki işte o zaman bu ezilmeye öbür ezilmenin farkı meydana çıkar.

Senin avlanmandan, ormandaki arslanların bile yürekleri kan kesilmiştir; yakınlık Kafdağının havasında uçmadan zümrüdüankaanın bile kolu-kanadı kalmıştır.

Aşk, güneş gibi yere etek serdi mi âşıklar, çevresindeki yıldız gibi yücelerin yolunu tutmuştur.

Lâ-yok sözü, lâlâlar gibi onun âşıklarına el atıp engel olunca illâ-ancak o var sözü gayrete gelmiş, lalanın beynini ezmiştir.

Can yolunun hacıları yorulup neş'eden kalmazlar; develeri, yük altında yorulur, develerinin bütün vücutları ezilir gider de onlar gene yol alırlar.

A kervanbaşı, bu gazeli oku da görürsün, bu yorgunluktan sonra develer, nasıl sarhoşa döner de Medîne yolunu aşıp koşmıya başlar.

CLXXIX

Saçlarının Hindistanından yol kesiciler kalkıp görününce erlerden de bir feryattır kopmuş, kadınlardan da.

760. Yüzünün ateşi can ormanını sarınca canlardan çıkan duman yedi göğü de sarmış-gitmiş.

Mânalar âleminden can gibi sâkiler görünmüş de gönüllerden, görünmez süt ırmakları, şarap nehirleri akıtmış.

Küfre bir sürme çekmiş de gözü açılmış, o da din güzelini görmüş, inananların arasına katılmış.

Beden bir duvara benziyor, duvarın ardına bir gönül yıkılakalmış; o gönlün halini bildirmek için dil, şu sözlere başlamış:

Yürü, yıkık yerleri seyret; varlık evinde aşk yüzünden tavan çökmüş, eşiğin izi bile kalmamış.

Âşıklara aldırış bile etmem der amma gene de her âşığın başucuna yüzlerce merhametli kişi göndermiş.

Tebrizli Şems, ölümsüz aşk mâdenini gösterince parıltısının vuruşu, yakuta benziyen gönlü almış, kendisine çekivermiş.

CLXXX

Ey ayrılığıyla yeryüzünü de, gökyüzünü de ağlatan sevgili, gönül, kanlar içinde oturakalmış, akılla can, ağlamıya koyulmuş.

Dünyada, yerine konacak bir tek kişi bile yok; senin yasında mekân âlemi de ağlamıya koyulmuş, mekânsızlık âlemi de.

Cebrâil'le meleklerin kanatları mosmor olmuş; peygamberlerin gözleri de yaşlar döküyor, erenlerin gözleri de.

770. Yazıklar olsun ki şu yas içinde sözümün tadı-tuzu kalmadı ki ne çeşid ağladılar, bir örnek göstereyim.

Bu evden sen gittin, devlet tavanı çöktü; hâsılı sınamalara uğrıyanlara devlet bile ağlamıya koyuldu.

Gerçekten de sen bir kişi değildin, yüz dünyadın sen; dün gördüm, o dünya da bu dünyaya ağlıyordu.

Gözden uzaklaşalı göz de ardından gitti; can gözsüz kaldı da kanlar saçarak ağlamıya koyuldu.

Gayretin olmasaydı bulutlar gibi gözyaşları yağdırırdım, yağmurlar gibi ağlardım; fakat gönlün, kanlar saçarak bu çeşit gizlice ağlayışı daha iyi.

Katre-katre gözyaşı dökmek de nedir? Ayrılığınla tulumlardan su boşanırcasına ağlamak, her solukta kanlı yaşlar dökmek, her an ağlamak gerek.

Ah yazık, eyvah yazık, yazıklar olsun, yazık; öyle bir can gözüne baş gözü, ağlamıya koyulmuş.

A padişah Salâhaddin, a hızlı uçan, ateşli giden devletkuşu, yaydan ok fırlar gibi uçtun gittin, yay da ağlıyor şimdi (*).

Salâhaddin ' e ağlamayı herkes ne bilsin? O ağlayışı, insanlara ağlamayı bilen bilir (**).

(*) Metinde bu beytin ikinci mısraı yerine bundan sonraki beytin ikinci mısraı olan ve «o ağlayışı» diye başlıyan kısım yazılmış, böylece bu beytin ikinci mısraıyla son beytin birinci mısraı eksik kalmıştır.

(**) Yazan, eksik yazdığını anlamış, bundan önceki beytin ikinci mısraını, birinci sütunla ikinci sütunun arasında cetvelin içine ve o beytin birinci mısraından sonra yukardan aşağıya bu beytin birinci mısraını da ayrı mısraın üstüne yazarak hatasını düzeltmiştir.

CLXXXI

A birlik meydanlarında padişahlık topuyla oynıyan, herkesi apaçık, çırçıplak gören, fakat kimsecikler tarafından tanınmıyan.

780. Kıskançlığındaki yücelik yüzünden akl-ı küllün bile gözü, eğri görüşlü olmuş, bundan dolayı da seni atmış-gitmiş sanmış.

A âlemin ışığı, gözü, bu dünyaya tek geldin de dünyadaki sırlarından yüzlerce dünya düzdün-koştun.

Tavus kuşuna benziyen bahar, yüzünün aşkıyla cilvelenmede; can bedeninin ağacında üveyk kuşu gibi feryad etmede.

Ateşi bize gül bahçesi yapmadasın, denizi bize gemi etmedesin.

A Tebrizli Şems, dünyayı güzellikle doldurdun; ben de can dünyasında aşkından başka ne varsa sıyırıp attım.

CLXXXII

Ey gözleri, sihirbazlara incelikler öğreten, canlara, cana canlar katan şiveler, nazlar belleten,

Dünyada, nerde bir kapalı kapı varsa anahtarı sensin; aşk senin talebendir, kapı açmayı sen öğrettin ona.

Gönülleri temiz sûfiler için meclis düzüp koşmuşsun; sonra da sûfilere salâ etmeyi, halkı çağırmayı belletmişsin.

Sûfilerin arasından o sevgili sûfiyi de seçmişsin, halvette mutlak sevgili olmayı öğretmişsin ona.

Derken öbürünü sınamışsın da ayrılığa atmışsın; âşıklarının sırlarının sırrınıysa belâlara uğratmışsın.

790. Aşka düşenlerin yarısı yalvarışa-yakarışa düşer, yarısı nazlanır, niyaz nedir bilmez; bunların dilekleri makbul olmuştur öbürlerineyse duâyı öğretmiştir aşk.

Duâya koyulurlar, kabulünü dilerler, geceyarısını delerler âdeta; rint yankesicilereyse yüzlerce düzen, yüzlerce kötülük belletir.

Cefâlarla dolu olanları, gönüllerinde onca kâfirlik varken tutar, vefâlı olmaları için kulaklarını çeker, vefâ öğretir.

Onların gözlerinde gizli tesirler, görünmez ateşler vardır; demirlere bile ayna gibi arı-duru, tertemiz olmayı belletir onlar.

Onların hepsi de Tebrizli Şems'e kul-köle kesilmiştir ; onun tecellileriyle buluşma ışığını bellemiştir onlar.

CLXXXIII

Ne aşktır bu ki o güzeli sevdi seveli gönül, kanlarla dolmuştur; her an kendisine, a neliksiz-niteliksiz hale düşen gönül der, nasılsın, ne haldesin?

Andan âna elini gönlüme kor, kanlara bular; sonucu onun el komasından gönlümün kanı coşmuş, ırmak kesilmiştir.

Benim adım âşık, fakat o dayanamıyor bana; sevgilimin aşkı, benim aşkımı da aştı, benim aşkımdan da üstün oldu.

Yüzümü yücelere tuttum, bir Ay gördüm; öylesine bir Ay ki güneşe fitne kesilmiş, gökyüzüne bir âfet olmuş.

Havalardaki zerreler, denizlerdeki katreler, âşıklarının damaklarına afyon olmuş, şarap kesilmiş.

800. Akıl vâizi geldi, yanıma girdi, fakat ben öğüt verdim ona, a Eflâtun kesilmiş adam dedim, kalk, git, meclis buz kesildi;

Tebrizli Şemseddîn'in tapısma var, onun merhametinden görürsün ki ölüp çürümüş-gitmiş olanlar bile âşık olmuşlar, Mecnûn'a dönmüşler.

CLXXXIV

A güzelim, güzellik gül bahçen yasemini ayak vura-vura raksa sokmuş; her sözündeki doğruluk, uygunluk, yüzlerce Huten ülkesini oynatmış gitmiş.

Güzelliğin, kadın-erkek vasıtası olmaksızın doğmuş; sonra da o güzellik, aşk bahçesinde erkeği de oyuna sokmuş, kadını da.

Padişahça yüzünden can, bir pervâne getirmiş de yüz binlerce gönül mumu, leğende oynamıya koyulmuş.

Âşıklarının ağızları-damakları, yardım görmüş, Mansûr şarabınla, o şarabın lezzetiyle dopdolu; böylece de yüzlerce Hallâc, ipte oynayıp durmada.

Canın arıklığı, senin zevkinle gitti; can öylesine semirmiş ki dünyada derisine sığamıyor da oynayıp duruyor.

Hüthütler, kafeslerinde o Süleyman'dan hoşnud oldular, fakat uçmalarına yol yoktu ki vatanlarında oynasınlar.

(s. 214) Âşığın canı, mekânsızlık âlemindedir; şu beden, gölgesidir onun; can güneşi raksa girmiştir, şu beden de oynar durur.

* Aşkının sevinçli kahkahasıyla meclis, şekerlerle doldu; hüzünlere dalmış gitmiş kişi bile neş'elendi, Hasan'ın babasıyla oyuna kalktı.

810. Tebrizli Şems'in yüzüyle gözü, gülle nerkisin değerini eksiltti; bedenim, o gülün, o nerkisin arasında oynayıp duruyor.

CLXXXV

Bu ne biçim kasırgadır ki gökten koşup gelmiş; yüz binlerce gemi, ondan sarhoş olmuş, başları dönüp duruyor.

* Geminin halâs olması da yelden, batıp gitmesi de yelden; hem onunla dirilmiştir, hem onun yüzünden ölmüş, cansız kalmıştır.

Yel, Tanrı'nın buyruğunda, senin buyruğundaki soluğa benzer; buyruğunla sövüş olur soluk, buyruğunla övüş.

* Yelleri, takdir yelpâzesiyle çeşitli bil; seheryeliyle âlem mâmur olur, vebâdan da yıkılır gider.

Yârabbi, yeli gösterdin, yelpâzeyi gizleme; yelpâzeyi görmek, temiz kişilerin gönüllerine ışıktır.

Sebebi gören, gerçekten de sûrete tapar, fakat sebebi icad edeni gören, mâna nurunu bilir.

Sûret ehli, bir boncuk isteğiyle can verirler; mâna denizinin ehli olanlaraysa inciler bile değersiz görünür, ucuz olur.

Mukallit, erlere toprak kesilmiştir, ne anlatırsa onlardan rivâyet eder; öbürüyse susmuştur, onların tâ derinindedir.

Yoldan altın, gümüş kesintilerini toplıyanın gözü yerdedir, döküntüleri toplar; öbür toplayıcıysa dikkat et de bak, mâdene girmiştir, ordan toplar.

820. Ananın, çocuğunun üstüne titrediği gibi imanımızın üstüne titrer dururuz; fakat baştan başa iman kesilen nazlı-nâzenin, neden korksun, titresin?

Askere başbuğ olma sevdasına düşmüşsün, bu dertle balık gibi yanıp kavrulmadasın; halbuki ben seni, ordusuz-adamsız, güneş gibi padişah olmuş görüyorum.

* Niceye bir duman, ateşe delildir deyip duracaksın? Sus, ben seni, dumansız ateş olmuş, delil kesilmiş görmedeyim.

Söyle bakayım, niceye bir Zühal yıldızı, başının üstünde dönüp duracak? Seni İsâ gibi Zühal yıldızının da üstüne çıkmış görüyorum ben.

A benden, şunu getir, bunu getir diye pay istiyen, seni şundan-bundan kurtulmuş da o görüp gözetenin, o koruyup yaşatanın olmuş görmedeyim.

Yeter artık a kavgacı sarhoş, a çok söyleyip duran; terazinin kefesi gibi susarken konuşuyor görüyorum seni ben.

CLXXXVI

Gözünü aç da bedenden kaçmış canları gör; can kafesi kırılmış, gönül bedenden kaçmış.

Yüzlerce aklı gör, canlar düşüp koşmuş ; binlerce varlığı seyret, kendinden kendine sığınmış.

Yüz binlerce can, yüz binlerce gönül kaçsa aldırış bile etmem; çünkü benden kaçanın sarhoş bir halde güle-güle gene geleceğini bilirim ben.

Yüz binlerce susuz, susuzluktan can vermiştir; yüz binlerce bülbül, yeşillikten o yana kaçmıştır.

- Y -

CLXXXVII

830. Hoş geldin Çelebi, gel buraya; geceyarısı damımızın üstünde kimi aramadasın sen?

Gâh ben keşişim der, siyahlara bürünür, eline asâ alırsın; gâh garibim, bir Arabım ben der, imâme sarınır, mızrak taşırsın.

Onlarla karışayım, birleşeyim, güzel bir yol-yordam kurayım diye tuttun beni, tâ Horasan'dan çektin, Yunanlıların kucağına attın.

* A Muhammed, a güzellikte Sungur'a, alımda Zeyneb 'e benziyen, senin padişahlığın, bana karşı mat olmuştur, mat olmuştur, mat (*).

Arab'a döndün mü fâilâtün fâilât; bakın da görün dersin, bütün dünya gömleğimin içinde.

* Filozofa kendini illet-i ûlâ gösterirsin; bundan ne ziyan gelecek sana? Sen efendimsin benim, efendim.

İster böyle ol, ister öyle, canımızsın bizim, canımız; hangi dilden istersen buyur, a padişahım, a Husrev'im, Şirin dudaklısın sen.

Seni sevmiye geldim, sana lâyık değilim amma gene de sevginle yandım; ya Tanrı nurusun sen, ya Tanrı'sın, yahut meleksin, yahut da peygambersin.

Yahut ne busun, ne o da ancak şekle girmiş, şekillenmiş aşksın sen; hangi ordudasın, hangi alayda?

Gönül gamını yedim mi gönüle acıyasım gelir de o yoksul gönül derim, neden bu kadar yanıyorsun, neden ateşler içindesin böyle?

840. Gönül, hadi git, ben nerdeyim, sen nerde? Ben gönülüm, sense bir kalıptan ibâretsin, yürü-yürü, kalıplık ededur demiye koyulur.

Derilerin renkleri vardır, içlerinse zevkleri; deriler, içlerle uzlaşır da beraber yola düşebilir mi hiç?

Bir düzüye, aynı olarak sürüp gitmiyen gün... Geceniz gündüz oldu. Artık bu gündüze dönen gecelere bir gece yok.

Yorma beni Çelebi, gel bana, gir içeriye. Bir an teslim ol, çünkü meşrebin pek tatlı senin.

Ben sustum, afsununu dilsiz öğret bana a benim doğuyu da tirtir titreten güzelim, batıyı da.

A Tebrizli Şems, gün gibi doğ doğudan, doğ da kâfirlik de, benlik-ululuk da belinden zünnârı çözsün (*).

(*) Bu ve bundan önceki beyit, kenara yazılmıştır.

CLXXXVIII

Her gönlün, sevgilinin gül bahçesine bir yolu olsaydı, o bahçede bir yeri bulunsaydı her gam tikeninin gönlünde cana canlar katan bir gül bahçesi olurdu.

Coşup ; köpüren kıskançlığı el uzatmasaydı ateş renkli canı bizimle uzlaşır, uyuşurdu elbet.

Yakıp yandıran şimşek, Aya perdeci olmasaydı şu toprak yeryüzü de gökyüzü gibi şaşkınlık içinde kalırdı.

Sevgilinin yolunda ayak, yakut kanat, işe yarasaydı her zerre, onun yoluna düşer, ayak olur, kanat kesilirdi.

850. Mahrem olmıyanların gözleri de görebilseydi aşkı, herkes deniz üstüne direk diker, herkes çadırını denize kurardı.

Âşıkların gözyaşları kanlara bulanmasaydı her gözyaşının başına o sırçanın şekli, nakşı vurur, her gözyaşında o, görünürdü.

Geceyle gündüz, aşkımın ateşini görseydi zaman, pek çabuk geçerdi, dün, benim yüzümden yarın olurdu.

Sevgilimiz, âşığın toprak olmasını, alçalmasını istiyor; bunu istemeseydi her âşığın yeri, şu yemyeşil kubbenin de öte yanında olurdu.

Tapısında yerleri süpüren lalası olmasaydı Tebrizli Şemseddîn'in güzelliği, elbette yüzündeki örtüyü atardı.

(*) Bu gazelin birinci, altıncı, on birinci ve on ikinci beyitlerinin birinci mısraları Rumcadır. İkinci beytinin birinci mısraının son kelimesi de aynı dildedir. Üçüncü beytinin ikinci mısraı Arapçadır. Öbür beyit ve mısralar Farsçadır. Rumcaları sayın avukat Vladimir Mırmıroğlu Türkçeye çevirmiştir. Gazel, Rumca mısralar ve kelimenin Arap ve Rum alfabeleriyle yazılı şekilleri ve tercemesi, «Mevlânâ Celâleddîn» adlı eserimizde çıkmıştır (İkinci basım, İst. İnkılâp Kitabevi - 1952, s. 254-259).

CLXXXIX

Şarabıma bir başka şey döktün, bir başka şey; bu, sâde şarap değil, bir şey karıştırdın bu şaraba, bir şey karıştırdın.

Bir kere daha töbeleri yaktın, bir kere daha yandırdın; bir kere daha fitneler kopardın, bir kere daha fitneler.

Başımda sevdanı gördün, sevdanı gördün de geldin, boynuma sarıldın, boynuma sarıldın.

Dağınık saçlarını topladın, ördün, sabır ipliklerini üzdün, kopardın gitti.

İnkârdan geliyorsan delilini söyliyeyim, delilini söyliyeyim: Simsiyah saçlarına miskler saçtın, miskler saçtın.

860. A kadeh, yüzümü-yanağımı parıl-parıl parlattın, alev-alev kızarttın; a gam, sonucu gönlümden kaçtın gitti, kaçtın gitti.

CXC

A sâki, kadehimize yudum-yudum şarap döküp duruyorsun; deli-divâne olmamızı istemiyorsan ne diye döküyorsun yâni?

A sâki, hani o güneşe benziyen günde herşeyi coşturup oynatan ışığı zerrelere döküyordun, nerde o lûtuf ?

Elini dudağına koyuyor, sus demek istiyorsun; sustum ben, fakat bizim için döküp durduğun o yudumcuklar söyleyip durmada.

Cüneyd'in kanını döktün de o, oh dedi, vur-vur, daha yapacakların yok mu, fazlası yok mu bunun? O kanı nerelere damlattınsa ordan bir Bâyezîd bitirdin.

Yere damlıyan ilk yudumda Âdem'in toprağı canlandı; göğe dökmiye başladın, bir Cebrâil var oldu.

Önce, dökmek için gerçekleri seçiyordun, fakat merhamet sarhoş olunca rastgele lâyık olanlara da olmıyanlara da dökmiye başladın.

Ekmek sana lâyık değil, fakat ekmeğe can veriyordun sen; sakanın suyunu satın almada, sakaya döküp saçmadaydın sen.

Hani Mûsa'ya bir ateştir, göstermiştin, fakat nurdu o; ateş donunda ışık saçıyordun, aydınlık döküyordun sen.

Cuma günü, senin yanında toplanacağımız gün, ayrı-ayrı şarap sunduklarını hep bir araya toplıyacağın gün ne vakit gelecek?

870. Her ânımda bir bildikle bir yabancı bir araya gelirdi de tutar, o yabancının kanını bildiğe saçardın.

A gönül, her güzelim buluşmada güz mevsiminde gülün yapraklarını döktüğü gibi utancından terler döktüğün o güzel, çıkageldi işte.

Ayrılığıyla yağmur bulutu gibi ağladın, tulumlar gibi gözyaşları döktüğün o Ay doğuverdi işte.

A güzelim, gönlünü al, götür, at âbıhayâta, dalgalarla haşır-neşir olsun; at peygamberlere sunup durduğun âbıhayâta.

Bakıra benzer varlıklarına kimyayı döküp saçmasaydın , bu özel lûtufta bulunmasaydın peygamberler bile bayağı kişiler gibi kalakalırlardı.

Bu duâyı, adam olmıyanların duâsına eş etme; hani onların duâlarını kabul etmemek için duâlarının yüzsuyunu döker, şerefini giderirdin, öyle yapma.

(s. 215) Çalışıp çabalamamızı, bayağı kişilerin çalışıp çabalamalarının yanıbaşında koyma; çünkü onların çalışmalarını varlıktan çekip yokluğa atan, hiçe sayan da sensin.

CXCI

Erler, mutlak yokluk âleminde kol açar, oynarlar; ellerini-eteklerini yalandan da çekerler, gerçekten de.

Mutlak er olan hiç cana el atar, can-baş kaydına düşer mi? A kalender can, sen hangi yanından kalktın bugün?

Bir yol eri bedensiz, salt bir canı kalendere sundu da kalender, kulağına dedi ki: O yana götür onu sen;

880. Çünkü bu tarafta güzel bir aşkın kıvılcımlarıyla yanıp yakılma varsa da sen gene mutlak değilsin, çünkü kavgalar içindesin.

Zevali olmıyan, bozulup solmıyan güzelliğe ezel gözü bile hayran olmuş; o güzellik, iki âlemin bir uğurdan ikrârıyle de artmaz, inkârıyle de eksilmez.

Sen, ne bu yandasın, ne o yanda; fakat âşıklar, hevese düşerler de ordasın, orda diye o yana bakarlar.

A «illâ» dan demvuran, bu nekeslikte kalma; gözlerimizi arıt, aç, o vakit görürüz ki sen, aynı zamanda «lâ» dasın da.

Merhaba a güzel bir halde varlığa bürünmüş yokluk renginde can, sen varlığa da boş vermişsin, yokluğa da; ikisini de bezeyen sensin.

Tebrizlilerin padişahı Şemseddin'den başkası gözünü arıtamaz, açamaz: O isterse açar gözünü senin, fakat onlardan değilsin sen.

CXCII

A bizi kınayıp duran, sen âşığı şöylesine bir adam mı sandın ki âşıklara vardın, öğüt vermiye, afsun okumıya koyuldun?

Gâh kapalı örnekler getirmedesin, gâh apaçık lâflar etmedesin, bizim kumluk yerimize nasıl olur da tohum ekmiye kalkışırsın?

A kumsal, buğday ambarından hiç utancın yok senin; aldırış bile etmiyorsun, çünkü buğdayı yoğa satmışsın.

A tohum bitiren yer, tohumun aslı da zâten sensin, çünkü başak, sonucu senden bitip boy atıyor.

890. Hiçbir cüz, aslından başkasıyla uyuşamaz; bu böyleyken ne diye öfkelendin, öğüde, kavgaya-savaşa giriştin?

Aşk ateşi öğüde acı-acı güler; öğütle, savaşla, barışla ateş söner, soğur mu hiç?

Ay ışığı dünyayı kaplasa sen gene Tebriz'de, Şemseddin'in ışıkları altında kal; çünkü sen kuşluk kuşusun.

CXCIII

Bu nedir, bu nedir ki tuttun, ölümsüzlük mülküne yücelttin? Bu nedir, bu nedir ki aklındakini bütün dünyanın hatırına düşürdün?

Kâfir saçları, iman yüzü neden düşüp koştun? Çünkü mümine de kasdettin sen, kâfire de.

Can, ululuğunun ışığıyla parlar durur; çünkü can denizinde incin var, mercanın var.

Aşkının hayranlık alanında bütün arslanlar, birşey ummada; çünkü hepsi de tir-tir titrediler, yerlere serildiler, tuttun, hepsini sen kaldırdın gene.

* Canı gâh yoksul bir hale kor, tutsaklığa düşürürsün, gâh tutarsın, Han yaparsın, padişahlar padişahı edersin, Sencer'leştirirsin.

Yüz binlercesini denizlerde yaktın-kavurdun, yüz binlercesini ateşler içinde ter ü tâze yaşattın.

İnsanın bedenine öylesine bir tılsım kodun ki onun bedeninde nice güneşlerin var, nice Ayların, göklerin, yıldızların var.

900. Tabuta benziyen böyle bir bedende, şu şehid olmuş canı kanlara, topraklara bulanmış bir halde her gün, biraz daha hoş, biraz daha güzel yaşatıp gidiyorsun.

A güneş, tapında şükreden her zerrenin o şükreden ağzını şekerlerle dolduruyorsun sen.

Şu ölü varlığı, hayat tozunla tâze bir hale getirmede, ona gül kokuları, anber kokuları vermedesin.

A Tebrizli Şems, senin aşkınla altınlar basıp durmadayım; çünkü sen yüceleri de altınla doldurdun, aşağıları da.

CXCIV

Bir kere daha bir hile, bir düzen kurdun da kurdun; tuttun, âşıkların canlarına fırlattın, attın.

Bir kere daha dünyayı ateşe yaktın, ateşe yaktın; tâ yedinci kat göğe at sürdün, yeldin yöpürdün.

Yedi göğün perdesini yırttın mı yırttın; topu, mekânsızlık âlemine attın mı attın.

Eteğini çeke-çeke herşeyden geçip sevgiliye ağan canları bir-bir tanıdın mı tanıdın.

Tûrdağında bir ateştir yaktın da yaktın; dağı, taşı erittin de erittin.

Gerçekler denizinde dalgalar vardı, dalgalar; sense o can denizinin üstünde oynayıp duruyordun, oynayıp duruyordun.

910. Dayandın da dayandın, sonucu râmoldu deniz sana, râmoldu; geminin akıp gitmesiyçin yelken şişirdin, yelken.

CXCV

Yokluk, o Çin güzelinin ayaklarına baş koydu, çünkü altın bir hâlhale benziyordu yokluk.

Doğru söyle sevgili, bugün ne yanından kalktın? Bir başka şey olmuşsun sen, önce böyle değildin.

Sevgilinin yüzünde onun rengini gördüm de sordum ondan; başını salladı, yâni sen buna mahrem değilsin demek istedi.

Dün kapıya bir tâcir geldi, fakat onun aşkı dedi ki: Evet, altının-gümüşün var, fakat altın gibi bir er değilsin sen.

CXCVI

İzinin tozuna canlar feda olasıca güzel, bahaneler icad ederek gelmişsin, etme, elini uzat, aç kapıyı, gir içeriye; kendi evine geldin sen.

Yoğu vara vurdun, bir tozdur, kopardın; pek gizlendin sen, noolurdu çıkagelseydin, görünseydin.

İki dünyada da yol-yordam budur: Önce zahmet-cefa, sonra zevk-safa; fakat sen iki âlemden de ötesin, zahmetsiz zevksin, acısız tatlısın sen.

Bildiğin ayrı bir zevki vardır, yabancının ayrı bir zevki; sense hem önüne ön olmıyansın, hem de yepyeni, hem bildiksin, hem yabancı.

Kalenderin gönlüne yara da sensin, melhem de sen; a mutlak ışık, yokluğun yarası da sensin, melhemi de.

920. * A padişahlar padişahı, sen, okunla-yayınla çıkageldiğin andan beri yetmiş iki milletin de dini, mezhebi, sana feda olmuş gitmiştir.

A güzelim benim, gökyüzü sofrasına Ayla beraber oturdun amma oturur-oturmaz güneş gibi tuttun, onu bir lokma yapıp yutuverdin.

Akılla duygu, Ay ışığını eğriltebilir mi? Ancak şunu bilebilir ki a eğrilmiyen güneş, sen Aylardan da üstünsün.

Tebrizli Şemseddîn ' in aşkı, büyük bayramdır; seni nerden kurban edecek? Arık bir koyunsun sen.

CXCVII

Aşk şarabını içmek, her can taşıyanın harcı olsaydı Şemseddîn'in aşkı, bütün âleme yayılırdı.

Aşkı, kıskançlık ışıklarına boğulmasaydı insanların can, gönül kulaklarına küpe kesilirdi o aşk.

* Onun lûtuf-ihsan denizine karşı nisan bulutu nedir ki? Kaftan kafa bütün dünyayı tutmuş onun şarap denizi, dalgalanıp duruyor.

Şemseddîn'in meclisi, iki âlemden de dışarda bulunmasaydı kadehi, şu toprağa nisan yağmuru gibi yağar da yağardı (*).

Yüzü, Tanrı kıskançlığı yüzünden gizlenmiş olmasaydı güneşin, Ayın ışımıya, ışıtmıya haddi mi olurdu?

Güzelliği, Yûsuf'ların arasına girip bir görünse, bir cilvelenseydi Yûsuf, kıyametedek ayağında bukağı, zindanda kalakalırdı.

930. Lûtfundan çekinmeseydim de söyleseydim cennet bile derdim, onun lûtfuyla güllük, reyhanlık kesildi.

A sâki, dişi daha keskin şarap olmasaydı köpek nefis, canın ayağını dişler, ısırır giderdi.

Muma benziyen canı, şarab ateşiyle yak, yandır, parlat; şu akıl Beyt-al Hazen'se yak gitsin onu.

O kandil gibi kör-kütük sarhoş sevgiliyi çek meclisimize; çünkü o, hilelerle, işvelerle bir masal olmuş, bir düzen kesilmiş;

Sonra Tebrizli Şems'in kadehiyle şarap sun, ondan sonra da seyret âşıkların hayranlığını artık.

(*) Konya nüshasında «kadeh» yâni «câm» yerine «can» yazılı; bizim nüshamızda «câm». Beyitteki mazmûn, bunun doğruluğunu gösteriyor.

CXCVIII

Sen, yüzlerce gül bahçesinin canısın, fakat yaseminden gizlendin; a benim canımın canına can olan, nasıl oldu da benden gizlendin sen?

Gökyüzü, seninle aydın, peki, niçin sen perde ardına girersin? Şu beden, mademki seninle diri, ne diye gizlenirsin bedenden?

A erlerin padişahı, Tanrı kıskançlığının olgunluğu, kendi güzelliğinin sonsuzluğu yüzünden işte böyle, erkekten de gizlendin sen, kadından da.

A dokuz göğün ışığı, dokuz göğü de aştın da, bu ne sırdır, bu ne hikmet, tuttun, bir leğen altında gizlendin gitti.

A Süheyl yıldızı, güneş bile senin ışığında görünmüyor, gizleniyor; hayrola, hayrola; sense tuttun Yemen'den bile gizlendin.

940. Tatar ülkesinin miski, her an halka kendisini gammazlar durur; sen Hıtay ülkesinin padişahısın, fakat Huten'den de gizleniverdin.

Bizden de gizlenirsen şaşılmaz, iki dünyadan da gizlenirsen; a kendinden geçen Ay, sen, kendinden bile gizlendin çünkü.

A canlara apaçık görünen, öylesine gizlendin ki bu aşırı gizlenişle gizlendin gizlenişten de.

(s. 216) A Tebrizli Şems, Yûsuf gibi bir kuyuya düşmüşsün, a âbıhayât, nasıl oldu da ipten bile gizlendin gitti?

CXCIX

Dilerim, can kuşu, kendinden geçiş havasından başka bir havada uçmasın; can mumu, kendinden geçiş sarayından başka bir yerde parlamasın, yanmasın.

Kendinden geçiş devletkuşu, herşeye, herkese gölge saldıkça Tanrı lûtfunun güneşi, âşıkların başında parıl-parıl parlasın dursun.

Âşık, yüz binlerce devlete erişse, yüz binlerce nimete ulaşsa gözüne bile girmez; o, ancak kendinden geçiş belâsını ister.

Beni seyret de gör, kendinden geçiş yokluğunda öylesine tatlar, lezzetler buldum ki kendimi belâlara attım gitti.

Can nedir, yüzlerce can nedir ki kendinden geçiş havasıyle, kendinden geçmek için kurban etsin insan?

A âşık, gamlı adamlarla pek düşüp kalkma da kendinden geçiş havasına toz düşmesin.

950. Kendinden geçiş vefasında zevkler bulmak istiyorsan kendine gelişe âşık olan kişiye cefâ et.

Kendinden geçmeyi bilir-anlarsan başlık, başbuğluk kesada varır; a kendinden geçiş, başlıklar da, başbuğluklar da ayağına toprak kesilsin.

Padişaha, padişahlığa düşman olanlara üst olmak, güzel birşey; fakat bütün bunlar, kendinden geçişin kan diyeti olamaz.

A kendinden geçiş ev sahibi, Tebrizli Şems'in sana konuk olmasını istiyorsan evi, kendinden, varlığından boşalt.

CC

A gönlümden hiç mi, hiç gitmiyen, gir içeriye, hoşlar geldin, safalar getirdin; a geceleri aydınlatan mum, merhaba, hoşlar geldin, safalar getirdin.

Can ehlinin tekkesinde tatlar var, şaraplar var senden; sûfilerin canlarına cansın sen; buyur, hoşlar geldin, safalar getirdin.

Gece otağa benzer, Ay padişaha; padişah otağa girer elbet; bizim tahtımız da senin yüzünden düzülür-koşulur, tacımız da, otağımız da; hoşlar geldin, safalar getirdin.

Tertemiz canları vakitsiz topladın tapına; a aşk sahâbesine Mustafa kesilen, hoşlar geldin, safalar getirdin.

A bunca ayrılıktan sonra şu rahmeti gösteren, böylesine merhamete gelen; şu neş'eden, şu sevinçten hiçbir yerlere sığamıyorum ben, hoşlar geldin, safalar getirdin.

Lûtfeder misin diye şüphelere düşmüştüm; fakat bu vefa hayalime bile gelmemişti benim, hoşlar geldin, safalar getirdin.

960. A gece, o Ay halvette, perdeciliği sen yap; a çalgıcı, perdeleri ula birbirine, durmadan çal, söyle: Hoşlar geldin, safalar getirdin.

Tebrizli Şems'in perdecisinin yanına varırsan altı yönden de duyarsın bu sesi: Hoşlar geldin, safalar getirdin.

CCI

A benden ileri ben olan, ben kesilen, gel, iki gözümde otur da Ay da nedir, göstereyim sana, çünkü Aydan da aydınsın sen.

Bahçeye gel de gül bahçesinin yüzünün suyu erisin, aksın; çünkü yüzlerce bağdan, bahçeden, yüzlerce güllükten, gülüstanlıktan da güzelsin, üstün bir gül bahçesisin sen.

Boyunu görsün de utansın selvi, eğilsin, gizlesin boyunu-posunu; seni görsün de dilini çeksin süsen, çünkü ondan da üstün bir süsensin sen.

A can mumu, lûtuf zamanında mumdan da yumuşaksın sen; fakat nazlanma deminde çelikten de katısın, ondan da sertsin sen.

Felek gibi dik başlı olma a nazlım, a nâzeninim; felekten daha dik başlı olsan, gem dinlemesen, yular anlamasan gene de onun nazıyla yumuşarsın, yeryüzüne dönersin.

Hamza, savaşırken, bu yüzden zırhını çıkarıp attı; çünkü sen cana, binlerce zırhtan da üstün bir zırhsın.

Her halvet yurdunda iğne deliği bile kapanır; çünkü sen oldun mu ev, aydınlıktan da aydınlıktır.

CCII

Dünyayı arayıp tarasan sevdâsız bir baş bulamazsın; fakat bu sevdâ, dünyada görülmemiştir, eşi-benzeri yoktur.

970. Bütün sevdâlar, bu sevdânın hasretini çekerler; çünkü bunun yüzlerce kolu-kanadı var, onlarınsa bir tek kanadı bile yok.

Onun bağına-bahçesine karşı şu dünya bahçesinin güzelliği, hamam camekânındaki resimlerdir ancak, dünyadaki meyvaların da ebedîliği yok, dallar da daima taze, daima yaş değil.

O, büyü yüzünden taze görünür, yaş görünür sana; fakat bir dalına yapıştın mı tâcirle beraber Kaarun gibi seni alır, tâ yerin dibine çeker.

Görünüşte sopadır, içyüzden ejderhâ; mademki Mûsa değilsin, öyle bir kahredici ejderhanın üstüne varma.

Nerde Mûsa'nın eli ki o ejderhayı sopa yapsın; hiç aldırış etmeden boğazından tutuversin onu.

Eğer çekilip duruyorsan bil ki bu çekiş, ejderhanın çekişidir; çünkü çok açtır o, sen nasıl yiyebilirsin onu?

Onun çekişi ateşe benzer, at kendini suya; herşey, zıddiyle giderilir, ateşin zıddı da Kevser gibi sudur.

Babacığım, mademki Belh'tensin, yürü, Bağdad'a git; Bağdad'a git de her an Merv'den, Heratlı'dan biraz daha uzaklaşadur.

Bu tapıda başkalarını görüp gözetmen, kul-köle kesilmen iyidir; a efendi, kendine gel, aklını başına devşir de şu kuldur, öbürü köle demiye kalkma.

Donmuş, ululukla buz kesilmişsen bir güneşi ara; çünkü her donmuşa, her buz kesilmişe derman, güneşten gelir.

980. O güneş, mahşer güneşine benzer, yeryüzünde, gökyüzünde taş, kaya, dağ, tepe, inci-boncuk, ne varsa hepsini eritir gider.

Eritir gider de mahşer halkı bilir-anlar ki bunların hepsi de buzdu; cüz'î akılsa buzun önünde eşek gibi topallıyakalmış.

Buz üstünde, sırtında yük, titreyip duran eşek, ağzını göğe doğru kaldırır da yârabbi der, bir ahır ihsan et.

Fakat Tebrizli Şems, cüz'î akla yardım ederse onun eşeği kol-kanat sahibi olur da Ca'fer gibi uçuverir.

CCIII

Gitmek için vakit geçti; gitme zamanı değil artık, bakmıyor musun pencereye; bakıyor da Ay yüzünün ışığıyla Müşteri yıldızını bile ateşlere yakıyorsun.

Bırak pencereye bakmayı da benim yüzüme bak; yüzüme bak da gayb âleminin pencerelerini gör.

Yüzünden kuyumculuk öğreneli altına dönmüş yüzüm, altı yönden ne yana döndüyse orasını lâ'l haline getirdi, altı yön de lâ'l oldu gitti.

• Altı yön de altından düzülmüş bir öküz, böğürmesi de tıpkı altın sesi; kır o öküzü, aldanma sesine, Sâmirî'nin büyüsüne kapılma.

A arslan avcısı, öküzü de altın sesine ver gitsin, buzağıyı da; çünkü sen arslansın, saf kızıl şarap kadehi arslanının avcısısın.

Müslümanlığa düşman kâfir saçların bize dedi ki: İnancın varsa uzaklaş, kâfirsen gel benim yanıma.

990. Ona, bu sözleri Tebrizli Şems'ten mi öğrendin, o mu söyledi dedim; evet dedi, güzellik mührünü de gösterip isbat etti sözünü.

CCIV

Canımın içine gir de otur, çünkü bugün bir başka cansın sen; şu cihan şaşırmış kalmış sana, çünkü bir başka cihandansın sen.

Bir güzelce salın a can selvisi, çünkü bugün bir başka cansın; bir güzelce gül a gül bahçesi, çünkü bir başka gül bahçesindensin sen.

Bütün halkın su-ekmek havasıyla yüzünün suyu eridi gitti; fakat a Yûsuf, şu âlem kıtlığında bir başka ekmeksin, bir başka su.

Sen yaşayış âlemisin, bu dünya kulluk-kölelik dünyası; izinin tozu bile padişahlık eden padişahtan bir alâmetsin, vallahi bir başka esersin, bir başka alâmetsin sen.

CCV

Hayber Yahudi'sinden ibret almazsan, ondan da insafsız bulunursan canını sevgiliye nasıl ulaştırabilirsin, gönlünü o tapıya nasıl götürebilirsin?

Ateş içinde Ca'feri altın gibi gülmedikçe Ca'fer-i Tayyâr gibi uçup şu balçık yeryüzünden kurtulabilir misin hiç?

Beden, can örtüleri bulundukça gönül gözü birşeycik göremez; bu yola serserice ayak basan, hiçbir sırra eremez.

Şu alış-veriş yerinde iki gözün kapalı bulundukça çok ucuza mal satarsın, fakat ancak bir dağarcık alırsın.

CCVI

Âşıklara bir ateş gerek, hem de gizli bir ateş; sınamak için erlerin akçalarına ateş gerek, ateş.

1000. Aşk erlerinin gönüllerini padişah dağlamıştır; padişahın tahtı ortadadır; fakat padişahın çevreyanı ateştir.

Güneşi parlamış, her âşığın penceresine vurmuş, ısıtmıştır; bizler zerreler gibi dağınık bir halde ateşin içinde oynayıp duruyoruz.

Haydin, buyurun a âşıklar, çünkü aşk, ateş yiyenlerine bir sofra döşedi ki sofranın ortasında bir ateş var.

Bu ateşin ışığı, gök aynasına vurdu da şu dönen kâinatın her yanına yıldızlardan bir ateştir yağdırdı.

CCVII

Sonucu söz şu: A dilber, sen bizi azıcık olsun, aramıyorsun; a sâki, birazcık olsun bizi gamdan yıkamıyor, arıtmıyorsun.

Sonucu a çalgıcı, sevgilimizin hikâyesini söylemiyorsun; çok-çok söylemek şöyle dursun, azıcık bile söylemiyorsun.

Benim kötü bir söz söylediğimi anlattıysa sana kötü bir şey demedim ben, şu kadar söyledim ancak; a sevgili dedim, azıcık çabuk darılıyor, kızıveriyorsun.

Güzellikte, alımda, iyilikte dünyada sana benzer dost, sana eş sevgili yok; şeker ülkesisin, fakat birazcık suratın ekşi.

(s. 217) Şu gazele bak, baştan başa gönül kanına bulanmış; birazcık koklarsan gönül kanının kokusunu duyarsın.

CCVIII

A bir incirceğiz için bağı-bahçeyi bırakıp giden, bir kocakarıcağız için hurileri elden salan.

1010. Yenimi-yakamı yırtıyorum ben, çirkin geliyor bana, yakıştıramıyorum; dalyan gibi bir delikanlıya kara-kuru bir kocakarıcağız, gözüyle işaret etti.

Ağzı kokan bir ihtiyarcık, yüzlerce saza âhenk vermiş, yüzlerce şarkı tutturmuş, bir akıllıyı düşürmek, elden-ayaktan etmek için damdan başını eğmiş.

Kim o kocakarıcık? Gösterişçi, tatsız-tuzsuz biriceği; kat-kat sovan gibi, sarımsakçağız gibi kokmuşun biri.

Bir beyceğiz tutsak olmuş ona da gönlünü rehin vermiş; oysa gizlice amma da ahmak beyceğiz diye gülüp durmada.

Ne güzellik gül bahçesinde bir taze çiçek var, ne vefa memesinde bir katrecik süt var o acı sözlünün.

Ecel, gözünü açtı mı sen de görürsün onu: Yüzü, keler derisi gibi hıtır-hıtır, bedeni katrancağız gibi kara mı kara.

Hayır, sus, az öğüt ver, çünkü tâcirin bağlantısı pek kuvvetli; durmadan onun sevgi zinciri tâciri sürüyüp çekiyor, çâresiz bir zincirceğiz bu.

CCIX

A sâkî, akıllar delilik evine göçtü, yerleşti; delilik kadehi, dudağınadek kanlarla doldu.

Deliliğin mertliği, yiğitliği, yüz binlerce susuz erkeğin, kadının varlık evini ateşlere yakmış.

Delilik tarağı, onun zincire benziyen saçlarını aşkla taradı da onu bezedi mi biz, tarak gibi iki başlı olmadayız.

1020. Böylesine bir mumun ışığında görmüyor musun ki aşk padişahından her an bir delilik pervânesi, bir delilik fermanı geliyor.

Akıldan delilik masalını duyalı iki dünyanın düşüncesine kulak tıkadılar; canın da kulağında pamuk var, gönlün de.

Delilik sevgilisi canı ateşe yakalı can, onun yolunda demir çarıklar paraladı.

Akıl koştu, ateş gibi bir anahtarla geldi oraya; fakat delilik kilidi, zâten onu kilitlemiş gitmişti.

Akıl, Tebrizli Şems yüzünden şaşkınlığa düşünce dostlar da, biz de deliliğin delisi-divânesi olduk.

CCX

Aşkının sırlarını iyiden iyiye bilseydim o yağmada ben de Yağma Türk'üne uyardım, ben de onunla arkadaş olurdum.

Onun kanlı gözleri gibi fitne arasaydım kavga-gürültü koparanların arasına girerdim, onlara katılırdım.

Her çer-çöp makulesi adam, şu dünyada incitmeseydi, yaralamasaydı beni sevdâ gibi gönüllerde yürürdüm, başlarda yelerdim.

Ay yüzlüm, her gün bir başka burçtan baş göstermeseydi ben de yer-yer gezmez, dolaşmazdım, bir yerde karar eder-kalırdım.

Dayanamadım onun aşkına, çünkü mermer, granit bir kaya olsam gene beni eritirdi, su ederdi o.

1030. Varlığım, aşk derdiyle gün-günden eriyip gitmeseydi işime işler katardım, fakat âşık olmazdım, olamazdım ben.

Tebrizli Şemseddin ' in aşk dalgası, beni yüze atmasaydı batardım, denizin tâ dibine giderdim.

CCXI

Ne mutlu sabahtır o sabah ki bir çâre öğretirsin sen ; çâreyi de, kendisine çâresizliği nasib ettiğin kişi bulur ancak.

Aşk, elbiseyi yırtar, akıl teyellemiye girişir, fakat sen gönülü dikmiye koyuldun mu ikisinin de ödü patlar gider.

Ödağacı gibi bir hoş yanayım, duman gibi dağılıp yok olayım gitsin; gönlü sen yaktıktan sonra yanmadan daha hoş ne olabilir?

Gâh kahır elbisesini giyer, gelir, yol kesersin; gâh elbiseni değiştirir, gelir, kılavuzluk edersin.

• A iyiden iyiye inanmış olan, a anberler bağışlayan nefis öküzü, şu çayırda bir hoş yayıl, böyle bir kıyıda yayılır, ağzını tatlandırırsan helâldir sana.

Bir dudukuşusun ki ata, Arap tayına meylediyorsun; bir balıksın ki kıldan örülen elbiseye, ketenden yapılma libâsa özeniyorsun (halbuki dudunun tayla ne işi var, balık elbiseyi ne yapacak?).

Sen sarhoş bir arslansın, avın da arslan gibi sarhoş ceylânlar; ne diye kokmuş peynire ağız açıyorsun?

Niceye bir kıbleden bahsedeyim? Bu gece herkesin bir başka kıblesi var; fakat geceyi sen aydınlatır, bir görünürsen herkesin kıblesi bir olur.

1040. Tebrizli Şems'in lâ'linden bir nasib elde edersen en aşağı derecen gök kubbenin de üstü kesilir.

CCXII

Sen, yüzündeki o örtüyü bir kaldırır, Ay yüzünü bir gösterirsen gökten inen kazâ gibi tövbeleri kırar-geçirirsin.

A ahdi güzel, peymânı hoş dost, benim coşkunluğuma, kör-kütük sarhoş oluşuma bakma; bana sunduğun, başımı döndürdüğün, aklımı aldığın şaraba bak.

Önce ayrılığın eliyle âşıkları bomboş bir hale sokarsın da ondan sonra derilerine altın doldurursun.

A Ay yüzlü, sen can zümrüdüankaasısın, konağın Kafdağı; yurdun neresi, hangi yerdesin diye senden sormıya ne hâcet.

Düşünüp konuşma kabiliyetine sahib olan can, senin sözünü duyunca yüzlerce kere kendi bilgisizliğini, kendi peltekliğini, kekemeliğini ikrar etti.

A beden, Tebrizli Şems'ten başka herkesten kesildin, ayrıldın ya; artık ipekli, altın işlemeli, ağır kumaşlardan yapılmış elbiseler içindesin.

CCXIII

Ey halkın gözlerini hayran eden güzel, ey aşk ordusu, her yanı yıkıp yakan, her yanda bir virâne meydana getiren dilber.

Ne kutlu bir kuşluk çağısın ki güneşe benziyen yüzün gönül âlemini arıttı, ışıttı.

Canlar, her an, senin kulunuz-köleniz diye berat yazıp sunarlar sana; aşkına kulluk etmek, baştan başa sultanlıktır.

1050. Canlar, her an ne görürler yüzünde senin? Nedendir her zaman böyle çalıp oynamaları?

Neden her gece bekçilik ederler aşkının damında; neden her gün kapıcılık ederler kapında?

Bu kadeh, nasıl bir kadehtir ki canlara sunup durursun? Âbıhayât mıdır sunduğun, yoksa can ateşi mi?

Nasıl bir sır söyledin gönüllere ki düşman oldular cana; nasıl bir dert verdin ki derman olmada o dert?

Aşkının ışığı, köylüye ne öğretti de gayb levhinden her an yazılar okuyor o?

A Tebrizli Şems, şu yüce köşkten in de şu geçici dünya, ölümsüz bir hale gelsin gitsin.

CCXIV

* Buğra Kaan, bayram türesine Buğra Kaanlık etti; Zühre gökten indi de baş hânendeliğe geçti.

Cebrâil, bir kere daha Halil'e konuk oldu da semiz buzağıyı cömertliğinden kesip kızartıyor Halil.

Konukluk günü bugün, buyurun temiz canlar; böyle bir konuklukta kafataslarının kâse olması daha güzel.

Seher çağı, bana coşkun bir ses geldi; kalyadan, boranıdan güzel bir koku geliyor burnuma.

1060. Çekti de çekti o koku beni, ta mutfağın bulunduğu yeredek gittim; ışıklarla dolu bir mutfak gördüm, nurlu bir mutfak.

Aşçıya bir kepçe ver de dedim, nefsim körleşsin; dedi ki: Yürü, git işine; insana nasip değil bu.

Ben ısrar edince başıma bir kepçe indirdi, başım da sarhoş oldu, kendinden geçti, aklım da yıkıldı, yok oldu gitti.

CCXV

Kadeh dedi ki: Kaldırın beni, ne vaktedek hapsedeceksiniz, ne vaktedek? Yalnız bedenim sırçadır benim, bir yerden bir yere götürürken sakın kırmayın beni.

Sâkiye sorun beni, o bilir huyumu; ben iftira edenleri sevmem, zulüm etmeyin bana.

Sarhoş oldunuz mu bilin ki bu sarhoşluğun üstünde de bir sarhoşluk var; isteyin, diledikçe dileyin, ümidimi kesmeyin benim.

Gizlice yol almadaydım, görünüşteyse sâkin-sâkin duruyordum; siz beni cansız gibi kabdan kaba boşaltıyorsunuz, bu da gözlerinizin zayıflığından, görmeyişinden.

Güzelce yaşamayı istiyorsanız düşüncelere, sanılara kapılmaktan çekinin; görüşünüz zayıflarsa doğru olmıya çalışın; ölümden, zamanın kötülüklerinden kaçının (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CCXVI

Tanrım, hastalara ferahlık veren sensin; lûtuflar, rahmetler içinde can gibi gizli olan sensin.

Sana yalvarsınlar, yakarsınlar diye hasta ettin kulları; çünkü sensin feryatları, figanları satın alan.

1070. Hepsi de dertlerine derman aramada; dertlerinin dermanıysa seni arıyor, seni istiyor; çünkü sensin derdi de yaratan, dermanı da.

İnsanı halkın, kapısına düşüren dertler, önceden meydana gelen bir perdedir; sonu, sonucu sensin, sonunda senin kapına başvurulur.

Nerde bir bağlanmış, kapanmış iş varsa o işe, gözü kapıyan sensin; nerde bir iş revaç bulur, aydınlanırsa o parlıyan parıltı sensin.

Onunla yatışsınlar diye yaralılara feryat bağışlarsın, fakat gerçek âle-mine bakarsam derdimizle feryad eden/gene sensin.

(s. 218) Sensin diyen de vallahi sensin; sensin bu meydanda top, sensin çevgen, gene de sensin şu meydandaki oyunu seyreden.

Bunu birisi inkâr eder, deliller koşmıya girişirse onun nefsindeki vesveseler yüzünden deliller koşan da sensin.

Birisi sensin der de bu sözünden de korkarsa onun canında korku perdesine gizlenen, korkan da gene sensin.

Bir düşünceyle gül bahçesi edersin zindan bucağını; her zindanın eziyeti sendendir, her gül bahçesinin zevki senden.

Bir işi biri ister, öbürü istemez; onları bu aykırılığa sen düşürdün, sensin onların fitnesi, sınanması.

O, bunun sevgilisidir, gene o, öbüründen nefret eder; gözleri bağlıyan sensin, gözün-gönlün kıblesi, varı-yoğu sensin.

1080. Yüz binlerce şekli, sûreti, bir şekle, bir sûrete kul edersin, sanki o, padişahtır; hayır, tuzaktır o padişahlık, sensin padişah.

Kulluk da, sahiplik de, padişahlık da hep senin yazındır; bu mektebin eğri yazısı da sensin, doğru yazısı da sen.

Bedenlerimiz evlerdir, canlarımız, o evlerde konuk; bedenlerle canlar senin gölgen, sensin o konuğun canı.

Elimizi ibâdete atar, gözümüzü imana dikeriz, imanın da sen olduğunu bize gösterirsin ümidiyle.

Lûtuf elini, ihsan elini başımıza koy; aydın gözlerimizi sana dikmişiz, ihsan et bize, o ihsan da sensin zâten.

Gafletimiz de seninle işe yarar ancak, uyanıklığımız, ayıklığımız da; zâten uyanık sensin, bu bakımdan gafletimizin aslı yok bizim.

Sana töbe etmek, temelinden saçma, birşey, töbeyi bozmaksa ondan beter; canlar ahitlerinden döndülerse bile o ahit de sensin zâten.

Altın gibi, bakır gibi, akıyk gibi canları yetiştiriyor, olgunlaştırıyorsun; ne şaşılacak şey, mâden yalnız sensin, nasıl oluyor da mücevherler çeşitli oluyor?

Gündüzün bizde sayısız-sonsuz huylar, sıfatlar vardır, geceyedek çeşitli sıfatlara bürünürüz, fakat gece oldu mu o sıfatlardan arıtırsın bizi; sıfatlara sahib olan sensin zâten.

Gündüz, tâ geceyedek birbirimize böylece acır dururuz; fakat gece olunca bütün bu acımalar sana ulaşır; çünkü acıyan sensin.

1090. Dünya padişahlarıymış, sarayda-sayvanda hüküm sürüyorlarmış, aslı yok; biz bildik ki sarayda-sayvanda hüküm süren, tek sensin.

CCXVII

Tellâl, her topluluğa karşı bağır : Müslümanlar, kaçmış bir kul gördünüz mü hiç?

Ay yüzlü, misk kokulu, âlemi birbirine katan, naz vaktinde tez giden, barış deminde yavaş gelen bir kul.

Lâ'l kaftanlı, güzel yüzlü, şeker mi şeker bir çocuk; selvi boylu, şûh gözlü, atılgan, çevik bir çocuk.

Kucağında bir rebap, elinde bir yay; güzel, gönüller çeken, canlara sinen bir nağmedir, tutturmuş.

Güzelliğinin bahçesinde bir meyva var mı kimseciklerde; yahut güzelim gül bahçesinden, kokmak için bir demet gül var mı birisinde?

Bir Yûsuf ki değerini vermede Mısır padişahı bile müflis; bakışından, her yanda Yâkup gibi bir gönlü yaralı var.

Onun izini bulana, ona ait örtülü-kapalı bir söz söyliyene tatlı canımı vereceğim müjdelik; helâl olsun.

CCXVIII

A güzellikte, iyilikte sözle anlatılamıyacak, dille övülemiyecek bir hale gelen Ay, feleğe nice devlet kapıları açmışsın sen.

Nice Uhud dağlarını gönül yolundan söküp atmışsın, biricik Tanrı'nın nice sıfatlarını gözlere göstermişsin.

1100. Yeryüzündekilerin ağızlarına o balı çaldığın demden beri balarısı gibi uçuşmada canlar.

Kendini, kendinden bezdirdiğin akıl, ne de sersemdir; tutup kaptığın, kendine aldığın can, ne de hoştur, ne de güzeldir.

* Gözsüzlerin yanlışlarla dolu sözlerini duydun mu hiç unutmadığın Elest demindeki sözlere dal, kulağın o sözleri duysun, onlarla neş'elensin.

Aşağılık kişilerin zehirli yüzlerine pek az gülmüşsün; övmüşsen bile çer-çöp makulesi kişileri, şu dünyada zor yüzünden övmüşsün.

Öyle tatlar var sende, öylesine tatlısın ki yağlıya-ballıya boş vermişsin; kendi yağınla gavrul, kendi balınla tatlan, zâten pâlûzesin, tattan, lezzetten ibâretsin sen.

A her dâvası mâna olan, mânadan da ileriye varan, dâva ettiğin herşeyde dâvandan yüzlerce kat ileri gitmişsin sen.

Bir ömür boyunca Tebrizli Şems gibi birini arayıp duruyorsun amma beyhude gamlara dalmışsın; bulamazsın.

CCXIX

A bitevliye âbıhayât getiren ateşli dilber, nerden de getirmişsin bu suyu? Gerçekten de bu sefer cana canlar katar bir su getirmişsin.

Tanrı ışığından öyle bir güneş getirmişsin ki bulut gibi doğuyla batıyı kaplar; şimşek gibi her yanı deler, yırtar.

Seni görüp şaşıranlara, yüzüne dalıp kendinden geçenlere yolu, konağı sorma; çünkü sen onlara ululuk ışığının parıltılarıyla vurmuşsun, onları hayran edip gitmişsin.

1110. Ölümsüzlük ilinden böylesine coşkun bir deniz getirdikten sonra bir can, tutar da ölürse ahmaklıktır doğrusu.

Âşıklara kazâdan, kaderden korku yok; çünkü sen kaderi sarhoş etmiş, kazâya uğratmışsın.

Canımız, senin neş'enle derisine sığmıyor, çünkü bu cana canlar katan güzelliği bizim için getirmişsin sen.

A Tebrizli Şems, cefalar ettin amma şu kadar biliyorum ben: Her cefa ile de yüzlerce vefalar ettin sen.

CCXX

Her parça, böylece aslının aslına kavuşuyor; ne hoş bir âlem, ne güzel bir seyir.

Her yana, elinde surâhisiz bir şarapla gelmede; her tarafta gözüne ayık bir dilber görünmede.

Öyle bir dilber ki lâ'l dudaklarından bir koku alsa mermer kaya bile canlanır, akıl-fikir sahibi olur.

Şarap, sevgilimin dudaklarından bir sıfat çaldı da o dudağın aşkıyla sarhoşa can kesildi.

Seher çağı, bir manastır yolunda bir keşiş, yoldaş oldu bana; dikkat ettim de gördüm, o da benimle derddaş, o da benim işime-gücüme dalmış.

O iyi huylu arkadaş bir surâhi getirdi; o surâhiden canım, kendinden geçti, sarhoş oldu gitti.

1120. Bu kendinden geçiş âleminde de Tebrizli Şems, çâresizlere buluşma çâresini gösterdi.

CCXXI

Ah o gönüle dadılık-tayalık eden Tanrı gölgesi, ah; güneşi, iki dünyaya da gölge salmadı gitti.

Güneşi de zerre gibi oynatır, göğü de; herşeyi birbirine katar, herşeye yeniden yeniye güzelliğinden bir sermâye verir.

Aşkı da, âşığı da ne hoş güldürüyorsun, ne güzel oynatıyorsun; sevgi veriyorsun, aklı yakıp yandırıyorsun, eşin-örneğin yok, başına buyruksun, dilediğini yapıyorsun.

Can, gözde oyandan bir iz, bir sermâye bulduğunu görmüş de aşkıyla borç olarak bir göz daha almış.

Dişleri dökülmüş ihtiyar bile aşkıyla yüzlerce hırsa düşmüş, kahırlara uğramış; irkilmez akıl bile aşkıyla kendini yitirmiş, hercâyi olmuş gitmiş.

Varlıktan da yüz binlerce yıl öte yandasın sen, yokluktan da; fakat gönül alçaklığından yokluğa bir hoş komşuluk etmedesin.

A Tebrizli Şems, sen bir hilim dağısın, iki âlem de tahtın senin; gizli-açık bir kayadan bakadur bize (*).

(*) Metinde «kaayeb» tarzında ve Türkçedir, kenara «yüksek» anlamına gelen «belend» sözü yazılmıştır.

CCXXII

Ah o şimşekler çaktıran güzel düzenbazın yüzünden; her çâresizin canına bir yıldırım düşmede onun canından.

O ateş gibi dudaklardan yalım-yalım ışıklar vurunca mermer kayanın içinden bir inci denizidir, coştu-köpürdü.

1130. Bu yüz parça olmuş gönül, can kapıcısına rüşvet verdi, perdenin önüne geldi de hoş bir halde tek bir parça kesildi.

Cennet sekiz bağdır, sekiz bahçe, herbiri bir defter sanki; bu sekiz defter de bir yere toplanmış, o yüzde, o yanakta seyret hepsini.

Şu gönlüm, a neş'e, a çalgı-çağanak mâdeni, aşkınla bir dükkâna girdi hem dükkânda, hem aynı işte bir hoş arkadaşlık edip durmada.

Nasıl bir kuştur şu gönlüm ki develer gibi ıhlamış, diz çökmüş, yahut da devekuşu gibi yalımların çevresinde sanki ateş yiyor, ateşle gıdalanıyor.

Aşkının güneşinden zerreler Aya döndü, kutlulukla gökyüzünde her an bir yıldız doğuyor.

* Şeklini, yüzünü görmemişler, fakat birer-birer anlatıyorlar; hani tıpkı Meryem'in nuruyla beşikte konuşan, Rûhullah Mesîh gibi.

A Tebrizli Şems, gönül hallerinde bu birbirine aykırı, bu birbirini tutmaz değişiklikler de ne? Hem aşkta konaklıyor, hem âvâre oluyor aşktan.

CCXXIII

Can mumunun ışığına karşı gönül, bir pervâneye benziyor; gönül, sevgilinin mumunun ışığında bir ev kurmuş, bir yurd edinmiş.

Bir yüceler yücesi, bir arslan avlıyan, bir aşk sarhoşu, bir fitne; sevgilinin yanında ayık, aklı başında, kendisiyle kalınca bir deli-divâne.

Görünüşte öfkeli, içten barışçı, acı yüzlü, fakat şeker mi şeker; bu kadar yakınlıkta bir yabancı görmedim dünyada.

1140. (s. 219) Binlerce görgü sahibi akılla gene de mumun yüzünü gördü mü kanadı ayağına takılır, düşekalır sarhoş.

Aşk ovalarının alanını ateş harmanı sarmış; buğdayı ateşten, canıysa bir kadeh ancak.

Gönlümün halini örtüsüz-perdesiz söylesem bütün dünyayı, Türdağı gibi nur kaplar.

Mum mu diyeyim, yoksa sevgili mi, dilber mi, cana canlar katan mı? Canın ta kendisisin, selvi boylusun, bir kâfirsin, bir sevgilisin sen.

Tahtının önünde ihtiyar biri, ayağını vura-vura sarhoşça oynamada; fakat o, bilgi deryası, buyruğu yürür biri, bir akıllı-fikirli er.

Bilginin eteğini dişleriyle tutmuş amma aşk kelpeteni de onda bir diş bile bırakmamış.

Ben, o ihtiyarın ışığına şaşkın, o, sevgilide yok olmuş gitmiş; onun ayna gibi bir yüzü var, benim tarak gibi iki başım.

O lâtif ihtiyarın güzellik ışığında kocaldım gitti; ben ona pervâne kesildim âdeta, onunsa benden hiçbir pervâsı yok.

Sonucu, a bilgide kâinatın ustası dedim, hünerle lûtuf iklimlerini bir köşk haline getir, orda bir yurt kur.

A keskin gözlü, a ileriyi gören dedi bana, benden pirce, sapa-sağlam bir can öğüdü duy.

1150. Bilgiyi de, filozof bilgini de, filozofimizi, edebimizi-hünerimizi de bir gül yüzlü inci tanesinin önünde gark olmuş gör.

Bir de baktım, ne göreyim: Bir can, bir gönül âfeti; a Müslümanlar, aman bir yardım, bir yardımcı bana.

Bütün bunları örtülü-kapalı söyledin, artık aç şunu; hasetçilerden gam yeme, mertçesine anlat:

Tebrizli Tanrı ve din Şems'i, öyle bir efendiler efendisidir ki bu sözün geri kalanı, aşkıyla önüne ön bulunmıyacak bir yere geldi, dayandı.

CCXXIV

Can, yüceler yücesi Şemseddîn 'in yüzünden bir kara sevdâlı oldu gitti; sevdâların karanlığında bir bilgisi var onun.

Bahtım, Şemseddîn'in havasında bir yücelik buldu, hem öylesine bir yücelik ki vehim bile onun ötesinde bir yücelik bulamaz, vehim bile onun ötesine geçemez.

Bu aşktaki sevdam öylesine yüceldi ki bu sevda yüzünden aşağılığı bile fark edemiyor yücelikten.

Sevda dalgası, delilik dalgası, onun yeliyle öyle coştu, öyle kabardı, köpürdü ki o dalganın üstünde çer-çöp mesabesinde kaldım, yerden yere yuvarlanıp gidiyorum.

İrkilmez, şaşmaz aklım, denizinin coşkunluğunu gördü de şaşırdı-kaldı; bu coşkunluğu bastırmıya Akl-ı Küll'ün bile gücü yetmez.

Delilik mushafını gördüm, ondan bir âyet okudum da deliliğimden bilgim de silindi gitti, Kur'ân okuma bilgisine sahib oluşum da.

1160. Aşk, geceleri gönüllerde tek başına gezen bir hırsızdır; yalnız aklı çalar, tek olarak onu yağmalar gider.

Bu sevdâdan önce gönlün de kendi aklınca reyi-tedbiri vardı, gönlün de; fakat suya battıktan sonra artık reyin, tedbirin ne faydası var sana?

Yürü, âşıkların tımarhânesine var da her tarafta bir deli gör, her yanda bir divâne seyret.

Dün aşkı gördüm, gönlümün damında ayrılıktan kan ağlıyordu, kanlı gözyaşları saçıyordu.

Aşkına düşmede şu özellik var a gönül: Alçaltır adamı amma o alçalışta bir yücelik de var.

Durup dinlenmiyen, göçüp giden canım, ona sahib oldu da bu yüzden ölümsüzlüğe erişti.

Bir ancağız bütün boş işleri bırak da her solukta can bağışlamayı, her an Mesih kesilmeyi seyret.

Canın, bir solukluk anda aşkının perdesi altında bir yıkansa Meryem gibi bir soluktan İsâ doğurmayı görür, anlarsın.

Meryem gibi babasız çocuk doğurdun mu da şu kıpkızıl yanağın sararır-solar, safrana döner.

Herkesin tapısında hizmetçi olduğu, kul-köle kesildiği Şemseddîn'in adını anadur da şiirin parlasın, nazmın güzelleşsin.

1170. Benim şiirimi kan gör, şiir görme; çünkü aşkıyla gözden de kanlar sızıp damlamada, gönülden de.

Kan, şarap gibi köpürüp kaynadı mı üstüme-başıma, elbiseme bulaşmasın diye onu şiir rengine sokar, şiir haline getiririm.

O padişahın tapısında bir gözcüydüm, bekçiydim ben; şimdiyse ayrılığıyla canımı üzüyor, eziyorum işte.

O lûtuf güneşinin devletkuşuna düştü de onun havasıyla gönül, gurbet ellere gitti, ankaa gibi görünmez oldu.

Güzellikte, alımda, dünyada tektir o; bu yüzden de zaman da cana bir yalnızlık âdetidir, verdi.

Her solukta miskinin kokusunu almak istediğim, her an o kokuyu aradığım ceylândan nasıl ümidimi keserim?

Ah bana, eyvah bana o kanlar döken Mirrîh yanaktan; ah bana, eyvah bana o yağmacı, kâfir güzel gözlerden.

Akıl, onun aşk dehlizlerinde yüzünü topraklara döşemiş bir âşık; söz söyleyiş, onun ordusunda ya bir davulcu, yahut borazancı.

O, benim bütün derdimi, bütün zahmetimi görür; görüşü yoktur diyemem ki ona.

Bir an sevda rengine boyanmış canıma baktım da gördüm ki kıvranıp duran, coşup köpüren şaşkının biri o.

1180. Ne oldun dedim ona; dedi ki: Benden elini yıka, bugünlük, yarınlık değil bu aşk, tutulmuşum gitmiş ona.

* Hangi şehirde onun aşk Nûşirvan'ı buyruk yürütüyorsa o şehirde, can bağışlamada bir Hâtem-i Tayy vardır.

Nerde onun aşk kadehi dönüyorsa orda akıl, candan geçmiştir, görünmez olmuş gitmiştir.

Geceyarısı hayali gönüle geldi; artık seyret, her yanda bir Yûsuf gör, her tarafta bir huri.

Buluşma ânında dudaklarından dökülen şekerlerle canlar; her kılının ucundan şekerler damlıyan bir hale gelir.

Aşkı, şarap gibi ne kadar eskirse o kadar daha fazla sarhoş eder insanı; artık canın gençliğini nasıl anar, kocalıktan nasıl bahseder?

* Şu aşk zincirini oynat, şakırdat da coşkunluğumu arttır; sevda denizini kabart, köpürt dè deliliğimi fazlalaştır.

Ne şaşılacak denizdir bu ki senin kadrinin inceliğinden bir katre olmuş; boyuna deniz olmuyor.

Aşkının yara yurdu olan şu aklı-fikri iyileştirmek için o misk kokulu saçların anber ezmede.

Şu zamandaki Yûsufların, fitneler koparan güzellerin yüzleri, yoksulluktan hep ona başvuruyor, hep onun güzelliğiyle bezeniyor, güzelleşiyor.

1190. O, Mûsa olsa Mûseviliği tamamiyle öğrenirim; İsâ olsa Hıristiyanlık dinine girerim.

Cana meylederse hava gibi can kesilirim; dünyaya yüz tutarsa dünya ehli olurum.

Canım, ayrılığıyla sofra gibi dürülür; tandırından çıkan bir parçacık ekmekse onu yayar, döşer.

Nefis de, şeytan da lûtfunun gurur yaylasında yayılır; affedeceğine dayanır da insana kötü buyruklar buyurur.

Yüzündeki örtüyü bir an açsa nefsin nefisliği kalmaz; şeytan, yürekli bir er kesilir.

A seher yeli, Tebriz'den bir avuç toprak getirsen de gözüme, başıma serpsen canım, sana kul olurdu, köle kesilirdi.

CCXXV

Canlar, canı düşüp koşanı sever, onu ister; o, akıllıların dilindedir, âşıkların gönlünde.

* Dillerde olan geçip gider, bense batanları, dolunanları sevmem; gönüllerde olan, ölümsüzlüğe eren güzelim işlerdir.

Gönül göğe benzer, dilse yeryüzüne; yeryüzünden göğedek pek zorlu, pek uzak konaklar var.

Gönül bulut gibidir, göğüslerse damlar sanki; şu dil de tıpkı oluktur, yağmurlar ondan akar.

1200. Su, gönülden göğüsleredek temiz gelir; fakat göğüs bulaşıksa, pisse sözlerin hepsi boştur, kötüdür.

Suya, buluttan yağmuru emen kavuşur; oluğunda istidat, kabiliyet bulunan adam, suyu elde eder.

Başka oluklardan su alan dam, hırsızdır; başkalarının damından su çalan, bir nakilcidir, rivâyetçidir ancak.

Gözünün yaşından gül biten, nerkis açan kişidir âşık; nerkisler derip devşirense demetçidir.

Terazinin kefeleri, tartı zamanı birbirine denk olsa bile dili eğriyse o terazi bozuktur.

(s. 220) Canının hali, kokusu, rengi örtülü olan kişinin söylediği her söz, anlama bağlıdır, anlamla ilgilidir.

Mesleğinin eri olan bir hekim, hastaya acı ilâç bile verse zulüm ediyor gibi görünür amma adalet sahibidir.

Ayak, karanlıkta bile ayakkabısını bilir; gönül, zevk yoluyla bu, hangi konaktır, anlar, duyar.

Şu tûfanda gönüldesin, Nûh'un gemisinden, hoşsun; konak korkulu amma yüreğin oynamasın, ürkme kardeş.

* Kimi tanımak, öğrenmek istiyorsan düşüp kalktığı kişiye bak; çünkü devlet-ikbal sahibi olan, dünyada devlet-ikbal sahibiyle düşer kalkar.

1210. * Sana hoş gelmiyen şeyi başkalarına sen yapma; bu huy, bu tabiat herkesi, herşeyi kavrıyan bir huydur, bir tabiattır.

Her gizli sözü duymamak için kulaklarına pamuk tıka; çünkü sen her rengi kabul eden salt bir ruhsun.

Kimin canı, yedinci kat göğün havasını aştıysa odur kurtulan; onun can soluklarıyla gıdalan, besmeleyle kesilmiştir, temizdir o er.

Bu hava pusudadır, adamı yoldaşsız gördü mü o yapayalnız adama işte der şu adamcağız, gaflet içinde.

Buluşmak istiyorsan buluşanlarla düş-kalk; anlama ulaşandan ulaşma dile.

Sarhoşların çevresinde dön, dolaş; şarab az gelse bile kokusu gelir hiç olmazsa; fakat aklı başında olan, nerden bilecek şarabın tadını?

Her sorunun cevabında nükteler belle de sınanma vaktinde üstün bir er desinler sana.

Kendi noksanın yüzünden olgunluğa erişemiyorsan Tebrizli Şems, bu zamanın olgun eridir, ona ulaş, olgunlaştırsın seni (*).

(*) Bu gazel «T» harfine aittir, buraya yazılmış.

CCXXVI

A koşup duran, canın bile şaraplara bulanmış, nerde şarab içtin, bu şarabın bulunduğu yere nerden yol buldun?

Hangi gözle karanlıkları aştın, bu yolsuz yolu hangi ayakla aldın?

1220. Hangi elle zamanın olaylarından el çektin de gönüller alan bir güzelin güzelliğinden bir aynaya sahib oldun?

Binlerce kere kendi kanını dökmedin mi; binlerce kere diri olduğun halde ölmedin mi?

Binlerce kere sınanma potalarında bakır gibi sızmadın mı, erimedin mi?

Ateş denizinde kol-kanat yakmadın mı sen? Göklerin üstünde ayak yormadın mı sen?

Ayakkaplarında bu yolun bir tozu bile yok; bütün bunlardan ötedesin, perde ehlisin sen.

Gözünü aç da bize bak, sonucu bir cevap ver; çünkü sen bilgi denizi içindesin; sâfsın, tortulu değilsin sen.

Canım dedi ki: Zamanede herkesin, kendisine kul-köle kesildiği, tapı kıldığı ulular ulusu Tebrizli Şemseddîn 'in lûtuflarıyla yol yitirmişsin sen.

A taş yürekli, ele geçirdiğin şu delillerin ötesinden bir baksa sana,

Çaresiz, ilâçsız bir taş bile olsan mücevher kesilirsin, hem de sayıp döktüğün cinsten.

CCXXVII

Çalgıcım sarhoş oldu, parmağını tefe vurmada; uşşak perdesini candan-gönülden, pek parlak çalmada.

1230. Yükünüzü bağlayın a dostlar, iki dünyanın padişahı Arş'ın en yücesinde durmuş, sancak çekiyor.

Peygamberler de, erenler de tapısında şaşırmış-kalmış; Yahyâ da, Dâvut da, Yûsuf da ne hoş takla atmada.

İsâ ile Mûsa da kim? Kapısının iki çavuşu; Cebrâil bile onun afsunuyla neliksiz-niteliksiz büyüler yapıyor.

İbrahim'in canı, onun iştiyâkıyla deli-divâne olmuş da kılıcı İsmail'in, İshak'ın boynuna çalmada.

* Ahmed, ona, ah, kardeşlerimi görseydim, onlarla buluşsaydım diyor; onu özleyişteki sonsuzluğa Sıddıyk, gerçektir de gerçek demede.

Leylâ, Mecnûn, yoklukla hasret ahı çekip duruyor. Husrev'le Şîrin, zevk-neş'e âleminde onun aşkıyla parlak kadehi içip-içip kendinden geçiyor.

Tebrizli Şems, sarhoş bir halde durmuş, elinde yay; zehirli oku ahmak kişinin canına atıyor.

Rüstem'le Hamza bile ona karşı ancak bir kılıç, bir kalkan; o, gözü pek, Hişâm'ın boynunu vuruyor Haydar gibi.

Kimdir o kişi ki dünyada böyle bir erlik göstersin? Ancak Tebrizli Şems'tir ki dolunayı bile ikiye bölüyor.

İnkâr eden, onun aşkının havasını kınar amma a Husâmeddîn, sen yaz o aşk padişahının adını.

1240. • Kim Tebrizli Şems'in adını duydu da secde ettiyse onun canı, o tapıda makbul olmuştur, ben Tanrı'yım nârasını atar durur.

Köpekler gibi uzakta durup havlıyan, bak-bak deyip duran, inkârcıdır, yüzü karadır, rahmetten kovulmuştur, ebedî olarak o tapıdan sürül-müştür (*).

(*) Bu gazel, «D» harfine aittir, bu bahirde son gazel olarak yazılmış. Beyitteki «bak-bak» sözü Türkçe olarak kullanılmıştır.

BAHR-İ REML-İ MÜSEDDES

Fâilâtün fâilâtün fâilât

- A -

I

(s. 221) O gül renkli yüzünü gösterdin mi neş'eden taşı-toprağı raksa sokarsın.

Şaşırıp kalmış âşıkların hatırı için bir kerecik daha örtüden baş çıkar, yüzünü göster;

Göster de bilgi, yolunu yitirsin; aklı başında olan hünerini, mârifetini kırsın-geçirsin;

Su, senin aksinle inci kesilsin; ateş, savaşı bıraksın.

Senin güzelliğin olduktan sonra Ay varmış, istemem onu; salkım gibi iki-üç kandilceğizle ne işim var?

Senin yüzün varken kirlerle-paslarla dolu gökyüzüne ayna demem ben.

Üfürdün de şu daracık dünyayı başka bir şekilde, yeniden yarattın sen.

A Zühre, Mirrîh'e benziyen Şems'in havasıyla yeniden o çenge bir düzen var.

II

1250. Bir sevgilim var ki sevgisi canı-ciğeri yakıp kavuruyor; yürüyüp gezmek dilerse gözlerimin üstünde yürüsün, gezsin.

Rızkım, gıdam, onun olduğu gündür; günüm de o gündür benim; hey gidi hey, ne de hoştur o günün gıdası, ne de hoş.

* Bizi yok edip giderse ne olur yâni? And olsun ki râzıyız, Tanrı dilediğini yapar.

Tikeni, güllere sermâyedir, perdeleri açmada lûtuflar, ihsanlar sahibidir o.

Ne söylediysen, ne duyduysan hepsi kabuktur, aşkın içi, özü, açılacak bir sır değildir.

Tecellîlerle yetişen özlü kişi kabuğa, deriye kaani olur mu hiç?

Ben sustum, derdini söylemiyorum, fakat şarabı susmuyor; temkinsiz dosttan sen koru bizi (*).

III

Seni şehvet ateşinden çekip getirdim de tekrar o ateşe attım, o ateşin içine yaydım seni.

Söz gibi gönlümden doğmuşsun, gene söz gibi yutuverdim seni.

Benimlesin de benden haberin yok; gözünü bağladım, büyücülük ettim sana.

1260. Her kötü göz seni incitmesin diye incittim seni.

Yürü, cömertlikte bulun, rahmetler saç; merhametler etmedeyim, çok cömerdim sana.

(*) Bu gazelin ilk beytiyle üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve son beyitlerin ikinci mısraları Arapçadır.

IV

A özü-sözü güzel anlayışlı er, geceyedek bizimsin bugün, bizimsin, bizim.

Geceyedek bugün işretimiz var, neş'emiz-zevkimiz var; buyurun a temiz yürekli dostlar, buyurun.

A her çalgının, her semâ'ın canına can olan, Ay yüzlüsün, Ay yüzlüsün, Ay yüzlü.

Şekerlere güller serp, merhaba ey şeker mâdeni, merhaba.

Ömrün vefâsı yoktur, ancak sen öyle bir ömürsün ki vefâlısın, vefâlısın, vefâlı.

Pek garipsin, pek garipsin, pek garip; nerelisin, nerelisin, nereli?

Kiminlesin, sırdaşın kim? Tanrı'ylasın sen, Tanrı'ylasın, Tanrı'yla.

A ressamın elinden çıkan seçme resim; nerde ayrılık sana, nerde ayrılık, nerde?

1270. Herkese yabancısın da yalnız onun gamıyla bildiksin, onun gamıyla, onun gamıyla.

Her bir zerren, her bir parçan, göklere Rabbimiz sesini salmıştır, Rabbimiz, Rabbimiz.

Ne diye gönlün kırık? Sen kır-geçir gönülleri, sen kır-geçir, sen kır-geçir.

Nihayet ey can, herşeyin önüne sonsun sen, sonsun sen, sonsun.

A Yûsuf, padişahlık mevkiindesin amma sancağın yok, sancağın yok, sancağın.

O mevkii Kayser'in köşküne çevirdin; kimyasın sen, kimyasın sen, kimyasın.

Sana nasıl bir tek eren diyeyim? Yüz binlerce erenlersin sen, yüz binlerce erenler, yüz binlerce.

Her Huseyn 'in haşredileceği yersin eğer şimdi Kerbelâ isen, Kerbelâ isen, Kerbelâ.

A can, güzel bir sakasın, güzel bir saka, güzel bir saka; fakat tulumu kapat.

V

Gönül buğdaya benziyor, bizse değirmeniz sanki; değirmen nerden bilecek bu dönüş niçin?

1280. Beden sanki taş, suyu da düşünceler; Taş der ki: Olayı su bilir.

Su da, değirmenciye sor der; şu suyu aşağıya akıtan o.

Değirmenci der ki: A ekmek yiyen, şu değirmen dönmeseydi kim ekmekçi olurdu?

Olay uzar gider, sus: Tanrı'ya sor da o söylesin sana.

VI

A parlıyan, her yanı ışıtan güzel, a ölümsüzlüğün canı; a gökyüzünde, havada, Ayı koruyan.

Sen, bütün vasıflarıyla Tanrı rûhusun; perdeleri açansın, lûtuf-ihsan denizisin sen.

Âşıklara alabildiğine lûtuflarda bulunur, olabildiğine adalet gösterirsin; sonra da râzılık bakışlarıyla diriltirsin onları.

Ceylân gözlerle yiğit erleri avlarsın; aşka düşürür, herkesi kul-köle edersin.

İsâ'nın kavmi, ölüyü nasıl dirilttiğini görselerdi İsâ budur derler, öbürünü inkâr ederlerdi.

Nerde Mûsa? Şimdi olsaydı da onun sözlerini duysaydı, işlerini görseydi Hızır'la buluşmazdı, bir günceğiz bile onunla eş-dost olmazdı.

1290. Âdem atamız şimdi olsaydı da onu bilseydi, anlasaydı cennetten çıktığına ağlamazdı.

Ayrılığı bir ateş, sevgimizse ateşin tâ dibi; a şefaatçi, söyle, nerde bir yardımcı bize?

Yüzü öylesine bir ateş ki ayrılık ateşimizi söndürüyor; ateşleri söndüren ateşi kim görmüştür? (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

VII

Sen âbıhayâtsın, suvar, kandır bizi; sen anlamlar denizisin, suvar, kandır bizi.

İstek testilerini getirmişiz, gelmişiz sana a ikinci Hızır, suvar, kandır bizi.

A can denizi, canlarımız sanki balık, senden yardım diliyor; suvar, kandır bizi.

Eksiklik yolundan gelmiş, hiçbir şeye gücü yetmezliğimizi armağan getirmişiz; suvar, kandır bizi.

Husrev'lerin destanlarını işitmişiz; sense o destanlardan da üstünsün, suvar, kandır bizi.

(s. 222) Akıl şüphelere, vesveselere düşmüş, çünkü sen şüphenin de üstündesin, suvar, kandır bizi.

Yarı akıllı, aşkınla ne yapabilir? Sen, akıllıların deliliğisin; suvar, kandır bizi.

1300. • Dünya Kâ'besi, senin yüzünden Tebriz oldu; A Tanrı Şems'i, A Rükn-i Yemânî, suvar, kandır bizi (*).

(*) Bu gazelin redifi Arapça «faskınâ» dır.

VIII

Âşıkların arasına akıllı biri gelmesin : hele o kızıl kaftanlının âşıklarına yaklaşmasın bile.

Akıllılar, uzak olsun âşıklardan; uzak olsun külhan kokusu seher yelinden.

Bir akıllı gelirse yol yok ona, bir âşık gelirse yüzlerce merhaba ona.

Veriş, bağışlayış meclisidir; pek tutumlu akla uyup aşkta nekesliğe kalkışmak vebale girmektir.

Akıl ışığından aşk utanır; gençlikte kocamak kötüdür.

A âşık, tezce gel eve; aşksız ömür geçirmek, ömrü hebâ etmektir.

Tebrizli Şems, cana el atmaz bile; yürü a beden, elini gönüle at da çık dışarı.

IX

Ödağacıysan buhurdâna gel, damdan atarlarsa seni kapıdan düş, gir içeriye.

Yûsuf'sun sen, kuyuya atılmaktan, zindana düşmekten kurtulmana çâre yok; kahır zehrini şeker say.

1310. Tanrı uludur demen bir töredir, bir âdet; ulunun malıysan ulucasına gel.

Köpekler de nasıl içer kızıl şarabı? Arslansan kızıl şarap gibi gel.

Ne diye altın arıyorsun? Kendi bakırını altın et; altın olmuyorsa gel o gümüş bedenliye.

Zenginlerin gözleri kupkuru, yoksullarınsa nemli; a âşık, sen kupkuru da değil, nemli de değil, o iki şekle de bürünme de öylece gel.

* Melek sıfatlarına mahremsen melek gibi erkeklikten de, dişilikten de münezzeh ol da gel.

Yolculukta gönül sıfatını elde ettiysen gönül gibi ayaksız gel, başsız gel.

Lâ'l dudakları buyurun derse granit değilsen, mermer değilsen gel.

Dünya mademki Şemseddîn'in yüzünden ışıklarla doldu; o güzel Tebriz'e, başını ayak et de gel.

X

Kazâdan-kaderden gafletteydin; fakat kazâ-kader silâhtarından yaralandın işte.

Sonunda ne iş oldu böyle ansızın? Evet, böyledir, kazânın-kaderin işi, böyle.

1320. Hiçbir gül gördün mü ki dünyada hep gülsün, kazâ-kader tikeninden ağlamasın?

Kazâya-kadere mahbus olmıyan, kazâ-kader tarafından yaralanmıyan, boyuna parlayıp duran hiçbir baht, hiçbir devlet yoktur dünyada.

Hiçbir kimse hırsızlamaca bir günlük bir zevke ermemiştir ki sonunda kazâ-kader, onu salkım gibi asakoymasın.

Kazânın-kaderin oyunlarına karşı hiç kimsenin hilesi-düzeni fayda etmez.

Dostlar, bu kazâya-kadere hizmet ederler; gerçekten de kazâya-kadere canlarını feda ederler.

Şekil öldü amma kazânın-kaderin çok-çok yardımıyla can kaldı, ölmedi.

Ceviz kırıldı, içi olan can, kazânın-kaderin anbarında helvalara doldı.

Ateşe giden özsüzdü; içi çürüktü onun, kazâyı-kaderi inkâr yüzünden.

Sevgiliye gidense kutluydu; can özünü seçmişti; kazânın-kaderin dostu kesilmişti.

XI

A benim gönlümde sırlar söyliyen, a kul için işler pişirip kotaran.

1330. A hayali, gönüllerin derd ortağı; a güzelliği, gül bahçelerinin parlaklığı.

A neş'eler bağışlıyan cömert, vergili eli, defalarca bu yoksulun elinden tutmuş olan.

A eli incilerle dolu bir denize benziyen, lûtfun tabanımdan nice tikenler çıkarmıştır.

Senin için sarıklarını verenlere karşılık olarak nice başlar bağışlarsın sen.

Zâten iki dünya da sana karşı nedir ki? Ambarlardan düşmüş bir tek buğday.

Dünyayı besleyip yetiştiren lûtuf güneşin, her zerreye bağışlarda bulunmuştur.

Hileler yaparız, düzenlere başvururuz amma çaresizlikten başka bir çare yoktur bize.

Tebrizli Şems'in ışıkları parlayınca cehennemden de eminiz, ateşlerden de.

XII

Ruh zeytinyağıdır, ateşe âşıktır; âşık nasıl sevgiliyi ararsa o da öyle ateşi arar.

A ışık azlığından tefesini-tarağını işletmiyen çulha, ruh bir zeytinyağıdır ki kandilin ışığına ışık katar, ışıt kandili can ışığınla.

1340. Şehvete müptelâ can, şehvete düştü mü sevgili görmiye gönül vermez ona.

Bu bakımdan da dostu, bir sebeple, cennete girmek ümidiyle, cehennem korkusuyla sever.

Ateşten doğma canı bir kırdın-geçirdin mi seyret artık onun ardındaki ışıklarla dolu canı.

O hainler haini can, adamakıllı çıfıt olmasaydı iki iyi kişiyi hiç birbirinden ayırır mıydı?

Şehvete düşen canı şaşı bir can bil, çünkü o, Mûsa gibi nuru ateş görür.

Şehvete düşen can, düşüncesizlikten dudu gibi anlamadan söyler durur.

* Hastalanmıştır, yepyeni bir dile sahib olmuştur, hastanın yüzünü kıbleye döndür.

Kıble Tebrizli Şemseddîn'dir; gözün de ışığıdır o, gönlün de.

XIII

Gönül sırrının ardında cilveleri gör, işveleri seyret; âşıklar, bu cilvelerden, bu işvelerden Mecnûn'a dönmüşler, deli-divâne olmuşlar.

Âşıkların başka bir dini, başka bir mezhebi var; bu dinin aslı da, fer'i de, sırrı da cilvelerdir, işvelerdir.

1350. Gönül, hâtıranın kaş çatışından, göz atışından sözler derer-devşirir; işveler, şiveler, o işaretlerde vahiy arar dururlar.

O peri yüzlü, o yolu-yordamı, tarzı-töresi yepyeni şiveleri gördü göreli ne aklı kaldı canın, ne dini.

Onun çeşit-çeşit, renk-renk hilelerinden-düzenlerinden yoksul, cilveleri, işveleri bile kaybetti gitti.

Canın perdecisi, o güzelden kibirsiz, kinsiz cilveler anlattı, işveler hikâye etti bize.

Cilveler, işveler, ya bedenden olur, ya candan; şaşılacak şey şu ki bu cilveler, bu işveler, ne bundan, ne ondan.

Kendini gören adam, kendi cilvesine, kendi işvesine gark olmuş gitmiştir; kendini gören can, o cilveleri, o işveleri göremez.

Tebrizli Şems, altmışından sonra cilveler göreyim, işveler seyredeyim diye beni yeniden gençleştirdi.

XIV

Seni bir ateşten çektim-kurtardım, bir başka ateşe attım.

Söz gibi gönlümden doğmuşsun; sonunda söz gibi yutuverdim seni.

Benimlesin de benden haberin yok; büyücüyüm ben, büyü yaptım sana.

1360. Güzelliğine nazar değmesin diye kulağından tuttum, çektim-getirdim seni buraya.

Şu cömert elim, sana öyle bağışlarda bulundu ki devletin-ikbalin daima tazedir, gençtir, kocalmaz hiçbir zaman (*).

(*) Bu gazelin birinci beyti, III. gazelin birinci beytine benzer; ikinci beyti, aynı gazelin ikinci beytidir, yalnız bir söz değişimi var. Üçüncü beyt de aynı gazelin üçüncü beytinin aynı gibi birşey; dördüncü beyti de öyle.

- B -

XV

Havana uymuşum, sevgine düşmüşüm, gece-gündüz kararım yok; başım ayaklarında senin, kaldırmam gece-gündüz.

Geceyi-gündüzü bırakır mıyım kendi başına, geceyi de kendim gibi deli-divâne edeceğim, gündüzü de.

(s. 223) Âşıkların canları da kopup gitti, gönülleri de; gece-gündüz canımı da veriyorum, gönlümü de.

Gönlümdekini buluncayadek gece-gündüz bir an başımı bile kaşımıyacağım.

Aşkın, çalgıya başlıyalı gece-gündüz, gâh çeng olmadayım, gâh târ.

Mızrâbı sen vuruyorsun da feryadım, ifganım, gece-gündüz göğe ağıp duruyor.

* İnsana kırk sabah sâkilin ettin; o şaraptan gece-gündüz mahmurum ben.

A âşıklar kervanının yularını çeken, gece-gündüz bu katarın içindeyim ben.

1370. Sarhoşça, kendimden habersiz yârabbi deyip duruyorum; gece-gündüz, deve gibi yükün altındayım.

Şekerinle sen iftar ettirmedikçe kıyametedek, gece-gündüz oruçluyum.

İhsan sofranda orucumu açarsam zamanım, gece-gündüz bayram olur gider.

Gecenin de canına and olsun, gündüzün de; gece-gündüz hep seni bekliyorum, hep seni.

Bayram etmek için bir yıl beklemiye hacet yok bana; senin Ay yüzünle gecem de bayram, gündüzüm de.

Vuslatını vâdettiğin geceden beri gündüzleri-geceleri sayıp durmadayım.

Canımın sevgi tarlası çok susamış; onun için gece-gündüz göz bulutunun yağmurunu yağdırıyorum, gece-gündüz ağlayıp duruyorum.

XVI

O iki parça ağaçla meclisi hoş bir hale getir; ödağacını yak, berbatı çal.

Damarına dokunmazsan feryad etmez bu; öbürüyse yok oldukça, yandıkça güzelleşir.

Düşünceler toz-toprağıyla dolu bir meclis; kalk a süpürgeci, can döşemesini süpür.

1380. O buhur, yakmazsan koku vermez; o tohumların faydası yok dövmezsen, ezmezsen.

Boş şeylere bakmaz, ateştedir evi de o yüzden güneş, en büyük yıldız olmuştur.

Gezmeden-dolaşmadan yorulmaz da o yüzden Ay, çavuş olmuştur, hesapçı olmuştur.

Şu peygamberler, halkın, gizli şeyleri iyiden iyiye bilenden bir koku alması için halka ödağacı kesilmişlerdir.

A ayıplar mâdeni, bir kokuya kaani değilsen sen de yan da kokulara mâden kesil.

Yandın mı gökyüzü güzel kokuyla dolar; gönül yandı-yakıldı mı kalblere vahiy gelir.

Bu sözün sonu yoktur; tohumlar, bağın-bahçenin canıdır amma kısa kes sözü.

İki tahta parçasına sahib olan, bırakma onları; birini yak, öbürünü çal da gamlar-kederler gitsin.

Sarhoşların arasına düşen ayık kalamaz; can şarabını içen tôbe edemez.

Şarabı ganimet bil, tez ol, içtikçe iç de sonunda kör-kütük sarhoş ol, yırt yenini-yakanı.

1390. Nerde kurtuluş? Sevgi padişahı, âşıkları kendisine çekip duruyor, pek zorlu, pek istekli (*).

(*) Bu gazelin son dört beyti Arapçadır.

XVII

Hiç biliyor musun? Rebap ne diyor; gözyaşlarıyla, yanıp kavrulmuş ciğerlerle neler söylüyor?

Diyor ki: Etinden uzak düşmüş bir deriyim ben, nasıl ağlamıyayım, nasıl dertlenmiyeyim ayrılıktan?

Tahta da diyor ki: Yemyeşil bir daldım ben, balta kesti, bıçkı dildi beni.

A padişahlar, ayrılık garipleriyiz biz, sonucu dönülüp tapısına varılacak Tanrı'ya feryad etmedeyiz, duyun feryadımızı.

Önce Tanrı'dan ayrıldık da şu dünyaya geldik; fakat halden hale, şekilden şekle döne-döne gene ona gidiyoruz biz.

Sesimiz, kervandaki çana benziyor, yahut da buluttan düşen yıldırım sanki.

A konuk, hiçbir durağa gönül verme; çünkü ordan çekilip ayrılırken yaralanırsın sonra.

Çünkü erliksuyundan gençlik çağına gelinciyedek çok konaklar aştın.

Pek tutma ki kolayca bırakasın; hem kolayca verip gidesin, hem sevap bulasın.

1400. Sen, seni sımsıkı tutana yapış sımsıkı; ön de odur, son da; onu bul sen.

O, yaycağzını bir hoşça çeker; oku âşıkların gönüllerine batar, yaralar.

Rebabın şu dosdoğru sesi, ister Türk olsun, ister Rum ülkesinden, ister Arap; âşıksa onun dilincedir, onun dilidir.

Yel feryad eder, seni, ardımdan dere kıyısınadek gel diye çağırır.

Der ki: Suydum, yel oldum da geldim; susuzları şu seraptan kurtarmıya geldim ben.

Söz de önce su olan o yeldir, yüzündeki örtüyü kaldırdı mı su olur.

Altı yönden dışarı, şu ses yücelmiştir: Yönden kaç, Ay ışığından çık;

A âşık, pervâneden de aşağı değilsin ya; pervâne çekinir mi hiç ateşten?

Padişah şehirde; bir baykuş için nasıl olur da şehri bırakır, yıkık yerlere giderim?

Eşek delirdiyse vur başına aklı başına gelinciyedek.

1410. • Gönlünü almayı dilesem daha da aşağılık olur; Tanrı bile kâfirlerin vurun boyunlarını demiştir.

Müjdeler olsun ey kavim, işte bu, kapının açılışı ; tezce dolunmaktan, batmaktan kurtuldunuz artık.

• Kitabın aslı, yanında olan sevgilinin râzılık vakti geldi-çattı, ferahlayın.

Dedi ki: Kaybettiklerinize üzülmeyin; perdeleri yırtıp yakan dolunay göründü.

Otlak, sulak bir yer burası, ıhtırın develerimizi; öyle nimetler var burda ki sayıya sığmaz.

Sevgide çekilen cefada binlerce vefa var; sevgiyle susmada güzel-güzel konuşma lezzeti var.

A ulular, biz sustuk, susmadaki sırrı anlayın artık, doğrusunu daha da iyi bilir Tanrı (*).

(*) Bu gazelin son altı beyti Arapçadır.

- T -

XVIII

Âşıkların arayıp taramaları, kendilerinden, kendiliklerinden değildir; dünyada onu arayan, gene odur ancak.

Bu dünya da, o dünya da bir mayadandır; gerçek âlemde küfür de yoktur, din de, mezhep de.

A İsâ nefesli, uzaklıktan dem vurma; kulum-köleyim uzun düşünceli olmıyana.

1420. Sonra giderim dersen hayır, gitme, gecikme; kılavuz yok dersen önde değil mi yol?

Elini uzat, devşir eteğini; bu yaranın melhemi, ancak bu yaradır.

İyi-kötü, hepsi de dervişin cüzüleridir, parça-buçukları; böyle olmıyan da derviş değildir zâten.

Gözönünden kalkıp giden herşey gönüldedir; gönül gibi bir yerleri yoktur dünyada onların.

XIX

Aşkından başka bir yol görür, iz bulur aradık, bulamadık; izinden, eserinden başka bizimle bir düşüp kalkacak aktardık, yok mu yok.

Öylesine bir aramak ki artık sen söyle ne söylersen, fakat bir bunun gibisini bulamadık gitti.

Bundan böyle gökyüzünde bir dost arıyalım; çünkü yeryüzünde aradık, bir dost bile yok mu yok.

A hayale sığmıyan, hulyaya girmiyen, senin Ay yüzünün hayalini, tâ yedinci kat göğedek aradık; yok da yok.

Daha iyisi şu: Mahvolup gidelim; çünkü iki âlemde de, aradık-taradık, bundan daha iyisi yok.

Tut ki dünyanın bütün arı-duru şarabını, tortulu şarap gibi içmişsin; fakat biz din derdini aradık da bulamadık gitti.

1430 (s. 224) Süleyman mülkünün mührü aranacak birşeydir; fakat halkalar var, mührü aradık, yok mu yok.

O yüzüğün taşında bir güzelin resmi var; Rum ülkesinin, Çin diyarının güzellerinde aradık, fakat yok.

Anlattığım şekil, çok aradık amma, şekilleri yaratandan başkasında yok.

O şekilde, insana adamakıllı bir inanç veriş vardır; öylesine inanç ki onun ötesinde bir inanç arasak da bulunmaz.

Kötü şüpheden geçmemizin tam yeri; çünkü hilesiz-düzensiz, emniyetli bir adam aradık, fakat yok.

Kötü şüphe yüzünden belimiz büküldü, yaya döndü; pususuz bir yol aradık, yok da yok.

Bu anlatıştan meydana gelen ışığı anlatışta da aradık, anlatılanda da; bulamadık gitti.

XX

Sonunda gönülde, canda yurd edindik de her ikisini de deli-divâne ettik gitti.

Şu âlemi ateşlere yakmıya geldin; sonunda da dediğini yapmadan dönmedin ya.

A aşkıyla dünyayı yakıp yıkan; sonunda şu yıkık yere de kasdettin.

1440. Ben seni oyalıyordum a gönül; fakat sonunda o masalı hatırladın gene.

Aşkı kendinden geçirdin de içeriye aldın; fakat sonunda aklı yabancı ettin gitti.

* A Tanrı elçisi, sabır direğini sonunda Hannâne direği gibi inim-inim inlettin.

Çarecinin lûtfu, dünyayı ışıtan mumdu, sonunda mumu da pervâne ettin sen.

Bir başım bu yanda, bir başım senin yanında, sonunda iki başlı tarak ettin beni.

Toprağın altında çaresiz bir taneden ibarettim, taneyi, sonunda inci tanesi haline getirdin.

Bir tohumu, bağ-bostan haline getirdin, sonunda toprağı köşk ettin gitti.

A deli gönül, a deliden de beter gönül, ersin, sonunda erlik gösterdin.

Kafatasım hem seninle dolu, hem senin yüzünden boşalıyor; sonunda kafatasımı şarap kadehi ettin.

Başı dik silâhlı erlerin canlarını, bilgiyle sevgiliye âşık ettin sonunda.

1450. A Tebrizli Şems, sonunda her zerreyi aydınlattın, hünerler sahibi ettin, ilgilerden geçirdin gitti.

XXI

Sonunda kandın düşmanın işvesine; sonunda ayrılığa karar verdin gitti.

Fakat geri döndün o karı huylu aşağılık kişilerden, sonunda erlerin yanına geldin, ersin çünkü.

O çiftlere doydun, onlardan çabuk bezdin; çünkü sonucu tekin tekinden de teksin, mislin, menendin yok senin.

Bir lâlenin aşkıyla sarı güle dönmüşsün; fakat sarısın amma sonunda lâle oldur gitti.

Tebrizli Şems'e toprak kesildin de şu gökkubbenin ışığı oldun işte.

XXII

Gönüller almak, âşık olmak, sırlarımız bizim; o, sevgilimiz oldukça işimiz iş bizim.

Eski alıp satanların nöbeti geçti; yeni metâlar satıyoruz, bu pazar, bizim pazar şimdi.

Dünyayı yenilliyen ilkbahar, gül bahçesinin canıdır amma bizi görünce feryada, figana başlar.

Akıl, bu iklimin padişahıdır amma bizim darağacımıza asılmıştır bir hırsız gibi.

1460. Sence Eflâtun'dur, Calinos'tur amma bize karşı yokluğa düşmüştür, illetlere uğramıştır, hastalanmış gitmiştir onlar.

* Yerin altındaki öküz de bize kurban edilmiştir, balık da; gökyüzünün arslanıysa yükümüzün altındadır bizim.

Önce zehir olan herşey panzehir oldu; önce gam-gussa olan herşey, şimdi bizim gamımızı yemede, gussamıza dalmada.

Her arslan avcısı arslanlık dâvasındadır; fakat onun arslan avcılığı da, arslanı da sırtlanımızdır bizim.

Kendimden de vazgeçtim gitti, yakınlarımdan da; bize yakın olanlar, bizimle bildik olanlar, şimdi hep yabancı bize.

Kendine tapmak, kutsuz, yomsuz bir haldir; bu hal içinde imanımız bile inkâr kesilir.

Kendimde değilken söylediğim her gazel hoştur, güzeldir; çünkü bu ses, çengimizin, târımızın yayı, mızrabı olmaksızın çıkar.

Tebrizli Şems, ululuk ıssının nuruyla iki âlemde de ikrarımızın mayasıdır.

XXIII

Bu çeşid ayağı bağlıyan meydan, kimin meydanı? Elden çıktık gitti, kimin hikâyesi, kimin masalı bu?

Aşk, özel kadehler dolaştırmada; o kadehler kimin aşkına dönüyor; aşk bilir onu.

1470. Bir can var, dağa da can verdi, ovaya da; a Tanrım, a Tanrım, kimin canı bu?

Bu ne bahçedir, ne bahçedir bu ki cennet bile onu gördü de sarhoş oldu; bu menekşe, bu süsen, bu reyhan kimin?

Gül dalı, bülbüllerden daha fazla dile geldi; selvi, bu kimin bağı-kimin bahçesi diye oynamıya koyuldu.

Yasemin, Vangülüne söylemez misin diyor, böylesine bir nerkis, kimin nerkis bahçesinde yetişmiş?

Diyor ki: Bu sözü söyledim, bu soruyu sordum da Vangülü güldü, kendimde değilim ki dedi, ben de bilmem kimin bu.

Güneş, altın bir top gibi koşmada; şaşılacak şey, acaba kimin çevgeninin kıvrık yeri onu koşturuyor?

İstekliler gibi Ay da peşinde onun; arıklaşmış, eriyip gitmiş; kime tutulmuş acaba, kimin hayranı?

Gamlı bulut tasalara batmış, düşüncelere dalmış; ateşli bir sır, acaba kimin için ağlıyor?

Gök elbiselere bürünmüş, gönlü aydın gökyüzü, acaba gece-gündüz, kimin sarhoşu, kimin için dönüp durmada?

Dert bile, onun derdinden soruyor: Bu şaşılacak dermansız dert, kimin derdi?

1480. Bu düğümü ancak Tebrizli Şems çözmüştür; şaşılacak şey, bu güç kimde var, bu imkân kime nasib olmuş?

XXIV

Âşıklık, vefasızlık, işimiz-gücümüz bizim; sevgilimiz o oldukça, o, bizi sevdikçe işimiz iş bizim.

Bütün yakınlarımızın, bildiklerimizin canlarına kasdedelim; yakınlarımız, bildiklerimiz, şimdi yabancılarımız bizim.

Akıl, bu iklîmin sultanı bile olsa darağacımızda bir hırsızlık gibi asılmış.

Hem bildiklik, hem yabancılık, bir yerde nasıl olur? Fakat bizden biten her gül, tiken oluyor bize.

Kendine tapmak, kutsuz, yomsuz bir haldir; bu hal içinde imanımız bile inkâr kesilir.

Sence Eflâtun'dur, Calinos'tur amma bizce benlikle dolu bir hasta ancak.

Kendi yeniliğini gören ilkbahar, gül bahçesinin canıdır amma bizi görünce feryada, figana başlar.

Bu benlik topraktır, onda altın aramıya bak; hazinedân öz sevgilimiz olan hazineyi bulmıya çalış.

Ateşe girmiyen toprak, içindeki mücevheri göstermez; aşkla ayrılık, ateşler yağdıran bulutumuzdur bizim.

1490. A istekli, bu sesi duy, bu ses, ateşin sesi, bizim sözümüz sanma sakın.

A istekli, senin şu sırlarını bir yana bırak; isteklinin sırrı, perdedir bizim sırlarımıza.

Işığınla ateşin, zevkinle rahmetindir; yürü, bizim ışığımızın, bizim ateşimizin yanınadek yol al.

Gâh arslanım diyorsun, gâh arslan avcısıyım; senin arslanın da, arslan avcılığın da sırtlanımızdır bizim.

Yolu istiyen, ne vakit padişahı ister? Gönlü vardır amma sevgilimiz deme ona.

Bizim meyhânecimiz bu çeşit sâkilik ettikçe şehirde bir tek akıllı kalmaz.

(s. 225) Yankesicimizde bu el çabukluğu varken bütün şehir âşık olur, bütün şehir iflâs eder gider.

Medresemiz aşktır, müderrisimiz ululuk ısısı; bizse bilgi elde etmiye uğraşan talebeyiz, dersimizi tekrarlar dururuz.

Bir padişah olan, bir dilber olan Tebrizli Şems, bütün bu padişahlar padişahlığıyla beraber gene de bekçimiz, koruyucumuz bizim (*).

XXV

Kayboluşta kayıp dinimdir benim; varlıkta yok olmak ibadettir bana.

1500. Yaya olarak sevgilinin bulunduğu yeredek koşar giderim amma feleğin yemyeşil atı, eğerimin altındadır benim.

Bir solukta yüzlerce dünyayı ardımda bırakırım da sonra döner-bakarım, daha ilk adımım bu benim.

Ne diye dünyanın çevresinde dönüp dolaşayım? Sevgili, tatlı canımın içinde benim.

* Erenlerin övündüğü Tebrizli Şems'in sîn'e benziyen dişleri, Yâsîn'imdir benim.

(*) Bu gazelin ikinci beyti XXI. gazelin dokuzuncu beytine pek benzer. Üçüncü beyti, aynı gazelin dördüncü beytinin aynıdır. Beşinci beyti, gene o gazelin onuncu beytinin aynı. Altıncı beyti, aynı gazelin beşinci beyti gibi. Yedinci beyti, aynı gazelin üçüncü beyti sanki. Onüçüncü beyti, gene o gazelin sekizinci beytine pek benziyor.

-H-

XXVI

Bir Ay gördüm, göğe ağma sevdasına düştüm; fakat gördüğüm Ay, gökyüzündeki Ay değil.

Sen, gökyüzündensin de onun için gökyüzünden bahsediyorum sana; yoksa ne işi var bu güneşin gökyüzünde?

Dün gece Zühreyi gördüm, çengini çalıp duruyordu; feleğin her gecesi dün gecemiz gibi olsaydı keşke.

Gökyüzünün o geniş alanında canım, gökyüzündeki yıldızlarla raksa girdi, oynamıya koyuldu.

Seyret de bak, can güneşinin ayrılığıyla gökyüzü alanı, gün batarken kanlara gark oldu gitti.

Bir soluk, gökyüzü damından başımı eğ de bak; bak da gökyüzü döşemesinde döndükçe döneyim ben.

1510. Taş bile güneşin lûtfuyla yakut olur, lâ'l olur; göz de güneşle gökyüzünü görür bir hale geldi.

Ay, zâten bir başka göktedir; gökyüzünde yüzen Ay, o Ayın bir aksidir ancak.

- D -

XXVII

Gene sütü bala karıştırdılar; gene âşıkları birbirine kattılar.

Geceyi, gündüzü kaldırdılar ortadan, Güneşi Aya kattılar gene.

Sevenlerle sevilenlerin rengini, altınla gümüşü birbirine karıştırdıkları gibi gene karıştırdılar.

Tanrı'nın ebedî baharı geldi-çattı; kuru dalla yaş dalı karıştırdılar birbirine.

Hem Ömer'i, hem Ali'yi birbirine kattılar da Râfizî, parmağını dişlemiye koyuldu.

* İki padişah da bir tahtta şimdi; hattâ ikisine de bir kemer kuşattılar.

Hem bayram günü gibi Kadir gecesi belirdi, göründü; hem melekle insanı birbirine kattılar.

Birbirlerinin dillerini öğrettiler onlara; şu ikisi de birbirinden tiksinmiyor, birbirine kattılar onları artık.

1520. Nefs-i Küll'le ondan doğanların hepsini, çocuklar gibi babalarıyla birleştirdiler.

Tabiat yüzünden hayrı, şerre kattılar da o yüzden hayır-şer, kuru-yaş meydana geldi zâten.

Ben ağzımı yumdum, geri kalanını sen anla; o bakışla bu bakışı kardılar, kattılar birbirine.

Tebrizli Şems 'in ışığı için bedenimi, mum gibi yalımlarla karıştırdılar gitti.

XXVIII

Azar-azar sarhoşlar geliyor; azar-azar şaraba tapanlar gelip çatıyor.

Gönül alanlar, nazlı-nazlı yoldalar; gül yüzlüler, gül bahçesinden geliyor.

Şu hem var gibi görünen, hem yok olan dünyadan, azar-azar, yoklar gitti, azar-azar varlar geliyor.

Hepsinin etekleri altınla dolu, tıpkı mâden gibi; eli dar olanlara vermiye geliyorlar.

Yaralı arıklar, aşk yaylasında semirmişler, şişmanlamışlar, iyileşmişler, geliyorlar.

Tertemiz erlerin canları, cennetlerden de yüce olan gül bahçesine geliyor güneş ışığı gibi.

1530. Ne mutlu bahçedir ki Meryemlere, kışın bile turfanda meyvalar verir.

Zâten onların aslı-temili lûtuf, gene de dönüp geldiler lûtfa; bir gül bahçesinden bir gül bahçesine geliyorlar.

XXIX

Sevgilimiz gene bir başkasına meyletti, ayrıldı bizden; yavaş-yavaş soğudu, kesildi bizden.

Düşmanların düzenlerine kulak verdi; gözlerini bir başka dosta dikti.

Gönül, her solukta cefasından yeni bir haber almada; gam, korkan gönlü gammaz etmiş gitmiş.

Bize yüz ekşitmeyi âdet edindi; bir bahane aradı, buldu, zulme el attı.

Yazıklar olsun; sırdaştık onunla, tuttu, bir başkasını sırdaş edindi.

A gönül, yenibaştan dayanmıya koyul; çünkü güzel dost, yeniden cefaya başladı.

Fakat akıl da diyor ki: Kötü düşünme; o, bizimdir, bize naz ediyor.

Salâhaddin, Ay gibi ışık saçıyor; erganûnu, Zühre gibi bir çalgıcı etti gitti.

XXX

1540. Bir sıçancağız sandığı deldi; kedinin uykuya dalması küstahlaştırdı onu.

O aşçıcağız gibi ben de ateşe atacağım o fareyi.

Fareyi de, kediyi de, ateşi yüzlerce yalım veren bir tandıra atalım, yakalım gitsin.

XXXI

Sâkîler, sarhoşça işe sarıldılar; sarhoşlar, meyhânecinin mahallesine geldiler.

Âşıklar, gönüllerini aldıranlar, sevgiliden bir koku alma umusuna kapıldılar da halka-halka geldiler.

* Bir gül umusuyla bülbüller, Elest meclisinin sarhoşları gül bahçesine geldiler.

Dikkat et de bak, mahmurlar bölük-bölük, sâkînin kapısına feryada geldiler şimdi.

Ne şaşılacak şey; gönül mahallesinden bir ses geldi; diyor ki: Hepsi birden gönülsüz-ayaksız çıkageldi.

Kokusunun güzelliği yüzünden oraya ayakkapsız, sarıksız, hattâ kendilerinden geçmiş bir halde geliverdiler.

Sâkî, pervasızca şarap sun; bak da gör işte; sırlarla sarhoş olanlar geldi.

1550. Ârifler, kendilerinden geldiler, fakat kendilerinde değiller, yok varlıkları; zâhitlerse akılları başlarında, işe koyuldular.

Sâkî, herkesi bir renge boya; bildikmiş, yabancıymış, bakma, herkese sun.

XXXII

Beni satınalmıya bir bölük halk geldi de eski dikenlerin hepsi işe koyuldu, başıma üşüştü.

Zorlarından sakallarına sabun sürdüler (ihtiyar görünmek için); hasetlerinden yüzlerini bile yıkamadan geldiler.

Güzeller gibi gündüzün cilvelenirler, işveli sözler söylerler; kurbağalar gibi geceleyin vak-vak eder dururlar.

Şükürler olsun ki şu uyuyanlar, benim sesimden uykuyu bıraktılar da uyandılar.

Keşke uyanışları Tanrı için olsaydı; halbuki onlar gümüş için, altın için feryada koyuldular.

Hastanın benzi nasıl kızarsın onların yüzünden; dinâr gibi sararıp soldu onlar.

Bu toplum, hasetten hasta; halkı nasıl olur da hasetten kurtarabilir?

Sevgiliyi görmiye gelen padişahlar, içten gelen duygu sahibinin gözü gibi halkın gönlündedir.

1560. Yedi yıldız gibi bir nurdandır, beş parmak gibi bir işe sarılmıştır onlar.

Halka maskara olmamak için kendilerine dalmışlardır, kendilerine dalmışlardır, kendileriyle uğraşır onlar.

Gönül ehli güneştir, balçık ehli toz-toprak; gönül ehli güldür, balçık ehli tekin.

Gam yeme a âlemin beyi, bu toplumdan tasalanma; çünkü gönül ehli, gönül bağışlar, gönül alır.

XXXIII

(s. 226) Şehir, akıl çelen yankesicilerle doldu; hem çalarlar, hem de çaldıkları için el emeği isterler.

Kim dayanabilirse aklını korusun; benim gücüm-kuvvetim yok, zâten aklımı aldılar benim.

Öteygün çevremde bir şuh dönüp dolaşıyordu; beni benden aldı gitti o Kürt, ne aklım kaldı, ne fikrim.

Elini kanıma buladı o şuh Kürt; kanım elinde dondu o şuhun.

Derken kanım şarab oldu, tıpkı üzüm gibi; yıllardır gönül üzümünü sıkıp duruyordu zâten.

Kürt gördüm, hırsızlık eder; fakat bizim Kürd'ümüzü seyret, Kürdü bile aşırdı gitti.

1570. * Onun hırsızlık edeceğini kim umar; hele o padişah sûfi de oldu, saçını da tıraş etti.

Öylesine kanlı bir hırsız ki kimi öldürdüyse Hızır oldu, İlyas oldu, hiç ölmedi, ölümsüzlüğe erdi.

Pılıyı-pırtıyı aldı, fakat baht verdi, devlet verdi; hem de ne baht, ne devlet; gümüşü götürdü, fakat bir etek altın saydı.

Dertleri giderdi, tortuları arıttı; nerde tortu varsa ona götürün.

Bu dünya göze benzer, oysa gözbebeğidir; bu küçücük adama dünya bile dar gelir.

Gene Tanrı gayreti ağzıma kilit vurdu; anahtarı da bir yere kodu gitti.

XXXIV

A Tanrı, âşıklardan hoşnud ol; âşıkların sonları iyi olsun.

Âşıklar güzel yüzünle bayram etsinler; canlar ateşinde yansın ödağacı gibi.

A güzel, kanıma el bandın; canımız feda olsun bu kanlı ele.

Kim aşktan halâs olsun derse dilerim o dua, ağmasın göklere, kabul edilmesin.

1580. Ay bile aşk yolunda bir zaman ziyan eder; aşk yolundaki ziyan, ne mutlu ziyandır, o ziyanın hepsi kârdır, kâr.

Âşık olmıyanlar ölümden mühlet isterler; âşıklarsa hayır-hayır derler, çabuk ol, hadi.

Gökyüzünü, âşıkların dumanlarından kurmuştur; aferin şu dumanın sahibine.

XXXV

Otur ey azim, oturma ey ümit; çünkü elçilerinden birteviye haber, haber üstüne geliyor.

Gayb arşından bir dumandır görünmede, bir kokudur gelmede; a gizli erler, o kokuya doğru gider.

Gaflet, adamı kör eder, adamdan herşeyi gizler; fakat onun kokusu, onun dumanı gafleti yok eder gider.

Göklerden aşağılık yeryüzüne geldik; gene bizi göklere çeker, yüceltir.

* Meryem gibi hurma ağacının dibine gidelim; çünkü sükût dalında bir hurma bile yok.

Yeter, sus da harften anlama kaç, niceyedek anlamı harflerle emip duracaksın?

Dişleri çıkmıyan çocukların harcıdır emmek; erseniz ısırın somunu.

XXXVI

1590. Ömür, yarının ümidiyle geçip gitmede; faafilcesine kavgalarla-gürültülerle bitip durmada.

Ömrünü, içinde bulunduğun bugün say; bir bak bakalım, ne sevdâla geçiyor?

Gâh kese kaygısıyla, gâh kâse ümidiyle gidiyor ömrümüz; her solukta keseden eksilmede.

Ölüm, bir-bir çekip alıyor bizi; akıllıların beti-benzi, onun heybetinden sararıp soluyor.

Ölüm, yolda durmuş, bekliyor; ticarete dalansa seyre-seyrana gitmede.

Ölüm, anıştan da yakın bize; fakat gaflete dalanın aklı nerelere gitmede, bilmem ki.

Bedeni besleyip geliştirmiye bakma; sonucu kurban olacak zâten; gönlü beslemiye bak, çünkü odur yücelere giden.

Şu leşe, yağlı-ballı şeyleri az ver; çünkü kalıbını besliyen rezil-rüsvây oluyor da gidiyor.

Cana, yağlı-ballı düşünüş, anlayış, buluş gıdaları ver de gideceği yere kuvvetli gitsin.

Düşünüş, anlayış, buluş da Salâhaddîn 'den gelir sana; çünkü o, güneş gibi yapayalnız gidiyor.

XXXVII

1600. O şeker mi şeker güzelim, soruma, şekerler gibi, ballar gibi cevaplar veriyor; öldürenim diriltiyor beni.

Beni kan denizinde boğan kurtarıyor; zamanın Yunus'uyum ben.

Sıfatlarım, sıfatlarında yok oldu; o bana hem ayrılık veriyor, hem sıfatlar bağışlıyor.

Malımı-mülkümü aldı, yoksul etti beni; işte şimdicek de yakutlar getirmiş, zekât veriyor bana.

Atımı aldı, yaya kalmışım; derken o padişah, iki yanağıyla da mat ediyor beni.

Onun tecellisiyle Turdağı bile paramparça oldu; bense bir ottan da, bir saman çöpünden de aşağıyım, fakat dayanma gücü veriyor bana.

Bayram ayını, vuslatının gününü diledim, ayrılık gecesinden berat veriyor bana.

Aşk definesi, altı yönden de dışarıdır; o yüzden bu yönlerden değil de o yönden veriyor bana.

XXXVIII

Sevgili ne yaparsa yapsın, nasıl olur da kötü olur yaptığı iş? Ekini arttı-ran, çayırı-çimeni çoğaltan, ateş olabilir mi hiç?

O güzel sevgilinin yaptığı resimlere, şekillere, akıldan başka bir sergi nasıl olabilir?

1610. Sarhoşuna sunduğu şerbet, güzel, temiz, gönül çeker bir şerbet olmaz da ne olur yâni?

Altı köşeli bir gemidir bu altı yönlü dünya; kıyısı-bucağı olmıyan, önü-sonu bulunmıyan deniz, nasıl sığar bu gemiye?

Bu denizden bir suya sahib olan nerkis göz, o denizi tanımada kör olur mu hiç?

Bir göz, râzılık ışığıyla açılırsa nasıl olur da gazebe uğrar, her an görüşü azalır?

Kendine gel, sus, Tanrı'nın mekrinden kork; korkudan titriyen devlete dayanılır mı hiç?

XXXIX

Halk hareket edip duruyor; fakat daha gündüz olmadı bize; sevgili, gündüze can bağışla da gündüz olsun, belirsin.

Senin gamınla nice geceleri sabahladık; senin neş'enle nice günleri akşam ettik gitti.

Şimdi burda gündüz oldu ya; dünyada nice şehirler vardır ki orda gecedir hâlâ.

Aşk güneşi bilmiyen bütün bir dünya, gaflet uykusuna dalmış-uyumuş gitmiştir, fakat bize gündüz oldu.

Âşık olmıyanın günü yoktur; kim âşık olmuşsa, kim sevdaya düşmüşse ona gündüz olmuştur.

1620. Sabahı, bu evin bucağında arama; yüzünü yücelere tut, yücelere; yücelerde gündüz oldu çünkü.

Sana tikendir amma gül açıldı bize; sana akşamdır amma gündüz oldu bize.

Çocuksan, gündüzü anlamıyorsan a babasının canı, kalk, gel bize; gündüz oldu, gündüz.

Gündüzü inkâr etme; lâ-lâ – hayır-hayır deme; niceyebir bu inkâr; gündüz oldu a lalasının canı, ciğeri.

* Güneş doğdu, Ay yarıldı; şu yüceler yücesi buyruğu duy: Gündüz oldu.

* A bekçi, artık sopacağızını vurma yere; a bekçimiz, a koruyucumuz, gündüz oldu.

XL

Gülüş, lûtfunu anlatmada; feryat, kahrından şikâyet etmede.

Dünyada şu birbirine aykırı iki haber de bir sevgiliden rivayet eder durur.

Gaflette olanı lûtuf, öylesine aldatır ki kahrı düşünmez de cinayet işler.

Fakat öbürüne de kahır ümitsizlik verir, tümden yasa batar gider.

1630. (s. 227) Aşk, esirgeyen bir şefâatçi gibi ikisini de görür-gözetir, korur.

Tanrım, bu aşka şükürler olsun; sonsuz lûtufları var bize.

Şükürde kusurumuz olsa bile aşk, nankörlüğe bile bakmaz, onu bile hoş görür.

Bu aşk, ya Kevser'dir, ya âbıhayât; ömre sonsuzluk vermede, insanı ölümsüz etmede.

Mahrem kişiyle Tanrı arasındaki elçi gibi birbirinden çok gelir-gider, çok haberler getirir aşk.

Yeter, sus artık, âyet-âyet okuma bunu; zâten âyeti de aşk tefsir eder.

XLI

O padişahlar padişahı. ne yaparsa iyi yapar; tıpkı incir ağacı gibi, hani hep incir verir ya.

* Nerde hutbe okur, kız isterse yüzlerce kişi nikâhını kıyar, yüzlerce erkekle kızı sütle bal gibi birbirine katar.

* Soluğuyla akar âbıhayât kaynağı, ölü can bulur o telkıyn verince.

Kulu yetiştirme, geliştirme töresine başladı mı can kuşları, kafesleriyle uçmıya başlar.

1640. Kula, tekbaşına bir dünya bağışlar; iki âlemde de kimdir bunu yapabilen?

Kuyunun dibinde adını ansan kuyu dibini göklerin en yüce yeri haline getirir.

Şeker payımı verirse şekerler döküp saçmayı kuruyorum.

Bir kâfir bile onun aşkından demvursa kâfirliğini, tümden din ışığına çevirir.

Bütün tikenleri ağustosgülüne çevirmek için dünyanın tikenini âşığın yoluna komuştur.

Sen bilmiyor musun ki onun kuşu kesilen, kutlulukla altın yumurtalar yumurtlar.

Susayım artık da bundan böyle gizlice dua edeyim; fakat padişah âmin derse nasıl olur da gizli kalır duâ?

XLII

Aşk, şimdi merhamete geldi, acıyor bize; canlar canı can olmada bugün bize.

Mârifet güneşinin ışıkları içinde her zerre, gayb âlemini biliyor.

Aşk, kimya yapan, bakırı altın eden bir kimya; hattâ toprağı bile anlamlar definesi haline getiriyor.

1650. Gâh gökyüzünden kapılar açıyor; gâh aklı merdiven ediyor.

Gâh şarap gibi neş'e meclisi kuruyor; gâh deniz gibi inciler saçıyor.

Gâh Rûhullah gibi hekim oluyor; gâh Hâlil gibi ev sahipliği yapıyor.

* Beni hiç mi hiç göremezsin sesini duysa bile dostun aşkına güvenir âşık;

Suyu kan olan böylesine bir tûfanda dostun lûtfu, ikinci bir Nûh olur.

* Ancak senden yardım dileriz sesini duyar, işitir de lûtfeder, kerem buyurur, yardımcımız olur.

Aşkı canlara eş olunca canların her kılı, bir sâhip-kırân kesilir.

Görülmemiş armağanlar getirmiştir; o armağanları pay eder durur.

Âşıkların yolunu kesmiye uğraşan, bilgisizlik eder, kaltabanlık eder.

Demir gibi ağır canlılıkta bulunan başaşağı, tuzlu suya dalar gider.

1660. Bu dil ne tatmıştır ki lezzetinden dilsizliğe özenir de susar?

XLIII

Dokuz gök de kul-köle olsun âşıklara; âşıkların şu devleti ebedî olsun.

Âşıkların bahçesi yemyeşil, ter ü tâze kalsın ; âşıkların güneşi parlasın dursun.

Ebedî aşk sâkisi, kıyâmetedek, elinde kadeh, bize gelsin hep.

Gönül bülbülü, ebedî sarhoş olsun; can dudusu, boyuna şekerler yesin.

Can memesi, daima sütlerle dolsun; devlet anası, hep neş'e doğursun.

Sevgilinin nazları-cilveleri, âşığı aldatışları, azalmasın, her an çoğalsın dursun.

Lâ'l dudakları için inciler saçıyor göz; lâ'l dudakları bu incileri övsün.

Sarhoş gözleri, gözlerimizi açtı; diliyenlerin, istiyenlerin de gözlerini açsın.

O güzelin güzelliği gönlümüzü kaptı; çevik olsun, avlasın, kapsın.

1670. Can kuşum, aşka doğru uçmazsa kolu-kanadı kopsun, yolunsun.

Aşk, beni ağlar gördü de güldü; dilerim, bütün dünya, o gülüş yüzünden gülüşlerle dolsun.

Lâ'l dudaklarından utandı da taşlar bile eridi, su oldu; dilerim, bu utanmalar, onun utancından utansın.

Sustum ben, sözümün meyvasını ancak şarab olgunlaştırır, güzelleştirir; dilerim, arttıkça artsın.

XLIV

Âşıklar meydanda da sevgili meydanda değil; bütün dünyada böylesine bir aşkı kim görmüştür?

Can resmine daha bir dudak bile yapmadan yüz binlerce can, dudaklara geldi.

* Kaabe kavseyn, yüceden bir ok attı da gökyüzü kalkanlarının hepsini deldigeçti.

Gayb sevgilisi, eteğini çekmeden gönül binlerce mihnetlere, binlerce vuruşlara uğradı.

O, bir tatlı dudaklının dudağını ısırmadan ayrılık elini kaç kereler ısırdı durdu.

Dudağından bir dal şeker kamışı dermeden onun binlerce nazını-cilvesini derdi, devşirdi gönül.

1680. Onun gül bahçesinden bir gül koparmadan göğüse yüz binlerce tiken saplandı.

Gönül, ondan ancak cefa gördü, fakat gene de onun ümidiyle vefalardan kaçtı, çekindi.

O elemi keremlere üstün tuttu, o cefayı vefalardan hoş buldu.

Tikeni, bütün güllerden el çekmiştir; kilidi, yüzlerce anahtardan daha güzeldir.

Cevri, devlet devrinden topu çelmiş, kapmıştır; kahrındaki zehirden şekerler kaynamış, bitmiştir.

Onun kovması, istememesi, başkalarının kabul edişinden daha iyidir; lâ'l de onun taşına uymuştur, inci de.

* Abû-Saîd'in arayıp bulduğu kutluluğa karşı bu dünya kutlulukları bir hiçtir.

* Bâyezîd'in aktarıp elde ettiği bolluğa, bolluk verene karşı bu dünyanın bolluğu, darlıktır.

* Senâyî 'nin anlattığı o ışığı, Attârlar içinde Ferîd buldu da onunla eşsizliğe, tekliğe erişti.

Tatlı-yağlı şeyler hoş görünür sana; fakat bir gece sende kaldı mı pislik olur gider.

1690. Tatlıyı-yağlıyı aşktan ye, aşkla gıdalan da kanatların çıksın, uçmıya kudretin olsun.

* Çocukken Halil, mağarada parmağından süt emerdi ya.

Hadi bunu bırak bir yana, ana karnındaki çocuk, âbıhayâtı kandan emerdi ya.

Feleğin dümdüz ettiği o boyu-posu, sonunda gene felek, yay gibi büker, iki kat eder.

Fakat aşkın verdiği boy-pos, uzar gider, Arş'ı da geçer.

* Hayır, sus, sırları bilen hâzır-nâzırdır, şahdamarından da yakınız ona biz demiştir.

XLV

(s. 228) Her an, lûtfun, gamın ardından gelir-çatar; yoksa kimsecikler dayanamazdı, çekemezdi bu kahrı.

Mahmurluk vermeden boyuna aşkla sarhoş et beni; şarabın vereceği sarhoşluğu istemiyorum ben.

Biz bir kamışlığız, aşkıysa ateştir; ateşin gelip yakmasını bekliyoruz.

Bu kamışlık ateşle sulanır; ona ateş geldikçe tazeleşir, yeşerir.

1700. Ebededek sevgiliyle yemyeşiliz, ter û tâzeyiz; o, bir bahar ki ardında kış yok.

Yok olalım, herşeyden geçelim; çünkü helâk olmak da var olan şeydir, bir âfete uğramak da.

Hiçbir şey olmıyandır birşey olan; varlıktan-benlikten ölendir ölmiyen diriye ulaşan.

XLVI

Aşkın sırları kime belirir, görünürse varlığı kalmaz; çünkü yok olur gider sevgilide.

Mumu yak, güneşin önüne koy; güneş ışıklarına boğuldu mu bir bak da gör;

Mum ışığı yoktur da, vardır da; hem eseri belirmez, hem belirir güneş ışığıyla.

Şu beden ateşi de tıpkı böyledir can ışığında; bu ateş hem kalmaz, hem kalır sanki.

Irmak akar, çağlar tâ denizedek; fakat denize gark oldu mu kaybolur gider.

Arayanlar oldukça vardır arayan; fakat aranan-istenen geldi mi aramak, işe yaramaz artık.

Şu halde aramak oldukça arayanın noksanı vardır; fakat arayış kalmadı mı arayan başbuğ kesilmiştir.

1710. Aşksız beden külâh arasa bile başı yoktur ki, başı tamamiyle sarıktan ibarettir onun.

Ansızın bir gül yüzlüyü görse o sarık, o kafa, tiken kesilir ona.

Başında bu sırlar bulunan kişi, benim gibi Şemseddin'in havasına düşer.

XLVII

Temiz canlar göğe ağıyor; tortulu canlar ovaya-yazıya gidiyor, yere giriyor.

Can gözünü aç da canlara bak; nasıl geldiler, ne oldular, nasıl gidiyorlar?

Mademki yoldasın, eteğini topla; çünkü bütün bu yol, kanla yuğrulmuş toprak.

Lâle, gül renkli etekliğiyle gidiyor amma topraktan kanlara bulanmış olarak bitmede.

Arş'tan olan can, İsâ'nın bulunduğu yere gider; Firavun'un canı da Kaarun'un bulunduğu yere varır.

Can çıkıp gitti mi yeraltında bir yer verin bana, gömün beni; ölü, kocasının evine giden gelin gibi toprak evine gidiyor işte.

Canım, o gönüle doğru kanat çırpıp gitmede; çünkü o pek güzel, pek neş'eli, pek ölçülü gidiyor.

1720. Çünkü o can, Tanrı'dan başka hiçbir şeycik istemedi; şu öbür cansa aşağılara, aşağılıklara gitmede.

XLVIII

Zevali olmıyan küpler coşsun-köpürsün, ezel şarabını içenlere âfiyetler olsun.

Temiz keskin gözlülerin kulaklarında, hep senin aşk küpelerin bulunsun.

Dün gece, sâkisine, aklını başına al dedim; sâkisi de bana, sarhoş ol dedi, aklın başında olmasın.

A Tanrı, gayb meclisinin sâkileri sundukça sunsunlar, iki dünyada da için-içtikçe için sesi duyulsun.

Sırrı birteviye örten Akl-ı Küll sarhoş olsun da sırrın bir perdesi, bir örtüsü kalmasın, açılsın-gitsin.

Her seher çağı güzellik güneşi, seher gibi örtüsüz bir halde kucaklara doğsun.

Tebrizli Şems'in arkası dönük bize amma yüzüne yüz binlerce âferin.

- R -

XLIX

Ey her seher çağı hayali gönlüme gelen, Ay gibi nur parçası kesilip de salına-salına yürüyüp gezen.

O güzelim boyun-posun, o güzelim kaşın-gözün, canımıza bir ateş salar, bir coşkunluk verir ki; hem de ne ateş, ne coşkunluk.

1730. Ateşlere atün beni de dayan diyorsun; tandırda nasıl dayanılır, bilmiyorum ki.

Hatırladın mı, dün gece sarhoş gelmiştin; Ay mıydın, peri miydin, yoksa huri mi?

O şeker gibi söylediğin sözler, o uzaktan yaptığın işaretler...

Elini dudağına götürüyor, yâni hatırım için coşma diyordun.

Elini ağzına götürüyor, dayan demek istiyordun, hatırım için coşma, köpürme; fakat o lâ'l dudaklara sabredebilecek nerde?

Yüzünü göğe kaldırıyor, Tanrım, güzelliğinden ırak olsun kötü göz demek istiyordun.

A şekillerden de arı güzelim, senin yüzünden gönül kuyularında her an bir Yûsuf var.

L

Akıl, yola düşenlerin yolunu keser a oğul; yol apaçık, çöz şu bağı, koparıver a oğul.

Akıl bir bağdır, gönül hile-düzen, cansa örtü-perde; yol, bu üçünden de gizlidir a oğul.

Akıldan, candan, gönülden geçtin mi gerçeğe erersin; bu da umulur senden a oğul.

1740. Kendinden geçmiyen er, er değildir; dertsiz aşk masaldır, masal a oğul.

Göğsünü sevgiliye amaç et; bak, yayı kurulmuş, oku yayda a oğul.

Gönlü, onun okuyla yaralananın alnında yüzlerce iz vardır, eser vardır a oğul.

Aşk, nalzı-nâzenin kişilerin harcı değil, aşk, pehlivanların işidir a oğul.

Âşıklara kul-köle kesilen, sâhib-kırân bir padişahlar padişahıdır a oğul.

Aşkı kimseye sorma, aşka sor; aşk, inciler yağdıran bir buluttur a oğul.

Aşkın benim tercemanlığıma ihtiyacı yok, aşk, kendi kendinin tercemanıdır a oğul.

Yedinci kat göğün üstüne çıkmak istiyorsan aşk, bir güzel merdivendir a oğul.

Nerde bir kervan yola düşmüş, gidiyorsa bil ki o kervanın kıblesi aşktır a oğul.

Şu dünya, seni aldatmaz, aşktan alıkomazsa kaçar, kaybolur gözünden a oğul.

1750. Kendine gel de sus, yum artık ağzını sedef gibi; çünkü şu dilin yok mu, canına düşmandır senin a oğul.

Tebrizli Şems geldi, can sevinç içinde ; çünkü Şems 'le kırân etti a oğul.

LI

Cansız-gönülsüz, deli-divâne oldum da geldim a oğul; yüzümün rengine bak, ne olduğumu anla a oğul.

Hayır, yanlış, ben gelmedim, sen geldin; benim varlığımda gizlendin de sen geldin a oğul.

Altın gibi bir zamancağız güledur ateş içinde; güledur da gülen bir bahtı, neş'elenen bir talii gör a oğul.

Gönül meyhânemde düşünceler var; çünkü sarhoşlar birbirlerine girdiler a oğul.

Ayağını dire, sarhoşların coşkunluğunu seyret; kapı kırıldı, kapıcı kaçtı a oğul.

Geldim, bir de ayna getirdim sana; yüz çevirme, yüzünü bir seyret a oğul.

Benim küfrüm, sendeki imanın aynası; küfrü de seyret, imanı da a oğul.

Susarken nâralar atıyorum; hem susarak, hem söyliye-söyliye geldim a oğul.

LII

Sırrı ortaya koy, gizleme; kulunu her an yüceltme.

Sen, herşeyin nerden olduğunu daha iyi bilirsin; yanlışlar olduysa, yapılmıyacak işler yapıldıysa onları bizden bilme.

1760. (s. 229) Köylü bile olsam senin köylünüm, köylünü kaba bulma, hor görme.

Beni aşkta usta ettin amma gene de usta sayma, çırak tut beni.

Feryad etmem, ordan tutma diye bağırmam için zevkle boğazıma sarılıyorsun benim.

Senin çer-çöpünüm, denize sürükle beni; denize lâyık görme, fakat götür kendi denizine beni.

Salâhaddin, tümden Elest meclisinden gelmiştir ; onu bugünden, yarından sayma.

LIII

Yeşilliğe gelin, kapıyı da örtün ki her göz, bu topluluğu görmesin.

Her elsiz-başsız kişinin kem gözünden ziyanlara girdim ben, ne yaralar aldım ben.

Öyle kem göz gördük ki nazarı, güneşi, Ayı bile apaçık karartır gider.

1770. Arslanların savaşından uzak olsun köpeğin gözü; İsâ'nın beşiğinden uzak olsun eşeğin g...

Kötülerin gözleri, uçan bir oksa yalnızlık, gizlilik de onların oklarına kalkandır.

Fakat iyi gözle kötü göz karışıktır; kalp akçayı altından ayırd edemez herkes.

Onun zâhitleri, çekecekleri ahları bile gizlerler, seher çağını, yalnızlık zamanını beklerler.

Fakat bu sarhoşlar, kendilerine malik değiller; Tanrı'nın korumasından başka hiçbir şeycikleri yok onların.

Çok yel estirme, güzellikten, iyilikten lâf etme; yel, göze çer-çöp sokar.

LIV

Yanağına gizli-gizli bak; gözünü aç, seyret mahmur gözlerini.

Bir güldü mü o değerli akıyk, seyret de bak, yüz binlerce gönlü tutsak eder gider.

Sarhoşluktan baş kaldır, uyan da onun işine-gücüne bak, onun uyanık, yâver bahtını, talihini seyret.

Uçsuz-bucaksız, önsüz-sonsuz gönül bahçesine gir de seyret o bahçenin sayısız tatlı meyvalarını.

1780. Oynayıp duran yemyeşil dallarına bak; seyret o tikensiz güllerinin güzelliğini.

Niceyebir seyre dalacaksın dünyadaki güzellikleri? Dön de seyret onun sırlarını, hikmetlerini.

Hayvanın, bitkinin tabiatındaki hırsa bak; sonra da onun tokluğunu, bol-bol verişini seyret.

Hırs da ancak aşkın işidir, sanatıdır, tokluk da; aşkı görmediysen bâri seyret işini-gücünü.

Renkten renge giren aşkı görmediysen ona gönül verip ağlıyan âşığın betine-benzine bak.

Böyle güç bir satıcı olmakla beraber seyret onu parayla, parasız satın alanları.

LV

Âşıklıkta, sevdada bir başka kapı açıldı : o Yûsuf 'un güzelliğinde bir başka parlaklık var şimdi.

Müjdeler olsun aşk yolunun uyanık erlerine; dün gece bir başka rüya gördüm ben.

İstiyenlere şu sebeplerden başka sebepler hazırlandı artık.

Bulutlardan şarap yağmasa bile yaşayış başka bir âbıhayât elde etti.

1790. Dostçağızlar serkes oldular da Tanrı, bu görüşüp konuşulacak kişilerden başka kişiler verdi.

Âşıklara bir başka ova, bir başka dolap verildi de aşk yeşilliğini mâmur etti.

Aşk yaralarıyla dopdolu olan şu ciğerler, bir başka çengele asıldı.

Aşk, adını kötüye çıkarırsa gam yeme; aşkın başka adları-sanları var.

Kunduracı kızdıysa çaresi bulundu; sûfîlere başka nalınlar, başka ayakkaplar var.

Sûfî söz, harf bilmezse bilmesin; aşk derdini anlatmıya başka bir kapı var.

Şemseddîn'in havasıyla Tebriz tarafında başka edepler öğrendim ben.

LVI

A başını dizine koyup dalan, a içyüzden herşeyi bilen, tamamiyle haber kesilen,

Gözünün önünde herkesin sırrı, hiçbir şey örtülü değil sana; o göze, o görüşe âferinler olsun.

Kan denizidir o, göz değil; a gönül, çekin o gözün açacağı yaradan, çekin.

1800. Kirpiklerinde gönüllere müjdeler var amma a âşıklar, gene de çekinin ondan, gene de çekinin.

* O, saman altında gizlenmiş, uyumuş bir sudur; küstahça ayak atma, yoksa gitti demektir başın.

Obur görünüyorsun amma her çeşid uyanıklığın aslısın; onun uykusu yüzünden uyumuyorsun sen a oğul.

Senin yüzünden elbisemi yırtıp paralıyacağım; fakat sen bundan da daha kızgınsın, daha ateşlisin a kardeş.

Sirke içiyorsun da bal nerde diyorsun; elin zehirde de nerde şeker diyorsun.

Bir ömür boyunca canını sabunlayıp durmadasın ; yoksa canın yok mu senin?

Ne zamanadek aynamı cilâlıyacaksın? Bâri hiç olmazsa aynacıdan utan.

Tebrizli Şems 'in denizine kaç da can aynan cilâlansın, güzelleşsin.

LVII

O Ay yüzlünün kopardığı kavga-kıyamet yeter artık; dünyayı alt-üst etmesi yetişir artık.

Dilin gücü-kuvveti kalmadı anlatmıya, şaşırdı-kaldı; böylece baş da dönüp duruyor.

1810. Nice başlar, kupkuru ağızlarla, nemli gözlerle böylece sallanıp durmada.

Onun iki gözünde seyret sevgilinin hayalini ; o gözlerin karasında oynayıp durmada o hayal.

Onun sözünü bundan böyle gizlice söyliyeceğim; söylemeyi bıraktım, ağzımı yumdum a oğul.

A yumuşak yüzlü dil, onun yanına var, onun tapısında otur da yüzüne bak.

A seher yeli, dikkatlice bak yüzüne; gözünü, gönlünü onun güzelliğiyle, onun alımıyla doldur.

Sevgilimizi yüzü ekşi görürsen bil ki gayretinden bir perdedir bu.

Suda kıl yoktur, kılın aksi vardır; şekerde görünen ekşilik, bir görünüştür ancak.

Söze töbe ettim; fakat bu da ne? Âşıklarına töbe etmek nasip değil mi yoksa?

Töbe dediğin, bir şişedir, onun aşkıysa bez boyamacısı; boyamacının yanında şişecinin ne işi var?

Şişeyi kırayım da ayaklar altına saçayım; saçayım da hiçbir şeyden haberi olmıyanın ayaklarına batsın.

1820. Yaralananın şahnesi, bizim sevgilimizdir; beni bağlamıştır o, şahneye götürür.

Çene topağındaki çukur, şahnenin zindanıdır; götür beni oraya da zincir saçlarını ayaklarıma vurayım.

Gönlü uyanıklara bağlanmak, zindana atılmak hoştur; orda güzel bir yaşayış, iyi bir geçim vardır bana.

Aşkıyla Ay gibi eriyorum ; gök gibi ayın üstüne titriyor, dönüp duruyorum amma;

Benden sonra yüzyıllar geçer de gene bu gazel okunur, Yûsuf gibi güzel bir surette dolunaya döner de doğar.

Çünkü gönül, toprak altında çürümez; ben de bu gazeli gönülden söyledim, ciğerden değil.

Davûd'a benziyorum ben, sizlerse tertemiz kuşlarsınız; bu gazellerse yazılmış Zebur'dur sanki.

(s. 230) Tanrı, bu kuşların kanatlarını dökme; çünkü Davûd'a candan dosttur bunlar.

Tanrı, elimi dudağıma koyuyorum; artık söylemiyeyim, susayım. Çünkü daha da fazla sarhoş oldum-gitti.

LVIII

Oraya sarhoş bir halde gittim de a güzelim dedim; mademki deli-divâne ettin beni, kulağını ver, dinle.

1830. Bak da gör dedi, kulağımda küpe var, sen de küpe gibi takıl o kulağa.

Tezce el attım küpesine; çek benden elini diye elimi vurdu.

Sen dedi, arılıkta, padişahlara lâyık iri bir inci ol da sonra o halkaya yol bul.

Altın küpem, sonra da taşı boncuk olsun, imkânı var mı? Nasıl olur da İsâ, eşekle ağar göğe?

LIX

Aşkın küfürle, imanla ne işi var? Canın adlarla-sanlarla ne işi var?

Âşıklar, sevgilinin çevgeninde topa benzerler; topun ne işi var elle, ayakla?

Çevgen nereye çelerse o yana koşar durur; ne işi var topun yukarıyla, aşağıyla?

Aynadır o, güzellere ona bakarlar; fakat güzel yüzle, çirkin yüzle ne işi var aynanın?

Keler boş vermiştir su içmiye; ona ha çeşme olmuş, ha saka; ne işi var onun bunlarla?

Yurdu hatır olan hayal ayağının evle, yerle ne işi var?

1840. Atmosferden bile geçip giden İsâ'nın ne işi var soğukla, sıcakla?

A gayb tellâlına risâleler kesilmiş yazılar; gidin, ne işiniz var sizin sözle, kavgayla?

LX

Onun aşk sırrından haberin varsa canını ver de sevgiliye öyle bak.

Aşk bir denizdir ki dibi yok; o denizin suyu ateştir, dalgası inci.

İncileri sırlardır, o sırların herbiri de yolcuyu anlama götüren bir kılavuz.

Kıl ucu kadar bundan bir haber alsan kıl gibi iki âlemden de baş çekerdin, iki âleme de boş verirdin.

Dün gece sarhoştum, geceyarısı uyumuşum; o Ayın yolu düşmüş, çıkageldi yanıma.

Ay ışığında, sapsarı yüzümü gördü; sapsarı yüzümü göz yaşlarıyla ıslattı.

Acıyacağı tuttu, bana vuslat şerbetini sundu; herbir kılım ayrı-ayrı bir başka can buldu.

Şarapla sarhoştum, yıkılakalmıştım; fakat herbir kılım, ayrı bir göz kesildi.

1850. O iki cihan güneşinin yüzüne, sarhoş, akılsız bir halde ona daldım, baktım durdum.

LXI

O güzel, elime bir süpürge verdi, hadi dedi, denizden toz kopar.

Sonra da o süpürgeyi ateşledi de hadi dedi, ateşten bir süpürge getir.

Şaşırdım da tapısında secde ettim; dedi ki: Secde eden olmasın, öylesine bir hoş secde et.

Ah dedim, secde eden olmadan nasıl olur secde? Neliksiz-niteliksiz olur dedi; senliksiz-benliksiz.

Boyuncağzımı uzattım da peki dedim, secde edenin kes başını Zülfekaar'la.

Kılıcını çekti-vurdu, başım düştü önüne; boynumdan yüz binlerce baş bitti o zaman.

Ben kandildim sanki, her başım da fitildi tıpkı; her taraf kıvılcımlarla doldu.

Başlarından mumlar, kandiller çıkmıya başladı; katar-katar doğudan batıyadek her yanı tuttu.

Mekânsızlık âleminde doğu nedir, batı ne? Kapkaranlık bir külhün, işe yarar bir hamam ancak.

1860. A soğuk mizaçlı, nerde gönül tasın? Niceyedek kalacaksın bu hamamda?

Çık hamamdan, gitme külhana; soyunulacak yere gel de şu resimleri seyret.

O gönül alıcı resimleri gör; lâleliğin renklerine bak.

Onları seyrettikten sonra pencereye dek bak; o güzel, pencereye yurdu da büsbütün güzelleşti.

Altı yön hamamdır, pencereyse mekânsızlık âlemi; padişahın yüzü, pencereden görünmede.

Toprak da onun vuruşuyla güzelleşmede, su da; o Türk iline de canlar yağdırmış, Zengibar iline de.

Gündüz geçti gitti de hikâyem kısalmadı, bitmedi; a sözünden gecenin de utandığı güzel, gündüzün de.

Padişah Tebrizli Şemseddin, beni hep sarhoş etmede, mahmurluktan mahmurluğa sürüklemede.

- S -

LXII

A hünersiz, marifetsiz gönül, kork Mirrîh'ten; kork padişahlardan ağırlamıya, ikramlarda bulunmıya başladılar mı?

Padişahın ikramı tatlı lokmadır; fakat yemi gördün mü kork tuzaktan.

1870. Yağmur rahmettir, nimettir amma kork şimşekten, yıldırımdan; günlerin padişahısın amma kork günlerden.

Padişahların lûtfu, seni küstahlaştırır amma zamansız küstahlıktan kork.

Arslan güldü mü emin olma; kork o anda kan içen yaradan.

A sinek, gönlünü verme şekere; göz bademdir amma kork bademden.

LXIII

O Ay yüzlü güzel olmayınca sorma halimizi; aşkından başımıza neler geldi, sorma hiç.

Bak da gör, yüzünden yüceler de ışıkla doldu, aşağılar da; o yüce boy-posun salınışını, titreyişini sorma da sorma.

Aşk gayretiyle inci tanesi gibi dökülen gözyaşlarıma bak; fakat sorma o denizin arılığını, dalgalarını.

Kanımıza ayak basma; safradan, sevdadan sorma bana hiç.

Gönlümün kanını gör, fakat söyleme kimseye; o şuh, o kavgacı güzeli hiç sorma.

Bak da gör, yüz binlerce gönül kuşunun kanatları, tüyleri yolunmuş; Kafdağını, zümrüdüankaa'yı sorma sen.

1880. Aşkın belâsında yüzlerce kıyamet var; bugünkü kıyameti gör de sorma yarını.

A hayallere dalan, çok uzaksın sen, çok uzak; onun sırrını işe işler katan akla sorma.

Niceyebir Tebrizli Şems kimdi diye soracaksın? Irmak gibi çağlıyan gözyaşlarımı gör de sorma denizi.

LXIV

Âhır zamanda öz canından başka feryada erişen, öz canından başka imdada gelen yoktur, yok.

Onun sırrının sırrını bilmişsen ağzını yum, sus da kimsecikler duymasın, bilmesin.

Âşığın göğsü bir duru sudur; canlarsa o suyun üstündeki çer-çöptür.

Yüzünü gördün mü soluğunu kes; soluk, aynaya ziyan verir çünkü.

Âşığın gönlünden güneş doğar da bütün bir âlemin önünü de ışıklar kaplar, ardını da.

-Ş-

LXV

Yavaş-yavaş gümüşü, altını yol kesti; başına yeni bir dert, yeni bir savaş düştü.

* Aşk kürkünü ters giydi de göründü ona; tâcir, onun kötülüğünden, onun şerrinden kaçmıya koyuldu.

1890. Yavaş-yavaş kıpkırmızı benzi sararıp soldu; yavaş-yavaş nemli gözleri kurudu.

Vesveseler, düşünceler kapı açtı ona; pervasız aşk, kapıdan sürdü onu.

Yavaş-yavaş dalı da kurudu, yaprağı da; çünkü kökten damarı kesildi onun.

Yavaş-yavaş şeytan, Lâ havle okumıya başladı, aşka düştü de kolu-kanadı gevşedi.

(s. 231) Yavaş - yavaş sûfî, hırkasını dikmiye başladı; hırkasını yırtıp paraladığı vecit hali geçti-gitti.

Aşkı bıraktı da bu dünyaya gönül verdi; bundan böyle sevgilisi kucağına gelmez artık.

Ondan dolayı da miskin-miskin başını sallamada; elden-ayaktan oldu, çoğu defa düşekaldı o.

Onun için bir sağrak doldurayım ki içti mi o sağrak, sıçratsın, oynatsın onu.

Ellerini öylesine açar göğe ki Tanrı uludur sesini gök bile duyar.

Beyimiz bu söze doydu, usandı bu sözden; bir başka bahse dal, bir başka söze çek onu.

1900. Aşk şehidiyim, beyden korkmuyorum; ölen, hançerden korkar mı hiç?

Ölümlerin en beteri aşksızlıktır; sedef ne diye incisinin üstüne titrer durur?

Yemyeşil dalı kurumasın diye tir-tir titrer yapraklar; korkuları kuruluktandır onların.

Her sedef, denizin dibine kaçar; kucağından inciyi kapmamalarını ister.

Sedeften inci tanesini kaptılar mı artık sedefe ha güzelim deniz, ha ateş; ikisi de bir.

O sedef, gözsüz, etsiz neş'e içindedir; can gözünü, içindeki inciye tutmuştur.

Kervandan bir âşık kalırsa yol başında Hızır, kılavuz olur ona.

Tacir, kafileden biri kaldı diye ağlar, fakat eşek, ahırında güler durur.

Aşkı bıraktı da eşeğin kuyruğuna yapıştı; hâsılı anberi eşek tezeği oldu gitti.

Tahtı bıraktı da tezeğin üstüne çöktü, oturdu; hâsılı ordusunun başbuğu, eşeksineği oldu.

1910. Eşeksineği o vesvesedir, o hayaldir; sahibine kel gibi boyuna kaşıntı verir durur.

Utanmaz da bundan vazgeçmezse öbür boynuzlarını da göstereyim sana.

Eşeklik edip de o adam gibi boynuzunu kırmıya kalkışma; çünkü onun haşredildiği yerden üç boynuzlu bir öküz kopar.

LXVI

Sen neş'elisin ya, kuluna var yaslı ol sen de; bir yücesin, bir üstünsün ki bizim gibi yüzlercesine var git de, hor ol gitsin.

Senin işinin dileğine uygun olması gerek; âşıkların işi-gücü varsın, ağlamak olsun.

Yardıma nail olmuş, zaferler kazanmış bir padişahsın, mülk senin; kul, varsın Mansur gibi darağacına çekilsin.

Esrik bir deveyim, ağustosgülü istemiyorum ben; yolunda tiken bile olsa âfiyetlerle yerim ben.

Sırlara dair ne istersen söyle; onun haberinden başka hiçbir söz duymam, işitmem ben.

A gönül, bâri sen onun bulunduğu yerdensin; sevgilinin yüzüne dal da muradına er.

O hekimdir, hastalara gider; a yollarda kalakalmış beden, hastalan.

1920. • Halvette bir mağara dostuna, bir can dostuna kavuşma ümidiyle ikinin ikincisiysen yürü, dal mağaraya.

Baharın bağışlarına, vergilerine nail olma ümidiyle sevgiler ek, bağışlarda bulun.

A harman, o alımlı Ay yüzlüye kavuşmak için hırsızdan saklan, gir o ambara.

Güzel sözlü sevgilimin sözünden başka sözler söyleme, yum ağzını, az konuş.

LXVII

Can bağışladığını öldürme; yook, sen can vermediysen öldürme cansız resmi.

O ortadan ayrılmış kâfir huylu saçlarına söyle; a eşsiz güzel de, öldürme iman ehlini.

A güneş, cilvelenip gösterme yüzünü; birkaç günlük parlak Ayı öldürme.

Mademki zümrüdüankaa'sın, ululuk ıssının Kafdağındasın, dön, öldürme kuşları.

Her yoksulun kanına girme; Kubâd'dan, hâkan olan padişahtan başkasını öldürme.

Aşk kapıcın bize yol verdiyse, lûtfettiyse kıskanma, öldürme kapıcıyı.

1930. Küstahlık etsem bile konuğun değil miyim senin? Lâyık değildir, öldürme konuğu.

Bu meydanın sarhoşuyum, bu meydana yığılmış-kalmışım ben, şişeyi kırma, meydanın sarhoşunu öldürme.

A Tebrizli Şems, padişahım sensin benim; doğan kuşu kesilmişim, öldürme padişahın doğanını.

LXVIII

Bizimsin sen, bizim gibi neş'elensin gönlün: gül bahçesinde hür ol hür selvi gibi.

A nazlım, a nâzeninim, aşk kalfalarındansan gönüller açmada usta ol aşk gibi.

Bir gam gelirse sarıl boğazına, ondan öcal, adalet beyi kesil.

Canın bir Tanrının meclisinde sarhoş; varsın, bedenin, halk arasında, halkın biri olsun.

Gâh Husrev gibi Şirin'e güledur; gâh ayrılığından dağları delen Ferhâd'a dön.

Gâh, onun gül bahçesi gibi neş'eler saç; gâh bülbül gibi ağla, güzel-güzel feryatlar kopar.

Selvi boyu salınmıya başladı mı ona karşı toprak ol; gülü, anberler saçmıya koyuldu mu yel kesil.

1940. A kardeş, sonucu şu: Felek gibi şu köhne dünyayı yeniden yeniye kur gitsin.

Tikenler içinde oklukirpi gibi çek başını içeriye, neş'elen, tedbirli ol.

LXIX

Akıl geldi-çattı, a âşık, gizlen; akıldan-fikirden vay bize, eyvah bize.

A göz, a akıl, ya topluluğumuzdan git; yahut da senden utancımdan gözsüz, kulaksız kalayım ben.

Sen suya benziyorsun, uzaklaş ateşimizden; yahut gir kazanımıza, kayna bizimle.

Aklın, seni kırıp geçirmesini istemiyorsan öl, denize dal, dalgalarla dalgalan dur.

Âşığım dersen sınarlar seni; başını sarma, erlerin koca sağrağını iç.

Coşup köpürüyorum; fakat aşk sarhoşluğundan; çeng gibi coşup köpürüşümden de haberim yok benim.

A Tebrizli Şems, beni harab ettin ; sen hem sâkisin, hem şarapsın, hem meyhâneci.

LXX

O tatlılar tatlısı, o güzeller padişahı, yüzü ekşi, çıkageldi; tatlı canım feda olsun o ekşi yüze.

1950. Eğri gören göze eğri görme dedim, gülen gülün ekşi yüz göstermesine kim inanır?

Yüzü, hangi zindana vurur, parlatırsa kuyuya benziyen zindanda ekşi suratlı kimsecik kalmaz.

Bağının-bahçesinin çevresini gezdim, dolaştım; and olsun Allah'a, bir tek ekşi meyva yoktu koca bostanda.

Padişah haremde güler amma divanda ekşi yüzlü gösterir kendini.

İnancın varsa balın, şekerin, inancın ekşi olacağına inanma.

Münkir, ekşi olsa da şaşılmaz; patlıcanın ekşiyle münasebeti vardır.

- K -

LXXI

* A dünyada gönüller açan aşk devleti, a Tanrı dilediğini yapar sırrına mazhar aşk ikbali.

A aşkın cefasında gizli safa, gizli vefa; ne de hoş, ne de hoş aşk devleti.

A candan daha da can olan aşk yüzü; a candan da fazla, mevkiden de üstün aşk devleti.

İhlâstan da, gösterişten de kurtuldum da anladım ki ihlâsın da canı aşk devletiymiş, gösterişin de.

1960. Güneş döner, dolaşırsa ayrılıktan değildir bu; yerden yere konup göçer aşk devleti.

(s. 232) Halk, sonu hayır olsun der; aşk devletidir sonumuz bizim.

Ben ağzımı kapadım ; çünkü Tanrı halkının gönüllerinde kanad açtı aşk devleti.

Duâ zembildir, bu devletse Halil; fakat duâya da sığmaz aşk devleti.

Aşk birliğidir, burda iki yok; ya sen varsın, ya aşk var, aşk devleti var.

- K -

LXXII

Âşıklık, sonra da âr-hayâ, ad-san kaygısı... Vur taşa onları, vur taşa; kırılsın-gitsin.

Herşeyden aksıya-aksıya uzaklaş; yol hem uzak, hem taşlık; topal-topal yol almıya bak.

Ölüm erse gelsin yanıma da onu bir güzelce bağrıma basayım, sıkayım onu.

Ondan renksiz, kokusuz bir can alayım, o da benden renk-renk bir hırka alsın-varsın.

Savaş-savaş davetini duymak istemiyorsan sevgilinin cevrini, cefasını cana minnet bil.

1970. Yook, onun perdahını, cilâsını istemiyorsan kirli-paslı bir ayna ol, kal.

Elini gözünün üstüne koy da başüstüne, gözüstüne de, râzı ol; gözünü aç, öyle bel-bel bakıp durma.

LXXIII

Gir içeriye de şöyle doğruca bir dildir; olayı doğruca ortaya koy, anlat.

Yaysan durma, gel yanıma; ok gibi kirişten fırlayıver o haber.

A saçma-sapan işlere dalan, bu kadar o yanda, bu yanda aranıp durma, sıçrıyacaksan bâri yönlerden dışarı sıçra da doğruca kurtul gitsin.

Senden başka bir köyağası yoktur ki bu köyün halini doğruca bildirsin, söylesin.

Mademki cuma günü gelmek istemiyorsun, perşembe günü geleceğini doğruca vâdet bana.

Yalanda, düzende de zevk vardır amma doğruca bir söze değmez ki.

Tebrizli Şems'i gördüysen onun küçücük bir vasfını doğruca söyle bana.

- L -

LXXIV

Ömrüm, gönül sevdasıyla geçti gitti; gönül gamından dolayı pervam yok gönülden benim.

1980. Gönül, canıma kasdetmiş de kalkmış, gelmiş; cansa bakalım meramı nedir gönlün, ne yapacak diye oturmuş-kalmış.

Gönül din halkasından kaçıyor; çünkü sarhoş; gönlün yeri-yurdu, güzellerin saçlarının halkası.

Gönlümü eğip bükenin çevresinde dönüyorum; gönül kavgası yüzünden feryadıma ancak o erişebilir.

Geceleri uykuyu haram etti gözlerime ; sabah olsun da gönlün yüzünü bir göreyim diyorum.

Gönlün boyunu-posunu göreyim diye eğilmekten yaya döndü boyum.

O dünya, gönül güneşinin parıltısından bir parıltı ; bu dünya, gönül denizinden bir katre.

Dudağını yum, çünkü dilsiz-dudaksız göklere ağmada gönlüm hey-heyleri, gönlün nâraları.

LXXV

O güzeller padişahının bulunduğu yere göç var; o sevgili güneşin doğduğu yere göç var.

Geri kalanların kervanı yola düştü; hadi a ağır davrananlar; biraz daha çabuk; göç var.

O erlik, o ölümsüzlük denizine doğru ercesine göçün a erler, hadi; göç var.

1990. Padişahın yüzünün ışığı dünyayı tuttu; a bekçiler, sabah oldu; göç var.

* Halil'in kuşları gibi uçun başlarınızın bulunduğu yere; çünkü ba::sız mal-mülk olamaz; göç var.

Asıllarına, yâni can denizine doğru dostlar topluluğu yağmurlar gibi yağıyor, seller gibi akıyor; göç var.

Gayb mülküne beylerbeyi kesilenler, kaana âciz birer âşık olmuşlar; göç var.

Evi-barkı, çoluğu-çocuğu, döşeği-yastığı bırak; vazgeç attan-katırdan, vazgeç eğerden-semerden; göç var.

Padişah Tebrizli Şemseddîn'in huzurunda cansız toprak bile cana dönmüş; göç var.

« Tercî-i Bend »

LXXVI

Gönlün daralsa, sıkılsa da, usanıp bezsen de bu yolculuktan kurtulmana çare yok a münasebetsiz.

Gönlünü hoş tut, başını sağa-sola sallama; hadi, düş yola, ağır davranmayı bırak.

Yoksa çeke-sürüye götürürler seni; her yanda bir çavuş var, her tarafta bir elçi.

Evde yoksun, düşüncen nerelerde? Halkın düşünceleri, hep yol azdıran gulyabânilerin ellerinde.

2000. Yüceyi aşağılık yerlerden ayırdetmesinler diye halkın gözlerini boyamışlar, büyü yapmışlar, gözbağcılık etmişler.

Fakat büyücüleri büyüliyen başka büyücüler de var; onların gönüllerine girer onlar.

Şaşkın - şaşkın bakınma, asla göz dik de ölüm gününde asılsız, temelsiz kalma.

* « Biz indirdik » âyetini oku da şükret ; çünkü güneş , yücelerden yere indi.

Yüzü yakan güneş değil, bakıp giden güneş değil.

Az nâra at, çünkü sevgili yakın; öyle yakın ki senin içine girmiş sanılır âdeta.

Tanrı gizli olsa bile görünür; mucizeler var, adalet sahibi tanıklar var.

* « İnsan pek acelecidir» buyurmuştur amma sen acele etme pek, sabırlı ol.

« Rabbimiz, sabrı saç - dök bize, ayaklarımızı kaydırma şu balçık yeryüzünde».

Tercî ' i bir işaretle an ; kapıyı ört, kınamıya yol verme.

2010. * A halden de geçen, olmıyacak şeyden de geçen, «içinde erler var» diye anılan eve gitmiş olan,

A Allahın yüzünü gören; şu dünya onun yüzünde bir bene benzer hani.

Ben, yüzle güzelleşir; görmüyorsan ovuştur gözünü.

Gözünü ovuşturursan her çirkinde olgunluk üstünde bir olgunluk, bir güzellik görürsün.

Ululuk ıssının yüzünü görünciyedek nice güzeller görürsün de odur sanırsın.

Halkı, onun güzelliği çeker; canın kulağını tutmuştur, gel diye kendine sürükler.

(s. 233) Sevgilinin civarının toprağını, kokusundan anla; onun mahallesinin toprağı, arı-duru sudan da hoştur.

O arı-duru suya bak da o suda seyret güneşi, Ayı.

Onun tatlı sözlerini duyunca kendi konuşmam, usancımı arttırıyor.

Onun eteğini tut, yâni derdine sarıl da o dert yüzünden yüzlerce kanatlar bitsin sende.

2020. Baş vermek değmez mi bu başağrısma; bir düşün de bırak artık dedi-koduyu.

Başına bir mahmurluk verir, sarhoş eder seni; o sarhoşluğun altında da helâl bir sihir vardır.

Şu Ay için bütün gece uykusuz kal; duâdan, niyazdan başka birşeyciğe baş koyma.

Tercî' vakti geldi, yeni bende başla ; onun güzelliği gibi sınırsızlaş, sonsuzlaş.

Başkaları, gene evlerine gitti; biz kaldık, sen kaldın, bir de uzayıp giden aşk kaldı.

Kim sana dalar kalırsa oruç içinde oruç tutar, namaz içinde namaz kılar.

Onun sırrından aklı-fikri başında olan söz açar; fakat insan yok oldu mu, yoka sır yoktur artık.

A kimseye niyazı olmıyan, boynumuzdan alma zinciri, senin verdiğin delilik, pek hoş.

Padişahların gerdanlıkları, bu zincire kuldur-köledir; âşıklar, istemezler gerdanlık.

Hızır'ın âbıhayâtını bağışla güle de, tikene de; teki de eş et naza, çifti de.

2030. İster gerçek olsun, ister gösteriş ; kim toprağına baş korsa kabul et niyazını.

Bana ne olursa varsın-olsun; sen, güzellik baharında yak, erit beni.

Âşıkları ister yak, ister gönüllerini yap onların; senin güzelliğin, muradınca olsun da o yeter.

İstersen alınlarına caiz değildir yazısını yaz; istersen lûtfunla caizdir yazısını.

İstersen çeng teli gibi çek kopar onları; istersen ney gibi al eline, okşa.

İstersen taş gibi, toprak gibi değersiz et onları ; istersen inci gibi seçkinlik ver onlara.

Sonunda senin lûtfun, ihsanın iyidir ya a Mahmud, bütün canlar Eyâz'dır sana.

Can sana kul-köle kesildi de âzad oldu ; akıl senin edeplerinle usta kesildi.

Sen, benim, ben deyince biz kim oluyoruz, kim? Bakırımız ne vakit kimyaya ulaşacak, kavuşacak?

Gece geçti gitti, zâten güneşin ışığıyla yok olmadan başka ne kârı var gecenin?

2040. Zemheri de, zemheri gibi yüz binlercesi de senin temmuzuna karşı nerde kalır, nerde?

Güneşe benziyen yüzünün temmuzlarına karşı şu ışığın temmuzu, şu bildiğimiz temmuz zemheridir âdeta.

Şu ümitle korku, senin istek, senin iştiyak dükkânında kese dikicileridir.

* Sühâ yıldızı, senin yüce olgunluk namazgâhında sehiv secdesine kapanmış kalmıştır.

A sabahın canı, uykunun boynunu vurdun ; sabahı sana öğretmiye hacet mi var?

Korkunç ejderhâyı bir sopa yaptı senin elin; bizim sevgimizi de gösterişsiz bir hale getir, özleştir.

Allah'a şükürler olsun ki yabancı bir renkteyim amma gene de üstünlük, gene de lütuf denizlyle bilişttim, o denizde yüzüyorum.

O anlık denizinde ölümsüzlüğü görmüşüm de duâya el kaldırıyorum, şükürler ediyorum.

Senin, can gibi yerin-konağın yok, bense bedenim sanki; seni arıyorum, yer-yer dolaşıp duruyorum.

Ömür, sensiz, günden güne tükenip gidiyordu, sonucu a cana canlar katan, sana kavuştu da bitip tükenmeden kurtuldu.

2050. Lütuf sahibisin, ihsanın boldur, her varlığa sevgi bağışlar, her varlığı kendinden geçirirsin; kendimden geçmişsem ne gam?

İşte bak, tercî'im selâm ediyor sana, hoş musun, başını ağrıtıyorum, nasılsın, nicesin diyor.

- M -

LXXVII

Can harman yerine gene geldik; iri doğankuşu gibi padişahın bulunduğu yere gene geldik.

Gariplige, ayrılığa doyduk; aslımızın, başlangıcımızın yanına geldik-çattık.

Yoksulluktan, yalvarıştan kurtulduk; güle-oynıya nazlanmıya başladık.

Sırra mahrem olanların kucaklarında can besliyelim; çünkü sır perdesinin ardına girdik.

O kemend attı da çekti bizi, biz de sebepleri, araçları düzüp koşanın eline geldik.

Ecel, bu evi yıkmadan ev yapana kavuştuk Allah'a hamd olsun.

Somunumuz pişti, kokusu burnumuza geliyor; o kokuyu aldık da geldik ekmekçinin yanına.

Artık sus da can, tercemanlık etsin, o söylesin; aşağılıklardan kurtulduk, yüceldik, yüceliklere ulaştık desin.

LXXVIII

2060. Yeniden yeniye her gün bir yük çekmedeyim; bütün bu belâyı bir iş için çekip duruyorum.

Kışın, soğuğun, karın, karakış ayının zahmetine ilkbahara kavuşma ümidiyle katlanıyorum.

Böylesine erimiş, süzülüp gitmiş bedeni, o her arık kişiyi şişmanlatan, geliştiren güzelin bulunduğu yere sürüyüp götürmedeyim.

İki yüz şehirden de sürüp çıkarsalar beni gene o tek padişahın aşkıyla katlanırım ben.

Dükkânım, evim yıkılsa da bir lâleliğe vefa gösterir, tahammül ederim.

Tanrı'nın aşkı, pek sağlam bir kaledir; can yükümü o kaleye çekeyim ben.

Bir tek sevgili için her taş yürekli yabancının nazını çekip durayım.

Lâ'l dudağın için dağı, mâdeni delmedeyim; o gül için bir yük diken taşımadayım.

Onun iki mahmur nerkisi için mahmurlara döndüm, onlar gibi mahmurluk çekmedeyim.

Tuzağa gelmez bir av için tuzak kurmuşum, korkuluk düzmüşüm.

2070. (s. 234) Dedi ki: Kıyametedek çekeceksin sen; evet dostum çekeceğim, çekeceğim ben.

Gönül bir mağara, Tebrizli Şems bir dost; mecburum, bir dost için mağaraya katlanacağım.

LXXIX

Âşığım ben, kaçmadım âşıklardan; a pehlivan, kaçmadım savaştan.

Arslanlar gibi saldırdım arslana, tilki gibi kaçmadım, kaybolmadım ortadan.

Gökkubbeye çıkmayı kurdum, merdivenin ortasında kaçıp gizlenmedim.

Her derde dermandım, şunun-bunun başağrısından kaçmadım ben.

Hiç ilâcın hastadan kaçtığını gördün mü sen? Ben de ilâcım, ben de kaçmadım işte.

Canla-gönülle peygamberlerin izini izliyorum; aşağılık kişiler gibi kaçmadım.

Diri olarak avlanmıya çalışmadayım; diri kalacağım, çünkü candan kaçmadım ben.

O büyük yayın okundan kaçmadım da oklar yağdıran gözlerine öyle kavuştum.

2080. Mızrak yarasından kaçmadım da o yüzden kılıcımın açtığı yara işledi, okum amaca vardı.

Şeker denizıyim, ekşiden korkum yok; kaçmadım ziyandan, kâr ettim, kârdayım ben.

Tebrizli Şems, apaçık geldi; açıktan da kaçmadım, gizliden de.

LXXX

Vuslattan ayrılığa nasıl giderim; tikenlik çöllere nasıl dalarım?

Fakat ben kendim gider miydim hiç? O çekiyor, o sürüklüyor beni, diliye-istiye gidiyorum sanma.

Bağdan-bahçeden gidiyorum da nerkisin gözü şaşırmış, bana dalakalmış.

Can burda, bense cansız gitmedeyim; akıl bile bunu gördü de şaşırdı, parmağını dişlemiye koyuldu.

Gizli bir el yakama sarılmış, çekip sürüyor, ben de o ele, o yakaya uymuşum, gidip duruyorum.

Bu çeşit hem ortada, hem gizli olan el, kimin eli? Kimin eli ki ben de apaçık, gipgizli gitmedeyim?

Bu el, o el ki önce beni derlemiş, toparlamıştı; şimdiyse böyle darma-dağan gidiyorum işte.

2090. Böyle bir şaşılacak eli seyre daldım da elden çıktım, şaşkın-şaşkın gidiyorum.

Dipsiz-kıyısız bir denizin katresiyim ben; katre-katre gidiyorum o denize.

Anlamlar mâdeninden bir arpayım ben; arpa-arpa gidiyorum o mâdene.

Zühal yıldızını bile aydınlatan güneşin bir zerresiyim ben; zerre-zerre gidiyorum Zühal yıldızına.

Bu söz bitmez-tükenmez; fakat o başlangıçtan geldim, gidiyorum sona doğru.

LXXXI

Yola düşenlere mahrem oldum; kutluluk yurdunda yurd edinenlere solukdaş kesildim.

Altı yönden de dışarı bir kubbe gördüm; toprak oldum, döşeme kesildim o kubbeye.

Kan oldum, aşk damarlarında coştum, kaynadım; yaş oldum onu sevenlerin gözlerine.

Gâh baştan başa dil kesildim İsâ gibi ; gâh susan bir gönül kesildim Meryem gibi.

İsâ'nın, Meryem ' in kaybettikleri şey yok mu? Bana inanırsan bil ki o oldum ben.

2100. Zevalsiz aşk neşterlerine karşı yüzlerce defa yara kesildim, melhem oldum.

Her adımda Azrâil'di yoldaşım; ondan korktum, perişan olduysam canım çıksın.

Ölümle yüz-yüze savaşlar ettim de ölümün ta kendisinden neşelere daldım, sevinçlere kavuştum.

Varlık yükünü tamamiyle attım da ölümsüzlük üzengisine ayak bastım, ölümsüzlük atına kuruldum.

Ölümsüzlük neyini benden duy; çeng gibi belim büküldü amma gene benden işit o neyin sesini.

Tanrı daha da iyi bilir ya, Tanrı yüz gösterdi bana da daha da iyi bilir sırrına ulaştım.

Tebrizli Şems, pek büyük bir bayramdı; o bayrama büyük bir kurban oldum gitti.

LXXXII

Başka birini seveceğim, sana karşı gönlüm mermere dönecek demişsin. Öyleyse başsız bir âşığı cefa kılıcıyla öldüreceğim de.

De ki: Bir inciyi mermer taşla ezeceğim, mermeri de lâ'l haline getireceğim, inci yapacağım.

Tanrı'nın birliğine inanan yüz binlerce inanç sahibini o kâfir saçlara bağlıyacağım.

Âşıkları çeke-sürüye Ay gibi gâh dolunay haline getireceğim, gâh eritip yeni Ay haline sokacağım.

Aşka tutulanların kellelerini can küpünden şarapla dolduracağım, sağrağa döndüreceğim.

Gönül bahçesi yemyeşildir, ter ü tâzedir; fakat ayrılıktan kurutacağım, bir meyva bile bırakmıyacağım orda.

Bütün gül fidanlarının boyunlarını vuracağım; her tâze, her yaş dala kasdedeceğim.

Bahçe, bensiz ne hale geldiğini görünce, neye döndüğünü anlayınca cefayı bırakacağım, lûtuflarda bulunacağım.

Vuslat baharıyla kış hastasını bağışlıyacağım, canla besliyeceğim onu.

Bir kere daha parasız-pulsuzların ellerini-avuçlarını, lûtfumla altınlarla dolduracağım.

Kullarımı iki dünyada da padişah edeceğim, hakan yapacağım, Sencer'e döndüreceğim.

Tebrizli Şems, cana, ben diyor, canla-gönülle başbuğ edeceğim, ulular ulusu edeceğim seni.

LXXXIII

2120. O Huten güzelinin kokusu geliyor, o gümüş bedenli sevgilinin kokusu geliyor.

Bülbüllerin sesleri geliyor kulağıma; bağın-bahçenin, yaseminin kokusunu alıyorum.

Gebe kadınlar gibi ağrım-sancım tutmuş; geliyor can çocuğu çayırlığa, çimenliğe.

Rûh-ül Kudüs'ün miskleri saçan saçlarının kokusu, can gibi geliyor bedene.

Ayrılık kuyusuna düşmüş Yûsuf'um ben. Mısır padişahından o ip geliyor bana.

Aşk şehidiyim, kefenim kanlara bulanmış; kan diyeti geliyor bu halde bana.

O padişahlık tacını başıma koy; çene topağı şeker mi-şeker, tatlı mı-tatlı sevgilim geliyor çünkü.

* Mum gibi baş kodum leğene; başa bak, leğene konmuş da geliyor.

Canlar, beden damında saf-saf dizilmiş, çünkü o saflar yaran, kanlar döken padişahım geliyor.

Sanki o işret çengi düzenlenmiş de ten-tenen sesleri geliyor kulağıma.

2130. Sanki can sâkisi işe koyulmuş böylesine bir şarap sunuyor ağzıma.

* Yahut Ahmed'in parıltısıyla Tanrı kokusunu duyuyorum Yemen'den.

Yahut da Tebrizli Şems'in kokusunu almışım da kendimden geçmişim, nâralar atıyorum.

LXXXIV

Bana âşıksan darmadağan ederim seni; az yap, çünkü sonunda yıkarım seni.

Balarısı gibi yüzlerce ev kursan gene seni sinek gibi yersiz-yurtsuz bırakırım.

Sen halkı kendine hayran etmek fikrindesin; bense seni sarhoş etmeyi, seni hayran etmeyi kuruyorum.

(s. 235) Kafdağı bile olsan değirmen gibi tutar, fırıl-fırıl döndürürüm seni.

Bilgide Eflâtun olsan, Lokman kesilsen bir görünüşte hiçbir şey bilmez bir hale sokarım seni.

Elimde ölü bir kuşsun sanki ; avcıyım ben, seninle tuzak kurarım kuşlara.

Definenin başındasın, bir yılan gibi kıvrılıp uyumuşsun, fakat ben yaralı yılan gibi kıvrandırırım seni.

2140. İster delil getir, ister getirme, delil oluşta reddedilmez bir hale sokarım seni.

* İster Lâ havle çek, ister çekme; şihaplar gibi şeytana Lâ havle yaparım seni.

A tutsak, niceyebir şuyu-buyu örtüp duracaksın? Hepsinden vazgeçersen o yok mu, o ederim seni.

A sedef, mademki denizimize geldin, sedef gibi inciler saçan bir hale getiririm seni.

İsmail gibi kurban ederim seni amma boğazına bıçakların sürtülmesine imkân yoktur.

Mademki Halil'sin, ateşten korkma; ateş içinde yüzlerce gül bahçesi yaratırım sana.

Eteğin yaşsa yapış eteğimize, yapış da Ay gibi ışıktan bir etek vereyim sana.

Ben devlet kuşuyum, başına gölge saldım; böylece de seni Ferîdûn edeceğim, padişah yapacağım.

Kendine gel, az oku, sus da ben okuyayım, Kur'ân'ın ta kendisi yapayım seni (*).

(*) *Bu gazelin ilk üç beyti, bundan önceki bahirde CLXXXIV. gazelin ilk üç beytinin, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci beyitleri, aynı gazelin beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci beyitlerinin; on birinci, on ikinci, on üçüncü, on dördüncü beyitleri, gene aynı gazelin dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci beyitlerinin; on altıncı beyti, on üçüncü beytin hemen-hemen aynıdır; on üçüncü beyti de gene o gazelin dördüncü beytidir; karşılaştırınız.*

LXXXV

Konuğunum bu gece a sevgili; gece de nedir ki? Gece-gündüz seninim ben.

2150. Nerde olursak olalım, nereye gidersek gidelim senin kâsenin başındayız; senin sofrandayız.

Senin sanatkâr elinden çıkan resimleriz, senin nimetinle yetişmişiz, senin ekmeğinle gelişmişiz.

Güvercin gibi senin burcunda doğmuşum; uçunca da senin kubbenin, senin sayvanının çevresini tavaf ederim.

* «Nerde olursanız olun, o yana dönün» dedin ya; gönül şişesiyle ben de senin perini çağırıyorum.

Her zaman beynimize bir resim yaparsın; biz senin yazının, senin adının yazıldığı bir sahifeyiz âdeta.

Mûsa gibi biz de dadıdan pek az süt emiyoruz; çünkü senin memenin sütüyle sarhoşuz biz.

Hırsızdan da eminiz, yol kesenin hilesinden-düzeninden de; çünkü altın gibi senin haremindeyiz, senin hazinende.

Canımız böylesine sarhoş, gönlü hoş işte, çünkü aceleci de olsa, ağır da davransa canın yüzünden.

Feleğin altın topunu biz çelip oynatıyoruz; nasıl oynatmıyalım ki senin çevgeniniz biz.

İster bizi çevgen yap, ister top; şu devlet yeter bize ki senin meydanındayız.

2160. İster yılan yap bizi, ister sopa; Mûsa'nın mucizesiyiz, senin delilleriniz biz.

* Sopa yaparsan yaprak düşürürüz; kızgınlık, savaş zamanı da senin ejderhân kesiliriz.

Aşk arka oluyor b' :e; çünkü senin bağından, senin bahçenden gülümsemede yüzümüz.

Gölgeyi yakıp eriten ışık, gölge salmış bize, çünkü Ay gibi senin mîzânındayız biz.

Şu ağzı sen aç, sen kapat; bağ, senin bağın, ben bir dağarcığınım senin.

LXXXVI

Yücelerdeniz, yücelere gidiyoruz biz; denizdeniz, denize gidiyoruz biz.

Biz ordan da değiliz, burdan da; mekânsızlık âlemindeniz, mekânsızlığa gidiyoruz biz.

Tapacak Allah'tır ancak sözü, yoktur tapacak sözünün ardından gelir, biz de yokuz âdeta, vara gidiyoruz biz.

* «De ki : Gelin», Tanrı çekişini bildiren âyettir, Ulu Tanrı'nın çekişine uymuşuz, gidiyoruz biz.

Can tufanında Nûh'un gemisiyiz; hâsılı elsiz-ayaksız gidiyoruz biz.

2170. Dalga gibi kendimizden baş çıkardık, gene kendimizi seyre gidiyoruz biz.

* Tanrı yolu iğne yordamından da ince; fakat iplik gibi yalınkat gidiyoruz biz.

Aklını başına devşir de yoldaşlarını, konak yerini hatırla; hatırla da bil ki her an yol almadayız, her an gidiyoruz biz.

* «Gene de dönüp ona varacağız» âyetini okumuşsundur; oku da anla; nerelere gidiyoruz biz.

Yıldızımız, ay devrinde değil, Ülker'in yücesine gidiyoruz biz.

Başlarımızda yüce bir himmet var; yücelerden yüceler yücesi Rabbe gidiyoruz biz.

A kör sıçan, harman günümüz bugün; kör değilsen aç gözünü de gör, gözü açık gidiyoruz biz.

A söz, sus, gelme benimle, dikkat et de bak; kıskançlığımızdan bizsiz gidiyoruz biz.

A varlığımız, yolumuzu kesme; Kafdağına, zümrüdüankaaya gidiyoruz biz.

LXXXVII

Bu derde dertle derman edeceğim, bu işi sabırla kolaylaştıracağım.

2180. Ya can ayağını şu balçıktan kurtaracağım, yahut da gönlümü de güzellere vakfedeceğim, canımı da.

* Elest mumuyla canını dağlamış bir pervâneyim; o padişahın mumuna hizmet etmedeyim.

Aşk geldi de bu yanmış-yakılmış âşığa konuk oldu; bir tek gönlüm var, onu da aşka kurban edeyim gitsin.

Nefis kedi gibi mıyavlar da gelme derse tutayım onu; kedi gibi şu dağarcığa atıvereyim.

Usançtan kim başını döndürürse tutayım, çekeyim semâa, fırıl-fırıl döndüreyim onu.

O usanç, o tenbellik, aşksızlıktandır; onun canını da onlara âşık edeyim gitsin.

Âşıklık nedir? Adamakıllı susuzluk; şu halde âbıhayât kaynağını anlatayım ona.

Hayır, söylemiyeyim, onu susarak anlatayım; anlatışa sığmaz zâten, susarak anlatayım onu.

LXXXVIII

Neş'eden de bahsetsek, gamdan da dem vursak hep bir arada oturalım da birbirimizle konuşalım.

Sevgilimiz ileri giderse biz de gidelim; sevgilimiz az söylerse biz de az söyliyelim.

2190. Anam-babam dostlar, bir gönüllü, bir soluklu olalım da ateş gibi Rüstem'in safına vuralım, yakıp yıkalım, kırıp geçirelim.

Eriz, erkeğiz amma yalnız yola düştük mü kanlara döneriz, yaslara batarız, feryatlara düşeriz.

Hac yoluna yapayalnız düştük mü inanma Zemzem kuyusuna ulaşacağımıza.

Çengin tellerine benzeriz biz; bir araya geldik mi zîr perdesinden de çalarız, bem perdesinden de.

Biz, hepimiz bir araya toplanınca insan olurmuşuz; hadi, bir kere daha sarılalım insana.

Maksat gizli, insan bir vasıta; varalım, o ulular ulusu kıyıya kuralım çadırlarımızı.

Ölümsüzlük Süleyman'ı tahta kuruldu mu yüz binlerce defa öpelim yüzüğünü.

LXXXIX

Yağmurlu gün bugün, biz de ark açıyoruz; buluşma ümidiyle el çırpıyoruz.

Bulutlar aşk denizinden gebe; biz de aşk bulutundan gebeyiz.

Çalgıcı değilim deme, el çırp; sen gel de çalgıcı yapalım seni.

2200. O ev aydınlık, sen kimin evi diyorsun; kimin olursa olsun, aydınlık eve kuluz-köleyiz biz.

Kendi âbıhayâtımıza kendimiz perdeyiz; o âbıhayâtın üstünde yağız âdeta.

XC

(s. 236) A oğul, elimi tut, hoş değilim ben; a ağaç gibi yüce boylu, hoş değilim ben.

Hayır-hayır, bırak elimi, hastalığım gönülden benim; a gönül derdimin gülbeşekeri, hoş değilim ben.

Sen gideli gücüm-kuvvetim, sabrım-takatim gitti; sen gittin gideli hoş değilim ben.

Kollarını aç, kemer gibi sar beni; gör de bak, bu kemer olmadıkça hoş değilim ben.

Kuvvetim yok, elden çıktım a doktor; elini koy nabzıma da anla; hoş değilim ben.

A ateşi alttan-üstten, beni saran; böylece alt-üst oldun gitti, hoş değilim ben.

Ne soruyorsun? Dudağının kadehi olmadıkça ister haberim olsun, ister olmasın; hoş değilim ben.

Başımı her yana böylece sallayıp durmadayım; yâni ne demek istiyorum, biliyor musun? Başımdan hoş değilim diyorum ben.

2210. Her an, boyuna gözlerimi yumuyorum; çünkü sensiz görüşten, bakıştan da hoşlanmıyorum; hoş değilim ben.

XCI

Dudaklarımdan ciğer kokusu geliyor; yârabbi-yârabbi derken ağzımdan duman tütüyor.

Gökler bile ahımdan ağlamıya koyuldu, her an can vermek, yolum-yordamım oldu gitti.

Geçirdiğin gecenin, benim gecemden haberi olsaydı birazcık anlardın halimi.

Âşıkların okuyup belledikleri mektep aşktır; ben gece-gündüz bu mektebin içindeyim.

Yüzünü sapsarı yüzüme koy; elini göğsüme daya; ateşler içinde tir-tir titriyorum.

Kulağına bir söz söyliyeyim dedim; yanağım yanar, korkarım dedi.

Yüzünden kem göz uzak olsun; ben de hayranım sana amma benimki yakın olsun, her an göreyim seni dedim.

XCII

Bahçeye, gül bahçesine gidiyorum; sen istersen gelme, gidiyorum ben.

Yüzü olmadıkça günüm kapkara; aydın mumu bulmıya gidiyorum.

2220. Can aşktır bana, önden gidiyor; ben diyor can, bedensiz gidiyorum işte.

Can bahçesinden elma kokusu geliyor bana; sarhoş oldum, elma yemiye gidiyorum.

Bana orda ölümsüz bir yaşayış, ebedî işret var; işret etmiye, yaşamıya gidiyorum.

Her yelle yerimden oynamam; çünkü onun yolunda dağ gibi gidiyorum, demir gibi gidiyorum ben.

Ayrılıktan yenimi-yakamı yırttım; onun peşinden etek gibi gidiyorum ben.

Görünüşte yağım amma gerçekte ateşim; ateşe gidiyorum yağ gibi.

Dağ gibi görünüyorum amma zerre-zerre pencereye doğru gidiyorum ben.

XCIII

A seçilmiş dost, nasıl da buldum seni; a gönül, a gönüller alan, nasıl da buldum seni.

Bizim işimizden-gücümüzden boyuna kaçardın, işe koyulmuştun tam, o arada nasıl da buldum seni.

Kaç defa vâdettin, tutmadın; bu sefer güzelim, nasıl da buldum seni.

2230. Niceyebir yabancıların zahmetlerini çekeceğim, niceyebir? Hele bak, şimdicek yabancılar yokken nasıl da buldum seni.

A âşıkların perdelerini yırtan, kaldır perdeyi, nasıl da buldum seni.

A yüzüne karşı gül bahçelerinin utanca düştüğü dilber, güllük-gülüstanlıkta nasıl da buldum seni.

A gönül, kötü göz az değildir; nazar değer, nasıl da buldum seni sözünü çok söyleme.

A padişahların bile rüyalarında görmedikleri güzel; şaşılacak şey şu; uyanıkken nasıl da buldum seni.

A Tebrizli Şems, nurlar senden parladı, o nurlar içinde nasıl da buldum seni.

XCIV

O güzel, can perdesini tanır, bilir; hareme sahib olan perdeyi nasıl olur da bilmez?

Perde ardından aklımıza kasdetti mi bize afsun okuyup üfürmiye koyulma.

O anda bize kimsecikler katlanamaz; akıllı da kaçar bizden, deli de.

Dün gece deli-divâne olduk da öylesine bir döndük ki Ay bile kıskançlığından bayrağını yere attı.

2240. Çalgıcı zîr perdesi de olmadan, bem perdesi de olmadan bir kurtuluş nağmesi çalmak için perdeleri yoklar durur.

Akılla can, o, neş'e perdesini de, gam perdesini de yırttı mı, orda deve gibi esrir de oyuna başlar.

Şimdicek o perdelere yenibaşdan girişti; biz de yenibaştan kâğıtta kalem oynatıyoruz.

XCV

Hâsılı a cana canlar katan, dayanamadım gitl; kızıp gittim ama sizsiz dayanamıyorum.

Ayrılığa alışayım dedim; fakat doğrusunu söyliyeyim, dayanamadım. Bir saman çöpü kehlibara nasıl dayanır? Ben bir saman çöpüyüm, dayanamam kehlibara.

Her cefa çeken, vefa gününü ister; bense öyle bir cefa çeken âşığım ki vefaya dayanamam.

Yumuşacık-yumuşacık gene geldim der; ona derim ki a bize can kesilen canan, dayanamıyorum.

A gönül, a can, a aydın gözüm benim; tutyaya sığınmadıkça dayanamıyorum ben.

Başıma vuruyordu da lâyığını gördüm diyordu; lâyık değilim, lâyık değilim; dayanamıyorum.

2250. Ölümü de sınadım, dirimi de; yokluğa da dayanamıyorum, varlığa da.

A çalgıcı, Allah için olsun şu perdeyi çal: Tanrım, Tanrım, dayanamıyorum.

XCVI

Varlığa yeni bir ateş saldık; yeni baştan yokluğa daldık gitti.

İyi kötü, varlık dünyasındadır; a kardeş, bizse ne iyiyiz, ne kötü.

Hırsız felek neyimizi çaldı, götürdüyse geceleyin bekçi gibi gittik, aldık ondan.

Bir tek kişiydik yüzlerce bizle-benle; o tekten arpa kadarı bile kalmadı, yüzlerceyiz şimdi.

Kendinden geçmedikçe kendine gelmiye imkân yok; kendimizden geçtik de ondan sonra geldik kendimize.

Aşkın boyuna-posuna karşı boyumuz-posumuz kısaldı gitti; boyumuz-posumuz kısaldıktan sonra da yüce bir boya-posa sahib olduk.

Erlik sanatını Tanrı'dan öğrendik; aşk pehlivanıyız, Ahmed'in dostuyuz biz.

Varlık levhinde yirmi dokuz harf var; harfleri yuduk da ebced içine daldık.

2260. Kutluluk, Tebrizli Şems'ten doğdu; onun kutlu kıranıyle kutlular kutlusuyuz biz.

XCVII

Dün gece Şemseddin'in aşkıyla oynamadaydık; yücelere doğru ağdırıyorduk canımızı.

O can sevgilisinin ayrılığıyla varımızı-yoğumuzu elden çıkarmadaydık.

Canlara can katan aşkına, her an bedenimizdeki canı feda ediyorduk.

Onun aşkıysa yüzlerce yeni can veriyordu; bu alış-verişe koyulmuştuk biz.

Çeng gibi kendimizden geçmiştik de uşşak perdesine dalıp gitmiştik.

O perdede bir perdeci vardı ki parıltılarından perdeleri seçemez olmuştuk.

Hilelerle-düzenlerle her zaman biraz daha yaklaşıyorduk o perdeye.

(s. 237) Burç-burç, perde-perde; derken on dört gecelik Ay gibi koşup duruyorduk.

Güneş Tebriz'den yüz gösterdi de gönlümüzü tabiat pılı-pırtısından sıyırıp çıkardık.

XCVIII

2270. Yabancılar gibi neden öyle uzakta oturdun? Gel, gir delilerin halkasına.

Utanma da ne oluyor? Âşıklık, ondan sonra da utanç ha; can da ne oluyor? Bu heves, ondan sonra da can kaygısı ha.

Bir cana satıyor bir öpücüğü; var, git satın al, bedava mı bedava.

Şu deniz aşkla coşar-köpürür; Ay bile gökte baş eğer aşka.

Aşkı, evleri ateşe yakan, kalktı da komşuların evine geldi.

A uykuları bağlıyan, gel bu gece; uykumuzu, vuslatınla izsiz-esersiz bir hale sok.

Her padişahın koruyucuları, kullarıdır; bizim padişahımız da kullarına gözcülük, bekçilik etmede.

Padişahımız, uykudan da dışarı, uyanıklıktan da; canımızın ta içinde etek sürümede.

Bu gece bir güzel görüyorum; elinde de bir meşale var; yârabbi, kimdir o?

Uyku kaçtı gitti, coşkunluk arttıkça artıyor; fil gene hatırladı Hindistan'ı.

2280. Tanrı aşkı yüceldikçe yüceldi; Tanrı'nın kazâ oku, yaydan fırladı.

Gayb yeryüzüne ekilmiş tohum başgösterdi, bir ağaç gibi yüceldi de apacık meydana çıktı.

Şimşek çaktı, ateşe bir ateştir, düştü; büyük-amansız bir şimşek, yüce-aman bilmez bir ateş.

O ağaç, o ateşten daha da yeşermiye başladı; gül bahçesi, şimşekten, ateşten açılıp saçılmıya koyuldu.

Bu ağaçlar, ateşten yeşerir; su, ziyandır bu ağaçlara.

Fakat sen ortadayken ağaç gizlenir; sen gizlendin mi o, meydana çıkar.

Aşk bahçesinin parlaklığı da, güzelliği de Tebrizli Şems'tir, bitip gelişmesi de, bahçıvanı da.

XCIX

A gönlümün rahatı-huzuru, a benim gönlümü kıran; a hiçbir suçum yokken benden kendini çeken.

Gözden uzaklaştın amma gönülden dışarda değilsin; çünkü sen bir mumsun, canla gönülse leğen.

Canım senin canın, canın benim canım; hiç kimsecik iki bedende bir can görmüş müdür?

2290. Hayatım seninle buluşmak, ölümüm senden ayrılmak; şu iki fende de eşsiz bir usta ettin beni.

Âbıhayâtı çook aradım; Hızır dedi ki: Onun vuslatına erişmedikçe canlanamazsın, beyhude yorma canını.

Senin gamına dalanın çevresine gelemez gam; gelir de çizginirse boynunu vurmak gerek.

Canlar, boyuna senin çevrende dönüp dolaşırlar; çünkü canlar derîdir âdeta, sense Yemen Süheyl'isin.

Mansur-ı Hallâc, a yaşı küçük, bedeni taze güzel diye başlıyan şiirini senin için söylemiştir.

Senin deli-divânen, senin sarhoş bir arslanın olmuştur da ey süt emme yüzünden Tanrı'yla ahitleştiğimiz vakte daha yakın dilber demiştir.

Gama yol yok senin sarhoşlarına yaklaşmıya; düşünceyle gam, Hasan'ın babasının işi-gücü.

Kim tabiat kuyusunda kalmışsa ipe benziyen düşünceye sarılmaktan başka çaresi yoktur.

Fakat uçtu mu ip bir işe yaramaz; adamakıllı inanca kavuşunca sanmak biter insanda.

A gönül, dilsizlerle dil birliği et, onların dillerine eş ol da şu dedikodu rehine verilsin gitsin.

C

2300. Padişahımız, her an, işsiz-güçsüzlere ucuzca, bedavaca defineler bağışlıyor.

Gelin ey dostlar, padişahın tahtına gelin; zahmetsiz bir hazne bu, ziyansız kâr.

Onun sürmesini çekindi de neler gördü; gönül gözü bilir; tâ yedinci kat göğedek nur gördü, rahmet gördü.

Ona karşı yedi gök de nedir ki zâten? Olsa-olsa yedi basamaklı bir merdiven ancak.

A görüşünüşte bir zerre kadar küçük, gerçekteyse dünya içinde bir dünya olan,

A gamdan yay gibi eğilip bükülen; fakat bu yayla da yüz birlerce safları kırıp geçiren,

A bir izini bulmak için dört göz kesilen; halbuki gözlerinde yüzlerce iz var senin.

Her izde, her eserde iyiliğini isteyen bir gözcü, bir koruyucu gibi seni o tapıyadek çeke-sürüye götürür durur.

CI

Gönülden sözsüz espriler duy, anlamıya bile sığmıyan şeyleri anla.

İnsanların taş yüreklerinde öylesine bir ateş vardır ki perdeyi kökünden yakar gider.

2310. * Perde de yandı mı insan Hızır hikâyelerini de tamamiyle anlar, ledün bilgisini de.

O eski aşktan, canın, gönlün içinde yeniden yeniye şekiller peydahlanır.

* And olsun kuşluğa süresini okudun mu güneşi gör; hiç kimsecik ona eş olamaz âyetini okuyunca da altın mâdenini gör.

CII

A Gönlümü alıp götüren, cana kasdetme; sevgili, benim yaptığımı yapma bana.

Derdime bak, sana gönderiyorum; arı-duru değilse derman etme ona.

Kâfir saçın iman lûtfetti bana, iman; bir kıl kadar olsun kâfirlikten iman gösterme.

Güzellerin âdeti cefadır, cefa; o âdete uy, lûtfetme.

Ölümümüzü gönlümüze koyduk; fakat cefa etmede o kadar yavaş davranma.

Yaşayışımızın perdecisi ölümdür; örf perdeyi, güldürme ölümü.

A Zelihâ, aşk fitnesi senden, Yûsuf'u boş yere zindana attırma.

2320. Mademki rintlerin başı, rintlerin aklı-fikri yok sende, rintlerin başına and ederek vait verme.

Sonucu, âşıkların göz nurusun sen, onları kör etmek için yaşama.

Müflisin birinden tutup da paracık alma; hırsından onun parasını-pulunu mâdene katma.

Gece yolcularını yıldız gibi yakıp yandırma; yolunu, yolcularla doldurma.

A Tebrizli Şems, bir kerecik göster yüzünü; boyuna yüzünü sevgiliye tutma.

CIII

A ev kuşu, göğe uçmıya kalkışma, kanadın yok, ovaya uçmayı kurma.

Semender gibi ateşin içine girme, yüceliğe kalkışarak kendini rezil-rüsvây etme.

A terzi, demircilik senin elinden gelmez, işin değil senin; mademki nalın yok, ateşler yakma.

Önce demircilerden öğren; yoksa öğrenmeden girişme o işe.

Mademki sukuşu değilsin, dalma denize, dalgalar yutmıya, dalgalanmıya kalkışma, aldanma denize.

2330. Denizde gezeceksen geminin bir yanına otur, elini kaptandan çekme.

Düşeceksen bile o geminin içine düş, ele, ayağa değil, gemiye dayan.

Gökyüzünü istiyorsan İsâ ile görüş-konuş; yoksa yeşil kubbeye çıkmıya kalkışma.

Ham bir meyvasın sen, dalında otur; anlamları elde etmeden adlara boş verme.

(s. 238) Tebrizli Şems o tapıda oturur; sen de ordan başka bir yeri yurd edinme.

CIV

Canların canısın sen, kır-dök canları; insan sensin, başkalarını kırgeçir gitsin.

Ölümsüz incisin, gözlere gel; taşı al, öbürlerini kırıver.

A güneş, Tanrı göğünde parla, gökyüzündeki yıldızları kır-geçir.

Halkın gönüllerini gaybı bilir bir hale getir; ayıpları görenlerin gönüllerini kır gitsin.

İz, eser, izi, eseri olmıyana perdedir; izsizliği, esersizliği al, izi-eseri kır-geçir.

2340. Karanlık geceyi tam bir gündüz yap, bekçilerin fermanlarını kır-dök.

A Tebrizli Şems, güneşsin sen, güneş; can mumunu da kır-geçir, şamdanı da.

CV

Sevgilim, sırrını söylemiyor bana, benim de dilim tutuluyor, birşey söyliyemiyorum ona.

Özür getiriyorum da diyorum ki: Susuyorum, uyanık gönlüm söylüyor sana.

Fakat bir başkası oldu mu dil kesiliyor da kendi sırrını da söylüyor, benim sırlarımı da.

Gönlüme, şu kötü zanna düşen gönlüme, bu olaydan, bir şüphedir düştü.

Sırrımı ister söylesin, ister söylemesin, sevgilime sabredemiyorum vesselâm.

CVI

Dün gece, yokluğu rüyada gördüm; güzelliğinden dehşetlere düştüm, şaşırdım kaldım.

Yokluğun güzelliğinden, olgunluğundan, lütfundan, tâ seher çağınadek kendimden geçtim.

Yokluğu lâ'l mâdenine benzettim; renginden atlaslar giyindim âdeta.

2350. Âşıkların hey-heylerini çok duydum; âfiyetler olsun, âfiyetler sesini çok işittim.

Yokluktan sarhoş olmuş bir halka gördüm, derken onun küpesini kulağımda gördüm ben.

Derken yokluğun ışığında şekiller gördüm; yüzünde canlar canını gördüm.

Canımdan yüzlerce coşkunluklar coştu-köpürdü denizi coşmuş-köpürmüş görünce.

Gökten yüz binlerce nâralar geldi: Böyle çavuşa kul-köle olayım ben.

CVII

A Tanrı, bu buluşmayı döndürme ayrılığa; ağlatma aşk sarhoşlarını.

Can bahçesini tazeleştir, yemyeşil et; kasdetme şu sarhoşlara, kasdetme şu bağa-bahçeye.

Güz mevsimi gibi dökme gönül yapraklarını, kırma gönül dallarını; halkı yoksul etme, perişan etme.

Senin kuşunun yuvası bulunan ağacın kırma dalını, yakıp yandırma o kuşu.

Kendi topluluğunu, kendi mumunu katma birbirine, kırma-dökme; kör et düşmanları, güldürme onları.

2360. Hırsızlar aydın güne düşmandır amma yapma-etme onların gönüllerinin istediğini.

Devlet-ikbal Kâ'besi, ancak bu halkadır; yıkma ümit Kâ'besini.

Çadırın şu direğini sökme; sonucu senin çadırındır padişahım, etme-eyleme.

Dünyada ayrılıktan acı birşey yoktur; ne istersen yap, yapma onu yalnız.

CVIII

A sâki kalk, şarap doldur kadehe, aşk şarabıyla râmet gönülleri.

Rittlik adını gerçekten takın; kendini hiçbir şeye aldırmaz, herşeye boş verir diye andır.

Dönek felek mademki râmoldu sana, sen de bineklîksiz bineğini râmet kendine.

Pervasızlık ateşine yak-yandır göğü; günlerin başına saç kara toprağı.

Zünnâr kuşananların yolunu-yordamını tut; yalıma-ateşe tapı kıl, bu yolda namlan.

CIX

Huten güzeli geldi, geldi aramıza; artık iki elini de yıka benim canımdan.

2370. Aşkın eline bir kılıç verdi de dedi ki: Benden başka kimi görürsen vur boynunu.

Nûh'tan başkasını, güzel olsun, çirkin olsun, erkek olsun, kadın olsun, at denize.

Nûh'un gemisine giren kurtuldu; kim gemideyse fırlat denize, at gitsin.

CX

A benim canım, nereye ayak basarsan lâleler, menekşeler, yaseminler biter.

Bir gül koparsan da ona üfürsen ya doğan olur, ya güvercin, yahut da çaylak.

Bir dağarcığın içine elini yıkasan elinden dökülen suyla altın bir put kesilir o dağarcık.

Bir mezarın başında Fâtiha okusan o ölü, fetihlere erer, kefenini yırtıp kalkar.

Eteğin bir tikene dolaşsa tiken bir çeng kesilir, ten-tenen diye nağmelere başlar.

A Halil, hangi putu kırdıysan o put, canlanır, akıllanır, bir insan olur.

Ayın hangi kutsuz yıldızlıyı işitse en büyük kutluluğa kavuşur, mihnetlerden kurtulur.

2380. Her solukta gönül alanından insan oğlu gibi biri doğup çıkar; fakat ortada ne erkek vardı, ne kadın.

Derken onun yanından, ardından da adamcıklar dökülür, yeryüzü onlarla dolar-taşar.

Bu tarzda daha elli beyit söylemek isterdim amma sen ağız açasın diye yumdum ağzımı.

CXI

A şuhlar, gelin, bahar geldi; ney sesleri işitilmede, her taraf yeşermiş, sular çağlıyor.

A şuhlar, şehirlerinizden çıkın; ev-bark kabul eder mi hiç şuhları?

Öbürleri hasret gittiler şu dünyadan; bizse dünyanın canına bir hasrettir, bırakalım.

Vefasız dünya, başkalarına ne yaptıysa biz de onu yapalım dünyaya.

Onun da karşısına bir tek kişi çıksın da sınasın onu, o da bir sınansın bâri.

Hayır, yanlış söyledim, dünya âşığa benzer; o, güzellerin cevrini, cefasını canlabaşla arar.

Âşığın canı, cevirle, cefala diridir; a Müslüman, can, kime zarar verir?

2390. Bu söz, ova yolunu bağladı; halbuki kimse ova yoluna geçit, boğaz aramaz.

Sen söyle; sevgilinin yumuk dudaklarıyla beraber sınırsız bir ferahlık, genişlik veren küçücük bir ağzı yok mu?

Kime o dudaklar ova kesilmezse o, ne ova bilir, ne yuva tanır.

Kime o Aydan bir ışık düşmezse o, ne bilsin yeri, ne fark etsin göğü.

Kime bu gazel ova olursa o varlık, o mekân âleminde bir güzelim geçime, bir iyi işrete nâil olur.

CXII

A âhır zaman sâkisi, a insanların akıllarını çalan, götüren güzel, sun şarabı.
A şarabı gökyüzüne merdiven olan, yeryüzündekiler bu şarapla göğe ağarlar.
Şarapla kır gam zindanının kapısını; kurtar canı gamların zindanın- dan.

CXIII

A yaşı küçük, bedeni tür ü *tâze* dilber; a süt emme çağına daha yakın olan, bu yüzden de Tanrı ahdine bizden daha yakın bulunan güzel.

A Hâşimi yüzlü, Türk başlı, Deylemli saçlı, çene topağı Rum ülkesi halkının çene topağına benziyen dost.

2400. (s. 239) Canı benim canım; benim canım da onun canı; bir bedende iki canın yaşadığını kim görmüştür?

* Halk, adamakıllı anladı gitti benim âşık olduğumu; yalnız kime âşığım, onu bilemiyor kimse.

İster aramı ayırın, ister ulaştırın, kavuşturun beni size; sizden ne gelirse gelsin iyidir, güzeldir bence.

Yurdum, malımdan-matahımdan meydana çıkar; malım-mülküm de yurdumdan anlaşılır zâten [*]

---

[*] *Bu gazel Arapçadır*

CXIV

Sarhoşların arasında bir akıllının bulunması ne yazık şeydir, ne yazık şey, ne yazık.

Aklı başında biri gelirse yol yok ona; fakat bir sarhoş geldi mi tut, çek onu, sürüye-çeke sok içeriye.

Şarabın mahmurluğunu istiyorsan gir içeriye; ekmeğe tapıyorsan yok burda ekmek.

Ekmeği kendisine put eden adamın şu güzeller arasında ne işi var?

Eğer dalar, girerse içeriye, yüzlerini örterler; tek görmesinler o kaltabanın yüzünü.

Öylesine bir gümüş bedenli güzel istiyoruz ki gizli-açık, kendisine benzer bir gümüş tanımıyalım.

2410. Güzelliğini altına-gümüşe satan, orospudur, cennet hurisi değil,

Cebrâil gibi gönlün temiz olmazsa define olsan gene o dünyaya giremezsin sen.

Ârif, tam yirmi yıl gözünü yıkamış, kırba-kırba gözyaşları dökmüş durmuş.

Güvensinler, dadansınlar sana da ondan sonra gir hareme; önce de söz söylemekten vazgeç, yum ağzını.

Tebrizli Şems, ağzını yumar, sırrı bilirsen doğu kapısını açar sana [*]

[*] *Bu gazelin birinci beyti, bundan önceki bahirde, gene «N» harfinde bulunan CLIV. gazelin ilk beytinin; ikinci beyti, aynı gazelin dördüncü beytinin hemen-hemen aynıdır.*

CXV

Benim canım senin canın, senin canınsa benim canım; sen hiç gördün mü bir bedende iki can?

A beden, onsuz yüzlerce canla diri olsan can iste, can, bedenden lâf açma.

Gönlünü al şu candan ona gönül ver; bu can, canlık edemez; yorulma boş yere.

• De ki: Ruh Rabbimin emrindendir âyetini anla; a canım benim, can dille-dudakla, harfle-sözle anlatılamaz ki.

- V -

CXVI

Ölüye can olan ne varsa ayakları altında onun; ne kadar inci varsa denizine dalmış onun, geçmiş kendinden.

2420. Aşkının ateşi, Tanrılık etmede; Tanrım ah onun elinden, ah.

Cebrâil de, onun gibi yüzlercesi de kapısının eşiğine secde etmekten baş çekerse vah onun haline, eyvah onun haline.

Ayrılık hakkında bir ferman yazarsa tuğrasının büklümünden kanlar yağar.

Kimin bu kıyametten haberi yoksa kıyametedek vay onun haline, vay.

Böyle bir Aydan ansızın uzak düşenin geceleri nasıl geçer, Tanrım.

Dün gece âşıklarını seyrediyorduk; ovasındaki kumların sayısıncaydı âşıkları.

Aşk padişahının tapısında, onun ordusuna karşı çadır üstüne çadır kurmuşlardı, direk üstüne direk dikmişlerdi.

Can çadırının direği, arı-duru nurdandı; o tertemiz nur da onun yüzünün parıltısından vurmuştu.

Bugün suyla ateş bir olmuştur onun yüzünden, geceyle gündüz yok olmuştur onun yanında.

Aşk bir arslandır, âşıklar da onun enikleri; hem de yüzlerce tırnağı olan pençesinin içinde.

2430. Arslanın eniği, coşup köpüren memesine sarılmıştır arslanın, sütler emer de arslanlaşır, emindir arslanın yaralamasından, paralama-sından.

Aşk, hangi perdenin ardında gizlidir; kimsecikler göremez yerini onun.

Aşk, güneş gibi bir baş gösterdi mi göğedek her yanı, kavgası-gürültüsü doldurur gider.

CXVII

Senin tapına gelmiş sûfileriz, yüzünün güzelliğinden Allah için olsun, birşey ver.

Susuzluktan ibrikler getirmişiz; çünkü onun deresindedir ancak güzelik suyu.

A huyu-husu boyuna lûtuf olan, merhamet olan; hadi, birşey ver yoksullarına.

Kıtlık yılında Yûsuf'un güzelliği, can gıdası oldu; biz de kıtlıktan bulandık, sana geldik.

Sûfiler, gene helva istiyorlar gönüllerin arayıp özlediği o tatlı dudakla-rından.

Dün gece tekkede bir gürültüdür, kopmuştu; tekke, senin kokunla misklere bürünmüştü, misk kokularıyla dolmuştu.

Zembilimize doğru aç, uzat elini; âferinler olsun eline, koluna.

2440. A Tebrizli Şems, lûtuf-kerem padişahı sensin, kerem sofrasını döşe de can, senin toyunla sarhoş olsun, doysun gitsin.

CXVIII

A güzelim, bütün baş çekenler, senin konuğun; güneş bile gökte seni sorup durmada.

Kem göz uzak olsun güzelim yüzünden a canına binlerce can kurban olası güzel.

Canlar feda oldular mı ölümsüzlüğe kavuşurlar; çünkü senin mâdenin iksirdir canlara.

Gökyüzünün Öküzü de, Keçisi de, Koyunu da, a güzellere Ay olan, kurban olsun sana.

Çünkü kurbanların hepsi de senin sonsuz bayram havanda ölümsüzlüğe kavuşur.

Tanrı'nın temizlik sarayındasın sen; bahtla devlet de gece-gündüz kapıcın senin.

Tanrım, bu bahçeyi, sonu gelmez baharının lûtfuyla daima yeşert, yemyeşil, ter ü tâze sakla.

Sakla, koru da melekler, ondan meyvalar devşirsinler, elmalıklarında yayılıp gezinsinler.

Senin gizli şeker kamışlığının sayesinde şu şeker yurdu, daima açık olsun.

2450. Tanrım, şu ırmağın suyu, senin ihsanın her yana aktıkça, bulanmasın hiç.

Tanrım, bu duâya sen de âmin de; duâ da senin duân, âmin de senin âminin.

Dünya çenginde, dünya kanununda teller var; her telin feryadı, senin fermanına göre.

Ben uyumuştum, sen uyandırdın beni; senin çevgeninde bir top gibiyim ben.

Yoksa senin çekişlerin olmasa topraktan yaratılmış bir kişi nerde, aşk nerde?

Kuru toprak sarhoş oldu da yaş-yaş nağmelere koyuldu: Senindir bu nağme, senindir bu nağme, senindir-senin.

Dün lûtfu, kimsin sen diye sordu bana; dedim ki: A benim canım, dağarcığında bir kediyim.

Dedi ki: A kedi, muştuluk sana; padişahın, seni arslan edecek.

Ben sustum, fakat sen bırakmadın; çeng gibi senin feryadına uymuş-gitmişim ben.

CXIX

Gözleri bir çift kan çanağı, elinde kılıç, her yana koşup aramadaydı onun aşkı;

2460. Dün gece halk yatmıştı, güzel, tatlı uykuya dalmıştı; oysa her yana koşuyor, âşığın canına kastediyordu.

Gâh Ay gibi damlara vuruyordu, gâh seheryeli gibi bir yandan bir yana esiyordu.

Derken ansızın damdan tasımız düştü, sırrımız yayıldı gitti; bekçiler dedi-koduya girişti.

Mahallenin ortasından hırsızın sesi duyuldu; bir yara açtı, yüzünü gizleyiverdi.

Sert huylu feleği bile zebun etmişti o; bekçiler izinin tozunu bile bulamadılar.

Akıl Eflâtun'u, izleri kıldan kıla bilen o hekim geldi; yarayı görünce,

(s. 240) Kimin eliyle açılmış, bildim dedi; bu yara, kat-kat fitnelerin aslının açtığı yara;

Onun yarası olunca çaresi yoktur; onun açtığı yara onulmaz.

Eski candan el yıka; bu yaranın ardından yeni bir can geldi sana.

Bu, Tebrizli Şemseddin'in, o renk-koku dünyasından dışarda olanın aşkı.

CXX

2470. Âşıkların varını-yoğunu rehin alan; kanını dökme âşıkların, yürü-git.

Her yol başında kan izlerine bak, her yanda kanlı bir nâra duy.

Şu gönüle dedim ki: Çevgenini gör de bir topsan o çevgene uy, dönedur, koş gitsin.

Gönül dedi ki: Onun çevgeninin büklümünde yüz binlerce defa eskidim, yüz binlerce defa yenileştim.

Gönül topu, kaçar-gizlenir mi çevgenden? O ovada ne kuyu var, ne tepe.

Can kedisi, ecel arslanının aksırığından fırlamış, çıkmış amma o kedi mıyav dedi mi arslan tir-tir titrer.

Bu altın, Tebrizli Şems'in mâdeninden; arpa-arpa ararsan daha da ayarı halis olur.

CXXI

A çalgıcı, gene söyle sırlarımızı; gene anlat cana canlar katan hikâyeleri.

Biz bugün ağzımızı yumduk, ondan bahsetmiyeceğiz; gönüller açan söze gene sen başla.

Kulağım ağır işitiyor; yanağını yanağıma koy da o güzel yüzlünün va'dini bir kere daha söyle kulağıma.

2480. Elest deminde canın başından, birşeydir geçti; o baştan geçeni tekrar söyle, tekrar.

* Gerçekten de biz açtık mahzenini aç; Mustafa'nın can sırrını gene söyle.

Âşıkların duâsı kabul edildi; a duâcı, gene oku o duâyı.

Mademki Salâhaddin'dir canımıza düzen veren, gene bahset o cana düzen verenden.

CXXII

Canımıza her zaman bir yeni bağ, bir yeni bahçe; kulağımızda her solukta yeni bir masal, yeni bir efsane.

Günden güne yeniden yeniye inciler, mercanlar veren o denizde balıklarız biz.

Hiç kimseciklerin afsununu işitmiyesin diye şu eski dünyaya yeni bir delil geldi.

Yaşayışımız, sevincimiz peşin, hem de yepyeni; özümüz bir mâden, hem de yepyeni.

Bu şekerden ye, bu şekerden ye ki tadından ağızda yeni-yeni dişler çıkmada.

Baştan başa can kesil de birisi sana, kimsin sen diye sorarsa her zaman de, yepyeni bir canım ben.

2490. Yeryüzüne bir lokmayım ben, fakat bu lokmadan da yeryüzünden yüzlerce yeni Lokman biter.

Güz mevsiminden sarardın soldun amma gamlanma; güz mevsiminde yeni bir yazın ıssılığını seyret.

CXXIII

Ansızın sana bir yol buldum da Allaha şükürler olsun, yüzünü gördüm senin.

Ağlıyan gözlerim ağlamaktan görmez olmuştu; büyücü nerkis gözlerinle ışıklandı şimdi.

Çok dedim, çok söyledim nerde buluşma, nerde kurtuluş diye; bu nerde-nerde, sonucu mahallene götürdü beni.

Seni öven şu kupkuru dudaklar, devlet dudağını öptü sonunda.

Gam okuna, senin saçlarındaki zırhtan başka hiçbir siper yok.

Gök kadar yüce yerin, o bile ayaklarının altına döşenmiş; arslan bir ersin, arslan bile âhu kesilmiş sana.

Öyle bir devletin var ki devlete gamın gıda olmuş; nerde bir pehlivan ki yanına düşebilsin senin?

Gönlüme bir araştırmadır, saldın; saldın da araya-taraya senin derene düştüm işte.

2500. Çekişinin hay-huyu olmasaydı toprakta nerden olurdu bu hay-huy?

Deniz, senin dizini öpmek yüceliğine erenin topuğuna çıkar ancak.

Yeter artık, herkes zâten kendi huyuna uyar da gider; bütün halkta senin huyun olamaz ki.

CXXIV

A adı sarhoş canıma gıda olan; gözüm de senin günlerinden aydın, aklım da.

Yüzünü-gözünü, boyunu-posunu, elini-ayağını, hâsılı bedenini göreli altı yön, ışığımla altına döndü.

Senden sıkıldı gönlüm demiştin hani; ben de dünyada senin dileğinden başka birşey istemem.

Oturup bekliyorum işte, cana, özlediğine dair bir haber gelinciyedek de bekliyeceğim.

- H -

CXXV

Aşka bak, âşıklarla karılmış, birleşmiş; cana bak, toprak yurtla bir olmuş.

Niceyebir şunu-bunu, iyiyi-kötüyü göreceksin? Bir de bak da gör, bununla o, nasıl da karılmış, birleşmiş gitmiş.

Ne vaktedek şunun izi var, öbürünün yok diyeceksin? İzi belirmiyene bak, nasıl izi belirenle karılmış.

2510. Niceyebir bu dünya, o dünya deyip duracaksın? O dünyaya bak, bu dünyala karılmış gitmiş.

Gönül bir padişaha benzer, dilse tercemanıdır onun; fakat padişaha bak ki tercemanla karılmış, birleşmiş.

Karılın, katılın birbirinize; çünkü şu yeryüzüyle gökyüzü de bizim için karılmış, birleşmiş.

Suya, ateşe bak; toprağa, yele dikkat et; birbirine düşman bunlar, fakat dostlar gibi birbirleriyle birleşmişler gitmiş.

Kurtla kuzu, arslanla ceylân, dört zıt; fakat kahramanın heybetinden birbirlerine katılmış.

O padişaha bak ki lûtfuyla gül bahçesinde tikenle gül birleşmiş.

Seyret, öylesine bir bulut ki feyziyle bunca olgun suyu birleşmiş, birbirine katılmış.

Eserde seyret birleşmeyi de bil artık; ilkbaharla güz de birbirine katılmış, bir olmuş gitmiş.

Birbirine aykırı, birbirine zıt amma okla yay gibi birleşmişler gitmiş.

Şeker çiğne, sus, ağızda şekerle öğütü karıştırmayı yazıklı bir iş bil.

2520. Tebrizli Şems, gönülden bitip duruyor; hiç kimse yoktur ki onun gibi karılsın, birleşsin benimle.

CXXVI

A bir dumanı can sanan; altın habbesini mâden sayan.

A Karun gibi boyuna yere batan, yeryüzünü gök sanan.

A şeytanın oyun taşlarını görüp de onları adam zanneden.

A seni görünce utancından aşkın tâ uzaklara kaçtığı adam; a kendini ortada birşey yerine koyan kişi.

A kâfirlik dumanından gözünü uyku bürüyen; sonra da dumanı apaçık nur sayan.

A şehvetinden kurt gibi her çeşit leşe üşen, âşıkları da kendisi gibi sanan.

Şehvet sarhoşluğu, lânet eseriyken a bu eseri esersiz sanan, izi belirmez bilen.

A harfle ses arasında kokuşup kalan, sonra da Tanrı'yı dilsiz sanan.

Onun Ayışığı, körlüğüne vurup dururken a Ayı gizlenmiş zanneden.

2530. Ne dediysem, ne söylediysem kendime dedim, kendime söyledim a başkalarını kınamadayım sanan.

CXXVII

A padişahım senin sonsuz bağışlamanın coşuşuna karşı suça töbe etmek suçtur.

(s. 241) Yol yitireni öylesine arar, öylesine araştırırsın ki yol yitirmek, yoldan sapmamaktan daha üstün olmuş âdeta.

Seni övüş, ne aklımı bıraktı, ne fikrimi; söz söyleme yolu kapandı da bir âh etme kaldı.

* Ah, derdine bir mahrem de bulamıyorum da Ali gibi kuyuya ah ediyorum.

Kuyu, bu ahtan coşar da kamış biter ağzında; ney feryada gelir de sırlarımı yayar-döker.

Yeter ey ney, kes feryadı, biz mahrem değiliz; o yüzdendir ki o şeker, bizden de özür dilemede, kamıştan da.

CXXVIII

Bize gündüz, başkalarınaysa gece; bir güneş yüzünden yıldızlara gece olmuş; hiçbiri görünmüyor.

Devlet oklarımız kutlulaşmış; ok fırlamış, yaya gece olmuş gitmiş.

Gülen gün, tam inancın yüzündedir; şüphe küfür elindeyse gece olmuş.

2540. İnanç kuşu uçmuş, sen şimdi tutmuş amansız kalmışsın da amana düşmüşsün; amanaysa gece olmuş zâten.

Can mâdeninde her an gündüzdür; gündüz, peşin akçandır senin mâdense geceye dalmış.

Âşıklara, eseri belirmiyen bir gündüz nasib olmuş; türeye, esere bağlı akıllılaraysa gece olmuş gitmiş.

CXXIX

Aşkın, nice zamandan beri can almıya gelmiş, can almıya koyulmuş amma öldürdüklerin de hep neş'eli, hep gülmede.

Can, şekerler çiğniyor amma senden bir başka şeker gelmede dişlere.

Dün gece gönlü gördüm; bir doğan kuşu olmuş da padişahın eline konmuş.

Bütün canlar, döner, senin yanına gelir de sanki bir arpa taneceğizi, mâdene gelmiştir.

Her özliyenin canını avlamış o doğankuşu, sonra da kanatları kanlara bulanmış bir halde sevgiliye gelmiş.

Ona dedim ki: A âşıkların, rintlerin yanından kopup gelen, âşıkların bu kanı da nedir?

Dedi ki: Aşk dili nasıl olabilir ki? Aşka delil, kandır ancak.

2550. Misk kokusu, reyhan kokusu, lûtfumuzdur bizim; doğru söylüyorum, Tanrı nurudur o ki gelmiş-çatmış.

Tebrizli Şems'in tortulu mu tortulu şarabı, andan-âna, bana bir derman definesi olmuş.

CXXX

Bak da gör, deliler zincirlerinden boşanmış; çünkü zincirden sevgilinin kokusu gelmiye başlamış.

Âşıkların nâraları yücelmiş; zincirden aman-el'aman sesleri duyuluyor.

Zincirdeki özliyenlerin canları, yerlere de sığmıyor, göklere de.

Mecnûn'un canını her an, zincirden alır da Leylâ'ya armağan götürüm.

Aklımızı sürme zincirden; aşkının halkaları kulağımızda bizim.

Zincirden kopardığın fitneye bak; fitneleri de zincire asakoymuşsun.

Can, zincir yüzünden esersiz, belirsiz bir hale geldi amma canın ayağında da senin bağından yüzlerce eser var.

A Tebrizli Şems, maksadım senin saçlarındır, zincirden bahsettim amma merâmım bu ancak.

- Y -

CXXXI

2560. A ney sesi, a ney sesi, a bütün bir sır dünyasını ayağa kaldıran ney sesi.

Ney nedir? O öpüşü güzel sevgilinin öptüğü şey, öptüğü şey, öptüğü şey.

O elsiz-ayaksız ney, halkın elini-ayağını aldı, elini-ayağını aldı, elini ayağını aldı.

Ney bahanedir; bu, neyin harcı değil; ancak o devletkuşunun kanat sesi bu.

Tanrı'dan başka birşey yok; peki, bütün bu örtüler de ne? Fakat bu örtüler de Tanrı ehlini Tanrı'ya çekiyor.

* Yoksullarız biz, zenginse Allah; fakat yoksulda gördüğünü de zenginden bil.

* Biz, hep karanlığız, ışıksa Allah; bu sarayın ışıkları, hep güneşten geldi.

Fakat sarayın içindeki ışık, karanlıkla karışmıştır; asıl ışık istiyorsan sarayın damına çık.

Gâh gönlün ferah, gâh dar; gönlünün daralmasını istemiyorsan şu dar yerden çık-git.

CXXXII

A vefalı dost, cefa etmeyi öğrendin ha; peki, nerden öğrendin bu cefayı sen?

2570. Nerde o canımızı avladığın zaman, o evvelki demlerdeki öğrendiğin-bellediğin vefalar?

Nerde bir çirkinlik varsa; nereye bir cefacı varmışsa ardından koştun, vefalar gösterdin, vefa öğrettin ona.

A gönül, âleme karşı gösterdiğin şu yabancılığı da o bildik dosttan öğrendin sen.

* Canın bir güzel istedi mi evet dersin; bu evet demeyi de o belâdan öğrendin.

Aşka dedim ki: Beni sömürüp yuttun; bunu ejderhâdan mı öğrendin yoksa?

Mûsa'nın sopası ejderhâyı yuttu; yoksa bunu o sopadan mı öğrendin?

A gönül, bakışından yaralandınsa dudağından da ilâcını öğrendin ya.

Şekeri bıraktın da şikâyete koyuldun; fakat bu işi yanlış belledin sen.

O şeker yurduna ancak şükret; hani peygamberlerden öğrendiğin gibi.

Şu arılığı şikâyetle bulandırma, karartma; çünkü şu arılığı Mustafa'dan öğrendin sen.

2580. Halktan öğrendiğin herşeyi unut; Tanrı'dan ne öğrendiysen tamamiyle o ol.

A âşık, bulut gibi yandın Tebrizli Şems'ten; yandın amma ışık vermeyi öğrendin.

CXXXIII

Sonunda âşıklardan kaçtın; savaştan kaçıp savuştun a pehlivan.

Arslan gibi saldırdın arslanlara; fakat tilki gibi meydandan kaçıp sıvıştın.

Gök damına çıkmayı kuruyorsun amma merdivenin ortasında kaçtın gittin.

Her derde derman olan nasıl bir ilâçsın ki şunun-bunun başağrısından kaçtın?

Aşağılık adamların korkutmalarından çekinip kaçtın; peygamberlerin izlerini nasıl izliyeceksin sen?

Ölü gibisin, yaşamıyorsun sanki; elbette ölü olacaksın; candan kaçtın çünkü.

Neş'e, sevinç ücreti, sabrındır senin; yürü-git, sınanma vaktinde kaçtın sen.

Mademki bekçinin sesinden ürküp kaçtın; gam kalesinde dayanadur şimdi.

2590. O koca yayın okundan kaçtıktan sonra okçunun gözünü nerden göreceksin?

Sen dil yarasından bile kaçtın; kılıç, ok yarasına nasıl dayanabileceksin?

Yürü, sus; esersizlik, belirsizlik, susmaktır; ne diye amaca doğru kaçarsın?

CXXXIV

Sevgili, bir an olsun gel eve; bir an olsun, şu canımızı tazele.

Şu arkadaşları bir an olsun güldür; bir an olsun meclisimizi beze.

Beze de gökyüzü, geceyarısında güneşi apaçık görsün.

Beze de aşk ışığı, Konya'dan parlasın, bir anda Semerkand'e, Buhârâ'ya vursun.

Bir solukta geceyi gündüze döndür; bir anda, hemencecik, eğlenmeden, bahane getirmeden ışıt geceyi.

(s. 242) Işıt da o güneş, kayadan su fışkırır gibi gönülden doğuversin, görünsün.

* Padişahın şehri olan gönülden doğsun da Nûşirvan'la Dârâ'nın mülkünü bir anda birbirine katsın.

CXXXV

2600. Baş gözü, gam ne kadarsa o kadar ağlıyabilseydi geceleri de ağlardı, gündüzleri de.

Gökyüzü, şu ayrılığı duysaydı, anlasaydı yıldızlar da ağlardı, güneş de, Ay da.

Padişah, bu çeşit, tahttan indirileceğini bilseydi kendine de ağlardı, tacına, kemerine de.

Gerdek gecesi, ağlardı öpüşmelere, ağlardı koçuşmalara şu boşanmayı görseydi.

Lâ'l şarab ağlardı küpe, ağlardı şişeye şu mahmurluğu görseydi.

Gül bahçesi, şu güz mevsimini duysaydı anlasaydı ağlardı gül yaprağı ter ü tâze gül dalında.

Uçan kuş, şu avlanmadan haber alsaydı kolu-kanadı gevşerdi, ağlardı da ağlardı.

Hüneri, sanatı aldatmasaydı Eflâtu'u, bağırırdı-ağlardı hünere, sanata.

Pencerenin ölüm dumanından haberi olsaydı pencere de ağlardı, duvar da, kapı da.

Gemi, denizde salına-oynıya gidiyor ya; şu tehlikeyi görseydi ağlardı.

2610. Şu potanın ateşi görünseydi mal-mülk sahibi ağlardı gümüşün-altının haline.

Rüstem bile savaşa ağlardı, gücüne-kuvvetine ağlardı anlasaydı bu sitemi.

Şu ecelin kulağı sağırdır, feryâdı işitmez, duymaz; yoksa ağlardı kan kesilen ciğerlere.

Şu ölüm cellâdının gönlü yoktur: olsaydı da tek taş olsaydı gene ağlardı.

Sağken görselerdi ölümü, el-ayak, ağlardı birbirinin haline.

Kıvranıp can çekişirken görseydi, ağlardı dişi keçi, erkek arslana.

Yeryüzü, çocuğunu yiyen bir ana; öyle olmasaydı ağlardı oğlunun ölümüne.

Ölüm acısıyla tatlı canını nasıl veriyor; bir görünseydi ağlardı şeker bile.

Kumru, ardıç ağacının kökten sökülecegini bilseydi bırakırdı ötmeyi-dem çekmeyi de ağlardı.

Tabutun şu kefenden haberi olsaydı ağlardı götürülürken yollarda.

2620. Yeni doğmuş çocuk, dünyaya geldiğine ağlar durur; aklı olsaydı daha önce ağlardı, daha çok ağlardı.

Aklı olmadığından susar, ağlamaz çocuk; aklı olsaydı ağlardı öküz bile, eşek bile.

Bütün acılıklardan, o tatlı dilberimiz de bir çare bulsaydı, ağlardı yağmur gibi.

O tatlı dilber ölüm acılarını tattı; neler gördü, neler; gördüklerine ağlardı o gözün sahibi de [*]

Benim dostum giden; giden gitti artık; nerde bu habere ağlıyacak bir haber?

Ciğerine zehirli bir ok saplandı; kalkana kaçtın amma kalkan da ağladı.

Öylesine topraklar altındayım ki şu dünya alt-üst olup ağlasa yeridir bana.

Kendine gel de sus, bir tek görüş sahibi bile yok; olsaydı ağlar-ağlardı.

Tebrizli Şems gitti; nerde o insanların övündüğü insana ağlıyacak biri?

Anlamlar âlemi, onun yüzündün düğün-dernek etti; fakat ağladı şu şekiller, onsuz kalınca.

2630. Dünyanın, şu gözden, şu kulaktan başka bir gözü, kulağı olsaydı ağlardı o göz, ağlardı o kulak.

---

[*] *Bu beyit, Konya nüshasında yok; bizdeki ve İst. Üniversitesindeki nüshalarda var.*

CXXXVI

A güneş, Ay yüzlülerin bulunduğu yere geldin; gökyüzünü, zerreler gibi birbirine kattın.

Kendinden geçiş dinini yayıp döşeyince küfürde de bir ateştir, yalımlandı, imanda da.

Aşağı da, yüceler de aşkla doldu, denize döndü; kaynak-kaynak, sonsuz bir coşma, köpürüp akmadır peydahlandı.

Âşıklar, zâten ateşle dopdolu bir âlemdeydi; sen de geldin, ateş üstüne bir ateş oldun.

Her seher çağı, Ahmed'in dini, senin koduğun kanunlara karşı secdeler eder.

Varlıksızlık sana bir noksan verirse zâten varlıktan geçenlere ha iyilik olmuş, ha kötülük, haberleri bile olmaz onların.

Tebrizli Şems'in bastığı toprağı öp de kutluluktan, hattâ kutluluklar kutluluğundan baş göster.

CXXXVII

Başlara, başsızlıktan bir kapı açılsaydı; başaşağı gelmişler, bir düzene girseydi.

Gam ateşlerini anlatmıya bir dil bulunsa, bir gönül peydahlansaydı.

2640. Yahud Ayışığı gibi parlıyan yüzünden, kapkaranlık gam gecesinde bir ışık da bize vursaydı, bizimle bulunsaydı.

Yahut da o yüzü görmüş biri, elsiz-ayaksız biri, solukdaş olmıya gelseydi.

Yeryüzünde o Aydan bir iz, bir eser olsaydı göğe feryatlar ağardı.

Ağzımıza kıskançlık elini komasaydı bu ağızsız, bu dilsiz-dudaksız feryatlar koparır, sağı-solu kavgayla-gürültüyle doldururduk.

O inciden bir ışık vursaydı gönüle ya denize akar-kavuşurdu gönül, yahut deniz kesilir giderdi.

Kıskançlık, gönül gözüne toprak serpmeseydi gözyaşları kaynak-kaynak coşar, denizlere akmıya başlardı.

Aşkın iki dünyaya da metelik verdiği yok; yoksa bir baksaydı iki dünya da yok olur gidirdi.

Aşk, insanları topraklara döşemek istiyor; yoksa âşık, ikizler burcunun da üstüne çıkardı.

İki dünya da cehenneme benziyen aşk ateşiyle kar gibi eriyiverirdi.

Sopa, Mûsa'nın elinde olsaydı aşk ejderhası, bütün varlığı sömürür-yutardı.

2650. Aç köpeğe nasıl ekmek dayanmazsa o da iki dünyayı bir lokma ediverirdi.

Tebrizli Şemseddîn'in tapısına geldin ya; artık onun tecellilerine mazhar olur-gidersin.

CXXXVIII

O güzel diyor ki: Nasıl oldu da aynı gönüle sahib oldun; heveslendin de yoldaş kesildin bana, aynı konakta konuk oldun benimle?

Şekillerden gizlendin, canların bulunduğu âlemde bitiverdin.

Hem Tanrı lûtfundan baş gösterdin; hem Tanrı kılıcıyla kurban oldun gitti.

Ateşin yanına var, noksandan korkma; çünkü sen ateşle eriştin bu olgunluğa.

Deli-divânelerin zevkini, işretini görmüşsün; tekrar tutar da akıllanırsan taş başına.

Mademki hayvan değilsin, ne diye yeşillikten sarhoş oluyorsun; mademki ölmedin, ne diye balçığa meylediyorsun?

Padişah Selâhaddin'in yenine yapış; yapışmazsan hiçin de hiçi olur gidersin.

CXXXIX

A yemyeşil-a ter ü tâze ilkbahar, hoşlar geldin, safalar getirdin; a gümüş bedenli güzeller güzeli, hoşlar geldin, safalar getirdin.

2660. Canın başına bir fitnedir, sardın a canın, başın hayatı, hoşlar geldin, safalar getirdin.

Erkeğin-kadının başına şerler getir, coşkunluk ver; hoşlar geldin, safalar getirdin.

Senin gümüş bedenin yüzünden işim altına döndü benim; a altının, gümüşün belâsı, hoşlar geldin, safalar getirdin.

Ayağını güneşin başına bas; güneş de sensin, Ay da; hoşlar geldin, safalar getirdin.

Lâ'l, mâdeninde sana diyor ki: O dağa, o bele hoşlar geldin, safalar getirdin.

A Tebrizli Şems, dünya, senin yüzünden sarhoş oldu, kendinden haberi yok; hoşlar geldin, safalar getirdin [*].

---

[*] *Bu gazelin dördüncü ve beşinci beyitleri, Konya nüshasında yok; bizdeki nüshayla İst. nüshasında var.*

CXL

Ah o âşıklarından kaçıp uzaklaşan güzel hûrinin aşkından, ah.

(s. 243) Öldürmesinde yeniden yeniye dirilikler var; hastalık, onun yüzünden yepyeni bir sıhhat olmuş.

İncin varsa bir de benim halime bak, bir de beni gör; deniz dibindeyim inci gibi, fakat uzağım gene de denizden.

A benim aklım dedim, nerdesin? Akıl dedi ki: Şarab oldum gitti, nasıl üzümlük edebilirim ardık?

2670. Canını yak da külünü sürme et gözüne; çek o sürmeyi de iki dünyada da körlük kalmasın gitsin.

Cansız canlar, semâa girsinler o önüne ön olmıyan balın çevresinde baları kesilsinler;

Kesilsinler de Tebrizli Şems, Tanrı kudretiyle bütün yıkıklarını yapsın.

CXLI

Bu gidişle konağa nasıl varacaksın? Bu huyla dilediğini nasıl elde edeceksin?

Pek ağır canlısın, pek deve gönüllüsün; hafif ruhlularla nasıl gönül birliği yapabileceksin?

Bu şişmanlıkla nasıl yol alacaksın, bu buluşmayla nasıl ulaşacaksın?

Sırra mahrem olmak nasip değil sana; müşkül sırrı açmayı nasıl başaracaksın?

Su gibi şu toprakta kaldın gitti; ne vakit arınacaksın balçıktan?

* Halil gibi gönüşten de geç, Aydan da; böyle davranırsan ne vakit ulaşacaksın olgun güneşe?

Mademki arıksın, yürü, Tanrı lûtfuna kaç; lûtuf sahibi olmadıkça nasıl erişebilirsin lûtfa?

2680. O lûtuf denizinin yardımı olmadıkça böyle bir dalgadan nasıl kurtulup kıyıya varacaksın?

Aşk Burak'ı, Cebrâil'in kılavuzluğu olmadıkça Muhammed gibi konaklara nasıl gideceksin?

Sığınacağı olmıyanlara sığınıyorsun sen; devlet-ikbal veren padişaha nasıl sığınabileceksin?

* Bismillâh'a teslim ol, onun önünde kurban et canını, yoksa ercesine kurban yerine nasıl varabilirsin?

CXLII

Sevgilim birazcık daha vefalı oldu; dün gece birazcık daha hoş bir halde çıkageldi güzelim.

O güzeller güzeli dün güldü de zamanım da birazcık gülümsedi benim.

O benim sad-berk gülüm, bir hoş geldi de çayırlığım-çimenliğim birazcık yeşerdi.

Seher çağı, o benim sabahım bir soluk aldı-verdi de o soluktan birazcık karar-huzur buldum.

Bulutum, dün gece denizin üstüne indi; toprak ol da dedi, birazcık yağayım sana.

Birazcık tikenimin eline düş de bir hoş yağayım, toprağa güller vereyim.

2690. Mühlet ver bana, bir hoşca çoş, baştan çıkma, sabret de birazcık başını kaşıyayım senin.

Hayır, yanlış söyledim; onun aşkıyla birazcık sabredebilirsem kâfirim ben.

CXLIII

Delilikten daha iyi bir çare nerde? Delilikten yüzlerce demir kırılır-gider.
Kendi aklıyla niceler kâfir oldu; fakat delilikten kâfir olanı gördün mü hiç?
Zahmet çoğaldı mı yürü, deli-divâne ol; zahmet, delilikten arıklaşır, erir.
Delilerin gittikleri meyhâneye git de tez bir delilik kadehi çek.
Ah, Keykubad'la Sencer, delilikten ne de mahrumdur, ne de nasipsiz.
Delilik ordusunun atlıları, ne de neş'elidir, ne de muzaffer, ne de devletli.
Delilikten bir kanat elde edersen Mesîh gibi göklere ağarsın.
A Tebrizli Şems, senin aşkın için delilikten-divânelikten yüzlerce kapı açtım ben.

CXLIV

2700. A canım gözümün nurusun benim, evet: bir dolunaysın, çevremizde dolanıp duruyorsun, evet.

Evet, hûriyle Rıdvân, yüzüne yüz binlerce âferin diyor senin.

A yedi göğün ışığı, meş'alesi, evet, yeryüzündekilere konuk olarak geldin sen.

Rahmetinin olgunluğundan, padişahlar padişahının lûtfundan geldin; evet, define, yıkık yerlerde olur.

Rahmet selvisi, bahçeye salına-salına geldi mi, evet, lânetlenmiş şeytan bile imana gelir.

Evet, mademki yoksulun şişesini kırdın, parasını ödemek gerek.

* Evet, mülk sahibi, mülk bağışlar; Kur'ân'ı öğreten, bilgi bağışlar.

Doğudan güneş doğdu mu, evet, zerreler oynayıp dönmiye koyulur.

* Rabbin ve melekler geldi âyeti tecelli edince her olmıyacak şey, mümkün olur gider; evet.

* Kapıları açılmış lûtfunun sayesinde, evet, bütün müşküller, kolaylaşır sana.

2710. Evet a benim uykudan mahmur güzelim, bu gece uykuyu sür nerkislerinden.

Evet, nerkis gözler, uykudan vazgetçi mi bağdan-botandan meyvalar devşirir, yer.

Evet, başından, gönlünden gafleti, bir iyice silip süpürdün mü gül bahçesinden gül kokuları, reyhan kokuları alırsın.

Evet; gündüzün geceyedek, gece de gündüzedek sarhoş bir halde yaşamak, bu devran pek tatlıdır, pek.

A bülbül, gül fidanı minberine çık da de ki: Evet, ihsan sahibi, ihsanı miktarıncadır.

Duyanın iştahı çoğalınca evet, taş bile dile gelir, Lokman kesilir.

Evet, Mısır ülkesinden Ken'ân iline, Yâkub'a Yûsuf'un kokusu geldi.

Susar, sırrı gizlersen evet, sırrı o padişah açar.

Susmak, sabırdır, sabrın alâmetidir; evet, susmak, her ferahlığı çeker, mâdenden çıkarır.

CXLV

Ne olacaksa, ne olması gerekse bugün olacak, evet. Sayısız meze var, hadsiz-hesapsız şarap var, evet.

2720. Evet, o güzel sâki, sabahtan beri, bugün güzelleştikçe güzelleşti, tatlılaştıkça tatlılaştı.

Evet, bugün güneş, seherden beri yüzlerce Zühreye, yüzlerce Ferkad'e sâki oldu.

Utárıt sarhoş oldu da kalemini kırdı; evet, levhinden ebcedi, hevvezi sildi.

Çalgıcı Zühre, berbat çalmıya koyuldu; evet, ne söylüyorsa o çeşit de çalıyor.

Evet, akıl, onun aşk defterini okursa kâğıdın gönlü şekerlerle dolar.

Evet, gönül isteğine erdi; evet, her kutlu, daha da kutlu oldu.

Alım padişahı ihsanda bulundu, lütuflar etti; her kötüden, her canavardan öc alalım, evet.

Keseyim, çünkü bu hikâye, sonsuz bir hikâye; evet, sözden söz doğuyor çünkü.

CXLVI

A efendim, evet, sâki burda; evet, o yücelere yol verecek bize.

Evet diyen o dudaklarının karşısında kul şeker kesilir, evet, helva olur gider.

2730. Evet, gözleri sarhoşluk denizi; evet, saçları sevda mayası.

Bütün bunlar geldi-geçti; o usul boylu selvi, evet, gül fidanı gibi bize bir hoşça, gelmede.

O fidan boyun gölgesinde nasıl uyumam? Evet, yatar-uyur da hurmadan da tatlı bir hale gelirim.

(s. 244) Evet, o Ay yüzlüden her gece hem bekçi gümüş çalar, hem hırsız a benim canım.

Güneş yüzü doğdu mu da hırsız, âciz kalır gider, evet, bu böyle.

Dayanamaz da helva yerse biri, evet, o helva ona safra kesilir, derdini arttırır.

Yeter artık, sırrı gizliyen kişiye o sır, çok gizli bir gül bahçesi haline gelir, evet.

CXLVII

Evet, sonunda açılır bu kapı; evet, sonunda görünür, yüzünü gösterir gümüş bedenli dilber.

Sâkimiz, şu sarhoşları hatırlar; evet, gene gelir kadehle, şarapla.

Evet, güzellik ilkbaharı gelir bahçeye; o ter ü tâze dallar çiçeklenir.

2740. Evet, çayıra-çimene yemyeşil sayvanlar kurulur; nilüferle gül eş olur birbirinle.

Evet, yeryüzünün çer-çöple dolu eteği misklerle, anberlerle dolar.

Evet, o gümüş bedenliyle şu sapsarı yüz, altınla gümüş gibi karılır, birleşir.

Evet, düşüncelerle mahmurlaşmış baş o kızıl şarapla sarhoş olur gider.

Evet, şu gözyaşları saçan, feryad edip duran gözler, o bakışla aydınlanır.

Evet, kulaklarına halka kesilen kulaklar, o kuyumcudan küpeler kazanır.

Evet, can güzeli, şehadet getirmesini buyurunca şu kâfir gönül imana gelir.

Evet, aşk Burak'ı gökten gelince can İsâ'sı şu eşekten kurtulur.

Dünyanın bütün halkı, bir tek kişide toplanmıştır; evet, o tek kişi, yüzlerce dünyadan daha da iyidir.

Ben sustum, fakat gönlümde, evet, gönlümde boyuna şeker kamışları biter durur.

CXLVIII

2750. Gönül yeniden yeniye birşey isteyip durmada; yeni birşey, yeni bir yolcu istiyor.

Gülüp neş'elenmek için yeni bir sır istiyorsun demek? Evet, başda sır duyan iki kulak istemede.

Tertemiz kişilerin canları altın mâdeni istemede; hayvanın canıysa boyuna saman ister, arpa ister.

* Sarhoşlar, daha yok mu demede, sâki de sarhoşlardan rehin olarak birşey istemede.

Sel gibi yüzün yerde, hayat denizinedek, yatağını kazarak akadur, çünkü su, ark istiyor, dere istiyor.

CXLIX

Bağın, gül bahçesinin kokusu gelmede; o merhametli sevgilinin kokusu gelip durmada.

Sevgilim o kadar inciler saçtı ki denizin suyu belime gelmede artık.

Onun gül bahçesinin hayaliyle çalılık, tekenlik yerler bile nakışlı, incecik güzelim kumaşlardan daha yumuşak gelmede.

Öyle bir marangoz, yâni onun aşkı, gökyüzüne merdiven yapıp duruyor.

Köpek gibi acıkmışım da can mutfaklarından burnuma her an somun kokusu geliyor.

2760. Dost mahallesinin kapısından, duvarından âşıklara can kokusu gelmede.

Bir kerecik vefa göster, yüz binlerce vefa göstereyim sana; ona bu çeşit bir karşılık geliyor işte.

Dostun güzelliğine karşı ölen, gerçekten ölmez, ölmeden cennetlere girer gider.

Gayb kervanı, gerçekte gelip duruyor, fakat şu çirkinlerden gizleniyor.

Güzel yüzlüler, çirkinlere nasıl gider? Bülbül, boyuna gül fidanlarına konar durur.

Yasemin, nerkisin yanıbaşında biter; gül, koncaya gülerek gelir, ulaşır.

Bütün bunlar bir işaretten ibaret, maksat şu: O dünya, bu dünyaya gelip duruyor.

Mekânsızlık âlemi, süte benziyen cana karışan yağ gibi mekân âlemine geliyor.

İzsizlik-esersizlik, aklın kana, deriye karışması gibi iz-eser âlemine gelmede.

Aşkın da ötesinden, bu sözlerle anlatmadan başka çaresi olmıyan, söze bir türlü sığmıyan o şey, boyuna gelip durmada.

2770. Bundan daha fazla, daha açık da anlatılabilir amma kıskançlığından kılıç görünüyor göze.

Susayım, çünkü bu şiirin, anlaşılması müşkül her harfinden herkese yüzlerce şüphe gelmede.

CL

Hem mumsun sen, hem güzelsin sen, hem şarapsın sen; hem de karakış ayında bir baharsın sen.

Her taraf aşkından yanmış-yakılmış; güneş de yanmış gitmiş, güneş gibi yüz binlercesi de.

Ateşin, boyuna kamışlara düşer ya; işte o yüzden ateşine yanma hevesiyle şeker, tutmuş, kamışın canına girmiş.

Aşkla yüz binlerce kişinin başını kestin, a benim canım, kimsenin haddi değil ki hay desin, hey desin.

Âşıklar, kem gözden korunmak için Rey şehrinde olduğu gibi yer altında evler kurmuş.

Bilgiden beter işkence yok; eyvahlar olsun iyi-kötü kaydında kalanlara.

* Mısır'daki kadınlar da kendilerinden geçtiler, ellerini doğradılar da of bile demediler.

Mi'raç gecesinde padişahımız, kendinden geçti de yüz binlerce yıllık yolu aşıverdi gitti.

2780. Kemiklerdeki, damarlardaki, iliklerdeki yaralara bağlanmış tahtaları, sargıları, kendilerinden geçenlerin yelleriyle, şaraplarıyla çöz, dağıt gitsin.

A Tebrizli Şems, bizi yok et, çünkü sen bir güneşsin sanki, bizse gölgeyiz.

CLI

A aşık, beni sınamalara uğratıyorsun, gücümün-kuvvetimin olmadığını da bile bile yapıyorsun bunu.

Düşmanın sırrına terceman oluyorsun, eğri zanna yer veriyorsun gönlünde.

Hem ormanı ateşe veriyorsun, hem de gene kendin şikâyete girişiyorsun.

Arıklar gibi coşuyor, şikâyetleniyorsun da sana zulmedilmiş şüphesini uyandırmak istiyorsun.

Bir güneşsin sen, sana nasıl zulmedilir? Yücelerden, dilediğini yaparsın sen.

Bizi, birbirimize hased etmiye düşürüyorsun da bir hoşça, savaşımızı seyrediyorsun.

Âriflere peşin şerbet sunuyorsun; zâhitleri de yarınki veresiyeyle sarhoş; ediyorsun.

Kuzguna pislik iştiyakı veriyorsun; duduya şekerler çiğnetiyorsun.

2790. Ölümü düşünen kuşa gamlar, tasalar veriyorsun; bülbüllerıyse sarhoş ediyor, feryada salıyorsun.

Onu mâdene-dağa çekiyorsun; öbürünün yüzünü denize çeviriyorsun.

Mihnet yoluyla devlete çekiyorsun, yahut da aşağılığımızın cezasını veriyorsun.

Bu denizde hep kâr var, hep lûtuf-bağış var; herkese, herşeye lûtuflarda, ihsanlarada bulunuyorsun.

Bu, işaretle, kinâyeyle söylenen sözün daha başlangıcı, bizi ihtiyarlatıyor, gençleştiriyorsun amma bitimini gene sen söyle.

CLII

Ansızın yanına koşuverdim; aşkının eli, hey diye bir nâra attı.

Hiç biliyor musun dedi, ne kan dökücüdür o; senin gibisinde yürek nerde, güç-kuvvet hani?

Şekerler bile onun aşkıyla eridi; başı kesilmiş ney gibi feryâd ededur.

Aşkıyla damarlarını tertemiz et de kılıcı, ayağını ardından kesmesin.

(s. 245) Onun gül bahçesinde, kar gibi eri de karakış ayında yüzlerce ilkbahar belirtsin.

2800. Yahut da gir tapısına, yumuşaklıkla teslim ol, bir hoşça öl de sana, ey diri, ey her an yaratıcı desinler.

Üzüm suyunu Tanrı küpünde sakla da coşsun-köpürsün, iyiden de kurtulsun, kötüden de.

A Tebrizli Şems, gel de bana bak; bana bak da beni tamamiyle yok olmuş birşey gör.

CLIII

Gene gül gibi gül bahçesine gidiyorsun; bensiz gidiyorsun amma seninleyim ben.

Süsen, seni anlatmada yüzlerce dile sahib oldu; a gül yüzlü, gidiyorsun süsenin yanına.

Lâ'l renkli, şarap satıcı dudaklarla şarap vermek için sarhoşlara gidiyorsun sen.

Ardında güzeller, yıldızlar gibi; aydın Ay gibi kime gidiyorsun öyle?

Taş gibi, demir gibi bir yürekle gitmedesin; gene kimi ateşlere yakmayı kurdun?

A güneş, ışığında oynıyan bir zerreyim; pencereye vurdun mu önünde oynar dururum.

A gönül, Tebrizli Şems, sürme gibi seni gözlerine çeksin diye havana gidiyorsun sen.

CLIV

2810. Her an sevgiliye gidiyorsun a gönül, hem ne de gizli gidiyorsun gözlerden.

Ay gibi elbiseler paraladın da parlak güneşin ardına düştün, gidiyorsun sen.

A yeryüzünde arkadaşlarla oturmuş er, içyüzden yedi kat göğü aşıp gidiyorsun amma.

Görünüşte konukların önündesin; gerçekteyse konukluğa gidiyorsun.

Kalem gibi o çevik, o usta ressamın elinde, insan resmini yapıyorsun.

Suya benziyorsun saman altında; âbıhayâtsın, bahçeye gidiyorsun sen.

Öylesine salına-salına gidiyorsun ki gözler görebilseydi seni dünyada bir tek yaslı kalmazdı.

Fakat yazıklar olsun, nolurdu halk seni görseydi; göremez ki, bütün halktan gizli gidiyorsun sen.

Mademki padişahın tahtına, padişaha gidiyorsun, halimizi gör, haberimizi bildir ona.

CLV

Suya da dalıp gitsen, ateşe de atılıp gitsen şunu-bunu bilmem, ona pek hoş gidiyorsun sen.

2820. Yüzünde vallahi onun rengi var; git-git, Aya benzer sevgiliye gidiyorsun sen.

Şekilleri ayaklar altına almışsın; şekle-resme sığmıyan şekle gidiyorsun sen.

Canına sevgilinin tadı vurmada, sarhoş ellerini çırpa-çırpa serkeşçe gidiyorsun sen.

İster Arş'a git, ister ferşe; ardından devlet koşmada, ikbal koşmada senin.

Başında onun sevdası var ya; müşevveş gitsen de şaşılmaz artık.

A padişah Salâhaddin, görünüşte altı yön içinde gidiyorsun amma çık, yücel şu altı yönden.

CLVI

Tenbelliği bir yana atar da bütün dostlardan daha çabuk sıçrarsan hoş olur.

Çeviklik, huyudur erkek arslanın; bu yolda geri kalmak, tilkiliktir.

Yelpaze elinde, yalımlat ateşi; kuyunun dibindesin amma Yûsuf'un seninle.

Dolundun, mezara girdiysen gene doğudan doğ Ay gibi.

2830. Hava ısında da o buz çözüldü-eridi; sen de a selvi boylu, salın, harekete gel.

Tez Türk'çesine sıçrat, sür atı; önünde güzelim bir çadır yeri var.

* Koşuşun, yarışın buyurdu ya, ercesine yürü; can padişahlar padişahının sözü boş olamaz.

Her seher çağı Zühre gibi feryâd et de ondan sonra güneşin padişahlar padişahlığını seyret.

Dolunay, her gece biraz daha erir, biraz daha arıklaşır; tamamıyle eriyip bitükten sonra gene kendine gelmiye başlar, dolunay olur.

Uzakken bile padişah, lûtuflarla besledi-geliştirdi seni; tapısına varırsan neler bağışlamaz sana.

Yeter artık, söze tôbe ettin; anlayış geliri susuşlardadır.

CLVII

Mahmurluğu olmıyan bir şarap gördün mü hiç? Tikensiz bir güle rastladın mı hiç?

Bu balçık dünya gül bahçesinde güzü olmıyan ilkbahar gördün mü sen?

Önüne gam geldi mi Tanrı'ya kaç; Tanrı gibi bir dert dinler gördün mü hiç?

2840. Tanrı işini işle, Tanrı yükünü çek, onun gibi iş-güç sahibi gördün mü hiç?

Onun lütuf cilası olmadıkça tozsuz-topraksız tecelliler aynası olan bir gönüle rastladın mı hiç?

Önüne ön olmıyan o güzel sevgilinin güzel hayalinden başka gönül sıkmıyan bir hayal gördün mü hiç?

Anlat a gönül, kederle karışık olmıyan bir neş'e gördün mü sen?

Arı-duru, dertsiz-düzensiz dünyada tehlikesiz, emin bir uçulacak yer gördün mü hiç?

Ashâb-ı Kehf'in köpeği gibi vefa mağarasına gir a avcı, madem bir avcı görmüşsün; sığın o mağaraya.

Mademki ibret alabiliyorsun, dudağını yum da ibret gözünü aç.

Kem gözden zarar gördüysen Tebrizli Şems, elini tutar senin.

CLVIII

Dünyaya bir misk kokusudur, saldın; hattâ mekânsızlık dünyasını bile misk kokularına boğdun.

Bu misk kokusundan da yeryüzüne, gökyüzüne yüz binlerce kavga-gürültü saldın.

2850. Kendi ışığından, kendi ateşinden akla da bir ışık saldın, cana da; aklı da yaktın, yandırdın, canı da.

Cana canlar katan lâ'l dudaklarının olgunluğuyla denize de bir coşkunluktur, verdin, mâdene de.

Âşık öldürme türesini sen kodun; sonra da bu türeye uymayı, âşık öldürenlerin gönüllerine verdin.

Yüz binlerce Rum ülkesi halkının canına sahib olanları tuttun da Zenciler arasına kattın.

* Mademki onları kendi elinle yuğurdun, hamur ettin; nasıl oldu da ekmek kaydına düşürdün onları?

Şu çetin tuzağa hem avı düşürdün, hem avcıyı.

Bülbülleri kırdın-geçirdin gönül gibi; âşıkları da tuttun, feryâda düşürdün.

Şehzâdeleri tuttun, kullar-köleler gibi bekçi aklın önüne koydun, yürüttün.

CLIX

İçtiğim şarap yüzünden başımda esen yeli gör; o şarabı, bir şehzâdenin elinden içtim ben.

Can, şarabında dalgalanmıya başladı mı bir tertemiz, bir apan aydın güzel beliriverdi.

2860. Can gözü, apacayip bir haldir, gördü; her yanda neş'eli bir güzeller güzeli vardı.

Her adımda bir aşk şarhoşu yatmış, uyumuştu; başucunda da bir sâki durmadaydı.

Bu hevesle gönüllerin ayakları bağlanmıştı; o neş'eden, o çalgıçağanaktan can kanatları açılmıştı.

İçin-için, âfiyetler olsun diyen sarhoşların sesleri, tâ Arş'a ulaşmıştı; öylesine bir âlem olmuştu ki zâhidin seccâdesi bile rehine verilmişti.

Bu devletin başı, Tebrizli Şems'tir; zâten gizlilik âleminde hazır bir devlet o.

CLX

(s. 246) Gönlü âvâre birini öldürdüyse ne çıkar? Dünyadan bir gam yiyen eksik olmuş, aldırmam bile.

Tek senin aşk güneşin parlayıp dursun da her yana bir yıldız saçsın.

• Bir güneş o ki Türdağına vurdu da dağ param-parça oldu, her parçası da bir lâ'l kesildi.

• Işığı, Meryem'in çarşafına vurdu da beşikteki çocuk dile geldi, konuştu.

Güneşi inkâr edene ne denir? Anadan doğma köre bir çare yoktur.

2870. • Aşk sopasını gönüle bir vurdu mu her kayadan seyret şarıl-şarıl akan yüz binlerce kaynağı.

Kem göz uzak olsun o güzel yüzden, hattâ benim gözüm bile olsa.

Aşk pazarında yüzlerce hile-yüzlerce düzen dükkânı açtı; hileciliği-düzenciliği böyle kurdu işte.

A Tebrizli Şems, nerde büyücü varsa senin gözüne daldı; hepsi de halka-halka sana dalıp kalakaldı.

CLXI

Bir kere daha gitmeyi kurmuşsun, bir kere daha yüreğin demire dönmüş.

Hayır, etme; bizim zevk-neş'e kandilimizi söndürme; kandilimize yağ koyan, sen değil misin?

Allah-Allah, şu dünyayı yüzünle güllerle, nesrinlerle, süsenlerle doldurmuşsun.

Allah için olsun, Allah için; etme-eyleme de bir düşman, dostsun, düşmanın yapacağını yapıyorsun demesin sana.

A dünyayı ışıtan, aydınlatan güzel, Allah için olsun, Allah için kullarını topla tapına.

Benimle giriştiğin aşk oyununu bir kere daha bir yana atmışsın.

2880. Allah-Allah; yenini sallamış, ihsanlarda bulunmuşsun da kötü nefsi bile temiz etekli bir hale getirmişsin sen.

A kuyumcuların mâdeni Salâhaddin, sen Ay gibi gümüşten bir harmana sahib olmuşsun.

CLXII

Merhaba a perde; sen o perdesin ki can dünyasından bir iz, bir eser getirmişsin bize.

Çıkardığın nağmeleri kulağımıza değil, canımıza duyur; çünkü şu ölü dünyaya cansın sen.

Canları kap, yücelere götür; gönlü götürdüğün âleme götür.

Gülen Ay da tanıklık ediyor ki sen, o gökyüzü şarabını içmişsin.

* Tatlı canın da tanıklık ediyor ki Elest meclisinde ballarla beslenmişsin sen.

Yeşillikler, neler ektiğini göstermek için topraktan bitmiye başladı artık.

CLXIII

A gülbeşekerlerle beslenen gönül; a arslanların sütünü emip gelişen gönül.

A Akl-ı Evvel'den doğmuş, a Süleyman'ın elinden yüzüğü almış gönül.

2890. Hiçbir canda aşkına dayanacak güç-kuvvet yok; bu ne candır, nasıl bir cana sahib olmuşsun a gönül.

Bir güneşsin ki ışığın vurmuş da şu güneş meydana gelmiş; onu eteğinin altına almışsın da bir tuhaf gizleyivermişsin a gönül.

Hem yüz binlerce karanlığın ışığısın, hem yüz binlerce ölüye İsâ'sın a gönül.

Sâki olup sunduğun şu şarabı hangi üzümlerden sıkmışsın a gönül?

Dünya kışına meyvasın sen, binlerce donmuş-buz kesmişin elinden tutarsın sen a gönül.

Kuyumcuların işlerini altın etmişsin; a padişah Salâhaddîn, yüzlerce ermişsin sen.

CLXIV

Sizde bir deli-divâne var mı diye her evin kapı halkasını çalıyorum.

Can kuşu, o tuzağa deli-divâne oldu; aşk tuzağına, bir dilberin, bir inci tanesinin tuzağına tutuldu

Delilikte deniz gönüllü bir er nerde diye nâralar atıyor bütün halk.

Tanrım, o Leylâ'nın Mecnûn'u nerde ki kulağına bir masal üfliyeyim.

2900. Çünkü akıl kulağı mahrem değildir; âşıkların afsununa yabancıdır o.

Canın, kendisine deli-divâne kesildiği o halka-halka saçlar, kırık bir tarağı özlüyor.

Şehrimiz, fitnelerle, coşkunluklarla doldu-taştı; meded o tek fettânın fitnesinden, medet.

Çabuk, daha çabuk bir anahtar yapıver a anahtarcı; onun dişi, sıkıntıyı açsın amma.

Kendine gel, eğri-büğrü gitme, santraç taşı değilsin sen, ne vaktedek eğri-büğrü, o yana-bu yana gidip duracaksın? Aklın-fikrin başında senin.

- T -

CLXV

Canın bile ayağını bağlıyan bu çeşit meydan, kimin meydanı? Elden çıktık gitti, bu kimin masalı, kimin hikâyesi?

Güneş, altın bir top gibi koşup duruyor; acaba kimin çevgeninin kıvrık ucu koşturuyor onu?

A güneş, yol kesen, kesemedi yolunu; nasıl kesebilir ki bu yol, kimin yolu, biliyor o.

* Mûsa, elmayı kokladı da can verdi; sen de bir ara o kokuyu, kimin elmalığından geliyor o koku?

Yâkub'un gözü bu kokuyla açıldı; Tanrım, bu koku, kimin Kenân'ından geliyor.

2910. Topraktık, bu çeşit yüceldik, boy attık; toprağımız altına döndü, fakat kimin terazisinde?

Altınımıza her zaman yeni bir güneş vurmada; altının, böylece, kimin mâdeninden olduğunu bilmesini dilemede.

Herkes aşktan şaşkın, herkesin aşkla başı dönmede; şaşılacak şey de şu: Acaba aşkın başını kim döndürüyor?

Herkes konuk dünyada, fakat kimin konuğu, bunu pek az kişi bilir.

Güzellerin nerkis gözleri yol vuruyor; fakat bu nerkise kimin nerkis bahçesinden su gelmede?

Bedenler geceleyin bizsiz, gündüzün bizimle dolu; bizle ben, kedi gibi kimin dağarcığında acaba?

Herkez, a benim canım diye elceğizlerini çırpıp durmada; fakat o elceğizlerini çırpan, kimin canı?

Tebrizli Şems, erenlerin ışığıdır; bunca yücelikle, bunca üstünlükle kimin padişahı o? [*]

---

[*] *Aynı bahirde olan bu gazel, «T» kafiyesindedir. Herhande unutulup buraya yazılmış.*

- D -

CLXVI

Gece geldi-çattı, halvet çağı geldi; âşıkların kıblesi kesildi Ayın yüzü.

A Aya tapanlar, Ay gülmiye koşuldu; a gece yolcuları, yola düzülmek çağı geldi, kalkın.

2920. Gece geldi, bizler-benler yok oldu gitti; o uyumıyan kişininse ancak Tanrı'yla buluşacağı çağ geldi.

Özler, beden samanıyla karıştı, fakat beden uyudu mu taneler samandan arındı.

Hintliler, beden çadırını süpürdüler; Türk, halveti gördü de çadıra girdi.

Dünya dedi-kodularını su aldı, götürdü; padişahlar padişahının konuşma vakti geldi.

Tebrizli Şems, ortaya geldi mi anlam ehlinin sözü kısaldı gitti [*].

---

[*] *Bu gazel, «D» kafiyesini taşımakta. Unutulup buraya yazılmış.*

- N -

CLXVII

(s. 247) Sabah çağı geldi-çattı, a genç, hadi, kalk; yükünü bağla, kervâna yetiş.

Kervan gitti, sen gafletle uyumuşsun; ziyandasın, ziyandasın, ziyanda.

Ömrünü suçlar işliyerek yitirme de cennetlerde ter ü tâze kal.

Şom nefsini öldür, o, senin şeytanındır; onu öldür de hûriler, yeninden-yakandan baş çıkarsın.

Şom nefsini adamakıllı öldürdün mü yedinci kat göğün üstüne bas ayağını.

2930. Namazın, orucun kabul oldu mu pehlivansın, pehlivansın, pehlivan.

Arın, şu eşiğe toprak ol; âşıkların semâ meclisinde az ululan.

Âşıkların semâını inkâr edersen kıyâmet günü köpeklerle haşrolur-gidersin.

Tebrizli Şems'e kul-köle oldun mu da hamdolsun sana a yardımı beklenen Tanrı diye nâralar at [*].

---

[*] *Bu gazel, «N» kafiyesine ait. Unutulup, yahut sonradan bulunup buraya yazılmış.*

- A -

CLXVIII

Âşıkların arasında gafil olma; hele bu tatlı yüzlü sevgilinin yanında hiç gaflete düşme.

Uzak olsun âşıklardan gafiller; uzak olsun külhan kokusu seher yelinden.

Bir akıllı geldi mi uzaklaş de; bir âşık geldimi de gel de, yüzlerce merhabalar sana.

Akıl tedbirlere koyuldu, düşüncelere daldı mı aşk, tâ yedinci göğe ağar gider.

Akıl, haccetmek için deve aramıya koyuldu mu aşk, Safâ dağına çıkar.

Aşk geldi de bırak şiiri de sarıl saçlara diye ağzımı kapadı benim [*].

---

[*] *Bu gazel de «A» harfine ait; buraya yazılmış.*

" BAHR - İ MUNSARİH "

« Müfteilün fâilât müfteilün fâilât »

- A -

I

2940. (s. 248) Niceyebir kaçacaksın bizden, niceyebir şurdan şuraya gidip duracaksın? Sopanın boynu gibi elimizdedir canın.

Niceyebir boş yere dünyanın çevresinde dönüp dolaşacaksın? Şu lâflarla dopdolu sürüden hiç vefa gördün mü sen?

A ishale tutulmuş, içi geçmiş kişi, tut ki iki-üç gün dünyanın çevresinde fır-dolandın; tut ki köpekler gibi aç, köpekler gibi umutsuz geberdin gitti.

Zâten gönlün ölü, leş aramadasın; ölü yıkayanın oğlusun sen; bedenindeki elbise bile bir ölünün kefeninden dokunmuştur.

Bir diri görmedin ki sana ölüyü göstersin, bildirsin; hamam camekânındaki resmi niceyebir kucaklayıp duracaksın?

Eteğin kırık saksı parçalarıyla, taşla-çakılla dopdolu, önündeki o altın, vebal mi vebal; şimdi anlamazsın amma ecel geldi de hepsini yok etti mi inanırsın bana.

O vakit dersin ki: Eski altını bağışlamadasın, ne yapayım onu ben? Göğe gidiyorum, altın geçmiyor orda.

Kuzgun değilsin, bülbülsün sen, ne diye bu konaktasın? Bağa-bahçeye, çayıra-çimene, selviye-seher yeline ne oldu ki?

A güzelim, bütün güzellikler senin, peki, sen kiminsin, kimin? A bizim bağımızın-bahçemizin gülü, söyle, sen nerdesin, nerde?

Süsen, yüz dili olduğu halde senden bir iz göstermedi, bir eser duyurmadı bana; git dedi, benden duâdan, övüşten başka birşey arama, isteme.

2950. A Ay, senin elinden bahçenin ağzı, şekerlerle dopdolu; fakat gene de bu kadar yaprağı, bu kadar meyvası olduğu halde elinden haberi bile yok.

Selvi, boy atmış amma senin boyuna nerden yetişecek? Nerkisin de gözü var, var amma hiç seni görmemiş ki.

Kuş, tutalım, hutbe okumuş; dal, tutalım, çiçekler saçmış; yeşillik, tutalım tezce koşmuş-geçmiş, hiçbir vefâsı yok ki bunların zâten.

Çiçek, buluttan su içer, gönülse basırdan; bulut, otun-çimenin eşi-dostu, sabır, ışığın-aydınlığın.

Her yanda insanlar, şeytanlar, canavarlar saf düzmüşler; fakat bu meyhâneye ayak basamazlar, ayak basamazlar.

Her yanda ara-dur beni, her ne dilersen söyliyedur bana; bir yol bulamazsın ki sana doğru yolu göstermiyeyim.

Suyun yüzü, güneşin ışığıyla ısınır; sonra da gene güneş, o suyu çeker, yücelere ağdırır.

Azar-azar onu alır, kendine çeker; ne çektiğini bilmezsin bile; o gönüller alıcı yalım, hırsızdan, ter-temiz bir halde hırsızlar, çalar durur.

Bu şaşılacak mı şaşılacak sözden yumdum dudağımı; fakat gökyüzü, bütün gece seni çağırıp durur.

II

A dert zamanında canımızın rahatı-huzuru; a yokluk-yoksulluk zamanında bize Kaarun haznesi olan.

2960. Vehme gelmiyen, aklın, anlayışın görmesine imkân bulunmıyan şeye erdi, ulaştı canım, hem de senin yüzünden oldu bu; onun için kıblesin bana sen.

Lûtfunla, kereminle nazlanır da varlık âlemine bakar-dururum; a padişahım, geçici devlet, nerden aldatacak beni?

Senden bir müjde veren kişinin sesindeki nağme, bizi çağırmasan bile, bütün nağmelerden daha iyidir bizce.

Kıldığım namazların rik'atlerinde Fâtiha'yı okumak, nasıl gerek bana, padişahım, senin hayalini gözümün önüne almak da öyle gerektir.

Kâfirlerin bile günahlarına bakmazsın, acırsın, şefâat edersin onlara; uluğun, başbuğluğun banadır, bana karşı taş yüreklisin fakat.

Öyle an olur ki zevalsiz keremiyle bana mallar-mülkler verir, bütün gizli hazineyi gözümün önüne kor.

Canla, gönülle secde ederim, yüzümü topraklara korum da bütün bunlarla beraber bir de filânın aşkısın benim için sen.

Ebedî ömür, bence buluşma ânıdır ancak; çünkü o âna bence hiçbir zaman sığmıyor.

Ömür, kaptır-kaçtır, bardaktır-çanaktır; sen olmadıktan sonra kabın-çanağın kahrını ne diye çekeyim?

Bundan önce yirmi bin dileğim-isteğim vardı; onun hevesine düştüm düşeli hiçbir dileğim-isteğim kalmadı.

2970. * Senin lütfun yardım etti de padişahın, bana, beni hiç mi hiç görmezsin demesinden emin oldum.

Canım, gönlüm, onun anlam incileriyle doldu; tutar da bana ikinci, üçüncü yoktur derse odur diyen ancak.

Vuslatı, cana işledi, fakat beden anlamadı bile bu zevki; zâten bedensiz göründü bana o.

Gamından kocaldım amma Tebriz'in adını andın mı yenibaştan genceldim gitti.

III

Yolumu vurmak için yola çekmede beni; yol kesenlerin ellerine vermek istiyor gene beni.

Her an iki yüz kervanın yolunu vurana karşı kim oluyorum ki; ne diye yola çekiyor beni?

Bir soluk, lûtfetmez de başımı kaşımazsa başımı da kaybederim, canımı da; hattâ dünyadan da gönlümü çekerim, dünyaya da soğur giderim.

Ne de hoş yol kesmede, onun için oynayıp durmadayım; aşk, her an, yeni bir oyun çakarmada başıma.

Gâh acır da git der bana, bir bucakta otur; fakat oturdum mu da tutar, o bucaktan çeker beni.

Bugün, sabahtan beri doğan gibi uçuruyor beni, bakalım ne avlatacak bana, kime yollıyacak beni?

2980. Himmetim gökgürültüsü sanki, sözlerimse suya benziyor; beni bir sıktı mı bulutumdan katreler damlamıya başlar.

Bulutum, sabahtan beri o denizden su almada; bakalım, gökgürültüsüyle yel, kime yağdıracak beni?

Fakat yağdırınca da kaybetmez, yok etmez beni; yüzlerce bitkinin eline verir beni.

IV

A kapımızı çalan, evin ışığısın sen; buyur; gönül evi senindir, ev sahibi sensin.

Ev, seninle ışımada, seninle aydınlanmada; gönül de senin yurdun, can da; sen nerdesin? Gel, gir içeriye.

A evlerde, yetişmiş güzel, a adamı deli-divâne eden dilber, a baştan başa güzellik; kiminsin sen? Gel, gir içeriye.

V

Gene menekşe, iki büklüm oldu da gülün yanına geldi; gene lâ'l elbiseler giyen gül, kaftanını yırttı.

Gene yeşiller giyinen güzellerimiz, neş'eli bir halde âlemin o yanından şarhoş, güzel, salına-salına çıkageldiler.

Bayrakçı selvi, gitti de gazyağı döktü, güz mevsimini yaktı-yandırdı; alımlı lâle dağ başından baş gösterdi.

Sünbül yasemine esenlik sana dedi; yasemin de sana da esenlik a yiğit dedi, çayırlığa-çimenlike gelsene.

2990. * Her yanda çınar gibi el çırpan, seheryeli gibi oynayıp duran bir Mârûf var, her yanda bir sûfî belirmiş.

Konca kapanıp gizlenen kadınlar gibi yüzünü gizlemiş; fakat yel, hadi be güzelim, aç yüzünü diye çarşafını çekiyor.

Sevgili şu mahallemizde, su, şu arkamızda, şu deremizde; nilüfer gibi bezenmişsin, fakat neden sarısın böyle?

Ekşi suratlı kış geçti-gitti, o zevki-neş'eyi kesen kesildi, öldürüldü; a çevik ayaklı yasemin, senin ömrün uzun olsun.

Nerkis mâcerâlara daldı da yeşilliğe gözceğizini kırptı; yeşillik, meramını anladı, buyruk senin dedi.

Karanfil söğüd ağacına, ümidim sende dedi; söğüt de zâten dedi, bekâr eviyim ben, halvet çağıdır sana, buyur.

(s. 249) Elma, a turunç dedi, neden sıkıldın? Turunç, kem gözden korkuyorum da dedi, gösteremiyorum kendimi.

Üveykkuşu kû-kû, nerde, o sevgili nerde diye geldi; tatlı dilli, güzel nağmeli bülbül, onu güle gösterdi.

Dünyadaki bahardan başka bir gizli bahar daha var ki Ay yüzlü, hoş ağızlı; sâki, sun şarabı.

A gece karanlıklarında doğan güneş; a ışıkları kabakuşluk güneşini bile alt eden güneş [*]

3000. Birkaç söz daha kaldı, fakat vakit gecikti, hem de adamakıllı gecikti; gece, ne kaldıysa yarın yerine getiririm, söylerim o sözleri.

---

[*] *Bu beyit Arapçadır.*

VI

Dereler boş olmasaydı, coşup aksaydı o zengin adam, susuz bir halde şu mahallelerde ne diye koşar dururdu?

İçinde şarab olmıyan küp, yelle doludur; fakat yelle dolu küp, hiç yüzleri kızartır mı?

Tikenler bomboştur, onlarda gül kokusu, yoktur; kör bile tikenden gülün güzelliğini, gülün kokusunu istemez.

Ateşli bir arayışla yan-yakıl da ateş gibi yüzünü gör; çabuk, şu yanlarda dumanının peşine düş, ardından koş.

Misk kokulu perdeler ardından yüzünü seyret; ah, ne yüz, o yüz; yüz yıkanan sulardan uzak, Tanrı yumuş-arıtmış o yüzü.

Yüzünde örtü yok saçlarından başka; gâh çevgan oluyor o saçlar, gâh top-top oluyor.

Onun yüzünün parıltısı, o saçlara vurur da yüzü görünür saçlarında; âşıkları yanıltır gider.

Hey gidi hey, o saçlar, tel-tel nice canları bağlamıştır; canlar, âdeta şırlağan yağına üşüşmüş sinekler gibi o saçlara üşüşmüş, tutulmuştur.

Şarap, aklı kapıp götürdükten sonra rengi olmasa da olur; güzelliğin, Yûsuf güzelliği olduktan sonra yaramı iyileştirmiye ilâç, sınığımı onarmıya mumya arar mıyım hiç?

3010. O serkeş ceylânı, ancak arslan avlanır; kaşlarını çattı-eğdimi can, dümdüz olur, kalıp kesilir.

Tebrizlilerin övüncü, hiç kimseye zararı olmıyan Tanrı Şems'i, bu, kat-kat aşkındır senin, aç bu katları.

VII

İşin sonu ne olacak, gaybdan ne görünecek diye sırlara dalmış sûfi, başını koynuna sokmuş, murâkabeye dalmıştır.

Tanrı küpündeki şarabın gönül sırrı, hiçbir ilgiyle ilgilenmemiştir amma gene de uyanık âşığı ister durur.

Su, toprak kesildi mi, yel ateşe daldı mı aşk, bu dördünün de çadırını yıkar gider.

Aşk, o şarhoşların ardında, çadırlarını taşır; izinin tozu bile belirmiyen bir gökyüzünde ateşi nur haline getirir.

Bu kapının halkasını vurma, Kalenderlikten pek söz açma; kuş değilsin, kanat çırpma, katran deme kara.

Dinle benim sözümü, iç can şarabını, aklı başında hatırın aklını al başından, kendinden geçir onu.

Varlığını yok etmeden varlığın bir meyhâne kesildi mi hiç? Hadi, tez o kapıyı, o duvarı kıble edin kendine.

* Sarhoş ol; hem de kör-kütük sarhoş ol Elest kadehinin şarabıyla; doldur meyhâneyi şaraba tapanlarla.

3020. Şu lûtfa bak, din padişahı Tanrı Şems'inin vergisi bu; o gül yanaklı yüz, Tebriz'i Çin haline getirmiş.

- B -

VIII

Güzel bir sevgiliye maskara olmıyan kişi, ne çirkin kişidir; ele bak, ayağı seyret, el çırp, vur ayağını yere, oyna.

Ağaç, ekin; hepsi de yelin maskarasıdır; yelden baş çeken, tikendir, kuru çöptür.

Varlığının parçalarından, yüzünü yere komıyan, baş çeken varsa ez ayağınla başını onun; hadi, ez -ufat başını, ayağını onun.

Mademki her ahmağın soluğundan, sözünden kurtulamıyacaksın; bir kişinin toprağı, kesil ki gönüller, ondan başka kimsecikten bir çâre bulamaz.

- T -

IX

Bundan başka işim-gücüm yok; iş yurdum da o, işim de. Lâflar ediyorum, lâflar, dâvalara kalkışıyorum; çünkü alıcım o benim.

Söyliyen bir dudu kesildim; çünkü şeker yurdum o; güzel kokulu bir bülbül oldum; çünkü gülüm de o, gül bahçem de o.

Meleklerle kanat çırpmadayım; çünkü kolum-kanadım o; başımı göğe vurmadayım; çünkü başım da o, sarığım da o.

Canım da sâkin, gönlüm de; çünkü canım da o, gönlüm de; kervanım emin, çünkü kervanbaşım o.

Üzümüm, onun küpünde bu rengi aldı, gül bahçesine döndü; benim güneş gibi yalımlar saçan, parıl-parıl parlıyan kılıcım o.

3030. Beden evim, neden halkın secde ettiği yer haline geldi? Çünkü gece-gündüz kapımda da o var, duvarımda da o.

Onun elinden başkasına el vermez gönlüm; çünkü şu hasta gönlümün gamına hekim o ancak.

* Kimin yüzünde, onun kulu-kölesi olduğuna dair bir dağ yoksa babam bile olsa düşmanımdır o, yabancıdır bana.

A iflâs eden, a yüreğine taş basan, benden iste malı-mülkü; çünkü mahzenim de o benim, ambarım da o.

Padişah beni çağırmış, tapısına nasıl gitmiyeyim? Nasıl inkâr edeyim onu ki bütün ikrarım o benim.

Dedi ki: Niceyebir-niceyebir bu lâfın, bu sözün? Sus artık. Fakat azizim, ben ne yapabilirim? Bu çok sözlerim de o, ondan ibaret.

X

Böylesine giden o güzel, acaba kimin? Pek hızlı gidiyor; acaba kimin salınan selvisi o?

Büklüm-büklüm saçları, kimin ayağını bağlamış acaba; puta benziyen saçları, kimin imanına âfet kesilmiş acaba?

Gönlümüzde bir resim var, kimin resmi acaba? Bütün bu güzel kokular, kimin bahçesinden geliyor acaba?

O padişahı, o herşeyi bilen padişahı gördüm de kimin padişahı bu dedim, kimin padişahlar padişahı bu?

3040. Sözümü duyuncu yakınlarına bu duman dedi, nerden geliyor, kimin darma-dağan halinden geliyor bunca duman?

Akıl, bir yandan bir yana gitmede, can, mahalleden mahalleye koşmada; gönül, boyuna arayıp durmada, kimin çobanı acaba yârabbi?

Ne diye dünyaya gönül verirsin? Dünyada konuk ol, kimin konuğu olduğunu bilene de kul-köle kesil.

Gönlümde bir kavgadır-bir gürültüdür, var, yüzlerce padişah var orda, yüzlerce bey; bu gürültülerle dolu gönül, kimin meclisi, kimin sayvanı?

Gönül alanının sınırı yok, dünya bile kaybolmuş gitmiş o alanda; a denize dönmüş gönül, göğüs, kimin çölü, kimin ovası acaba?

Gamın nerden geldiğini bilen kişiye gam ne yapabilir? Kimin yüzünden sevindiğini bilen, boyuna sevinçlidir, neş'elidir.

A kerem-ihsan lâfına dalan, ihsan sahibiyim diye söz eden kişi; ölümün der ki sana: Bütün bunlar, kimin lûtfu, kimin ihsanı acaba?

Bu dostların hepsi de senden el çekti mi o vakit anlarsın; bütün bu tılsım, kiminmiş.

Söz akçasını bırak da padişahın damgasını ara; a ayarı halis altın, paran-pulun, kimin haznesinden acaba?

XI

Her solukta, aşkın sesi geliyor sağdan-soldan: Göğe ağıyoruz biz, kim ister seyretmeyi?

3050. Gökteydik biz, meleklere dostluk; gene de tezce gidiyoruz oraya, orası zâten bizim şehrimiz.

Zaten de gökten yüceyiz, melekten üstünüz biz; konak yerimiz ululuk bizim, ne diye şu ikisini de geçmiyecekmişiz?

Tertemiz inci nerde, toprak yeryüzü nerde? Nereye kondunuz? Yükleyin yükünüzü, bağlayın denginizi; nasıl bir yer burası?

Taze baht dostumuz, can vermek işimiz-gücümüz; kervanbaşımız da dünyanın övündüğü Mustafa bizim.

* Ay bile Ay yüzünü gördü de dayanamadı, yarıldı; ona aşağılık bir kul-bir köle kesildi de bu bahtı öyle buldu Ay.

Şu yelin güzelim kokusu, onun saçlarının büklümünden geliyor; bu hayalin parıltısı, kabakuşluk güneşine benziyen yüzünden vuruyor.

Gönlümüze bak da her an Ayın ikiye yarılmasını seyret; gözünü o bakıştan ayırıyor da ne diye öte yana bakıyorsun?

Halk, şukuşları gibi can denizinden doğmuş; o denizden doğup kopan kuş, burda nasıl konak tutar?

Hattâ can denizine gark olmuşuz, her solukta o denizdeyiz biz; öyle olmasa gönül denizinden, ne diye birbiri ardınca dalgalar gelir durur?

* Elest dalgası geldi, beden gemisi düzüldü-koşuldu; derken gemi kırıldı mı buluşma-görüşme çağı artık.

3060. Buluşma-görüşme çağı; haşrolma-ölümsüzlüğe erme çağı; lûtuf-ihsan çağı, arı mı arı-duru mu duru deniz kesilme çağı.

Bağış kutusu belirdi-ortaya çıktı, deniz ağardı-göründü; kutluluk sabahı açıldı, amma ne de Tanrı ışığı bir sabah.

(s.250) Kimin şekli, kimin resmi; kimin padişahı, kimin beyi bu;

şu ihtiyar, tecrübeli akıl kimin? Bütün bunlar, birinin yüzünü örten örtüler.

Örtüleri açmanın çaresi, bu çeşit coşuşlar-köpürüşlerdir; bütün bu güzelim, tatlı suların kaynağı, hep sizin başınızda, sizin gözünüzde.

Fakat başınızda iki baş varmı hiç? Şu toprak baş yeryüzünden, o tertemiz baş da gökten.

Asıl olan baş gizli de ona uyan baş ortada; bil ki şu dünyanın ötesinde sonu gelmez bir âlem var.

Başın, öbür baştan meydana gelmiş; bunu bilesin diye nice tertemiz başlar, yeryüzünün ayağına dökülüp saçılmış.

A saka, tulumu bağla, küpümüzün tahammülü yok; bu anlaşılması güç yerde anlayış testileri dar mı dar.

Tanrı Şems'i Tebriz'den doğdu, parladı da ona dedim ki: Işığın, hem herşeye bitişik, hem herşeyden ayrı.

XII

Ken'ân Yûsuf'uyum. Ay gibi yüzüm tanık buna; hoş kimsecikler güneşten senet, tanık istemedi ya.

3070. A yüce boylu selvim, sana bir delil göstereyim; fakat selvinin dümdüz boyundan daha doğru bir delil de yok.

Ayın tanığı, çabukluğudur, güzelliğidir, ışığıdır; yıldızların parıltıları, gökyüzünün senedidir, tanığıdır.

A güller-çiçekler, a bağlar-bahçeler, sizin tanığınız kim? Burunlara gelen kokular, gözleri bezeyen renkler.

Akıl, kadıysa nerde fermanı-buyruğu? İşin sonucunu görmek, dayanmak, ağırbaşlılık, vefakârlık fermanı-buyruğu onun.

Aşk mahremse mahrem olduğu neden belli? Sevgilinin yüzünden başka hiçbir şeycikler görünmez gözüne, işte bundan belli.

Aşağılık dünya, bir orospudur; neden mi belli? Bir eşi yanında, nerdeyse geçti gider, öbürü arkada, sıra bekliyor.

Bunu yola saldı mı öbürünü basar bağrına; ne öpüşü vefadandır onun, ne verdiği elbise, lûtfundandır, ihsanındandır onun.

Bir başka dünya var; onun delili de yenilerin gelmesi, şu eskiyip yıprananların da geçip gitmesi.

Yeni bir gün, yeni bir gece, yeniden yeniye bağ-bahçe, yeniden yeniye ağ-tuzak; her solukta yepyeni bir düşünce, yepyeni bir hoşluk, yepyeni bir zenginlik.

Gözün gördüğü âlemin ötesinde sınırsız-sonsuz bir âlem olmasa yeni nerden geliyor, eski nereye gidiyor?

3080. Dünya, ırmağın suyu gibidir, hep o su gibi görünür, fakat yeniden yeniye akar-gider, gelir-akar; bu, nerdendir, nerden?

Sus, başka söz söyleme; söz kime gerekse sözün aslını söyle; git, ara de, sözün aslı, padişahımızdır bizim.

Bir padişahtır o ki canlar bağışlar, Tebriz'lilerin övüncüdür, aşk sırlarında da Mustafa ile soluktaştır o.

XIII

Padişah yüzünü açmış, fakat padişahı görecek göz nerde? Padişahın şarabı, güllerle, nesrinlerle dopdolu, o şarabı içecek nerde?

Padişah, şu anda neş'e ayağını bastı meclise; fakat kimdir dizine dayanacak, dizini yastık denicek kişi?

Güneşin yüzüne karşı birbiri ardınca, birteviye dönen kim? Beden bulutunun örtüsünden doğacak Ay, kimde var?

Kadehleri sayıp duruyordu, derken kadehler, aştı sayıyı; sayıya sığmadıysa sığmaz ya, fakat ilk kadeh kimindi?

Padişahın yüzünün güzelliğinden her solukta bir güzel, mekânsızlık âleminden baş çıkarır da der ki: Kimde var nikâh parası?

Aşk denizinin kıyısında bunca sukuşları var; fakat avcı göğüs nerde, kimde var şahin gözü?

İşte buracıkta, aşk Burâkları, onun çayırlığında-onun çimenliğinde yayılıp durmada; fakat onlara ulaşmıya imkân yok, onlara vurulmıya lâyık eğer kimde?

3090. Gümüş bedenli aşk güzeli, gönül çadırına girdi; fakat o gümüş bedenliye değer bir altın yüz kimde var?

Can padişahlar padişahı Şemseddin, Tebriz'lilerin övüncüdür; iki dünyada da kimin padişahı var onun gibi güzel töreli, güzel yollu-yordamlı?

XIV

İmandan-küfürden haberdar olmak, kâfirliktir; onu anlıyan, bilen, bütün dünyadan sıyrılmış gitmiştir.

Şundan-bundan haberi olanlar, ah, ne de nasipsizdirler; halbuki güneş gibi bir yüzü vardır onun, anber gibi saçları var.

* Ah o Mûsa'nın elinden ki onu bir soluk gören, Sâmirî gibi halktan kaçar gider.

Kumlar sayısınca Tûrdağı var, hevesine düşmüş onun; yıldızlar sayısınca Ay, ona müşteri.

Gözleri, bu iyiden iyiye anlaşılıyor ki büyücünün ta kendisi; gözleri bağlamış da halk, görmüyor onu.

O, bir kimyadır, işinin-gücünün hararetiyle aşk kuyumcusu, yüzümde kuyumculuk edip duruyor.

A oğul, Halîl gibi bas ayağını ateşe; çünkü ateş, onun lûtfuyla güllükgülüstanlık, nilüferlik kesilir.

Bir gül bahçesine benziyen yüzü, canın yayım yeri; can, ah, o lâlelikte nasıl da beslenmede.

3100. Canın övündüğü Şemseddîn'i, deniz bile gözüne görünmiyen o inciyi Tebriz'de buldu akıl.

XV

A meclistekiler, gene meclise dost geldi, dost; göze yanlış görünmede, sanki o değil gibimize gelmede; fakat odur, o.

Gâh hoşun hoşu oluyor, gâh baştan başa ateş kesiliyor; böyle şaşılacak düzenler kurmak huyudur sevgilimizin, huyu.

Vefekârdır, vefa eder o; nasıl olur da ardını bize döner o? Zâten ardı yoktur ki; mum gibi her yanı yüzdür onun, yüz.

Yılan gibi kabuğundan çık da sevgiliden baş göster; özün yok mu yoksa; niceyebir şu deride kalacaksın, şu deride?

Kim tam bir gayretle hevesimize düşerse biz kesilir gider; kim sel gibi akar, dere ararsa dere kesilir gider.

Onun aşkının hevesiyle bağ-bahçe bülbüllerle dolup taşmıştır; gül yanağının yüzünden iç-dış, kokularla dolmuştur, kokularla.

Tebriz'lilerin övüncü Tanrı Şems'i bilir ki aşkının derdiyle şu bedenim kıla dönmüştür, kıla.

XVI

A gam, bedenimin tüyleri gibi beni kaplasan gene de bana yük olamazsın sen; bu durak, şekerlerle dopdolu, senin bir işin yok burda.

Gam-gussa, o gönülde olur ki boş şeylere heves etmiştir; gam, o düzenbaz güzelin bulunmadığı yere gider hep.

3110. A gam, tamamiyle altın kesilsen, baştan başa şekere dönsen ağzımı yumarım da, ben şeker yemem demek isterim sana.

Gönülde bir denk varsa onun şeker dengidir; gönülde bir yolculuk kuruntusu varsa ancak sevgiliye gitme, ona ulaşma kuruntusudur.

A gamdan kurtulmıyan, defet derdini, gamını onun; sevgiliyi görecek gözün yoksa kokusunu duy bâri de neş'elen gitsin.

Dolunmıyan Ay, onun yüzü; beyit de saçları onun, gazel de; koku, ancak onu göremiyenlerin payı.

XVII

Kalıbımız, tenbel, yorgun-argın, meşgul bir halde uykudan kalktı; şu yorgun-argın, şu tenbel bedeni oynatıp zıplatan nerde?

Bedeni oynatan, gönül perdesini de yırtar gider; fakat bütün bunlar, kokusunun yaptığı işler; onu görmekse bambaşka, apayrı birşey.

Halkın oynayıp hareket etmesi aşktan, aşkın oyununa, hareketineyse ön yok; hava, göğün dönüşünden oynar, ağaçlarsa havanın dönüşünden, esişinden.

Gönül, aşkla kızışınca korkusu da geçti gitti, utancı da; soluğu ateşlidir aşkın, aşk bir ejderhâdır.

Can sâkîsi, dün gece kadehimize tortu döktüyse ne var? Sâkimizin tortulu şarabı an-duru mudur, an-duru.

Aşk şarabı a oğul, ne helâldir, ne haram; hele sen kadehi doldur da getir; bakalım nöbet kimin?

3120. A tamamiyle tertemiz gönül, binlerce esenlik sana; bütün güzeller kul-köle sana, bütün güzellikler senin.

Secde ederim sevgilinin önünde de gönül der ki: Aklını başına al; secdedeyken can vermek, bütün secdelerin canıdır.

XVIII

A gam, kıl olsan da bedenimi kaplasan gene bir yük değildir bana; şekere dönsen bile inkâr etme, sirkesin sen.

Kan içicisin, yok kesicisin, ayyarsın; fakat bizim kıblemiz, ancak o dünzenbaz güzel.

Şekerler mâdeni o, başların sarhoşluğu o; şeker yemiyen kuştan başkasının yolu yok ona.

Kimin gönlü varsa kuludur-kölesidir sevgilinin; kimin gönlü yoksa sevgiliyi diliyemez, isteyemez o.

Kel neyliyecek tarağı, saçı yoktur ki; arışı neylesin argacı olmıyan kişi?

Eşeğe binen kişinin meydanda ne işi var? Parası-pulu olmıyanı ne yapsın sarraf?

(s.251) Kelî'mle Halîl'in canı, ateşe doğru koşmada; uzaktan ateş görünür amma güllükten-gülüstanlıktan başka birşey değil.

A gam, git burdan, yoksa başın gider elden; kapkara renkli gece, Ay gibi sevgiliye dayanamaz.

3130. A tikenlerle dopdolu gam, git, yıkıl gamlının gönlüne; senin nekesçe mezelerin, sarhoşun lokması değil,

Senin gayın'ının gözü dar, mîm'inin gözü ondan da dar; senin daracık, azacık malına-mülküne alıcı değil aşk.

A neş'eyi dağıtan gam, bu ağız şekerle dopdolu; öylesine dolu ki söz söylemiye bile imkân yok.

XIX

Böylesine bir Ay yüzlüye karşı şaşkına dönmek gerek; pervânenin zevki, neş'esi için mum lâzım, leğen lâzım.

Derdinin çenginden kulağım feryatlarla dolu; her soluğum, onun çengiyle ten teni ten dese yeri.

İki kovaya benziyen gözlerimde su az değil amma gene de gözyaşını akıtmak için kuyuya benzer çene çukuru gerek.

Aya benzer güzele ne yapmalı da ulaşmalı? O tapıya âşık olana güzel huy gerek.

A eşsiz güzel, saçlarını ver elime; bu kuyuya düşene ip uzatmak gerek.

Aşk güzel bir şehir, fakat bütün bu yabancılar da ne? Böyle bir şehri korumak için hisar gerek, burç gerek.

Hırsızlamaca bakışa kapı kapattı gam şahnesi; gözün aydınlanması için Huten güzeli gerek.

3140. İsâ'ya âşık değilsin, fakat arpasız, eşeksiz nasıl yaşarsın? Ölmüş bedene bile mezar lâzım, kefen gerek.

* Can Meryem'ini doğum ağrısı, bahçeye, hurma ağacının dibine götürdü; dertten kesilene de azık lâzım, yurt gerek.

Yükler çeken gönlün azığı, güzel bir buluşmadır; yoksul deveye su içmek, sulak bir otlağa çökmek gerek.

Lûtfet ey şeker mâdeni de ağzımın yolunu kapa; esrik devenin ağzını kapatmak gerek.

XX

Şekerine, şekerler çiğniyen canımız âşık; ikiye ayrılmış saçlarının gölgesi, iki dünyada da konağımız bizim.

Yücelip giden aşk, onun yüce boyundan yüceldi gitti; aşka batıp gidense bizim boyumuz-posumuz.

Nerde bir kızıl gül varsa kanımızla boyanmıştır bizim; nerde bir sarı gül bitmişse saframızdan bitmiştir bizim.

Hocam, sen ne düşünürsen ona eş değildir; zıddı olmıyanımız, eşi bulunmıyanımızdır onun âşığı, onun yoksulu.

Gece, onun ayrılığıyla karalar giyinmiştir; gecenin kat-kat kara dumanı, sevda ateşimizden tüter bizim.

İnanmıyorsan bana, sor bu sözü geceye; sor da yarınımızın fitnesini anlatsın sana.

3150. Gece kim oluyor? Gündüz de onun rezili, gündüzün de onun yüzünden adı kötüye çıkmış; Ayıp eriyip gitmesi bile gönüllere gönül katan Ay yüzlümüz yüzünden.

Ah, iki dünyadan da ne gizlendin, ne gizlendin sen? Hele bir de şu işe bak, böylesine bir gizli, apaçık sevgilimiz, meydanda görüp durduğumuz dilberimiz bizim.

O yanda, varlık taş tahtasının bulunduğu yerde âşıkların mektebi vardı; o tahtada ne belirdiyse hepsi de bizim adlarımız-sanlarımız.

Yolun önü de ayak izlerimizle başlıyor, sonu da ayak izlerimizle bitiyor; Nefs-i Küll'ün söz söyleme kabiliyeti, bizim zurnamızın sesi.

Çeng gibi iki büklüm değilsen neye ne diye düşünüyorsun? O yana gitmiye, bizimle ayaktaş olan heves eder ancak.

• Gerçi biz de beden bakımından eğriyiz, boyumuz iki büklüm olmuş; fakat şu bükülmüş boyumuz, aşk Mansur'unun fermanı başındaki tuğra.

Canın övündüğü Şemseddin, pılısını-pırtısını Tebriz'e götürdü; tez gene getirelim onu, çünkü bütün kumaşımız o, malımız-mülkümüz o bizim.

- D -

XXI

Birleşme yüzünden canımla canın bir oldu gittı; şu iki can yok mu, hani ikisi de bir, o birden başka birşeycikler kalmasın gitsin.

Sayı neden tek oldu? Kötü huy sebebinden; bir yelin ateşinden doğdu; başımızda yeLer estirdi.

Önceden birdi amma dalgalar ayrıldı; bu ayrılık, yel yüzünden oldu.

3160. İkilik kadehini kır, yele şarap sunma; bir şehirde iki padişah oldu mu şehir bozgunluğa düşer gider.

Gündüz, geceden üstün oldu, çünkü bir mumu var; halbuki gece, âcizliğinden her yana bir mum yakar amma gene karanlıktır.

Gerçi kulların Rabbinden her solukta bir rahmet gelir; fakat ne vakit o an gelecek ki Rab kalsın da kullar yok olsun gitsin.

XXII

A yüzü yılan yüzüne benziyen, a huyu kurumuş-kakırdamış iskeletin zehrine çalan, ne mutlu o kişiye ki sizin yüzünüzü hiç görmedi.

Konuk oldum size, can çayırlığınıza geldim, can çimenliğinize; ayağım, batan tikenlerle doldu, elim, bir gül bile devşirmedi.

Dolayın, çevren, oklukirpi gibi sert, sivri tikenlerle dopdolu; senin tikenin öldürdü bizi, senin yılanın soktu bizi.

Seninle uzlaşmıştım, iki yüzlü oldum şimdi; bir kaba, bir sûrete âşık olmuştum, halbuki içinde pis, acı zentinyağı varmış.

XXIII

Felek, seni ne kadar yüceltirse yüceltsin, aldanma, ululanma; çünkü ne kadar yerden yere çarpacaksa o kadar yüceltir seni.

Erliksuyunun katresi, bir canlıdan çıkıp da koyun olmadıkça kurban olmıya değmez.

Kum yığınının zerreleri, bir yere toplanıp da koskoca bir dağ olmadıkça boş yere hiç kimsecikler tepesine külünk vurmaz.

3170. Boyun olmadıkça hiç kimsenin boynuna lâle vurulmaz; yürür ayak olmadıkça kimsenin ayağı bağlanmaz.

* « Şu halde rahmetim aşkındır » sözü, « gazebimden » sözünden belirmiştir; zehiri, boyuna şeker yemeye alışkan kişiye verirler.

Yerden çıkan bitki uzayıp bir ağaç olmadıkça ondan ne bir ateş yalımlanır, ne alevleri yücelir, göğe ağar.

Üzüm çotuğu gibi meyvaların olsun da zorbalık, yücelik arama, bil ki hurma devşirmek için ağacının tikenini kimsecikler yolmaz.

Küçücük meyva için kocaman ağaçlar bitmiştir; ağaçların görünüşü koskocamandır; meyvanın görünüşüyse küçücek.

Gönül, dünyanın direği olan erenlere benzer; beden, şeksiz-şüphesiz gönülle durur ancak.

Görünüp duran bedenin gücü-kuvveti, görünmiyen gönülledir; niceyebir gaybi inkâr edeceksin? Artık gaybe bak, gaybi gör.

XXIV

İpe benziyen saçların yüzünden dünya halkı cana geldi; o iple oynamıya geldi şûhlar, canbazlar.

Her şûhun, her canbazın gönlünde aşk, bir yıldız sanki; Ayın çevresinde oynıya-oynıya, nur saça-saça geldiler.

Bu semâa heves ettiler de aşk bağının ardından, selvi boylular, çınar gibi ellerini çırpa-çırpa çıkageldiler.

3180. Bak da gör, neyi eğirmiş-bükmüşüz, kimin elini yalamışız ki böyle lokmalar geldi ağzımıza.

Konuk olan şûhlar, ellerine o duvağın bir ucu almışlar da o gelinin duvağı yüzünden dünyaya padişah kesilmişler [*].

Hem de öylesine bir padişah ki devletinin sayesinde her yanda bir güzel var; göğüslerini açmışlar da bize aman vermiye gelmişler.

Bakış oklarıyla pek katı yaylı gelmişler amma her solukta da kaşlarıyla işaret ediyorlar, işveleniyorlar bize.

Yankesici ol, geceleri yol al, her mahalleye geceleri dal; çünkü ezel yorganının altında bir iyice gizlenerek geldi onlar.

Tebriz tarafında Tanrı Şems'imi gördüler benim de dükkânlarını bıraktı- lar; çünkü mâdeni elde ettiler.

---

[*] *Konuk kelimesi Türkçe olarak ve bu tarzda kullanılmıştır.*

« Tecrî-i Bend»

XXV

A yüce, usul boyuna, yüce selvinin bile hasret-çektiği güzel, güleceğin yoksa bile hatırım için gül.

Âlem senin yüzünden çoşmuş, köpürmüş; lütfet de o tatlı mı tatlı gülüşünü ucuza sat, doğru söyle, kaça satarsın yâni?

Sen güldün mü güneş de güler, âlem de renklere boyanır; yüzlerce Ay, yüzlerce güneş, senden gülmeyi öğrenir gider.

A Ay parçası güzel, lâleliklere de güzelliğin vurmuş senin, gül bahçelerine de; şeker kamışına bak da gör, senin şekerinden boğum-boğum, şekerlerle dolmuş.

3190. A güneş, yüzün, neş'e kılıcını çekmiş de acılığın boynunu vurmuş, gamı-gussayı kökünden sökmüş, atmış.

Ay devri geçti, parlak Zühre devri geldi; dünya gül bahçesine döndü, tiken zarar vermez artık.

Padişah, âşıklar için sonsuz bir meclis kurdu; her kula atın tırnaklarına altın nallar mıhlatıyor.

Bunların da hepsi geçti; daha ileri gel azizim; senin tatlı dudaklarına karşı şeker bile kulağına halka takmış, kul-köle kesilmiş.

(s.252) Daha da ileri gel, daha ileri gel de canımı feda edeyim, başımı vereyim; şu toz-toprak içine batmış, gama-kedere bulanmış yeryüzü de güller gibi açılıp saçılsın.

Biz de hoşuz, arkadaşlar da; Tanrı sağrağını içip duruyoruz; kem göz değmesin diye ateşe bir avuç çörotu atmışız.

* Buluşma kokusu geldi, Rıdvan bahçesi yeşerdi; barış, namussuz şeytanın inadına, kör et şeytanı, barış, daha hayırlıdır.

Tercî' beyti için gençleş, çevikleş; baştan geçeni duymak için yepyeni bir kulak ödünc al.

Padişah, sabahtan sarhoş kalktı; kendi-kendine davul dövmede; acaba neler var gönlünde?

Kahraman ne yapacak diye gökyüzü bekliyor; de ki: Ne yaparsan yap; onun yaptığı herşey, canımıza minnet.

3200. Senden her solukta bir bahçe geliyor bize; cömertlik böyle olunca bütün cömertliğiyle beraber Hâtem-i Tayy, silindi-gitti.

A yüce selvi boylu, a her dertlinin kıblesi, a yaprağı, meyvası insanı şaşkına döndüren, a yaş dalı vefakâr olan,

Birisi, adamakıllı senden râzı, hoş, meyvalar yeyip durmada; öbürüyse başı dönmüş, şaşkın, nerde yahu diye aranıp durmada.

Gözünü ovuyor, uykusunun dağılmasını, lûtfunuzla düşüncenizin yanıbaşında olan o ağacın belirmesini istiyor.

Düşünceler, o ağaçtan akıp gelen kaynaklardır; dereyi balçıktan temizle; balçık oldukça arı-duru olamaz su.

Su, kaynağını inkâr ederce başına kara topraklar, ne de deve tikeni çiğner, ne de hezeyanlar savurur hele.

A hezeyanlarla avunan tamahkâr, a pırasadan daha kokmuş herif, belâya uğramadıkça bir kerecik bile Allah demezsin ha.

Eşek, dayaktan kurtuldu mu eğri-büğrü gitmiye, düz bırakıp da çayıra-çimene, tarlaya girmiye başlar.

Çayır-çimen, ekin-başak olan yerde emniyet olur mu hiç? Yeşilliğe aldanma, kurt ardında.

Kulağını tercî'e aç, yola dön; çünkü kurtla buluşmak, açlıktan da acıdır.

3210. A rahmet kapısından her solukta bir nimet gelen; sen tüm rahmetsin, o rahmetten bize de bir rahmet gönder.

A meyhânesinde her zerreye, lûtuf, ihsan kadehiyle bir başka çeşit şarap sunan, bir başka çeşit zevk-neş'e veren.

Her solukta, ölüye bir yeni can bağışlar; her solukta, aman vermeden bir yeni kadeh sunar.

Yepyeni bir küp coştu, köpürdü; neyler de coştu, için-için demede; can, bir şerbet içti mi başını da kaybeder, ayağını da.

Sarhoş can, küpü, testiyi kırarsa bağışla; sarhoş oldu, sarhoşun kusuruna bakılmaz.

Güzel bir türe kurdu, çalgıya-çağanağa; kapıyı açtı; kem göz uzak olsun, vallahi güzel bir türe.

A bağı-bahçeyi kıskandıran, güzel kokun burnumuza geldi mi hiçbir düğüm, hiçbir illet olmaksızın can, şaraplarla dolar gider.

Kapalı-gizli bir şarapla rûh da sarhoş oldu, melekler de; gökler, gizli bir şekilde alçaldı gitti.

Her solukta şarapla dopdolu bir emzikli surâhi geliyor bana; her an aşkın bir kavgadır, bir gürültüdür, çıkarıyor benimle.

Din yolu, reyhanlarla, çiçeklerle dopdolu; her adımda bir gül bahçesi, her yanda bir cennet.

3220. Her sarhoşun yüzüne bir hoşça, « biz suvarırız » yazısını yaz da onun bir lezzete gark olup gittiğini bilsinler.

Sağrağım, onun sağrağı, her solukta şarap sunuyor bana; bense hey, doldum, yeter artık diye nâra atıp duruyorum.

XXVI

A hayâle benziyen dost; sen hem yakınsın bana, hem uzaksın benden, bütün canlarımızı dilediğin gibi daldırır-çıkarırsın.

Âdem'in devri geçti, kuşların nöbeti şimdi; kıyamet davulunu dövdüler; kalk, ferman geldi-çattı.

İşlerin lâtif, sözlerin tatlı, olgunluğun güzelliği sende, daha da fazlasın sen; daha fazlası yok mu, göstermez misin?

Ay devrinden sonra devlet, kapı açtı; hırkayı çıkar-et, padişahtan elbise geldi.

Sevinme, neş'elenme zamanı geldi, yeis zamanı geçti; ululuğumuz yok, aldanmayız biz, a dayancımız, azıtma yolumuzu.

Tahtta şeytan oturmadaydı, peri oturmadaydı; zulüm onun için şiddetliydi; fakat artık şeytan, kaçtı gitti; Süleyman'ın çadırı geldi, kuruldu.

Çalgın, neş'en yok mu a genç, doldur kadehe şarabı, sen esenlik yurdunda, yüce-sağlam bir köşktesin.

Aşk, ne güzel bir hâkimdir; zalim değildir, sözünde durur. Lâ havle okumıya hacet yok, Müslüman olan şeytan geldi.

3230. A doğuda yalım-yalım parlıyan nur, senin eşin-benzerin yaratılmamıştır; tut elimi, sana kadar yücelt beni, yücelerden yücesin sen.

Âşık elden çıktı, yok oldu, var oldu; can bülbülü sarhoş oldu, gül bahçesine geldi.

Huriler, örtülerini attılar, bütün dünya Tûrdağına döndü; alt-üst, hep ışıklar içinde kaldı, İmranoğlu Mûsa geldi-çattı.

Ne kadar güzel hayal varsa hepsinin de özü aşktır, hepsinde de görünen aşk; Tanrı'nın kıskançlığından şekil-sûret, cana perdeci olmuştur.

Bedenin, yele binmiş toz ayrıldı-gitti mi toprak, can gibi gelir bize.

Bil ki toz, yellerle dağılır gider, çınseher çağındaki hava gibi gizleniverir [*].

XXVII

Seherçağı soluklu biri sabah gibi karanlıklar perdesini yırttı; geceyarısında ansızın kıyamet sabahı geldi-çattı.

Vasıtaları kesti-biçti; kendi gördü kendini; hiçbir dilin demediğini, söylemediğini başsız-kulaksız duydu-işitti.

Aşk meydana geldi mi deri yırtılır gider zevkten; fakat nerde o zevki seni senden alsın, görünmez-bilinmez etsin.

Yokluk, öndülü kaptı, tabak üstüne tabak taşındı; yokluk, kutlu bir anahtardı, açar kapıyı elbet.

3240. Şehvet şehidi murdardır, akıl şehidi temizdir; fakat yokluk, o temizden de, o pisten de öte bir yerde çadır kurmuştur.

Bütün Âşıkların gönülleri, yokluğun çevresinde halka kurdular; yokluk, sanki şeyhlerin şeyhi, bütün gönüller de müridi onun.

Göz, Tebriz'de Tanrı Şems'imi görünce Tanrı, ona doldun mu dedi; oysa daha yok mu dedi Tanrı'ya.

---

[*] *Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci, yedinci, dokuzuncu ve son beyitleri Arapçadır.*

XXVIII

Orucayı geldi, padişahın sancağı erişti; çek elini yemekten, can sofrası, can gıdası geldi.

Can, tabiattan kurtuldu, tabiatın eli bağlandı; iman ordusu geldi, azgınlık ordusunun kalbini yardı.

* « And olsun soluya-soluya koşanlara » ordusu, yağmaya el attı; « tırnaklarıyla bastıkça taştan kıvılcım çıkaranlara » ateşinden nefis, feryâda geldi.

* İnek olayı doğruydu; İmranoğlu Mûsa gösterdi o mucizeyi; kurban olunca ölü dirildi onun yüzünden.

Oruç, mademki kurbanımız; can diriliği bizim; mademki konuk olarak can geldi; bedenimizi tamamiyle kurban edelim-gitsin.

(s.253) Sabır, güzel bir buluttur, ondan hikmet yağar; çünkü bu sabır ayında da Kur'ân indi gökten.

Nefis muhtac olunca can Mî'râca ağdı; zindanın kapısı kırıldı da can, sevgiliye kavuştu.

3250. Karanlık perdesini yırttı, gönül göğe uçtu; can, zâren meleklerdendi, gene de onlara ulaştı.

Tez, şu beden kuyusunda sarıl ipe; kuyunun ağzına geldi Ken'ân Yûsuf'u.

İsâ, eşekten kurtulunca duâsı kabul edildi; elini yıka, gökyüzünden sofra geldi, yemek geldi.

Elini, ağzını yıka; ne ye-iç, ne söyle; susanlara gelen sözü, lokmayı ara.

XXIX

Küfür, kara donlara girdi, karalar giyindi; Muhammed'in nûru geldi. Ölümsüzlük davulunu çaldılar, ebedî saltanat devri geldi.

Yeryüzü yeşerdi, gökyüzü yenini-yakasını yırttı; bir kere daha Ay ikiye yarıldı, salt rûh geldi.

Dünya şekerle doldu, kutluluk kemer kuşandı; kalk, bir-kere daha o A yüzlü geldi.

* Usturlaba benziyen gönül, yedi göğün delili oldu; Ahmed'in gönlünü şerh eden yedi cilt, geldi-çattı.

Bağlarla bağlanmış akıl, bir gecelik padişahına kavuştu da kayıtlarda kalmış nefis, senin devlet tapına, ikbal kapına geldi dedi.

Âşıkların gönül çavuşu, kalem gibi başını ayak yaptı da gitti; kâğıdın gönlüne şeker gibi bir müjdedir, geldi.

3260. Niceyebir, tertemiz gönüller, toprağın içinde sabredecekler? Haydin, sıçrayın, çıkın mezarlardan, kuvvetlere mazhar olmuş bir yardım geldi size.

Kıyamet davulunu çalıyorlar, mahşer sûrunu üfürüyorlar; vakti geldi, a ölüler, yeni bir mahşer çağı geldi-çattı.

* Kabirlerdekiler dirildiler, çıktılar, gönüllerdekiler açığa çıktı, bilindi; sûr sesi geldi, can maksadına erişti.

Dün gece yıldızlardan bir gürültüdür, duyulmuştu; yıldızı kutlulardan kutlular kutlusu bir yıldız gelmişti.

Utârid elden çıktı, taş tahtasını da kırdı, kalemini de; ardından Zühre sıçradı, sarhoş bir halde Ferkad yıldızına erişti.

Ay değirmisinin beti-benzi attı; Arslan burcuna doğru kaçıyordu; hayırlar olsun dedim, kendinden geçmiş sâki geldi dedi.

O gürültünün içinde akıl, bir görüneyim dedi amma Ebcede erişse bile çocuk, gene çocuktur.

Renksiz-lâfsız sâki, sonu gelmez şarabı döktükçe döktü; Kafdağı bile deve gibi

esridi, köpürdü da oyuna, hem de birteviye süren oyuna girdi.

Kalk, davran, bizim devranımız, padişah bizim; bakışı canımız bizim, ölümsüz bir ömür geldi bize.

• Gene can Süleymanı, sabah şarabını içmiye çağırdı bizi; Belkıys'in sınandığı billûr döşenmiş alan göründü bize de.

3270. Din hasetçilerinin inadına, rahmetten kovulmuş şeytanın körlüğüne, ağrıyan gözlerimize gönül ve can sürmesi geldi.

Mahrem olmıyanlar anlamasınlar diye dilime kilit vurdum; artık a çalgıcı, kalk, sen söyle; sonsuz işret çağı geldi de.

XXX

Zühre, sabahtan başladı, gönül perdesinden çalıp duruyor; müjdeler olsun; neş'e üstüne neş'e, nağme üstüne nağme katmada.

Kerem denizi coştu-köpürdü; kulağından çıkar pamuğu; dün gece eliyle sunduğunu içelim, âfiyetler olsun sana da, bana da.

Aşkın izinin tozu kutludur, hutbe, onun adına okunuyor; bu Keykubâd'ın gölgesi eksik olmasın başımızdan.

Güzelim yüzü, yalımlar-kıvılcımlar gibi; güzelim huyu, baharlar gibi; bir başka şeyi daha var ki aman da aman; yahut da o, kulların Rabbi vesselâm.

Daha çınseherde bu mahmurluk, kararsız bir hale koydu beni; kasırgaya benziyen aşkını bulut gibi çekip duruyorum.

Gönlümün huzuru dilberim sarhoş amma gönlün eli de yaradan-bereden, zahmetten, eziyetten kurtuldu; saçlarını ördü de ördü; hocam, bir bak şu gönül açışı seyret.

Saçımdan tutmuş, çekip duruyor beni; bense suratımı ekşitmişim, başım dönüyor; yürü-git be, dünyanın murad umduğu dilber, muradıma erdiriyor amma çekiyor-döndürüyor beni işte.

Akıl, o akıllar düzene nazlanıp duruyordu; şükürler olsun, düştüğü yerde kalakaldı da vazgeçti nazdan.

3280. İki gönüllüydüm de o yüzden ayağım balçığa saplanmıştı; şükürler olsun, iki gönül kalmadı, bir gönüllü oldum, gönülden münafıklık geçti gitti de dost, gönül verdi bana.

Gönül sözü göktan, beden lâfı ipten; şu ipi üzüp koparayım da gene gideyim geldiğim yere.

Elest gününün dilberi, yavaşça birşey daha dedi; o sözü ortaya atacak, söyliyecek bir kimse var mı acaba?

Dedi ki: At sürüp geldim sana; kendim için düzdüm-koştum, yarattım seni; kendi yaptığımı kendim mezada vermem ben.

Dedim ki: Kimsin sen? Herkesin muradıyım, herkesin dilediğiyim ben dedi. Peki dedim, ben kimim? Dedi ki: Herkesin dilediğinin dilediğisin sen.

Müfteilün fâilât; sıfatlardan geçmiştim; şimdiyse gönül söze düşünce zâtın tapısında yok olup gitmiş.

Tebrizlilerin övüncü, gönül verdi, akıl verdi, can verdi; zaman, bu üçünün yardımıyla düzene girdi zâten.

XXXI

Bir tilkicik, yağlı kuyruğu kaptı, kaçtı; arslan uyuyor muydu yoksa? O kör-topal tilki, arslandan canını kurtaramaz zâten.

Bilerek fırsat verdi ona; yoksa topal tilki, arslandan o yağlı kuyruğu aşırdı desem kim inanır bu söze?

Bir kurt, Yâkub'un Yûsuf'unu yedi dese biri, gökyüzünün arslanı pençesini uzatmaz bile ona.

3290. Her solukta Tanrı ilhamı, gönüllerimizin bekçisidir bizim; artık hasetçi şeytan, nasıl olur da yüreğimizden inancı, kanışı alabilir?

Tanrı'nın eli üstündür, kolu uzundur, Tanrı eliyle eğri oyuna girişme; Tanrı yolunda arpa eken, arpa biçer ancak.

Kim horlarsa seni yürü, Tanrı'ya ısmarla onu; kim korkutursa seni tez yüzünü Hakka döndür.

Dert, korku, belâ, Tanrı kemendidir; zahmet-meşakkat, kulağından tutar da çeke-çeke cömertlik tapısına götürür seni.

Yârabbi-yârabbi der, yüzünü göğe tutarsın; gözlerinden sapsarı yüzüne akan yaşlar, ırmağa döner.

Gözyaşlarından yeşillikler biter yıkık-kırık gönlünde, canında; sabah çağı, yüzündeki örtüyü açar; işte budur ölümsüzlük günü,

Firavun'un başında dert, belâ olsaydı o inatçı, nerden Tanrılık lâfını ederdi; nerden o dâvaya girişirdi?

* Fakat boğulma çağı gelip çatınca kulların en âciziyim dedi; küfür iman oldu, çünkü belânın yüz gösterdiğini gördü.

Bedeninden giderme belâyı, bedenini at Nil'in dibine de Firavun'un bedeni gibi inkârdan kurtulsun.

Nefis, Mısır'da beydir amma Nil'in dibinde tutsaktır; ona Cebrâillik et, ödağacından duman tüttür.

3300. O, nekes bir ödağacıdır, sana koku vermez; ateşe atılmadıkça, yanıp tütmedikçe sırrını açmaz.

Tebriz'in övüncü Tanrı ve din Şems'i daha önceden, aşk demiştir, senin yüzünden yüzünü ekşitiyor, bu sirkeliği arttırmak doğru değil.

XXXII

Ah, bir kere daha ateş düştü bana; gönlümden her yana kan çeşmeleri boşandı.

Ah, aşk denizi bir kere daha dalgalandı; bu deli gönül gene yüzünü ovalara çevirdi.

Ah, pek yaman bir ateş, gönül evini sardı; gökler dumana boğuldu, yel, ateşimle ısındı.

Hiç kınama; gönül ateşi kolay değil; yârabbi, ferydıma sen yetiş, gönül ateşinden aman-aman.

Düşünce orduları geliyor ormanlardan gönlüme yoğun-yığın, hepsi de gamdan neş'eli mi neş'eli.

A hatırı aydın gönül, a bütün gönüllere bey gönül; sabrı seçtin de canın, bütün muradına erdi gitti.

Kuru-yaş, bütün gözler, birbirlerine dikilmiş; sense gözünü Tanrı'ya tutmuşsun; herkesin gözü seni seyretsin artık.

Elin Tanrı eli, gözün Tanrı gözü; kulların Rabbinin gölgesi herkesin başında olsun, dilerim, eksilmesin.

3310. Halkın feryadı sizden, sizinki nerden, kimden? Bütün bunlar aşktan doğdu, aşk kimden doğdu acaba?

Varlık mülkünün sahibi, Tanrı ve din Şems'i sensin; aşk, senin gibi bir Keykubâd görmemiştir.

XXXIII

Beden, vesvesesi geçti, can gürültüsü geldi-çattı; karıncalar yuvalarına girdi, Süleyman'ın çadırı geldi.

Şu ateşli gök, niceyebir serkeşlik edecek? Nûh gemiye bindi, tûfan çoşmıya başladı.

(s.254) * Niceyebir puşt tabiatlı, mertlik dâvasına girişecek? Rüstem hancer çekti, Sâm'la Neriman geldi.

Büyücüler ne vaktedek sopaları, ipleri yılan yapıp duracaklar? Mûsa ile ejderhâ geldi-çattı.

Eyyub'un mihnetine, Yâkub'un yoksulluğuna başka bir çare yoktu da acıyan Tanrı'nın rahmeti geldi işte.

İman şahnesi şehre girince hırsız da kim oluyormuş? Fakat şahne de kimdir padişah gelince.

İkiyüzlülüksüz gerçeği gör, ayrılıksız buluşmayı seyret; şu debdebeye, tantanaya bak; inan ki o geldi.

Müfteilün fâilât canıma kıydı benim; Tanrı'yı çağıran can öldü, Tanrı'yı bilen can geldi.

XXXIV

3320. Kış öldü, karakış geçti gitti, ilkbahar çağı geldi; gül bahçesinin cilveleri, bağa-bahçeye güzeller gibi geldi-çattı.

Soğuğun, pusun zahmeti geçti; kızıl gül dalının güller saçacağı çağ geldi.

Bağ-bahçe, kış yüzünden varını-yoğunu yitirmişti; Tanrı'dan yardım diledi, Tanrı lûtfu yâr oldu, dostların devlete erişecekleri vakit geldi-çattı.

Güneşimiz gene koyun burcuna girdi, bağışlar bağışlıyan bahar, gümüş paralar sayarak geldi.

İstiyenle istenene, âşıkla sevgiliye, kucaklaşma çağı geldi; her yanı güzel güle geldiği gibi tıpkı.

Borçlular gibi hepsi de zindana atılmışlardı; kuyumcu, kuyumcunun bağışları borçlarını ödedi de zindandan kurtuldular.

Bütün ova, bütün yazı, çiçeklerle, ekinlerle dopdolu; Tatarlardan korkma azmanı geçti, Tatar ülkesinin miskleri geldi, yayıldı.

Bıldır ne öldüyse bahar yüzünden dirildi, mezardan çıktı; avlanan arslan geldi, avcılar-avlar geldi.

O tatlı yüzlü gül, Tanrı'ya şükürler ediyor; mahmurları ayımıya geldi o sarhoş bülbülümüz bizim.

Neş'e devri, içme çağı; dönsün kadehler, uyku haram oldu şimdi; neş'elerin, çalgıların temeli doğdu; üzüm sıkanlar geldi.

3330. Kadehim içinde, şarabım, dalga-dalga kan; güzel yüzlülerin sâkisi, can yolundan çıkageldi.

XXXV

Bağırdım, gönül böyle sarhoş bir halde nereye gidiyor dedim; padişahlar padişahı, sus dedi; bizim yanımıza geliyor.

Dedim ki: Benimlesin sen, içimde soluk alıp durmadasın; iş böyleyken gönlüm, şaşkın-şaşkın, dışarda nerelere gidiyor?

Dedi ki: Gönül dediğin, bizim malımız-mülkümüz; bizim masalımız, bizim Rüstem'imiz; yanlış hayale doğru savaşmıya gidiyor işte.

Ne yana giderse baht da o yana gidiyor; nereye isterse gitsin; hiç tınma.

Gâh güneş gibi yeryüzü definesinde dalmada, batıda kaybolmada; gâh peygamber'in duâsı gibi göğe ağmada.

Gâh bulut memesinden lûtuf, kerem sütünü vermede; gâh can gül bahçesine seheryeli gibi gitmede.

Gönlün izine uy da sen de git, git de yeşilliklerin, çiçeklerin nasıl bittiğini, ırmakların nasıl aktığını seyret.

Dünyaya şekil bağışlıyan, salttır, şekilsizdir; herkesin eli-ayağı odur da kendisi elsiz-ayaksız gitmededir.

Yanlış bile yapsa yaptığı, doğrunun da doğrusudur; cefaya doğru gitse bile ettiği, vefanın da vefasıdır.

3340. Gönül, pencereye benzer, ev, onun yüzünden aydındır; beden yokluğa doğru gitmededir, gönülse ölümsüzlüğe doğru gitmede.

Yapayalnız gidiyor amma fitneler koparıyor gönül, padişahların kanlarını döküyor gönül, herkesle karılıyor, birleşiyor gönül.

Tanrı büyüsünü yarattı, herkesin gönlünde belirdi, İkizler burcunun kesesini çaldı, Sühâ yıldızı gibi gidiyor gönül.

Sana karşı kese korumıya çalışmak, aptallıktır a gönül; kese elden gitti, can da keseyi kapanın peşine düşmüş, gidip duruyor.

Büyücünün birisin sen dedim; yavşak-yavşak güldü de dedi ki: Tanrı anılıp dururken büyü tesir eder mi hiç?

Evet dedim, fakat senin büyün de Tanrı büyüsü; o güzel büyün, kazânın-kaderin hükmüyle tesir ediyor.

Sevgilinin, birtevîye macerası var gönülle; hem de öyle örtülü değil, bak, buracıkta işte, önünüzden geçip gitmede.

Sakanın atı bu, içeri gir sesi bu; dışardan, sakanın atı gidiyor diye bağırıp duruyor.

XXXVI

Zühre'm, gökte bir başka şekilde gidiyor; gönüllerde, gözlerde bakış gibi gidiyor âdeta.

Mirrih'e benziyen gözü, tarihinden sarhoş; can da küçücek bir ok gibi sipere doğru gitmede.

3350. Başak burcuna benziyen kaşı, Ayından habersiz; haberi olsaydı Ayın üstünde gider miydi hiç?

Sen bir güneşsin, herşey, sana, başını ayak yapar da gider; iş böyleyken zerre, ne diye hava küresine biner?

O Zühal, aptallığından üstünlük arar; haberi yoktur ki şu gök bile altüst olur da gider.

Gönül, onun geceye benzer saçları arasında gündüzü andırır yüzünü gördü, bu yüzden de gece-gündüz seher gibi gizli gidiyor.

Gökyüzü Türk'ü, Öküz burcunu kağnıya koştu; sefere gidiyorum diye dünyaya bağırdı.

Gökyüzü, kazânın elinden yaslara girdi, gök elbiseler giyindi; fakat şu kadarcık bir anlayışı bile yok ki onu yürtüp götüren, gene kader.

Dudakları kurumuş toprağa, saka tulumuna benziyen bulut, neş'e vermiye geliyor diye müjde verir gökgürültüsü.

Yıldız da, bulut da, gökyüzü de, cin de, şeytan da, melek de, a tam inanca ulaşmamış kişi, insan için koşup gitmede, didinip yorulmada.

Kulağından çıkar pamuğu, aklını-gözünü örtme; o elbiseler giyinmiş güzel, kendini göstermiye gidiyor.

Neyi de, tefi de, çengi de kulak için çalarlar; dünyanın şekli, o şekli görene gider durur.

Önüne ön olmıyan bakışı ara; çünkü şu ateşe benziyen bakışın, kıvılcım gibi çakar-gidiverir.

3360. Cins, cinse gider, bu sınama yeter artık; padişah, padişahın yanına gider, eşek, eşeğin yanına.

Yaş fidan, bağda-bahçede olur; kuru ağaçsa oduna döner, balta altına gider.

Yaş dal gibi her an, anlamlar suyunu içedur; şükürler olsun ki aşk bahçesinde şeker ırmağı akıp duruyor.

Şu yap-yapma sözünü bırak artık; bak da gör: Şu nefis atına gitme desen de o, topallıya-topallıya daha da beter gidiyor.

Can, Şemseddîn'in hevesiyle Tebriz'e doğru gitmede; can bir sedef, incilerle dolu denize gidiyor o.

XXXVII

O bülbüllerin sesleri geliyor bahçeden; bahçe gizli de gül kokuları meydanda.

Seheryeli, sevgilinin saçlarından esip gelmede; seheryelinin yaptığı işler görünüp durmada, fakat kim görmüştür seheryelini?

İsâ'nın şu soluğu, ölümsüz bir ömür vermede; bu ölümsüz ömür, kurumuş-kakırdamış ömrü gençleştirdi.

Her âşık hakkında devlet müjdesi erişti; gönül ateşi yalımlanıyor, istek tenceresi kaynıyor, aş pişiyor.

Elest ışığı, apaçık, bütün âşıklara vurdu; onun Elest deyişinden aşk memesinin sütü arttı, kabardı.

3370. Gerçekten de râzılık hekimi, aşk ehline müjde verdi; size her an dedi, yeni bir can elbisesi var.

Onları, eşi-dengi olmıyan uludan ip geliyor, kuyudan kurtuluyorsunuz diye bakışıyla muştuladı, ardından da ter ü tâze etti onları.

Cana-gönüle sahib olan, Tebrizlilerin övüncü bulunan Tanrı ve din Şems'i, herkese arttıkça artan bir baht olmuş, bir devlet kesilmiş [*].

Bu gazelin altıncı ve yedinci beyitleri Arapçadır.

XXXVIII

İyiye-kötüye harcanıp gidene yazıklanma, iyi olmuştur, iyi; gönül bir sepettir, her kırık-dökük şeyi koyma sepete.

Gönül alçaklığını huy edinen, haddini aşmaz; fakat hadden aşırı ölümsüz bir varlık bulur.

Aç altın sandığını, saç altınları imanın başına; bil ki senin son sandığın mezardır.

Mezarını gerçeklik altınıyla doldur; şehvet, hırs, haset bakırlarıyla doldurma.

Sana, senden başkası verse onu, almazsın, reddedersin; sen de verirsen bil ki sana reddedilir.

* Kalp para verme, bil ki müşteri aldanır; kork « eyvahlar olsun her mal toplayıp sayana » tehdidinden.

(s.255) * Sana ferahlık görünen nefsine darlıktır; Tanrı nefis için « ben onu darlığa hapsettim » demiştir.

XXXIX

3380. Baht, devlet neş'elensin diye bir kere daha geldik; devlet, bir kere daha yüzümüze kapı açtı bizim.

Yüzümüzden gene sürme çekti şu dünya; yüzü gençleşti dünyanın, kem göz uzak olsun ondan.

Aşk, zinciriyle aradı-taradı, buldu da bağladı aklı; akıl, aşkın hilesinden-düzeninden feryâd etmiye koyuldu, ağlamıya-bağırmıya başladı.

Önüne ön olmıyan aşk Meryem'i, şaşılacak bir Mesih doğurdu; böylesine bir fitne doğduktan sonra akıl, yardım bulamaz artık.

Gene yüzlerce Ay değirmisini koparıp paraladılar, şu sofraya koyakoydular; gönül, böyle bir sofrayı görünce ayağını kana bastı.

Baht-devlet, geçip gidicidir; fakat senin bakışın, parladı, vurdu mu olup bozulan şeylere gönül veren, ölümsüzlüğü bulur gider.

A Tebrizlilerin övüncü, a izinin tozu bil hoş Tanrı Şems'i, a dünyanın padişahı, yüzünden mahrum olmasın, sensiz kalmasın dünya.

- R -

XL

Mademki kimseyle işin yok, fitne çıkarma, gönlü alıp gitme; fakat bir gönlü de aldın-gittin mi kapından sürüp geri döndürme.

Gözün, yol kesti mi yolu kesilmişe yol gösterir, kılavuzluk eder; saçların, baş çekti mi o Hintli'nin işvesine aldırma.

Aşk bir gül bahçesidir, orda gelişip yetiş; yokluk ağacından gönül bahçem, meyvalarla doldu benim.

3390. Bütün meyvalar, güneşin tesiriyle olgunlaşır, tatlılaşır; uykumu da al-götür, yiyip içmemi de; al-götür de güneşe ulaşayım ben.

Dünyanın tabiatini eski bil, dünyaya âşık olansa eski dikicisidir; tâze olan, yaş olan aşktır, aşkı istiyense ondan da tâze.

Aşk, ırmaktan ırmağa, O'nun tâ denizinedek götürür gider; eski alanlarda eski pabuç kimde var diye mahalle-mahalle dolaşır dururlar [*].

Herkes bir dost seçti, gönülse sevgilinin bulunduğu yere uçtu; kutsuz kişi Zühal'le eş-dost oldu, güneşse Ayla.

Gönül, zâten şu aşağılık kişilerden değil; kimsecikleriyle huzuru-kararı yok; Kalender gönüllüsün sen, fakat kalender, insan cinsinden değildir.

Beden, erlik suyundandır, su aşağıya akar; gönlün aslıysa ateştendir, o, yücelere ağar.

Bedenden, gönülden ayrı bir inci var sende; o inciden haberin yok, fakat bir gün olur, haber alırsın.

---

[*] *Eski pabuç kimde var sözü, aynen böyle, mısraın sonunda, Türkçedir.*

XLI

Yüzün Ay gibi, yüreğin taş gibi; canın ölümsüzlük canı, güzelliğin gözlerin ışığı.

* Düşmanın, hünerde-marifette eşek kuyruğu gibi tıpkı; niceyebir dolaşacaksın peşinde, mademki uzamıyor, kısa say gitsin.

* And içerim soluya-soluya koşanlara, and içerim tırnaklarıyla yerden kıvılcımlar saçanlara; senden başka var-yok, herşey, gözümde yağmur bulutudur sanki, seni görmedikçe ağlar da ağlarım ben.

3400. Âşık olmıyan, ancak turşu olmıya değer; helvanın lâyığı şekerdir, sirkenin lâyığı kebre otu.

Senden ayrı oldum mu, a canım fedâ olasıca güzel, havanda tirtir titrer durumum; senden başka lûtuf, kerem sahibi bence düzencidir, hilebazdır.

Mademki kimseyle işin yok, fitne çıkarma, gönlü alıp gitme; fakat bir gönlü de aldın-gittin mi kapından sürüp geri döndürme.

Gözün, yol kesti mi yolu kesilmişe yol gösterir, kılavuzluk eder; saçların, baş çekti mi o Hinduinin işvesine aldırma.

Aşk, bir gönül alıcıdır, dostların gelişmesi aşkladır; canını ağaç gibi yeşertir, çiçeklerle bezer.

Aşk, güzeldir, tâzedir, onu isteyip dileyen, ondan da tâzedir, dünyanın şekliyse eskidir, dünya âşığı da eskiler alandır.

Aşk alanlar, ırmaktan ırmağa O'nun tâ denizinedek giderler; eskiler alanlarsa eski pabuç kimde var diye mahalle-mahalle dolaşır durular [*].

---

[*] *Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci beyitleri Arapçadır. Altıncı, yedinci beyitleri XL. gazelin birinci ve ikinci beyitlerinin aynıdır. sekizinci beyti, aynı gazelin üçüncü beytine çok benzer. Dokuzuncu beytiyle onuncu beyti de gene aynı gazelin beşinci ve altıncı beyitlerinin aynı gibi birşeydir. Son beyitteki « Eski pabuç kimde var » sözü, aynı gazelde olduğu gibi Türkçedir.*

XLII

Zıhı gevşetme; senin dört kanatlı okunum ben; yüzünü çevirme benden, bir gönüllüyüm, iki başlı değilim ben.

Senden keskin kılıcı vurmak, gönülden-candan da yüzlerce râzılık; kâza-kader gibi bir tek sözüm var, ne eğer diyorum, ne meğer.

Zülfekaar'ı çeksen de yürüsen üstüme, ayağımı diremişim, duruyorum işte; ne yel gibi kaçarım, ne kıvılcım gibi sönerim.

3410. Canımı veririm o kılıca, hiç de yazık oldu demem; Tanrı kılıçlanmak için kalkana döndürdü beni.

Vur kılıcı a güneş, kes başını gecenin; gecelerin karanlığı neden? Bulanık kara toprağın ocağından.

Sabır mâdeni bedendir, şükür mâdeni gönül; gülüş mâdeni akciğerdir, acıyış mâdeni karaciğer.

Padişahım, külâh gibi gel, başıma otur, başımı taht yeri yap; sımsıkı sarılırım sana, al beni, kaftan gibi bas bağrına.

Biri dedi ki: Aşkın eli-kolu nerdendir? Halbuki herkesin eli-ayağı, aşktan biter, herkes aşkla alır-verir, yürür-gezer.

Babanla anan, bir solukçağız aşk oyununa girişmediler mi? Birleştiler de senin gibisi baş çıkardı, dünyaya geldi.

Aşkın eli yok, senin elini o düzdü-koştu; onu başsız-elsiz görme, bir başka çeşit bak ona.

Bütün yüzlerin rengini, bütün ırmakların suyunu, Tebrizlilerin övüncü, göz-görüş sahibi Tanrı Şems'i bil.

XLIII

Dudağım şekerler gibi, inci-mücevher definelerine değer dedi; ah dedim, incim-mücevherim yok; yoksa dedi, git, satın al.

İncilerime tuzak kur, olmazsa borc et; a gümüşü, altını olmıyan âşık, evin yolunu yanılmışsın sen.

3420. Mademki kumar oynamıya geldin, altın dolu keseyi çıkar ortaya; kesen yoksa çekil bir bucağa, dertlendirme bizi, zahmet verme bize.

Yol kesicileriz biz, elbise paralıyanlarız biz; sen de bizdensen gir içeriye, kır kâseyi, dik testiyi başına.

Herkesin ağını, tuzağını biz yırtarız, herkesin malını-mülkünü biz yeriz; her körün, her sağırın inadına herkesten daha hoşuz, daha güzeliz biz.

Elbise alanlar başkadır, elbise yırtanlar başka; elbise yırtanlar, elbise alanların bıyıklarını yolarlar.

* Bütün beden can olsun, her kıl bir canlıya dönsün diye can Mûsa'sı, beden Firavun'unun bıyığını yolar.

Âşıklarının yoluna düşmek için sapsarı yüz gerek; aşk incisini gözyaşı bil, aşk atlasını ciğer kanı.

Altına dönmüş, sapsarı yüzün değeri nedir? Cevap ver, sevgilinin lâ'l dudağı de. İnciye benzer gözyaşının değeri ne? Söyle, o bakışa mashar olmak de.

O sâkinin kuluyuz-kölesiyiz; ölümsüzüz, ebededek bâkiyiz biz; âlemimiz birteviye sürer-gider, âlemdekilerse geçer-giderler.

Kim doğduysa öldü, canını, Canalıcı'ya verdi gitti; fakat âşık kimsenden doğmadı, aşkın babası yok.

Bu yüzden değilsen sen, arka gibi arkada otur-kal; arka değilsen de gel, kalkan gibi öne geç.

3430. Kalkan gibi hiçbir şeyden haberin olmadan öne geç de gör: Herşeyden haberi olanlar bile sevgilinin bakış yaralarıyla kendilerinden geçmişler, hiçbir şeyden haberleri bile yok.

XLIV

Güneşin yüzü vurdu, dünya sarhoşa döndü; herşey, herkes, sevgilinin karşısında zerreler gibi oynamıya koyuldu.

Padişah tahta kuruldu, aşk, varını-yoğunu rehine verdi; her ağaç oyuna girişti, her çınar el çırpmıya koyuldu.

Kadehinden yollar-beller sarhoş oldu, karakışın canı kızıştı, ateşin canı soğudu.

Can, müjdeyi duydu da can perdesini yırttı; Ahmed'in sancağı erişti de küfür, zârı-zârı ağlamıya başladı.

O devletkuşu bağırdı; sizden kim varsa aşkımızdan uzaklaşsın da gönlü yaralanmasın dedi.

Gönlüm, a sert huylu güzel dedi ona, rahmete avlanan, nasıl olur da kurtulur?

Aşk, koca bir bulut gibi şuna-buna yağdı, bir yanı safrana döndü dünyanın, bir yanı lâlelik kesildi.

Erliksuyu süt gibi gelıştirdi de az bir zaman sonra biri doğdu, katran gibi kapkara; öbürü doğdu, kar gibi apak.

Padişahı inkâr eden kör doğdu, habersiz doğdu, kör olsun, Tebriz'in övüncü, padişahımız Şemseddîn'i hiç mi hiç görmesin.

XLV

3440. Padişahtan her solukta, dostun vuslat ferahlığıyla, padişahın kadehiyle bir elçi gelip duruyor.

Akl-ı Küll el çırpıyor, parça-buçuklar da, tüm de oynuyor; yeşillikte selvi de secde ediyor, gül de.

Deniz, bu solukla çoşmuş,köpürmüş; dağ, bu yüzden lâ'l elbiseler giyinmiş; Nûh bununla çoşmuş, rûh bundan utançlara dalmış.

A uzakları gören akıl, huri gibi sâkiye bak; a kararsız-huzursuz canla gönül, Mansûr şarabını seyret.

Soldan-sağdan, müjde, kutluluk senin, sen seni seçtikçe bahtın safalar içinde safalara dalar sesini duy.

(s.256) Gökkubbenin perdesini yırt, cennet nimetlerini ye; sular serp, serinlet ciğerini, çek huriyi kucağına.

O, kucağa geldi mi hal sahiplerine önceden hayal görünen herşey, sonucu elde edilir gider.

XLVI

Güzel perde, o perdedir ki güzel, güneş gibi yüzüyle o perdenin ardından bir gölgedir, salar, görünür.

Güneş gibi doğar, zerrelerin kararı kalmaz; aman, o bahara benziyen yüzü perde ardında tutma.

Kalk, bugün bizim günümüz, bugün, gönülleri parlatan, aydınlatan bir gün bize; aşk, bizi yakmak için bu kadar yalımlı, bu kadar kıvılcımlı bugün.

3450. Kalk, kurtulduk, bağları üzdük, kopardık biz, kalk, mahmurluğu olmıyan, bir sonu gelmiyen sarhoşluğa daldık, sarhoşuz biz.

Kalk, can geldi, can geldi-cihan geldi; a gönül, râmol, ellerini çırparak geldi.

Âbıhayât geldi, kurtuluş günü geldi; şeker geldi, bal geldi; o şekerler-ballar yağdıran güzel geldi.

O perdeye kulum-köleyim; mahsustan sağırlığa vuruyorum, o perdecinin, ağzını kulağıma vermesini istiyorum.

Hilemi-düzenimi görünce o da bir başka hile-bir başka düzen buldu, geldi de seni gidi düzenbaz diye kulağımı ısırdı benim.

Edepsizlik de iyi, çünkü savaşa girişmesine sebeb oluyor; böylesine çekişme-savaşma yüzünden dosttan baş çekmem ben.

Şu yaşayış, zâten senin savaşın, çünkü kararı yok; savaşın, şekerler gibi tatlı, fakat barışın kötü mü kötü.

XLVII

Aşksız geçen ömrü hesaba alma; âbıhayâttır aşk, canla gönülle kabullen onu.

Şu âşıklardan başkasını sudan ayrılmış balık bil, bey bile olsa onu ölmüş, çürümüş-dağılmış bil.

Aşk, dengini açü mı her ağaç yeşerir; kocamış daldan her solukta genç yapraklar biter.

3460. Aşka avlanan, nasıl olur da ölüme avlanır? Ayı kalkan edinen, ok yarası mı alır hiç?

Tanrı'dan baş çektin-gittin amma bir yol bulabildin mi hiç? Yola gel, sersemce kaybolup gitme.

Belâsını şeker kamışı dengi gibi satınal; almazsan yürü, sirke kesil; bu beye âşık ol, olmazsan var-yıkıl, geber.

Bütün temiz canlar, toprak tutsağı olmuş; aşk, tutsakları kurtarmak için altınlar saçmada.

A zembiline kimseciğin ekmek komadığı kişi, a yok-yoksul, gene zembilinin dibinde ara ekmeği.

Çevikleş, er ol, Tanrı yüzlerce kumaş verir sana; kara toprak da bak, altın olmuş, kapkara kan, süt kesilmiş.

Tebrizlilerin övüncü Tanrı ve din Şems'i, gönlün ayağını şu katran gibi balçıktan apaçık kurtarsın gitsin artık.

XLVIII

Yol başında gördüm, Ay gibi hızlı-hızlı gidiyordu; Allah için olsun dedim, bir soluk daha yavaş git.

A Aya benziyen; bir soluk yavaş ol, bir soluk kas atının dizginini; a güne-güneşe benziyen dilber, çabucacık gölgenden mahrum etme bizi.

Dedi ki: Güneşim ben, dayanamazsın bana sen, bir vurdum, ışıttım mı seni, senden bir eser bile kalmaz.

3470. Çünkü sen, bu soğuk yolculukta kupkuru mal-mülk edindin; kuru-yaş yüzünden dudakların kurudu, gözlerin yaşardı.

Benim burcumsa o yandadır, kurudan da uzaktır, yaştan da; pek de acayip bir incidir, adamakıllı çoşkunluklarla, fitnelerle dopdoludur.

Bunca örtünün ardında yenini-yakanı yırtmışsın sen, perdenin ardında ayağını-başını kaybetmişsin sen.

Tebriz'e, o Taraz mumunun bulunduğu yere, o başı yüce, kadri ulu Tanrı Şems'ine git de bezen, güzelleş.

- Z -

XLIX

A rûhânîlerin sâkîsi, kalk-kalk, can oldum ben; kalk da halk, kıyametin debdebesini görsün.

Dün gece sevgili çağırdı beni, başıma buyruk yürüttü, bedenimde kan kalmadı; üzümün gönül kanını dök bana.

Cana- gönüle düşmanım ben, cansız-gönülsüz yaşıyorum ben; içim-özüm, padişaha av olmuş gitmiş, görünüşte kaçıyorum ben [*].

A gam, a düşünce, git; burda şarap var, küp dibine oturmuşum; arslan kükredi mi sen var, a: gibi kan kaşan.

Her soluk, sana karşı Circîs gibi şehid olayım gitsin; baş komak bizden, keskin kılıcı vurup durmak senden.

Çok susuzum ben; kumdan da susuzum; testiyi-kabı bırak; can sâkîsi de bir işe yaramaz ciğeriyle tutmuş, bizimle savaşa girişmiş.

3480. Gönül şarabını içeli ciğerimi bıraktım gitti; mezara girerken o kadehi çeyiz olarak koy yanıma benim.

A güzelim, kadehi bırak, koskoca bir sağrak getir; benim gücücük sağrağım, testidir ancak, kepçeyi ne yapayım ben?

A Tanrı ve din Şems'i, doğ, bana da vur, Tebrizlilere de, vur da temmuz sıcağının ısısından Hicaz perdesi yansın gitsin.

---

[*] *Beyitte düşman « yağı » olarak Türkçe geçer.*

- S -

L

Gönlüme koy elini, sorma sevgilinin gamını; gözlerime bak benim, sorma şarabı, sağrağı.

Müminlerin ciğerlerinden çoşup akan kanı gör, o kâfir saçların sitemini, zulmünü sorma.

Sapsarı yüzümde padişahın tuğrasını gör, yazısını tamamiyle oku, sorma kuyumcuya artık [*].

Aşk ordu çekti, can âlemini ele geçirdi; artık halimi aşka sor; zora düşmüş kalmışım ben, sorma benden.

Âşıkların gönülleri, onun yüzünden kuş yüreciği gibi çırpınıyor; âşıklığa ait şu üstü örtülü sözden başka birşey sorma.

Kuşun yapacağı iş ne? Pencereden uçuvermek; kuşsan gel, uç, sorma kapıyı.

Âşığın babası da onun aşkıdır, anası da; babadan o kadar çok bahsetme, anayı o kadar sorma.

3490. Âşıkların gönülleri, ıssılıkta bir tandıra benzer, tandıra geldin mi başka birşey sorma.

Gönül kuşun, bu ateşe âşıksa kanadı yanık olman daha hoş sana, sorma kolu-kanadı.

Sevgiliyle sen, ikiniz bir baş olduysanız, onunla birleştiysen artık eğri basma, sorma şu başı sen.

İnsanın gözü de, kulağı da toprakla dopdoludur; sorma görülesi inciyi balçığa bulanmış gözden.

Gönül kanıyla yıkar, arıtırsan gözünü, senindir padişahın meclisi, kızıl şaraptan başka birşey sorma orda.

Yürü, şuna şükretmek için tez Tebriz'e git; Tanrı Şems'inin lütfu varken sorma şarabı, şekeri.

---

[*] *Bu beyit, Konya nüshasında yok.*

- Ş -

LI

Sevgili, dün gece şarhoş geldi bahçeden; a tövbe edenler, dün gece sel aldı, götürdü tövbeyi.

Yüz yıllık âşığım ben, tövbe nerde, ben nerdeyim? Yüz yıllık tövbeyi bozdurdu, kırdı-geçirdi sevgili dün gece.

Halvete çekilmiş şarap, küpün gönlünde sarhoş oldu; dün gece çoştu-köpürdü, halveti de bıraktı, tövbeyi de bozdu, dışarı fırlayıverdi.

Mahelleye bir gürültüdür, düştü; akıl, amanın diye feryada başladı; dün gece akıl muhtesibinin elleri bağlandı.

LII

3500. Bugünkü sarhoşluğum, dün gecekine benzemiyor; inanmıyorsan bana, al kâseyi, iç gitsin.

Şaraba gark oldum, aklımı sel aldı, gitti; akıl, elvedâ dedi, bir daha kendime gelemem, akıllanamam ben.

Akıl da, fikir de delirdi, dünyalara sığamadı, dünyadan dışarıya gitti; çünkü küp baştan çıktı, çoşkunluk haddî aştı.

Şu deli gönlüm, bağını koparıp sıçradı; sarhoşların başında dolanma, yürü, sus deme hiç.

Seher çağı bekçi, merdiven bana seslendi; dedi ki: Dün gece, yedinci kat gökten bir coşkunluktur, duydum.

Zühal, Zühre'ye mızrabını yavaş vur dedi; Arslana da Öküzü tut boynuzundan, al sırtına dedi.

Öküzün memelerindeki süt, kan kesilmiş heybetinden; dikkat et de gör, feleğin Arslanı, fare kesilmiş korkusundan.

A eşsiz Arslan, niceyebir köpek gibi kaçacaksın? Canlan biraz. A Ay yüzlü, niceyebir yüzünü örteceksin? Cilvelen artık.

Gözünü aç da altı yönde de parıl-parıl parlıyan ışığı gör; a gözü kulak kesilen, gökyüzüne kulak ver.

Canın selâmını duy da sözden kurtul; ol sözünün şekline bak da şekillere dalmaktan halâs ol.

3510. Yürü-git be hoca dedim; ne olursan ol; ben arı-duruyum, yepyeni bir hürüm, fakat tortulu şarap satana kulum-köleyim.

(s.257) Senin korkun-ümidin, akla musallattır ancak; yemin-tuzağın, vahşi kuşları avlar ancak.

Derdinin tortulu şarabını satan, beni korumasına alalı bunlardan kurtuldum, bahsetme bana bu işlerden, senin işin bunlar, çalışadur.

LIII

Başımı vursa yere düşer, ona secde eder başım; arslan kanımı içer benim, bense bundan zevk alırım.

A av arslanı, benden çekme pençeni; aman çekme ki milyonlarca kere bu, minnet benim canıma.

Pişmiş et yiyen, pişmiş et yer; sevgilinin aşkıysa çiy et yer; güzelim, çiy benim, hem de pişmesine imkân bulunmıyan çiyim ben.

Sen, söyle diye davul dövmedesin; bense bir davul gibiyim sana; senin boynuna asılmışım, davul gibi boyuna vurmadasın bana.

Bütün sarhoşların kulaklarını, habire aşk çeker; senin aşkın, Dâvûd'undur senin, demir muma dönmüştür ona karşı.

Gönül, bütün malını, gelirini kumara harç eder gider, çırçıplak kaldı mı onun mahzeninden mal-mülk verilir ona.

Gönül sözle dopdolu, kol-kanad açıp uçmak istiyor; fakat olgunluk ışığının parıltısı onu böyle dilsiz bir hale getiriyor.

LIV

3520. Gene hekim, hastasının kapısından içeri girdi, inâyet elini, kendisinden ayrılmış âşığın başına koydu.

Gene o güzel, o hekime gitti de onun o bol şerbetini içti, ciğerini o şerbetle kandırdı.

Onun şerbetini kapıp içince varlığından geçti; artık batan-gören de birlik sâkisi, bakılıp görülen de; bir oldu kaldı.

Tatlı şerbetine acılık yok, olsa bile râzıyım ya; bal yiyenin arının iğnesine de katlanması gerek.

Bu upuzun ayrılık gecesi neden? dur, sana söyliyeyim: O güneş kendi örtülü yüzüne kendisi fitne oldu da ondan.

Her güzelin kendi yüzünden-gözünden, kendi güzelliğinden haberi olmayışı, bir rahmettir; yoksa ortada görünüp duran yüzünü hemen örtü altında gizlerdi.

Kendi güzelliğine âşıksın, fakat kendinden de gizlisin sen; şu çıplak bedenine buluşma elbisesini giyiver.

Şükürler olsun ki aşk güneşi, koyun burcuna girdi; artık gönüllere de, canlara da ışığının besleyici aydınlığını, yetiştirici ıssısını salar durur.

Şükürler olsun ki Mûsa, Firavun'a tapanların hepsinden de kurtuldu; gene buluşma yerine, söz verilen anda gider, gene kendi Tûr'una çıkar.

Can İsâ'sı geldi de Âzer'e üfürdü; Âzer o afsunla dirildi, mezarından çıktı.

3530. Gene Süleyman geldi, cin, peri, hep toplandı; Süleyman, hepsine de yüzüğünü, fermanını gösterdi.

A sâki, bunu tamamlamamı istiyorsan mahmur dudağıma bir söyletici şarap sun.

LV

A hoca, bize ne diye yüzünü ekşitmişsin? Yürü-git şu şeker yurdundan; hiç orda ekşi suratlı biri var mı?

Gönül şeker yurdundan şeker bile utanır; sen nerden geldin böyle kaşı çatık, ekşi suratla.

O dudular, gökyüzünde şeker yemedeler; sen ne diye göklere uçmazsın, ne diye suratını asmışsın, yüceleri inkâr edersin?

Düşünce meydanının Rüstem'i, kızoğlan-kız gelinlerle buluştuğu, görüştüğü vakit yüzünü ekşitir mi hiç?

Seher çağında şarab içen, gündüzün arslan avlar; fakat ayran içen kişinin bugün de suratı ekşidir, yarın da.

* İnanç sahibi de, inanç da, din de zevklidir, tatlıdır; sen nerde gördün helva tablasının ekşi olduğunu?

Bütün bu ekşilikler, sende şu yüzden toplandı: Cins, cinsine gider, ekşi de ekşiye koşar, onunla kopuşur.

Vallahi güneşin ışığıyla, ısısıyla olgunlaşmıyan meyva, şeker kamışı bile olsa ekşidir ancak.

3540. Aşk güneşinin yakışına sabır gerektir, sabret; şu ekşi yolyordamına bak da iki-üç günceğiz dayanıver gitsin.

Kimi ekşi görürsen bil ki ateşten kaçmıştır o; gölgede kalan koruk baştan ayağadek ekşidir.

Gönülden vâdetmişsin, vâdine vefa et; dâvaya kalkışınca arslanlaşma; iş geldi-çattı mı suratını ekşitme.

* Mustafa'ya bak, bir ancağız suratını ekşitti de tanrı, yüzünü ekşitti diye darıldı âdeta.

Sus, iftira etme, o ekşi yüzlü değildir amma bilen kişiler, bâzı-bâzı, mahsustan yüzlerini ekşitirler.

O, şekerden yaratılmıştır, gönlü de şekerlerle dopdoludur; fakat çocukları terbiye ederken lala, yüzünü ekşitir.

LVI

Hocam, sevgilinin huyunu yanlış anlamışsın sen; işinin sonucu hakkın- da gevşek bir zanna, kötü bir şüpheye kapılmışsın sen.

Gül yüzlülerin hevesine düşmüş; beyhude işlere kapılmışsın; hey gidi hey; ne olurdu bir de nar çiçeğine benziyen kendi yüzünü görseydin.

Korkudan topallıyasın da yolundan kalasın, yürüyüşünden olasın diye yol kesenler, yaşayışa ölüm adını taktılar.

Kulak ver de kulağına bir küpe takayım; çünkü o halkayı taktım da lâfa-söze doydum ben.

3550. Yanıma gel, hoşum, güzelim ben, bağrıma basayım seni; çünkü gelirim, varım-yoğum, hep senden gelmede benim.

LVII

Gene padişahımızın kapısına geldi, konduk; gene can kolunu, can kanadını bir hoşça açtık.

Gene kutluluk geldi, eteğimizi çekti bizim; gene gökyüzüne kurduk çadırımızı, sayvanımızı biz.

Şeytanın da yüzü-gözü, yüzümüzden ululuğa erişti, perinin de; can hüthütü, gene Süleyman'ına döndü, kavuştu.

Sarhoşlarımızın sâkisi, şeker yurdumuz oldu bizim, can sâkisi, o perişan kıvırcık, o simsiyah saçlarını çözdü, açtı gene.

Dün sevgili bana dedi ki: Şu devranın elinden nicesin? Gülen bahtını, gülen devletini gören kişi nice olur ki?

Mısır'ın bile görmediği o şekeri, şükürler olsun ki ben, dişimin dibinde buldum.

Altınsız, başsız başbuğuz; mayetsiz, adamsız büyüğüz; şeker kamışlığımızdan şekerler yeyip duruyoruz.

Sen eşi bulunmaz bir altınsın, hiç kimse müşteri değil sana; sen o kuyumcunun işine yararsın; yürü, mâdenine git.

Ay devri, ömürleri kısaltır, azaltır; halbuki sevgilimiz, kendi devrine upuzun bir ömür ihsan etti.

3560. Gönül, Şemseddîn'in hevesiyle Tebriz'e gitti; yürü, var git kendi yurdunun tâ içine, gir oraya da altın ara a gönül.

LVIII

Süleyman'la hoşuz biz, deve-periye olmaz olun de; güzelliliğin hadden aştı, işven-cilven olmayıversin, ne olur ki?

A varım-yoğum benim, a malım-mülküm benim şu gönlüm, sana karşı doğru; altın canım yeter bana, altın mühürüm yokmuş, varsın, olmasın.

Herkesin gönlünü çeken aşk, nasıl bir ateştir; ona kul-köle olmak ne de güzeldir, ne de hoş; mülküm, saltanatım yokmuş, olmasın gitsin.

Bir uğurdan işten-güçten el çektir bana; kupkuru et dudaklarımı, hiç mi hiç nemi kalmasın varsın.

Canım, aşk kadehiyle baştan başa aşk mâdeni oldu; Tanrı erlerinin yoldaşı er de olmasın, dişi de, ne çıkar?

Senin gölgen, önde de elimi tutar, feydamıma erer, ardda da; o fidanın gölgesi yeter, meyvası yokmuş, olmayıversin.

Can, Tebrizli Şemseddîn'in yüzünden arındı, güzelleşti, Çin'e döndü; bundan başka bir perde yırtan vermiyecekmişsin bize, varsın, olmasın.

LIX

Dün, sevgili, kendinden geçmiş, sarhoş bir halde yoldan çıkageldi; a töbe edenler, töbeyi sel götürdü dün.

Aşk, dün aklı altetti de başını ezdiyse ne çıkar? Dün, aşkın yüceliğinden başımız göklere erdi.

3570. Yeni bir baht, yeni bir devlet belirdi, dünya tuzağını yırttı gitti; şükürler olsun ki güzelim kuş, kafesten kurtuldu dün.

Yedi göğe de sığmıyan, meleklerden bile gizlenen, dün, şu toprak yeryüzünden beliriverdi.

Elinden Cebrâil'in gönlü bile yaralanmış olanın, dün, kanadı kırık bir kuş gibi gönlü yaralandı gitti.

Arslanların bile boyunlarını koparan olgun aklı dün, elsiz-ayaksız âşık tuttu da, boynunu bağlayıverdi.

Gökyüzünün şişesi, güneşin yalımından bile çatlamadı da dün; gölgesi olmıyan birinin gölgesini gördü, kırıldı gitti.

Âşıklar gibi güneşin peşine düşen Ay, uzun bir ayrılıktan sonra gizleniverdi dün.

Kusuru yüzünden aklın da, vehmin de ermediği zâta aşk, el attı, bir vurdu da ortaya çıkıverdi o.

Hayal olan herşey, buluşma gününde gerçekleşir; dün gece nice yokluk hayali, varlığa geldi gitti.

A kılavuz, sus, susman söylemektir; zâten dün gece, fısıltıyla konuşulan sözler yüzünden başın da uzadı senin, kulağın da.

- F -

LX

(s.258) Canların kâbe'sinin sen, çevrende tavaf etmedeyim; kuzgun değilim ki yıkık yerlerin üstünde dönüp dolaşayım.

3580. Bundan başka sanatım yok, bundan başka işim-gücüm yok; sanatım da gökyüzü gibi gece-gündüz dönüp durmak, işim-gücüm de.

Güzelimin önünde secdeye kapanmaktan, dilberimin çevresinde dönmekten daha güzel bir iş var mıdır; sevgiliden daha güzel bir sevgili kimdir ki?

Pılımı-pırtımı hacce çektim, orda yerleşmeyi kurdum; pılımı-pırtımı Arab aldı, götürdü; yerleşip karar etmemi dönüp dolaşma aldı gitti.

Susuz, uykusunda havuzdan, testiden başka ne görür? Ben de seninle buluşup kavuşmıya susuzum; çevrende dönüp dolaşmayı nasıl bırakabilirim?

Secdeye kapandım mı varlıktan kurtulur-giderim; tavâfa başladım mı Kâ'be, şefâatçi olur bana.

Akıllı hacı, niceyebir, yedi-yedi tavâf eder-durur? Ben deli-divâne bir hacıyım, kaç kere döndüğümü saymam bile.

Güle dedim ki: Tiken de nedir? Sür gitsin onu; dedi ki: Gül yüzüm, onun çevresinde çok döndü-dolaştı.

Hava, ateşe, duman sana lâyık değil dedi; ateş, bırak da kıvılcımlarımın, yalımlarımın çevresinde dönsün dursun dedi.

Aşk beni övdü de dedi ki: O, her gece Ay gibi, başıyla, yüzüyle izimin tozuna uyar, o tozun çevresinde tavâf eder gider.

Gökyüzü gibi bastığım toprağa secde eder; kadeh gibi mahmurluğumun çevresinde döner-durur.

3590. Hocam, avın önüne düşüp koşmam, şaşılacak birşey değil; asıl şaşılacak şey şu ki avım, benim çevremde dönüp durmada.

Şu dört tabiat, dört hammalın sırtı say; tabut gibi gelip de dört tabiatimin çevresinde dönüp durma.

Şu ilin yelinde, sevgilinin kokusu var; yoksa böyle karanlık bir ilde dönüp durur muydum ben?

Ona yutulmıya, onun, varımı-yoğumu alıp götürmesine âşığım ben; öyle olmasaydım hiç böyle onunla kumar oynamak için dönüp dolaşır mıydım?

Yüce bir selviyim, güzün de güzelim, yemyeşilim; ilkbaharın çevresinde dönen, ilkbaharı özleyip bekliyen ot değilim ben.

Kalkansız, kalenin etrafında dönüp dolaşmaman için kıskançlık ordumuzdan kazâ okları gelip durmada.

A gam, bir kerpiçe benziyen varlığımı ez, toza döndür de toz gibi o ata binmiş güzelimin çevresinde döneyim gitsin.

Yeter artık, balıklar gibi suyun içinde sus da tava gibi ateşimin üstünde dönme.

LXI

Şarap gerekmez bana, tortulusuna da boş vermişim, arı-durusuna da; kendi kanıma susamışım ben, savaş vakti geldi-çattı.

Keskin kılıcı çek, hasetçilerin kanlarını dök, dök de bedensiz baş, bedenin çevresinde dönsün-dursun.

3600. Bütün âlemin dağını del, kanımızdan bir deniz meydana getir; getir de toprak da, kum da bol-bol kan yudumları içsin, kana doysun.

A benim gönlümden haberdar olan, yürü, var git, ağzımı tutma benim; yoksa gönlüm yanlır da o yanıktan kan fışkırır.

Savaşa kulak asma, hiç ürkme sakın; padişahlık, yiğitlik, böyle elini bağlamakla olmaz.

Ben, ateşin içine dalacağım, ateş lokması yiyeceğim; kibrit taşına benziyen canın göbeğini neyle kestiler zâten?

Ateş, oğlumuzdur, bize susamıştır, bizim tutsağımız olmuştur; bâri ikimiz de bir olalım da aramızdaki ayrılık, aykırılık bitsin-gitsin.

Onun çıtırtısı, dumanı nedendir? İki renkliliği bitmemiştir de ondan; odun halinde kaldıkça çıtırtısı, laf değil elbet.

Hattâ yarı yansa bile henüz kömürdür; gönlü susuzdur, yüzü karadır; buluşmayı, gerdeğe girmeyi ister o.

Ateşse ona, yürü-git der, sen kapkarasın, bense bembeyazım. Odun da ona evet der, sen yanmışsın, bense yanmamışım, kalakalmışım böyle.

Kömürün o yana da yüzü yoktur, bu yana da; iki dost arasında, karanlıklarda yapayalnız kalmış-gitmiştir.

* Gurbete düşmüş Müslüman gibi ne halka bir yol bulabiliyor, ne padişahlar padişahına; ince ağrı gibi bir yanda yamanıp kalmıştır.

3610. Hattâ zümrüdüanka gibi bütün kuşlardan yüce olduğu halde göğe yol yoktur ona; Kafdağı'nda kalmıştır o.

Sana ne diyeyim, ne söyliyeyim ki ekmek kaydına dalmış, gamlara batmışsın; lâm gibi belin bükülmüş, kâf gibi gönlün daralmış.

Hadi, davran a fitneler arayan, o testiyi çal taşa; çal da ırmağın suyunu çekmiyeyim, avuç-avuç su içmiyeyim ordan.

Sakalıktan vazgeçeyim de denize batayım; savaştan, ayrılıktan uzaklaşayım; suçumu söylemekten bile haberim olmasın artık.

Tertemiz canlar gibi toprak altında, sözü bırakayım, susayım gitsin; hani onların da bedenleri, tıpkı gelin gibidir, toprak, onlara yorgandır âdeta.

- K -

LXII

Seher çağı, ona, a doğunun padişahı dedim; Yaratana and olsun ki eşin-örneğin yaratılmamıştır.

Kadrin bilinmez, anlaşılmaz; va'dinde hilâf yoktur; a yücelerden yüce padişah, kapın hiç mi hiç kapanmaz.

Bedenim bir hardal tanesi sanki; onu hayretlere salan yakıp yandırmış; depremlere düşmüş, boyuna, ti-tir titriyor. kimdir seni görüp de kendinden geçmiyen.

Öyle bir hale geldim ki varmı, fakat var olan ben değilim; yanımda, senden başka ne varsa yoktur; a gani padişah, sana zıd olan, aldanmıştır, ahmaktır.

A benim canım, a benim söz bilir, söz anlar canım, hiç kimse yoktur ki senin yüzünü görsün de oyunda at sürüp herkesi mat etmesin [*].

---

[*] *Bu gazelin ilk dört beyti Arapçadır.*

LXIII

3620. Gene aşk zümrüdüankası, o kafdağından çıkageldi; gene candan, aşk nâraları, aşk hay-huyları duyulmıya başladı.

Gene aşk denizinde akıl kayığını uşatıp dağıtmak için timsah gibi başını kaldırdı aşk.

Yokluk, tertemiz gönüllere, göğsünü açtı. Aşkın tertemiz gönlünü Türdağı'nın içinde gör de seyret.

Gene âşıkların gönül kuşu, yeni bitmiş kanatlarını açtı; göğüs kafesinde geniş mi geniş bir aşk âlemi buldu.

Aşkın canına canlar katan, gönlüne gönüller varan sevgiliden, iş dostlarının başına her nefeste saçılar saçılıyor.

Fitneler koparan akıldı, çekilip bir yana gitti, oturdu. Şimdi bak da seyret, her yanda aşk fitnesi, her tarafta aşk neş'esi var.

Akıl, bir ateştir, gördü de işte dedi, bu aşk, bizse kamışız. Fakat aşk, ancak aşkın görür gözünü, can gözünü görür.

Aşk, hafif bir sesle yüce bir sesleniş kopardı da o yüce gönül dedi, yücelere uç da aşkın yüceliklerini gör.

Tebrizlilerin padişahı Şemseddîn'de, tertemiz canların neş'esini, aşka düşmüş gönüllerin can gözlerini seyret.

- L -

LXIV

Şu açık meşrepli güzellere, ululuk ıssı Tanrı'nın has behçesinde kaynak başı, çayırlık-çimenlik, durup oturulacak yer oldu; şuhluk, hırsızık helâl.

3630. Yol kesmeyi, yol bilen becerir; eve girmeyi, hile-düzen yapmayı, güzellikten anlıyan başarır.

Dünya ehli, örümcektir âdeta, hepsi de eşekarısı avlar-durur; onlardan hiçbiri de tam olarak usanmaz bu işten.

Evde gizlenmiş hırsızı kim görür, kim söyler? Safrana dönmüş yüz, arı-duru suya benzer gözyaşı.

Gözyaşı neden akar? Bir ateşi söndürmek için. Bet-beniz neden sararır, solar? Hali anlatmak için.

Âşıkların yanaklarına akan gözyaşları, sana, kapı yanındaki saftan hemen kalk da aşkın tapısına git der-durur.

Yüzün sarılığı, sevgilinin al-al yanaklarının aynasıdır; gözyaşı da yüz-göz sahifelerine yazılar yazar, sayılar dizer.

Şu Habeş toprağın yüzündeki bunca güzellik, bunca alım, gayb âlemindeki Aydan parlayıp vuran olgunluk ışığının parıltısıdır.

Hele bir-iki gün dayan; bu parıltı, bütün bu güzelliğiyle, bütün bu ışığıyla gene aslına gider, onunla birleşiverir.

LXV

Ömrüne and olsun a biricik güzelim benim; a olgunluk derecelerinde eşi-dengi olmıyan dayancım benim, dertlere battım, gamlara daldım, kalk, gel artık.

A beni dertlerden kurtaranım, a benim eşim-dostum, a meclise Ay kesilen güzelim; yüzün, dolunay, ağzının yarı, helâl şarap.

3640. Canın, vefa denizi, rengin, ayrılık parıltısı. Ömrüne and olsun, korkmasaydım a ululuk ıssı, Tanrı derdim sana.

Âlemdekileri aşkla eritsin de hepsinin yürekleri yatışır; görünmiyen şeyler görürler; sen, hayali bile lâtif bir güzelsin.

Canları huzura kavuşur; bedenleri şarhoş olur-gider; onlarla tutar, ağrı-koca sağraklar bulunan bir mecliste oturursun sen [*].

[*] *Bu gazel Arapçadır.*

LXVI

Güneş, ululuk ışığının otağını kurmadıkça gündüz kuşları, nerden kanat çırpıp halka kuracaklar?

Güneşin bakışıyla yeryüzü, lâlelik kesildi; böyle bir zamanda evde oturmak, vebalin de vebalidir doğrusu.

(s.259) Güneş kılıç çekti, şafağın kanını döktü; yüzüne feda olsun; binlerce şafağın kanı, helâldir o yüze.

A âşık, gözünü aç da can göğüne bak; onun yüzü Ay gibi, benim boyumsa yeni Aya benziyor.

Ölümsüzlük kadehi her nefeste, ben, onun lûtfuyla şişe kesilmişim, sağrağı, dudağı-dudağına dopdolu diye hali anlatıp durmada.

Göz, uykuyla dopdoluydu; padişahım, vakit gece dedim; benim yüzüm ortadayken gece olsun, işte bu, mümkün değil dedi.

Sabah, mavi bir renkteyse gündüz olduğunda henüz şüphe vardır; fakat gün, yanlandı mı artık dedi-koduya yer yoktur.

3650. Sen de can güneşinin yüzüne dikkatli bak; fakat benim gözümle bak, benim görüşümle seyret de güzelliği gör.

Onun değirmisinin parıltılarında padişah Şemseddin'in, o Tebriz'e ziynet olanın sûreti vardır; kutlu, yomlu bir sûrettir o.

LXVII

Gözün, her solukta benim gözümle, dedi-kodusuz, sessiz-sözsüz, aşk dersine ait bahislere girişir, sorular sorar, cevaplar verir.

Gâh, kadehimin dudağı gibi beni arıklaştırır, inceltir; gâh çuvala girmem için semirtir beni.

Beni toya çekti mi ben de arslanın kulağına yapışır, çekmiye başlarım; fakat yüzü gizledi mi de çakalın derdinden feryada başlarım [*].

Nakışa, sürete bakmıya başladım mı a puta tapan der bana; mala-mülke göz attım mı da tutar, kulağımı çeker.

Ona, a güneş derim; bütün gönüllere doğ, bütün gönülleri parlat; bütün âlem, senin güzelim nûrunun zerresine ehildir, ıyâldir, ona muhtaçtır.

A güneş, dağın, bulutun ardından baş göster; her bakışta, sözsüz-sessiz, hali anlat.

Çorak, tuzlu toprağın ciğerinden o tertemiz suyu çekme; ululuk nûrunun parıltısını, o güzellikten men'etme.

Ayın nûru, o nûrların meleği, bir göründü, bir cilvelendi mi can, baştan başa nûr olur, akıl, bağlardan, kayıtlardan kurtulur.

3660. Onun şarabını içmişsin; peki, neden darma-dağınsın? Yüzünün bağını-bahçesini görmüşsün; hadi, aç kolunu-kanadını, uç gene.

Gene sarhoş oldum, başım dönüyor, elden-ayaktan bahsetme; sözün geri kalanı gerekse sana, gece git de yarın gel.

---

[*] • *Toy* • *kelimesi, böyle, Türkçe olarak kullanılmıştır.*

- M -

LXVIII

Kim ölür-giderse düşmanı dost olur; benim düşmanımsa ölümümden kör olur-gider vesselâm.

O şeker kamışlığı, beni tutar, şekerin tâ içine çeker; böylesi ölüme canım-gönlüm, kul-köle olsun.

Ad-san kaygısı, halkı yanıltmıştır da badem şekeri gibi tatlı mı tatlı ömre ölüm adım takmıştır.

Bunun içindir ki Peygamber, yokluk haznedir demiştir; aşağılık kişiler, yanılsınlar diye hazneye, yokluk adını vermiştir.

Vahiy onlarda olur; hani ham kişinin, olgun, sızınılmış altına yol bulamaması için defineyi, yıkık yerlere gömerler ya; onun gibi işte.

Dedim ki: Ey can, bak da gör, gönlümün üzengisi pek gevşek, pek dar. Dedi ki: Bundan böyle, bilgisizlikle dizgin kasıp kaçma benden.

Kaçma da başından geçen şeylerin sonucu, dileğince olsun; felek kır atı, boyuna senin altında olsun; sana râm olsun.

Sen, ölümün, ölümsüz bir yaşayış olduğunu bilseydin gönlün, hiç korkmazdı, durmadan onu isterdin.

3670. Sus, dudağını yum da ağızsız şekerler çiğne; varlığından yok ol da tamamiyle onunla varlığa ulaş.

LXIX

A şarap dudaklı, daha yakına gel de hepimiz deli-divâne olalım. A inci, daha yakına, gel de hepimiz deniz kesilelim.

Halka gibi bölük-bölük, el-ele verelim de topumuz da taklalar atarak sarhoşça denize doğru koşalım.

Aşk denizinin kıyısında yeniden bitelim, boy atalım. Hâaaay, nerde gül bahçesi? Biz, daima yeniyiz, daima yeni.

Gül bahçesinin ciğerinden yepyeni bir yalım gibi çıkalım; ateş gibi yüzümüzle zâten yüzlerce ışığın mayasıyız, aslıyız biz.

İncimiz yüz gösterdi amma denizin o yanından yüz gösterdi; ah, sen bu yandansın, bizse o yandanız, ah.

A tek binici, başındaki tacı oynat böylece; tacına inci de biziz, atına arpa da biz.

Kim biriz derse darağacına asarız onu; fakat ikiyiz diyeni de ateşlere yakarız.

LXX

A beni korkutmak için yüzün ekşiten güzelim; a beni ağlatmak için şeker gibi gülüşünü gizleyip somurtan dilberim.

Ben yüzümü ekşitmedim; çünkü senin yüzünden tamamıyle şekerim ben. Ağlamak, bedenin nasibidir, bense can incisine mensubum.

3680. Ateşin tâ içine gideyim de tazeleşeyim, güleç bir hale geliyim, kızıl altına döneyim; çünkü o mâdenin altınıyım ben.

Ateşin gönlünde senden başkasını görürsem taşla, öldür beni; buna lâyığım çünkü.

Seni çekip yanıma almadıkça işrete hiç mi hiç oturmam; seni tutup kaldırmadıkça hiç mi hiç ayağa kalkmam.

Şu gönlüm, bir başka adam oldu da hele seyredin beni; başımı, alnımı öpüp duruyor.

Hayrola a gönül dedim, bu hal ne? Sen, baştan başa ışık değil misin, ben de karanlıklar adamı değil miyim?

Sen bensen, ben de sensem bu şaşkınlık ne, neden geçmişsin kendinden? Gönül, sarhoşça güldü de bilmiyorum ki dedi.

* Yürü, olmıyacak şeyi isteme; dilin gücü-kudreti yok; ben Kehf suresiyim, sen, uyurken okumaktasın beni.

Şeklim-sûretim, gönlün huzurunda hemencecik yüzsütü yerlere yıkıldı da ey rabbânî gerçeğim benim, doğru söyle dedi.

Gönül de, bu şaşkınlık dedi, Tanrı Şems'inin görünüşündendir; Tebrizlilerin o övüncündendir; ben de onda yok olmuşum zâten.

LXXI

Bizim yanımıza gelmektesin, hoş bir insansın sen; biz de hoşuz. Görünüşte ateşiz amma sana âbıhayâtız biz.

3690. Sen bir güvercin yavrususun, bu yuvada doğmuşsun; sen, kendiliğinden bu yana gelmezsen biz, zorla çekeriz seni.

Tapımızda ol, biz o güzelin tapısındayız; onun şarabıyla sarhoş olmadayız; ondan şarab içmedeyiz biz.

Dağ gibi olduğumuz yerde duruyoruz amma sel gibi akıp gitmedeyiz. Böylece susup durmadayız amma gökgürültüsü gibi nâralar atmadayız biz.

Gerçi felek gibi biz de adamı suçsuz öldürüyoruz amma senin deniz gibi bir canın var; avucuna koy da gene gel.

Şu beş duyguya sahib oluşta nöbetimiz, beş günceğiz ancak; şu altı yan var ya, altısına da padişahlar padişahıyız biz [*].

Aşk zurnasının peşine düşmüşüz; nefesimiz keskin, sesimiz gönül okşamada; çünkü çeng gibi can damarını çalmadayız, senin için ağlayıp inlemedeyiz.

Aşk dâvasına girişmişsin; dâvan doğruysa yatak-yastık arama; biz mâdene sahib olma derdiyle hastalanmadık ki o yastığa, o döşeğe âşık olalım.

Gökyüzünün ışığı, Tebriz'in övüncü, bizim Şemseddin'imizdir; o güneşin yüzünden içimiz, gökyüzüne dönmüş, biz de Ay kesilmişiz.

---

[*] *« Gün » Türkçedir.*

LXXII

Niceyebir habersizce gideceksin? Sonucu dama bak. Hattâ dam da ne oluyor? Söyle, gökkubbeye bak de.

Olur ya, ansızın can gibi Ayla bir cilvedir, olur; yüzlerce Ay, yüzlerce güneş, o Ayın yüzüne kuldur, köledir.

3700. Onun aşkının hevesiyle dokuz gök, çark vurup dönüyor. Canla gönül, onun şarabından, kadeh-kadeh doldurup içiyor.

O, bir göründü, canlara bir vurdu, bir ışıdı da can şarabını içmek mubah oldu, yeyip içmek, yatıp uyumak haram edildi.

Bön dünya, a yel dedi, ne haber? Yel, korkudan dedi, bir soluktan başka hiçbir şeyden haberim yok vesselâm.

LXXIII

Senin dilencilerimiz; aç kapıyı a güzel; dilencilere bir soluk ihsanda bulun a yüceler yücesi.

Dünyaya aman verensin, cihna cansın sen. Ağız, senin kereminle, senin ihsanınla her an gülüp durmadadır.

İki dünyaya da emniyet veren sensin; insanın-insanlığın aslısın, özüsün sen. Bak da gör, işte şimdicek, ordunun üstüne Habeş ülkesinden asker geldi-çattı.

Senin davulun geldi, senin en aşağılık habercin ulaştı mı her dilenci, davul, bayrak sahibi bir padişah kesilir.

Hiçbir gam, neş'emizden canını kurtaramasın diye yardım bayrağı gönderdi, işret ordusu yolladı.

Dilenciye lûtuf fermanın geldi mi, Arap kılıcını çekelim de Türklerin başına vuralım (güzellere bile tenezzül etmiyelim).

Arada, hiçbir korkuyu bırakma, aman diye bağır; çünkü can korkusuyla işret, bir arada olamaz.

3710. Sevgiyi kaynat, köpürt; çengin gönlünden o nağmeleri coştur; işretle-nağmeyle kulağı, şarapla karnı doldur da,

(s.260) Tâ can Tebriz'ine, zamanın Şems'ine kadar, arı-duru bir halde varsın; varsın da ey ben, benim işte gelen desin.

LXXIV

Bu gece, şu yoksulun bedeninden canı, tamamiyle al-götür. Götür de dünyada, bundan böyle ne adım kalsın, ne sanım.

Şu anda sarhoşunum senin; bir sağrak daha sun da iki danya da mahvolsun, çıksın gözümden vesselâm.

Senin lûtfunla yok oldum mu, sen neyi biliyorsan o olurum ben; yokluk kadehini alırım da kadeh-kadeh üstüne şarab içer-dururum.

Can, senin yüzünden yandı-parladı mı mumlar yakar, dünyayı ışıtır nûrunla. Fakat senden yanmıyan, tamamiyle hamdır, ham.

Şu anda, soluk-soluğa yokluk şarabını sun bana; tamamiyle yokluğa daldım mı artık ne evi fark ederim ben, ne damı.

Senden gelen yokluk, cana canlar kattı mı can, senden gelen yokluğa binlerce varlık kul olsun, köle kesilsin diye sana karşı, yüzlerce defa secdeye kapanır.

Bana tas-tas şarap sun da varlığımdan kurtar beni; şarap, yüce kişilere sunulan bir nimet, akılsa aşağılık kişilere mahsus.

Yokluğu dalgalandır da kapsın-götürsün beni; niceyebir, korkuyla deniz kıyısında adım-adım yürüyüp duracağım?

3720. Padişahım Şemseddîn'in tuzağı, Tebriz'de avladı beni; tuzağa düştükten sonra artık bana, tuzaktan ne korku olabilir?

LXXV

Bir kere daha zerreler gibi oynıya-oynıya geldik; çark vurarak çıkageldik o aşk göğünden.

Aşk meydanının başında bir er olduk da gâh o uca at sürtük, gâh bu yana geldik.

Sen böyleysen aşk, yalvarır-yakarır sana; lâyıktır da; fakat biz bundan da üstünüz, böyle gelmedik biz.

Meclis ulusu sensin, meclistekiler de burda, hazır; hadi, o ateş gibi suyu getir, ekmek yemiye gelmedik biz.

* Şükürler olsun ki kendini yaralıyan dilenci gibi senin yüzünden candan olduk, olduk amma hemencecik de cana kavuştuk.

A Tanrı Şems'i, aşkın, kanıma susamış; ben de bunun için kılıcım, kefenim koltuğumda, çıkageldim işte.

Tebriz'in tatsızlığını senin tuzundan, senin alımından başka hiçbir şeycik gideremez; a yeryüzünün övüncü, ben de işte bu yüzden zemânenin bir tatsızı gibi geldim tapına.

- N -

LXXVI

A Müslümanlar, gene halk, zincirlerini kırdı, gene insanlar zincirden boşandı; gene aşk, âleme bir gürültüdür, saldı a Müslümanlar.

Dostların dostluğu, bizim canlarımıza düşman; fitnenin anası gebe kaldı a müslümanlar.

3730. Ciğerler yakan, Zühre'yi bile yakıp yandıran bir Ay yüzlü, dünyaya âfet kesildi; yüzümüzden bir meş'aledir, yaktı-tutuşturdu a müslümanlar.

İzinin tozu kutlu akıl, onun huzurunda çileye girdi; çilede, şarap gibicoşup köpürüyor a müslümanlar.

Aşk belirdi, akıl, yenini-yakasını yırttı; âşığa yeni bir iş-güç geldi-çattı a Müslümanlar.

Aşktan lâf etmede; Aya damga basmada, geçer akçe gibi kullanmada; yol başında kervanların yollarını kesmede a Müslümanlar.

Gece, gündüz oldu bize; çünkü gönlümüzü aydınlatan o güzel, Âdem'in sınandığı buğday başağı kesildi a Müslümanlar.

Bir inciydi, bilgisizliğinden padişahların tâcına takılmıştı; şimdi öküzlerin kuyruğuna çan oldu a Müslümanlar.

Ayrılıktan, zevalden feryâd ediyorduk; şimdiyse zevkten, vuslat yüzünden feryâd etmedeyiz; bilin ki boğazımızda tıkanıp kalmış daha da pek çok şükürler var a Müslümanlar.

LXXVII

Sonucu sarhoş oldun da ortaya düştün; fakat sen, kendiliğinden sarhoş oluyorsun; dünyada senden başka kim var ki?

Sonucu, felek kuşu, kafesten kurtuldu; sonucu, istek oku, yaydan fırladı.

A kerem sahibi, niceyebir, davulunu, kilim altında çalacağız; a benim eşim-dostum, sarhoşluğumuzu niceyebir gizliyeceğiz?

3740. Gene Elest'ten ses geldi. Gene iş, işten geçti; sarhoş; anlanır, bilinir; hele ağzının kokusu yok mu, şıp diye tanıtır sarhoşu.

Saçma-sapan sözlerimiz, meyhânemizin kokusunu veriyor; şaraplarımız, padişahlar padişahlarının ellerine sunuluyor.

Toprağın her parçası, rûh oldu, tertemiz can kesildi; artık ona toprak dünyası deme, herşeyi altın haline getiren iksîrin mayası, özü de.

Sen kemersin, biz beliz; yahut da sen belsin, biz kemeriz. İster kemer ol, ister bel; aşk ısısıyla ısınanlar, sensiz kalmasın da.

Gâh oğrulıyacaksan gir içeri, gönül kesesini oğrula; gâh da beni oğru say, bekçi benim de.

Gâh kurt gibi yoksulun koyununu kap; gâh çoban gibi hay-hay diyerek köpeği saldırt üstüme.

Senin gibisini kimsecikler görmedi; zâten a benim canım, kimse de sensin ancak. Dünyada eşi-örneği görülmedik birisin, fışkırıp akan vefa suyusun dünyada.

Aşk bir âlemdir amma âlemin de canıdır aşk. Sevgili gizlidir amma gizliliklerin de başıdır o.

Gözün, gözüme dedi ki: Ne de tamahkârsın; hem şekerimizi yiyorsun, hem armağan alıp götürüyorsun.

Âlemde bulunan her beden, her can, senin toprağındır ancak; o izinin tozu belirmiyen güzelin hevesiyle hepsini de gaflete salmışsın.

3750. Sonra gene ansızın zinciri salladınmı da sınanma yönünden coşup köpürürler.

Kâfir, mümin deme; iyiyi, kötüyü arama; hepsi de senin yüzünden yıkılmış, kendinden geçmiştir, oku afsununu hepsine de.

Senin sarhoşun olmıyan, senin işvelerine tapmıyan kim? Kimdir senin elinde tavla zarı kesilmiyen? Aç kerem elini.

Dağdan daha sağlam kimdir ki? O bile seni görünce aşkla dirildi, zamanede meşhur oldu-gitti.

LXXVIII

Dudağımdan ansızın güle, gül bahçesine ait bir lâf çıktı; o gül yanaklı geldi de ağzıma bir tokat attı.

Dedi ki: Padişah da benim, gül bahçesinin canı da ben; benim gibi birisinin tapısındasın da sonra fllânı anıyorsun ha.

Benim tefimsin sen, kendine gel de her adam olmıyanın sillesini yeme; benim neyimsin sen, aklını başına devşir de herkesin nefesiyle feryâd etme.

Benim gibi bir Keykubâd'ın, kem gözler ırak olsun benden, benim gibi bir padişahlar padişahının huzurunda, küçücük kişilerden bahseden, utanmaz mı ki?

Bahçede yıkık yerleri anan, karakuzgundur. Baharın güz mevsimini anan kargadır.

Bana el atmışsın, benim kucağımdaki çengsin; mızrap vurulan tel, gevşer, gevşe bâri sen de.

3760. Dünyanın ardını görmüşsün, bir de yüzünü gör. Kendine arka çevir de dünyanın yüzünü seyret.

A bulut altındaki Ay, yazıklar olsun, kendini görmemişsin; niceyebir başkalarının peşinde, gölge gibi koşup duracaksın?

Yeter artık, şiir tuzağı, bir hileyle bağladı beni; av, ansızın elimden fırladı, ormana kaçtı-gitti.

Bir hırsızın peşindeydim, başka bir hırsız bağırdı; hırsızı bıraktım, dönüp bağıranın yanına geldim, neye bağırıyorsun, ne var dedim.

Dedi ki: İşte izi, hırsızın şu yana gitti; o izi yomsuz herif, hırsızımı yele verdi benim.

LXXIX

O fitneler koparan sevgilim, gene yoldan geldi; o inatçı sevgilim, gene benimle savaşmıya, cedelleşmiye sıkıca kemerini kuşandı.

O eşsiz güzel, gönül mutfağını senediyle-sepetiyle aldı; kabımı-kâsemi, kepçemi, kevgirimi kırıp döküyor.

Konuk, pek büyüktü; bu yüzden ev yıkıldı; elbette gökyüzü, kapımdan girmez, dehlizime sığmaz benim.

Gayret, konuğun yolunu kesti de gitme dedi; bütün tanyerini, benim şekerler yağdıran bulutum kapladı [*].

A boş-boğaz, a çekişip durmadan usanmış kişi, başını kaldır da benim kopuy gitmeme bakma, onun çekişini seyret.

3770. Minnetler, şükürler, minneti, şükrü yaratana; çünkü karayağız atım, nankörlük elinden çıktı artık.

Yüzüm, somurtkanlıktan, kâsem, aşağılık mercimek aşından kurtuldu; sonucu, dertlere bulanmış gözyaşlarım, tesirini gösterdi.

Bütün bağların-bahçelerin, bütün şakaların-lâtifelerin canı, özü nedir? Aklın çevikse benim gönüller alan güzelimin şakası, lâtifesi.

A gerçek Hızır, şu yende, yenimin kenar pervazı gibi gördüğün, denizlerin incisidir; senin ihsanındır bu.

Mademki-sevgili beni çağırdı, bana el salladı; ayağına tez gönlüm, hemencecik o yana at sürüp gitti.

Niceyebir gizliyeyim; ganimetler elde etmiş olan Tanrı Şems'i, o benim Tebrizli ustam, ustalıklar göstermede, lütuflar etmede.

---

[*] *Bu ve bundan önceki beyitte geçen « konuk » sözü, Türkçe olarak kullanılmıştır.*

LXXX

Şirin'imin Husrev'i, gene dağdan çıkageldi; gene canım, gönlüm, dinim, beni andı.

(s.261) • Aşkla-şevkle pek çok Yâ Sîn sûresi okudum; çünkü benim Yâ Sîn sûrem, beni çağırmıştı.

• Mecnûn'umun Leylâ'sı, Râmîn'imin Vîse'si gelip çatınca bütün akıllıların akılları, dağılır-gider.

Sözler deren, lâflar devşiren sevgilim, savaşa girişti mi hasede düşmüşüzdür, gönlümüzü cefaya vermişizdir artık.

3780. O, halkın barışmasına, birbirine vefa göstermesine meydan vermez; soluktan-soluğa senin kinini de tazeler, benim kinimi de.

Der ki: A âşıklar, hiç acımayın; benim türüme uyun da birbirinizi öldürmiye koyulun.

Yârabbi dedim, âmin dedim boyuna, aman diledim, yalvardım boyuna, âh, ne yârabbi dememi duyuyor, ne âminimi işitiyor.

Diyor ki: Sen kendi işine koyul, ben kendi işime koyulayım; ezelden beri yolum-yordamım bu olmuş benim.

Benim işim-gücüm, sana vurmak, senin işin-gücün de feryâd etmek. Bayram benim, senin davulunsa benim yaratışımın eline düşmüş bir âciz, bir maskara.

Bu ağlayışa kulum-kurbanım, hastalığa âşığım ben; çünkü hastalanırsam o vakit yastığımın başından ayrılmaz o.

Canım da, gönlüm de rûh gibi dostdoğru şaha gider; ferzine benziyen tabiatım eğri-büğrü gitse bile boştur.

A benim benliğim, a benim aybım-ârım; geç aybımdan-ârımdan; benim buyum olmasaydın sen, görürdün benim oyumu.

A tek binici, şu söz perdelerini kaldır artık; hırsız, hurcumda görülmemiş paralar çalıp götürüyor.

LXXXI

A gülen yüzü, yüzlerce gül bahçesinin adlı olan güzel; Tanrı bahçesinin sen, gir içeriye, diken ver gül al.

3790. Beden elbisesini soy da çırılçıplak canı seyret; elbise konacak yeri neyliyeceksin, çıplak can, daha hoştur.

Bunca canın tapısında dilsiz değilsin ya, söyle; fakat neyin hikâyesi dilsiz söylenir, canan nârası da ağızsız atılır.

Sevgili, bugün geldi de esenlik sana dedi; işte o anda, gökyüzünü de onun soluğunda ara, yeryüzünü de.

Güzeller padişahı, harac olarak baş istedi güzellerden; gökyüzünden, Aya doğru bir el-aman nârasıdır, koptu.

Dudağından, dişinden uzak olasıca lâ'l dudakları, aşk afsunları okudu, hocam, bak da eserini gör.

Aşk gammazı geldi de şu kulağıma dedi ki: Sevgili, aranızdadır; lâtiftir, gizlidir o.

Sevgili, gönlün eteğini tutup çekti; bir bucağa, o yedi kat göğün bulunduğu yandan da ileri, şaşılacak bir bucağa götürüyor.

Diyor ki: Seninim amma kim benden söz ederse, dudağımı anlatmıya kalkışırsa iki elinle vur ağzına onun.

Senden bahsederdir ki beni de aldı-götürdü, seni de; fakat benden bahseden, ikimizden de uzaklaştı.

LXXXII

A gümüş bedenli güzel, öp kendini, yanılarak kendini Huten ilinde arama.

3800. Hattâ senin gibi bir gümüş bedenliyi tutar da bağrına basarsan bi rcan öpücüğü gerekse sana, gene kendi ağzını öp.

Hûriler, ne örüp dokurlarsa senin içindir, senin güzelliğin için. Her erkeğin, her hadının güzelliği, senin yüzündeki güzelliğin vuruşundan meydana gelmiştir.

A çenesi güzel sevgili, senin güzelliğini örten, gene senin saçlarındır; yoksa ışığın, çoktan vururdu âleme.

Çin ressamı, gönül güzellerinin yanına geldi de onları görünce eli-gönlü kırıldı, ağzı açık kaldı.

Bu şekillerle, nakışlarla dopdolu kafes, gönül kuşunun perdesidir; fakat gönüller kıran kafes yüzünden gönlü tammadın-gitti.

Gönül, Âdem'in toprağından, perdeyi öylesine kaldırdı ki melekler, canla-gönülle sınanmış oldular, hemen secdeye kapandılar.

Aşk Türk'ü, bir solukçağız, ortadan vasıtayı kaldırsaydı da önüne gelip otursaydı, ey çelebi, kimsin deseydi [*].

Göz, Şemseddîn'in bakışıyla gaybi görürdü; Tebrizlilerin övüncü, gözucuyla sana bakardı elbet.

---

[*] *Gazelde, « ey çelebi, kimsin » sözü, Türkçe olarak kullanılmıştır.*

LXXXIII

Hocam, yanılmışsın sevgilimin gidişini sen; amma senin gibi yüzlercesi de beni, benim işimi-gücümü görünce kendini kaybeder-gider.

Her boyun, aşk kılıcına lâyık değildir; benim kanlar içine arslanım, köpeklerim kanını içer mi hiç?

3810. Benim ucu-bucağı olmıyan denizim, her geminin tahtasını taşır mı? Senin çorak yerin, benim iciler yağdıran bulutumdan otlayıp yeşerir mi hiç?

Başını sallayıp durma böyle, burnunu büküp durma öyle; senin gibi eşek, nerden erişecek benim arpa ambarıma?

Hoca, bir kerecik kendine gel, iki gözünü birazcık aç; benim azımda-çoğum da senin payınca değildir amma gene de bir dikkat et.

Dedi ki: Âşık, neden sarhoş olur, neden utanmaz bir hale gelir? Şarap, utanç mı kor adamda? Hele benim meyhânecimden gelirse.

Hilesi-düzeni, kurdu fitnelere uğratmış; benim hilebaz avcım, onu tuzak edinmiş de kendisiyle kendisini avlamış.

Onun pazarında, kart kurdu nerden alacaklar? Pazarımın her yanında, diri bir yûsuf var.

Senin gibi bir kuzgun, lâyık mı İrem bahçesine? Benim gül bahçeme can bülbülü bile yol bulamadı.

A Tebrizlilerin övüncü Tanrı ve din Şems'i, belki de bütün bu sözlerim, senin sesindir.

LXXXIV

Dost ol, dostu gör; gönül kesil, sevgiliyi seyret. O yürüyen selvinin peşine düş, kaynağa dal, gül bahçesini göredur.

Atıl, zevk-geçim yolunda tenbel davranma; kumaşı sun da tüccarın parlaklığını gör.

3820. Bizim bütün tüccarımız, gönül ehli kişilerdir, peygamberlerdir; bu kervanın yoldaşı da benim bütün suçları örten yaratıcımdır, bak da gör.

Gene Mahmud, Eyâz'ın odasına geldi: aşkı seç, aşkla oyuna dal da o çok ulu devleti, o tükenmez ikbali seyret.

Eyâz'a toprağım ben, çünkü o da benim gibi aşkı huy edinmiş; sen de aşk ol, aşk ara da düzenbaz sevgiliyi gör.

Bu çarıkla bu postu vermek ,iyi bir yol-yordamdır; bunun için onu kıble edin de lûtfunun, bağışının artakalanını seyret.

Eziyete düştün, belâya uğradın mı çarığı görmiye başlıyorsun; hiçbir illete uğramamışken kendini yorgun say, hasta gör.

Bizim çarığımız, bil ki erliksuyudur, ana karnındaki kan da postumuz; akıl ve görüş incisiniyse uyanık padişahtan seyret [*].

Onun önüne inci koy ki seni köy ağası yapsın; eski ver, yeni al, tane ver, ambara bak.

Yeryüzünde, gökyüzünün bile görmediği şeyleri görmek istiyorsan bir soluk, kendini görme de onun vereceği görüş elbisesini seyret.

İnciler saçan bu sözü de sözleri verene bağışla-gitsin; ondan sonra varlığının her parçasından coşup fışkıran esprileri gör, sözlere bak.

---

[*] *Gazeldeki « çarık » sözleri « çaruk » şeklinde kullanılmıştır.*

LXXXV

Yüzü, meşale gibi yalım-yalım; kimdir o kapımızdaki? Her yanda kan dalgaları, geceyarısında nedir o?

3830. Ölüler bile kefenlerine bürünmüşler, şıkır-şıkır oynuyorlar; Sûr mu üfürüldü, yoksa ikinci bir İsâ mı o?

Göğsünü aç da gönül penceresinden bir bak; yepyeni bir ateş yalımlandı, kıştan haber değil o.

Yepyeni ateşe bak da hemencecik atıl Halîl gibi içine; görünüşte ateştir amma arı-duru bir şarab o.

Senin kutlu yûnus'un, bedeninde bir balık sanki. Yar bedenini de seyret, balığa benziyen beden o.

Beden hırkanı şarab için rehine ver; tertemiz ol a temiz er, temizlik vakti geldi-çattı.

Şarab içtin amma kadehinde birazcık kaldı; asıl içilecek şarap, kadehte kalan o yudumcuk.

O Halîl, keskin hanceri boğazına dayar, yüz çevirme padişahlığın cilvesidir o.

Hüküm bozuldu-gitti; kazâ, tehlikeler hazırlamada; hükmün fitnesi, bu, kadıya, da âfet, o.

Nefsin, bugün sana yarını vâdetmiye kalkışırsa vur ağzına onun; zâten lâf ebesi bir adamcağız o.

Şarap satar amma bütün anışları yele verir; küp gösterir amma tuz-ekmek hakkı bilmez o.

3840. Biz, nefis kışından beden karını getirdik; ihsanına, lütfuna erişmek için şaşının söyliyeceği, anlamı gizli bir söz bu.

A Tebrizlilerin övüncü Tanrı Şems'i, sana karşı iki dünyanın davarı-yoğu, bir çocukluktan ibaret, bir oyun ancak.

LXXXVI

A aşkının hevesi, dünyayı zebun eden güzel, şu başaşağı gelmiş gökyüzü de benim gibi aşk şaşkını.

(s.262) Yırtadur, dikedur; pişş, yan; gönlümü kan et de gönül kanımı, gene kanla yıkıyadur.

Mademki senden meydana gelmede; her eğrin doğrudur; fakat a benim güzelim, doğru söyle; deliliğin yeri değil.

Birhaylı bekledikten sonra o eşsiz sevgilinin hayali, dün gece çıkageldi; bense mahmurdum; yârabbi, nasıldı, neler oldu?

Uçup gitmek, ovaya yüz tutmak istedi de afsunlarla dolu sözlerle gene aldattı beni.

Dedim ki: Vallahi olmaz, yapma-etme bu işi; Acemsen reft (gitti) sözü yok, Arapsan lâ yekûn (olmaz).

Geceyarısı geldin, amma ne de şaşılacak bir halde geldin ya; mademki kucağımıza geldin, artık kurtuluş yok.

LXXXVII

Öylece durma, şöylece gir eve; a evi aydınlatan, her yana ışıklar salan güzelim.

3850. Can şarabını içmişsin, dünyadan gönlünü almışsın; neden kızmışsın, ne var, neden öfkelisin böyle?

Halkaya gir, yüzünü, bütün güzellere nazlanarak aç; aç da böylece, namazda, yüzüne secde edeyim.

A güzel sözlü güzel, halkaya gir, oyna; Tanrı hakkıy için aşk, böyle eskimez.

Şu zamanda, işe-güce koyulan herkes, bizim sevgilimize, böylece kul olur, avlanır-gider.

LXXXVIII

Hazır olanları anlatan bir gazele başla; a yüzü muma benziyen güzel, kalk, meydana gel.

Muma benziyen iki yanağınla o muma bir ışık ver; cana benziyen kadehinle şu topluluğu canlandır.

Elini kadehe uzat, hepimizi de şarhoş et; çünkü kendinden geçmiyen kimse, hoş olmaz.

Kendinden geçtin mi hemencecik kaç şu dünyadan; aman, aklını başına al, başına; bir daha yüzünü geriye çevirme.

Oka benziyen bu sözü, doğruca kulağına çek, kulağına çekmezsen nasıl olur da yaydan fırlar?

Yeter düşünce, yeter artık; her solukta, acaba ne oldu ona, ah o filânı ne edeyim ben diye o söyler sana.

LXXXIX

3860. Gene aşk, kapımdan, duvarımdan boşandı; gene kin güden devem, bağını kopardı.

Aşk arslanı, bir kere daha kanlı pençesini attı; şu köpek gönlüm, gene kana susadı.

* Gene aybaşı geldi, delilik çağı gelip çattı. Ah, şu derin bilgim, şu geniş hünerim, hiçbir fayda vermedi-gitti.

Gene bir fitne doğdu, gene bir başka cemre düştü; gene uyanık güzelim, uykumu bağladı benim.

Sabrımı uyku aldı, aklımı su götürdü; işimi-gücümü de sevgili aldı-gitti; ne olacak benim işim, bilmem.

Âşıkların zinciri nedir? Söyliyeyim sana: Gönlümü alan sevgilinin halka-halka saçları.

Kalk, bir kere daha kalk, kalk ki kıyamet koptu; bu seferki coşkunluğum, yüzlerce kıyametin de mayası, özü.

Gül bahçesi, gül mevsiminin yüzünden, âşığın gönlü gibi yanıp yakılmışsa işte buracıkta o gül bahçesinin, o gül bağının, o gül bahçemin yüzü.

Dünya bahçesi yanmış, fakat gönül bahçesi aydınlanmış; bağın-bahçenin sırları yanmış, benim sırlarım düzene girmiş, parlamış.

Zevk-işret çağı geldi-çattı a benim mahpus bedenim; sıhhat elbisesi sunuldu a benim hasta gönlüm.

3870. A meyhâne pîri, hadi, buna şükrane olarak hırkamı-sarığımı rehin al da şarap sun bana.

Hırkayla sarık da nedir; bunları rehin vermek, himmetin aşağılığından değil de nedir? Benim meyhâneci padişahımdan can da bir yudumcuktur ancak, cihan da.

Sözü tam söylerdim, hür süsene dönerdim; fakat gönül kıskandı da sözümün yolunu kesti.

Şükürler olsun ki a Ayın her yanda müşterisi var; pazarımın parlaklığı, tellâla hâcet bırakmıyor.

Dedi-kodu gürültüsüne lüzum yok, tellâla muhtaç değiliz; benim Ca'fer-i Tayyâr'ım, hırsız, yankesici Ca'fer değil.

XC

Padişahıma bakmıya, güzelimi görmiye ne göz doydu, ne gönül; sen deşu uyanık gönlüme doyma.

Sakanın kırbası, sımsıcık ciğerimin kanına doydu; sudan başka bir lezzetim, sudan başka bir gönül isteğim yok.

Taşı kırayım, kırbayı yırtayım, denize yüz tutayım; bundan başka bir yol yok bana.

Niceyebir yeryüzü, gözyaşlarımla ıslanacak? Ne vaktedek gökyüzü, ahlarımın, eyvahlarımın ısısıyla yanacak?

Niceyebir gönlüm, vay gönül, vay gönül deyip duracak; ne vaktedek ağzım-dudağım, padişahlar padişahımın sırlarını söyliyecek?

3880. Yürü, her solukta dalga-dalga coşup otağımı, varımı-yoğumu kapıp götüren denize doğru yürü.

Geceyarısı, evimden bir güzel dalgadır, coştu-köpürdü; ansızın güzellik Yûsuf'u düştü kuyuma.

Bir güzelin yüz suyundan bir sel geldi, harmanımı aldı-götürdü; gönülden bir dumandır çıktı, yüceldi; samanım yandı-gitti.

Harmanım yandıysa korkum yok, hoşum; o Ay yüzlümün harmanı, benim gibi yüzlercesine yeter.

Aklım yok, onun bilgisi-hüneri, yeter bana; vakitsiz gelip çatan gecemde, onun muma benziyen yüzü kâfi.

Birisi dedi ki: Bu müzik, bu dönüş, mevkii kaybettirir, edebi giderir. Mevki istemiyorum ben; iki dünyada da benim mevkiim, şerefim aşk.

O uyanık, o herşeyden haberdar padişahım, sözü, başımdan alıp götürdükçe her beytin ardından, sonu geldi deyip duruyorum ben.

- V -

XCI

Doymadan gülen dudaklarına, doymadım; binlerce âferin dudaklarına, dişlerine.

A oğul, hiçbir kimse, canıma doyar mı? Benim canımsın sen; canımla canın bir.

Susuzum, içtikçe içiyorum, kanmıyorum; ölümüm de sudan, dirimim de; dön; dönüşüne kulum-köleyim ben.

3890. Armağan sunuyorsun bana; tamamiyle kendini sun da gömleğinden baş çıkarayım senin.

İki elim de yoruldu, işten-güçten kaldı amma ellerim, zâten senin; senin soluğun, senin hikâyen olmadıkça el, ne işime yarar benim?

Aşkın, ey ulu er dedi bana; evimize-otağımıza gir de hiçbir hırsız, evine-otağına kasdetmesin.

Dedim ki: A kademi kutlu, senin bekçinin hatırı, benden incinmesin diye bu kapıya halka kesildim ben.

Dedi ki: Hem kapıda kalakalmışsın, hem kucağımdasın; dış da sensin, içde; iki vatan da senin yerin-yurdun, senin malın-mülkün.

Sus, artık okuma; bu toy, bu sofra yeter; Rum da kıyametedek sofrandan yer-doyar, Türk de.

XCII

A Ay ışığının çalgıcısı, yürü, ne duyduysan söyle; hepimiz de mahremiz, ne gördüysen bir-bir anlat.

A şahımız, padişahımız, a çalgı, zevk âlemimiz bizim; canımızın tâ içinde neye ulaştın, söyle.

A nerkis gözleri; Tanrı dost olsun onlara, Tanrı korusun onu; dün gece, onun gül bahçesinden neler derdin, neler devşirdin, anlat.

A benim elimden, sarhoş gönlüm gibi kaçıp kurtulan, ey her şeyi görüp bilen, neyi seçtin? Onu söyle.

3900. Bayram, gelir-geçer, fakat senin bayramın, ebedî olarak kalır; kimseye yardımı dokunmıyan felekten nasıl kurtuldun? Onu anlat.

A şeker, can şeker kamışlığında boğuldum-gitti; bu şeker yurdundan tattın mı hiç? Onu söyle.

Şarap sola çekiyor beni, gönülse sağa; yürü-var; çekişmek, hoş birşeydir; sen ne çektin? Bir anlat.

Kadehe şarap doldurdun, fitneler tozuttun; mademki meyhâne kahallesinin anahtarısın, anlat bakalım.

Meyhânemizin coşkunluğu, münacatımızın nûru güzel; dilek-istek perdelerimizi de sen yırttın, sen; anlat hadi.

Ay, bulutlar altına girer de kararır, arık bir hale gelir; a bulutlardan tertemiz, upuzak Ay; sen söyle.

Gölgen daimî olsun, Ayın parlasın-dursun, felek de sana kul-köle kesilsin, neden ürktün, korktun? söyle.

Aşk, dün bana dedi ki: Bana nasıl âşık oldun sen? Dedim ki: Nasılı, niceyi eğirip durma, dokuduğundan bahset.

Nefsiyle savaşır bir erdim, akıllıydım, zâhittim; a zâhitlik, a takvâ, kuş gibi neden uçtun, gittin? Söyle.

XCIII

(s.263) Senin, nar çiçeğine benziyen al-al yüzün, bahçeye gelince âh, gülün gönlüne bile ateşin düşer de yakar-yandırır.

3910. Lâlelerin gönüllerindeki duman, senin can renkli ateşindendir; menekşenin beli, senin yükünü çekmeden bükülmüştür.

Can gül bahçesinin koncası, yüzünü gördü de tikeninin hevesine düştü; ne de hoş bir göz açtı.

Süsen, bir kılıçtır, çekmiştir de yaseminin kanını dökmüştür; fakat kim vermiştir süsene kılıcı? Kan dökücü-kan içici nerkis gözlerin senin.

Zâhitler gibi bütün yeşillik, kupkuruydu; senin meyhâneci dudaklarından sarhoşçağız oldu, yeşerdi, gelişti.

Aşk sorhoşluğuyla, benim sevgilim değil misin dedim; yoksa iki dünyada da şaşıdan başka kim görmüştür sevgilini senin?

* Gönlümde, senin « Rabbiniz değil miyim? Evet » yazısı var; o yazıyı inkâr etme; işte yazın, işte ikrarın.

Pastırma gibi, senin fuzlana giden kişinin bedeninde nasıl olur da et kalır, deri kalır?

Gönül, senin eteğine yapıştı, beden de gönlün eteğini tuttu; vay şu çekişmeden, eyvah şu işten.

A can padişahlarının padişahı, a Tebrizlilerin övüncü Şemseddîn, bedenin gönlünde gönlün aşkı var, gönlün gönlündeyse senin aşkın.

XCIV

Parlak yüzün, can aynası kesilmiş; canımla canın, her ikisi de birmiş.

3920. Gediksiz, tam dolunay, gönül evi, senin malın-mülkün; akıl, hani ev sahibiydi ya; şimdi senin kulun-kölen , senin kapıcın.

Can, daha Elest gününde, senin yüzünden sarhoştu; daha balçık halindeyken senin yüzünden darmadağan olmuş-gitmişti.

Toprak, aşağılara çöktü-oturdu, suysa apaydındır şimdi; fakat şimdi, benimki de ortadan kalktı-gitti, seninki de.

Gülen devletin, kıyametedek üst olsun diye Rum Kayseri şimdi, Zencî'cikleri bozguna uğrattı.

A yüzü Aya benziyen, bâzı-bâzı feyâd ediyorum; çünkü sözler bilen aşkın bile bana perde oluyor.

- H -

XCV

A güzelim, Ay da senin yüzüne karşı bir maskara, güneş de; artık Zühre'nin haddi mi var ki aynada demvursun, ışık dokuma âletinden bahsetsin.

Ay, senin tapında aşk sevdasına düştü; yşüzüne sürdüğü kızıllık döküldü;

Müzik, senin gül bahçene açılmış bir penceredir; âşıkların gönül kulakları, hep bu pencerenin başındadır.

Âh, bu pencerede büyük bir perde; fakat a makbul kişi, a geçer akçe, yüı var, hiçbir şeycik söyleme; perde amma güzel bir perde.

Öylesine bir şeker ki çiğneyip yemek için dudak, testere gibi diş kesilmiş-gitmiştir.

3930. Elimi, gönlümü, bir küpçeğizin içinde gördüm de a hikmet sahibi hoca dedim; ne var bu küpçeğizde?

Dedi ki: Bütün şu göğü, bütün şu can dolabıyla bir tereye bile almıya tenezzül etmiyen birisinin şarabı.

Serkeş gök atı, onun tapısında eğermiş durmada; can, onun meydanının başında, başına torba takılmış bir eşek [*].

A buna bile aldırış etmiyen padişah, ordunun sağında yardım, solunda devlet yürümede.

İşte şimdicek, senin Tebriz'inden dünyanın bayramı Şemseddîn doğuyor; işte şimdicek güneş, Koyun burcuna girdi.

---

[*] *Torba sözü « tobre » şeklinde ve Türkçe olarak kullanılmıştır.*

XCVI

A sâki, işvelenip yele verme beni, şarap sun bana; onun yarınının gamını hiç hatırlatma bana.

O koca küpten doldur şarabı, koy önüme; gönül düğümünü çözüp açmazsam hiç neş'elendirme beni.

Şarap, başımdan şarasa a güzel oğul, artık şarab istemem, sarhoş oldum, yerlere serildim, sunma derim sana.

Gülüşüne kulum-köleyim, sen öldürmüşsün beni de senin dirinim ben; sana kul-köle değilsem neş'e şarabını sunma bana.

Senin şehrinin fitnesiyim, senin kahrının şehidiyim ben; senin değilsem, sana vermemişsem varamı-yoğumu, hiçbir muradımı verme benim.

3940. O madenin lâ'linden sadaka ver şuna-buna; fakat ben, sadaka olarak sana canımı vermezsem verme bana.

Kinden vazgeç, a şeker dudaklı, öpücük ver; her toprağa baş koymazsam verme bana.

* Kim, ikinci defa doğduysa aşk, lûtfetti, ihsanda bulundu ona; ben de yüz yol, gerçeklikten, doğruluktan doğmadıysam verme bana.

A iyi adlı Tanrı Şems'i, Tebriz durak oldu sana; tamamiyle kırıp dökmediysem, yoluna feda etmediysem ömür verme bana, yaşatma beni.

XCVII

A can sâkisi, o koca sağraktan başka birşeyle şarap sunma bana; önce sunduğun sağrak vardı ya, ondan başka birşeyle şarap sunma bana.

Senin yüzünden tanınmışîm, bilinmişim; zevkim-işretim, huzurum-kararım senden. Baharımın töreni senin yüzünden, sen bana göz mevsimini verme.

Mademki can sensin, bunda şüphe yok; şu halde can, senin tapında bir tek cancağızdan ibaret; a biricik güzel, sen, benim ol da istersen iki dünyayı da verme bana.

Perde ardındaki de sensin, ortadaki da sen, külhanbeyine âfet de sen; can veren, sen ol da can da verme bana, rûh da verme.

Dün gece, avucunla şarab sundun bana; mademki böyleyim, bu hale getirdin beni, artık gönülden başka birşey verme ban.

Altın gibi şaraptan başkabirşeycik bilmiyorum a benim gümüş bedenlim; bilmediğimi verme bana.

3950. Yeşillikte alçaldım, yıkılakaldım; o kapıyı kilitle; kim, bana dair birşey sorarsa hiç iz verme benden, birşeycikler söyleme.

Darmadağan bir arslanım; senin yarana kulum-köleyim; sensiz diriysem eğer, köpeklerden başkasına verme beni.

O Ay yüzlünün yüzünden yıldıza döndüm, o gülün yüzünden ter ü tâzeyim; herkesten ayrı, daha hoşum ben, herkese verme beni.

Tebrizlilerin padişahlar padişahı, kutlu canların Tanrı Şems'i; ağzım, seninle dopdolu, ağız yarası verme bana.

XCVIII

Ey yüzünden, yol-bel vermiyen her yerin yol olduğu, konak kesildiği güzel; ayaksız oyunu gör, ağızsız kahkahayı seyret.

Bir aylık çocukçağız, aşk memesinden, bir soluk, süt emdi de boy attı, selviye döndü.

Gönlü kör aptallar, çok çene yordular amma a âşıklar, Allah için olsun şu yüze bakın, şu yüze.

Vallahi de o Yûsuf'tur, benden duyun bunu; Yûsuf'la tuz-ekmek yedim, onunla kuyuda arkadaşlık ettim ben.

Yüzünü gösterdi mi gayb âlemine kulak ver; Arş, nâralarla doludur, ferş, vahvahlarla.

Âşık, yaya benzer, hele ok gibi bir güzel olursa sevgili. Fakat yay, on kirişli oldu mu hiçbir işe yaramaz.

3960. * Tebriz'den, Şemseddîn'in bir bakışına nâil olan, onu bir kere gören kişi, kırk günle de alay eder, on günü de kınar.

- Y -

XCIX

Hoca, esenlik sana, vefa defînesini buldun; gönlünü gönlüme koy, çünkü kaybolmuşu buldun sen.

Hem sen, esenlik sana de, hem sen, sana da esenlik diye selâm al; Tanrı'lık davulunu çal, çünkü Tanrı'dan, bu davulu buldun.

Hoca, sen nasılsın, o Ay yüzlünün kucağında ne âlemdesin? Hele bir söyle. Candan daha üstün, daha değerli olanı nasıl, nerde buldun a hoca?

* Selsebil ırmağından doldurulmuş o koca sağrak... Rıdvan bile kıskanmada seni; çünkü Tanrı râzılığını buldun sen.

A altına dönmüş yüz, inci definesine kavuştun; a çırçıplak beden, şimdi gene ağır elbiseler buldun.

A ağlıyan gönül, bütün âleme gül şimdi; bundan böyle dostumsun, sevgilimsin benim, sevgilimi buldun sen.

Hoca, benim yakınımsın sen; yanıma gel, yanıma; yanıma gel de kimi buldun, bir söyliyeyim sana.

Gökyüzünde, senin için davul çalıyorlar, davul; yürü-git, doğru yoldasın sen, Hıtâ mülkünü buldun sen.

Dudağını, dudağına koydu da o yüzden şekerlendi dudakların; mademki sâkiyi buldun, dudağı kupkuru kalmışları da gör, gözet.

3970. Hoca, sıçra, dünyadan çık, ağzını kilitle; anahtarı buldun ya, kilit gibi aç elini.

C

* Yürü a Ahî, git konuğunu ağırla, ben gitmiyorum; aşçının gönlünden tüten duman, beni yemeden-içmeden kesti.

Dünyanın rızkını veriyor da kendisini gizliyor; buluşma çağında nekes, mal, altın bağışlamada cömert.

Malını, altınını az al, fakat can uğruna can ver; soğuk kişilerin yolunu-yordamını tutma, buz, buzluktan başka ne yapabilir ki?

Yemek-içmek, sıcacık somun, o soğuk kişilerin nasibi; şu âşıkların nasibi de saltanat, kutluluk, neş'e.

(s.264) Pay edenin payına bak da hiç savaşa, inâda kalkışma; bu işte inâda, savaşa girişsen iş, daha da beter olur.

Cennetliksen bir hoşça gönlünü aydınlat, parla; cehennemliksen bir güzelce yan-yakıl; niceyebir şu dünyada, berzahta kalıp duracaksın?

Güzellere az bak da gönlü kör olma; salhana köpeğinin gözü, baka-baka kör olur-gider.

Güzellerin zincire benziyen saçları, adamı cehenneme çeker; onların görünüşleri cennet gibidir amma içleri cehennemliktir.

Kömüre, köze tutsaksın amma Tanrı'nın kat-kat, sonsuz yardımları var, elbette o, kurtarır seni.

3980. Şemseddîn'e ulaşmak için Tebriz'e git; aşağılık kişiler gibi niceyebir, şu kapkaranlık yerde kazıklar kakacaksın?

CI

A can, a cihan, gidiyorsun, fakat canı da götürüyorsun, cihanı da; şeker mâdenini çekip alıyorsun, şekerlerle yeyip duruyorsun.

A Ay yüzlü, birazcık yavaş, az daha yavaş yürü de gül dalı, nilüferin göğsünü yaralamasın.

Güneşe benziyen yüzünü, bizden, pek tez gizliyorsun; sonucu, bir de ateş kesilmiş ciğerimizin kokusunu, bir duy.

Bir bakmak, eğer vefa etmekse bu da sadakan olur; sadaka vermek de yerinde bir iştir; bunca malın var, bu kadar zenginsin şükürler olsun.

Bir bak, bir bak da kan kesilmiş ciğerimiz, deli gönlümüz, artıp duran gamımız, kederimiz daha iyi bir hale gelsin.

Şükürler olsun ki yandık biz, yanmayı öğrendik biz, hem de semenderin yolunu-yordamını ciğerden öğrendik biz.

Sevdana tutulup perişan olan, seni seyre dalıp kendinden geçen, aklını da kaybeder, başım da; neş'esinden koşar, ayağına kapanır da öper, öper.

A güzel yüzlüm benim, öylebsine âşığım sana ki bütün güzellerin parlaklığı, seninledir bana; gâh put kırmadasın, gâh Âzer olup put yonmada.

O görüşten, o bağıştan sarhoşsun; o neş'eli baht yüzünden neşelisin; kötü göz ırak olsun senden de daha rahat ol, daha hoş ol.

3990. Canla, gönül yurduna git de bölük-bölük meleklerin halkalarını, perilerin yüzlerini gör.

Sonra da birazcık melekten, periden de geçtin mi sıfatlar âleminde şekil de yok olur-gider, şekil düzmek de.

CII

A güzelliği yüzünden aynaya müşteri olan; dilerim, yansın-yakılsın ayna da ona bakamıyasın.

Canım, aşk denizinden ateş gibi bir su içti de can kadehinde su bile ateşe dönüyor.

O anber gibi bakışlarla gül bahçesi kesilmiş; aynanın halini gördü de şu can da hasedinden ateş kesildi, şu gönül de.

Varlığımdan geçtim, kayboldum-gittim; sen, beni bulabilirsen ona selâm söyle de sor bakalım, ne âlemdedir? Hoş musun de ona, daha da mı hoşsun yoksa?

A iş eri, sarhoş değilim, fakat başımdan aklım gitti; büyücü bakışı, beni de büycü yaptı-gitti.

Senin aklın başındaysa ona bir bak da anla ki sevgilimin işi, serserice bir iş değil.

Aşk denizinin başında bir balık gördüm; bir cilvelendi, bir işvelendi şöyle; fakat cilvesi-işvesi, pek üstündü hani.

Balık şeklinde göründe amma o, denizdi; buzağı şeklinde göründü amma Sâmiri'ydi o.

4000. O balık, deniz dedi ki dedi, dilinin söyleyip durmasına bakılırsa sen kapı dışında bir halkasın ancak. Bu sözü söyledi, sonra sözü bıraktı, sustu.

Balıkların soluk alışları suyladır, yelle değil; çünkü hava ateştir, yaşlıkla eş olamaz.

Şu balığa bak; ekmeği de denizdir, rızkı da; şu halde aşkta, balıktan da aşağısın sen.

Ağı attım; bir balık avlıyayım diyordum; halbuki canım bir yüzükmüş, vaktin Süyelman'ına av oldu-gitti.

Bu da ne biçim bahane? Yürü, tez söyle; deniz kim? Bir ulular ulusunu arayışta kimsenin hasedinden ürkme.

Apaydın, fakat mutlak olarak söyle; sözü kayıtlara düşürme de tebriz'imizin övüncü Tanrı ve din Şems'i, gönlünden uzaklaşmasın.

CIII

Sevgili, son zamanda zevke-neş'eye, çalgıya-çağnağa düştü. İçi, çalışıp çabalamanın ta kendisi, fakat görünüşü, oyunbazlık âdeta.

Kendine gelsin, aklını başına devşirsin de bilgizisliğin, alaya girişmesin diye sevgili, bu işveyle, bu cilveyle bütün âşıkları öldürdü gitti.

Boyuna harekette ol; çünkü akarsu, donmaz. Aşk bile, boy atıp baş çekme sırrını, hareketten elde etti.

Meyhâne camekânına çizilmiş resim, canlı gibi hareket eder mi hiç? Arık at, nasıl olur da savaşa girer, saflar yarar?

4010. Savaş davulunu çaldılar, şimdicek Arab atının eğerini görürsün, oynayıp durmadadır.

* Arslanlar gibi vur, kanlar iç de Ebhazlı kâfirin başını kes; şehid ol-gitsin.

Arslanların oyunu savaştır, tilkinin oyunuysa kaçmak; tilki, Tanrı Arslanıyla nerden eşitlik dâvasına kalkışacak?

* Ateş gibi kızgın-kızgın gidenler nerde, gönülleri kararmış kişiler nerde? Mervli, Reyliyle bir yolda, yoldaşlık ediyor sanki; imkân mı var buna?

Aşk, şaşılacak bir savaş eri; şehit beli onun yüzünden diriliyor; a tertemiz can, böylesine gazinin önünde yerlere kapan, secdeler et.

O güneş, bir merhamete başladı mı gönlü kararmış bir bedene benziyen gök, Ay ışığıyla dolar da taşar.

Çalgıcı da şarap kadehini eline aldı, zurna da, tef de; o lûtuflar sahibi dilber, her solukta onlara bakıp duruyor.

Ne mutlu o tertemiz cana ki şu meydanın başında, tozlara-topraklara bulanmış yatarken o dilber, şu gönül yurdundan çıkagelir de o cana bir beden düzmiye koyulur.

CIV

Halkı gene baştan da kurtar, baş çekmeden de; a gönlün içindeki sevgili, niceyebir gönülden kaçmıya savaşacaksın?

A gönlün gönlü, a canın canı; ölüyü diriltip mahşere çekme çağı geldi; hadi, dirilt, çek.

4020. Güneş bile, altın işlemeli gömleğini hasedinden yırtsın diye Yûsuf'un gömleğini armağan olarak gönderdin bize.

Görünmez denizden çıkagelir de ordu çekersen mızrağını sapladın mı, dağın belini bile yarar-gidersin sen.

Yokluk kapısının toprağını, gönül gözüne sürme diye çekersin, dervişin çarığını, Sencer'in başına tac edersin sen [*].

Kapkaranlık göğsü cennet bahçesine döndürürsün; gönlü susamışları tutar, ata bindirir de Kevser ırmağına çekersin sen.

Balığın karnını, Yûnus'a oda yaparsın; gerçek Yûsuf'u tutar, tâ kuyunun dibinden çeker, çıkarırsın.

* Gözü doymaz obur nefse Meryem orucu tutturursun; sonra tutar, aşk Behrâm'ının önüne arık bir eşek çekersin sen.

Tabiate, gazelden de tövbe ettirirsin, şiirden de, beyitten de; böylece de gönülle canı, soluksuz, deftersiz tutar, gayb âlemine çekersin.

Gökyüzünde, ateşli bir Başak bitirirsin; derken Ay yüzlü Zühreyi tutarsın, çadırın bir bucağına çekersin sen.

A Tebrizlilerin övüncü Tanrı Şems'i, beni, bir soluk bile kendine az çekersen vah bana, eyvah bana.

---

[*] *Çarık sözü, « çaruk » tarzında kullanılmıştır.*

CV

Ah, serkeşlik duvağınını içinde ne de tatlı bir güzel. Ah, huysuzluk, serkeşlik, ne de güzelleştiriyor onu.

4030. Gâh Ay gibi gece yol almıya koyuluyor; yıldızlardan bir ordudur, çekiyor.

Gâh kıskançlığından, bütün gözlerden gizleniyor, öyle yol alıyor de sinin gönlünü, ayrılıkla ateşlere atıyor.

Ne kutlu demdir o dem ki padişahlar padişahı olan güneşi bile belinden sımsıkı yakalarsın da evine, sürüye-sürüye çekersin.

O zamanın zevkiyle can elbisesini bile soyar, çıkarırsın; şu kendinden geçiş sırrına dalar da feleğin bile kulağını çeker-burarsın.

Her şeker parçası, onu tutup ateşliğe atınca bir hoşca yanma hevesine düşer de kendisini ödağacı haline getirir.

O anda sâkilerin gevşek davranışlarına, kusur edişlerine bakılmaz; zâten sen, daha az çekince şarabın bile günahı yoktur.

Mezeyi cennetten alırsan büyük bir bahttır, bir devlettir bu; şarabı, Kevser ırmağından doldurursan büyük bir hayırdır, bir berekettir bu.

Sarhoş bir halde kendinden geçersin, kendinden elini yursun; kendi kanını dökmek için inadına, mahsustan mızrak sallar, hançer çekersin.

Benim ışığımdan karanlık nerde? Nerde bir kâfir ki kılıcını çekesin de kesesin başını o kâfirin.

Vakti geldi, ey Tebrizlilerin övüncü Şemseddîn; beni, kadeh gibi kıpkızıl şarapla doldurup çekmenin çağı geldi-çattı.

CVI

4040. Ey mahşer padişahı, sen rahmet edersin; rüşvet almazsın. Her kırık-dökük, her aşağı-bayağı şey, sen rahmet ettin mi, gelişir-yetişir.

(s.265) Canlarımızı; hiçbir kimsenin eli değmez, senin kudretini bilir-anlar bir kâğıda resmettiğin şekillerde hapsedersin.

Öylesine bir nûrun var ki, parıltılarıyla karanlıklar perdelerini giderir; fakat kıskançlığından da tutar, görmiyenden gizlersin o nûru.

Onu, gerçeği gibi anlamak hususunda uçsuz-bucaksız çöl bile daralır da sonra sen o anlayışı, o görüşü tutar, ışığa bakamıyan göze ihsan edersin.

Mi'râc'ımızı yakınlaştır, yücelt artık bizi; göçüp gitme çağı geldi; can, şu yayılmış yeryüzünden kurtuldu.

Bin cömertlik atına; en yürük, en yüce at, odur. Vefa levhini oku; ne yazılmış, bir anla.

* Kardeşim, çalacaksan inci çal bâri; tezce iç kadehimizden de geliş [*].

---

[*] *Bu gazel Arapçadır. Dördüncü beytin ilk kelimesi, nüshamızda « dâa » dır. « Dâka » olursa anlam, doğruluyor. Bu tarzda çevirdik.*

CVII

A güzel, sen âşıkları şeker gibi öldürmedesin; şu anda öldüreceksen bâri canımı bir hoşça al-gitsin.

Tatlı, güzel bir surette öldürmek, elinin bir ustalığı; çünkü bakışını istiyenleri, bir bakışta öldürüyorsun sen.

Her seher çağı, boyuna bekliyorum, bekliyorum; çünkü sen, herkesten önce, seher çağı, beni öldürmedesin.

4050. Cevrin-cefan, şeker gibi tatlıdır bize; yardım yolunun kapısını kapama bize; zâten sonucu, değil mi ki beni kapı önünde öldürüp gidiyorsun; bâri bunu yapma.

A soluğu, göğüssüz-karınsız olan, a gamı, gamları gideren; a bizi, soluğuyla kıvılcımlar gibi yakıp yandıran.

Her an, bize karşı, kalkan gibi bir başka bahane öne sürmedesin; kılıcı bırakmışsın da kalkanla öldürüyorsun bizi.

CVIII

Ne diye şaşırıp kalmışsın a hoca? Yoksa âşık mısın? Âşıksan a hoca, kâseyi vur taşa, testiyi dik başına.

Noolurdu, hangi kapıda durduğunu bir bilseydin; noolurdu nasıl bir Aya âşıksın; bir bilseydin.

O güneş kaynağını, gökyüzü, rüyasında bile göremez; gözün, ondan aydındır, âşıksan bir dikkatlice bak hele.

Gökyüzü Arslanının bile bu tehlike yüzünden ciğeri, kan kesilmiştir; doğru söylüyorum, incinme; ciğeri pek bir âşıksın sen.

A ter ü tâze gül, doğru söyle, neden kaftanını yırttın? A arıklaşmış Ay; hangi seher çağma âşıksın?

A deniz huylu gönül, düşüncelerle dalgalanıp duruyorsun; her solukta köpürmedesin; hangi inciye âşıksın sen?

Ona dalıp hayran olanın, oklardan pervası yoktur, gam yemez o; sen de kalkanını atarsan pervasız bir âşık kesilirsin.

4060. Toprağın her parçası, bizim gibi aşka düşmüş; fakat a tertemiz can, sen, eşi-benzeri görülmemiş bir âşıksın.

A akıl, deniz kuşuysan soluk alma, söze dalma; mademki hünerin susmaktır; başka hangi hünere âşıksın sen?

CIX

Yüzüm, yüzünden, yüzlerce aydınlığa kavuşmuş; canım, canından, yüzlerce eminlik bulmuş.

Demir varlığım, onun aşk cilâsına kavuşunca varlık aynası kesilmiş; demirliği kalmamış.

Gönül kuşum çırpınıp duruyor; ne kararı kaldı, ne huzuru. Asıl yurdunu gördü de orda durdu, orda dinlendi ancak.

Senin gözünü görmedikçe gözüm, aynalık edemiyor; senin günün ışımadıkça pencerem, pencerelikten kalıyor.

Gözüm, onu görür-görmez, ışığımsın benim dedi; canım, onu görür-görmez, canımsın benim diye dile geldi.

* Sabır, senin şükür şekerini gördü de o yüzden dayandı; yokluk, senin yüzünden zenginleşti de övünç kesildi.

Gâh kapındayım senin, kapı halkasını çalar-dururum. Gâh kucağımdasın benim; gönül kapısının halkasını çalar-durursun.

A seheryeli, aşk civarına git, elçilik et, şu iki haberi ilet; ilet de senin bu yelip yortman yüzünden arınayım, eteğimin nemi kurusun-gitsin.

4070. Kamış gibi belimi bağlamak benim borcum; şeker kamışı gibi şekerler vermek de senin borcun.

A bize kaçan gönül, benden-bizden mahvol; çünkü benlikten geçmezsen bizden kesildin-gitti.

Tatlı tohum, taşa dedi ki: Ben kırılırsam içimi-özümü gösteririm; fakat sen kırılırsan vay haline.

CX

Her solukta, içimden bir kutsal güzel, gizli bir yoldan başıma kıyametler koparır, gürültüler eder-durur.

Sınanmam, yıkılıp yerlere serilmem, coşup köpürüşüm, darmadağan oluşum, Müslümanlığı aldı-götürdü; eyvahlar olsun Müslümanlığa.

Bana, şarap mı içiyorsun; yoksa bir şüpheye mi düşmüşsün dedi. Rabbine mal olmuş gönülden başka kimdir şüpheden kurtulan?

Yürü, masallar söylemiye var; sarhoş bir halde eve git; canlar saç, çünkü o eşsiz güzel de güller saçtı.

A yüzü-yanağı güzel dilber, bir soluk, kulak ver bana; gamınla sarhoş olanı, bir gör-gözet.

A benim tapanım, a benim tapılanım; a benim görenim, a benim görünenim; a iş eri, iş ustası; insanlığın gönlünde, insanın yüreğinde aşkı tanı, aşkla biliş.

Kâ'bemiz, onun mahellesi, kıblemiz, onun yüzü; padişahlık yolunda kılavuzumuz, onun kokusu.

4080. A görüş sahibi hoca, başının, can tehlikesine düşmemesini istiyorsan sakın bizden, sakın.

Hayır, yanlış söyledim; baş ver de yüz binlercesini al; yıkık bir yerdeki defineden, tikenden başka gül bitmez.

O benim arslanım, o canına doymuş âşığım, peri davet eder gibi elinde bir şişe, çıkageldi.

Dedim ki: Ey Rûh-i Kuds, bir halimizi sor, noolur. Dedi ki: Yazık, ne sorayım, benim halimi zâten bilirsin.

Sarhoşum, yolumu yitirmişim; sus, soru sorma. Neyin sarhoşuyum; kokusundan anla; bir sevgilinin sarhoşuyum ben.

Ne vakit o an gelecek ki ey Tanrı, biz, bizden ayrılacağız; noksan sıfatlardan arı tanrılık yağması, bütün kumaşlarımızı talan edip gidecek?

Kimin bir işçeğizi varsa avucunda bir tikencik vardır; kimin bir sevdiceği varsa zindana kapanmış gibidir o.

Senin işçeğizin gene sensin, senin sevdiceğin, gene sen. Kendinden uzaklaşandır ancak, rintlik eden.

CXI

Beri gel-beri, daha da beri; niceyebir şu yol vuruculuk? Mademki sen, bensin, ben de senim, niceyibir şu senlik, benlik?

* Tanrı ışığıyız, Tanrı sırçası. kendi kendimizle bunca savaşımız, bunca inatlaşmamız da ne? Aydınlık, aydınlıktan ne diye kaçar böyle?

4090. Hepimiz de bir tek olgun kişiyiz; fakat neden böylesine şaşıyız ki? Neden zengin, yoksulları böyle hor görür ki?

* Sağ el, ne diye kendi solunu hor görür? Her ikisi de mademki senin elin; uğurlu ne demek, uğursuz ne demek?

Biz, hepimiz aynı mayadanız; aklımız da bir, başımız da. Fakat şu beli bükülmüş göğün altında iki görür olmuş-kalmışız.

Şu beşten-altıdan pılını-pırtını çek birlik bucağına; niceyedek usul boylu birlik ağacının yalnız sözünü edip duracaksın?

Hadi, şu benlikten geç, herkesle karış, kaynaş. Kendinde kaldıkça bir habbesin, bir zerresin ancak, fakat herkesle birleştin, kaynaştın mı ummansın, mâdensin.

Erkek arslan, herşey yapar; köpek de köpekliğini eder-durur. Tertemiz can, dilediğini işler, beden de bedenliğini yapadurur.

Canı da bir bil, bedeni de; fakat sayıda yüz binlercedir. Hani bademler gibi, hepsinde de aynı yağ var.

Dünyada nice diller var, fakat hepsi de anlam bakımından bir; kapları kırıp döktün mü su, bir olur-gider.

Birliğe erer de gönülden sözü, sürer-çıkarırsan can, her görüş sahibine haber gönderir, meramını anlatır.

CXII

O hekim, bana dedi ki: Yürü, git, ekşi birşey yemişsin sen. Hayır dedim; işte dedi, rengin bile ekşi.

4100. Gönül karardı mı, benzin rengi tanıklık eder; sen perde ardındasın amma içindeki, dışına vurup durur.

Toprağın, tatlı su bulursa bağlık-bahçelik olur; acı suyla sulanırsa diken bitirir, dikenlik kesilir.

Bitkiler, baharın yeşerirler; güzün sararır-solarlar; sen de güz mevsimini görmediysen ne diye böyle sarарıp solmuşsun?

Ona dedim ki: A gizli şeyleri bilen; senden ne saklıyayım? Canın gelişmesi senden; canı, sensin yetiştirip geliştiren.

Ekşi bir hale getirdiğini kim diriltebilir? Üşütüp dondurduğuna kim sıcaklık verebilir?

Özel şaraplarından bir sağlık şerbeti gönder; çünkü ezip sıktıklarını coşturup köpürten de sensin.

Bir yüce, bir güzel mi güzel şarap sundu da hadi dedi, kendine gel, dik şunu da gamlarla doluysan neş'elen, ölmüşsen diril.

(s.266) Senin yüzünden, kayadan, Aras ırmağı gibi ırmaklar kaynar; esmer benizlisin amma senden ışıklar parlar.

Görünüşte geçicisin amma ölümsüzlük Hızır'ı olursun; gönlün incinmiştir amma gönüllere neş'e olursun sen.

Şu varlık, şu beden, ne vakit yabancılardan tertemiz olacak da yüzlerce kişiye devlet olan, ikbal kesilen bir elbiseye bile boş verecek?

4110. Bir ağaç, yele dedi ki: Ne vaktedek eseceksin? Yel, sen sararmış-solmuşsun amma dedi, yel, baharlık eder sana.

CXIII

Bu semâ', bir yabancı yüzünden böyle yarım kaldı; puhukuşunun bed sesi, halkayı yıkık yere döndürdü.

Kara benziyen kişi, vakti-zamanı soğutur-gider; hattâ çözülüp sel gibi aksa bile evi yıkar, yerle bir eder.

Dışardaki yabancı kötüdür, fakat içerdeki daha da kötü; bir dişin çıka-rılması bile yabancılık yüzündendir.

Yabancı, halden bilmez kişi, güzyelidir; bağı-bahçeyi sarartır-soldurur; tohumları bile yerde sıkar, hapseder, güzelliklerini göstermez.

Yüzüne karşı gül gibi güler; fakat ayağına tiken gibi batar; tarağa benziyen o iki başlıdan sakalını korumaya bak.

Savaş safındaki bir korkak yüzünden yürekli erlerden meydana gelmiş nice ordular bozguna uğramıştır.

Tebrizli padişahlar padişahı Tanrı ve din Şems'i yok mu? O, bütün toplulukların mumudur; ona pervâne kesilmişimdir ben.

CXIV

Yüzünün nuru vurmuş da o yüzden, her çorak yer, bir lâlelik kesilmiş; dudağının kızıllığı vurmuş da her ekşi koruğu bal haline getirmiş.

Dün gece rüyada, aşkının mushafını okudum; ah, bir süresinden canım, öyle bir deli-divâne oldu ki.

4120. Ah, şekerim üzerindeki tat, senin şekerin olsa iki dünyanın müşkülü de ne şekerleşirdi, ne helvaya dönerdi.

Çırılçıplak bir adam benziyen bedene gün yüzünü göster, güneşe benzer yüzünün ışığını vur o bedene de her kılın dibi, şekerlerle dolsun.

Kendinden geçmek, masradan ipliğin çözülmesinden de kolaydır; düşman bile ipliğin ucunu masradan bulmuştur ya.

Ah, henüz görmedin sen; aşk meydanının başında kelleler, oynayıp duruyor; her yanda da bir ocak var.

Beden, bir kavuna benzer, koparmazsan nasıl yerler ki? Kır bedeni de Lâhur ülkesine değen kıymet, meydana çıksın.

İki âlemin hekimine gittim, aşk hastasıyım dedim; gönlümün nabzı atıp duruyordu; idrar şişesi de elimdeydi.

Ona dedim ki: Ey Tebriz'in övüncü Şemseddîn, ah; özleşmiş illete senden başka kim, bir şifa bulabilir?

CXV

Galiba bir başka yerdeydin; çünkü karnın bom-boş. Bir başka çeşit su içmiş olmalısın ki çamurlara bulanmışsın.

Bir başka şarabın sarhoşusun; aklın başında değil, pek bönsün; mademki ona gönül vermişsin, yürü, artık rahatın-huzurun yok senin.

* Yürüyüp giden hazine, gönlündedir o hazinenin üstünde de şu balçık var. Tutalım, görmemişsin; işitmedin de mi?

4130. Gözün ağarıp görmemesi neden? Nefsin, kızgınlığın tesirinden; ilâç diye dövülmüş yeşim taşını nasıl verir, sürme diye nasıl çekersin?

Canın, zevali olmıyanın bakışıyla teyellenmiş; iş böyleyken sen tutmuşsun; güneşin ışığını balçıkla sıvamışsın.

Gönül definen mühürlenmiş, şu ciğerin, sevdalara mâden kesilmiş; a açgözlü obur, niceyebir karnını doyurma hevesinde yelip yortacaksın?

Şu aşk çarpıntın, Şemseddîn'in tesiriyledir; şu yetiştirip geliştirdiğin baht, Tebriz'den gelmededir.

CXVI

A arslan yürekli, yüzlerce arslanlıklar göstermiş, erlikler etmişsin; bağışta, lûtufta, güneşten bile öndülü almışsın.

Gözünü kapa da bir kere daha merhamet et; Tanrı'ya and içmişsen dön o anttan, boz o yemini.

Bir bak da gör, sen, şu öfkede, şu savaşta ayak diredikçe düşmanlar, ellerini çırpıyor.

A benim canım, gönlün kime akmada, söyle de yoluna toprak olayım onun; kendisini adam saydığın kimse ona kul-köle olayım ben.

A beden, sonucu bir sıçra, bir kendine gel, çalı,çabala; çalışıp çabalamak, kutlu bir iştir, ne diye böyle solup kalıyorsun?

Kalk, sevgiliye var, yüzünü yerlere sür; a şeker gibi güzel dost, neden incindin de.

4140. Canın sahibi, Tebrizlilerin övüncü Şemseddîn, şu başım, senin fidanında bitmiştir; çünkü sensin onu yetiştiren.

CXVII

A demir yürekli, meğer o demir yüreğin bir aynaymış; aynaysa benim gönlümle çok eski bir eş-dost.

Ben aynanın gönlündeyim, ayna benim gönlümde. Beden de kim oluyor? Dün, evvelki gün meydana gelmiş biri ancak.

Hoca, neden böylesin? Din aşkı, senden kaçıp duruyor; çünkü seni, hep evelsi günkü Ahmed görüyor.

Seçilmiş bir kuşsun gerçekten de; tatlı yemler devşir; senin kuşuna, tâ Çin'den yem geldi.

Tanrı Arslanısın, Tanrı, sana erkek arslan adını verdi; iş böyleyken ne diye tuttun da bir maymunla soluktaş oldun?

Beden şekline bakma, o şekli görme; senin lâyığın değil o; fakat bâzı kere padişah da tura, bir yün hırka giyer.

Aklını başına devşir de gönlünü, bir uğurdan, sevgilinin eline ver; ver de gönlün hesede, kine düşüp çürümesin.

Güzel bir hale gelen, boyuna aşk arayan gönül yok mu? Böyle gönüle Tûrusînâ'nın, gönlü bile yaygı kesilir, ayaklarının altına döşenir.

O şerbete susamışsın, o vuruş, yaralıyor, hasta ediyor seni; bu gurbetteyken adam-akıllı inanç olamaz sende.

4150. Akıl, şekere benzer, şekillerse kamışa. Anlamlar, şaraptır tıpkı, harflerse şarap küpü.

Gelin, güzel olmadıkça süsüyle-püsüyle, atlastan yapılmış, yahut altın işlemeli elbisesiyle gözlere uhoş görünemez; gönüller, bunlarla hoşlaşamaz.

Mademki şu dünyadan geçip can meyhânesine gitmiyorsun; şarap yerine tatsız-tuzsuz tarhana çorbası içedur.

Beden evini, bir bağ, bir gül bahçesi haline sok; gönül bucağını, bir Cuma mescidi haline getir.

Böylesine kişiye, her solukta, bir güzel görünür; o tek gören kişiye her solukta bir güzel gelir, tabak içinde, görülmemiş bir badem helvası sunar.

Su, su kuşuna deniz hikâyesi söyleme; erliği olmıyan padişaha, kız-oğlan kızı ne diye sunarsın?

CXVIII

Canımız bir köşktür; bir tepe, bir yıkık yer değil. Solukdaşımız, sevgilimizdir bizim, özü, soluğu yabancı olan biri değil.

Gönül yolu, korkunç bir çölden geçer; yürekli bir er, erkek bir Rüstem olmıyan kişi, nerden varacak oraya?

Oraya varacak kişinin gönlü, düşmanı yıkan, bedenini besliyen bir gönül olmamalı; kendini yıkıp alt eden, sevgiliye âşık olan bir gönül olmalı.

Böylesine kişinin bedini, mezarın toprağıyla örtüldü, yer altına gitti mi o bedenden, tohum nasıl baş verir yücelirse tıpkı onun gibi kabul ediliş ağacı yükselir, boy atar.

4160. Işıklı bir gönül ehlinden başka kimdir o ışığa âşık olan? Pervânenin gönlünden başka nedir o mumun sınadığı şey?

Rûhullah'a ferahlık veren, onu yaylalara salan, ancak Rûh-ul Kudüs'ün cilvesidir; çünkü güneş bile ona, ancak bir bekâr evidir; güneşi bile görmez, ona bile bakmaz o.

CXIX

Perinin, Süleyman'ın tapısında saf kurmasına şaşılmaz; sen, asıl o perinin huzurunda Süleyman'ın *saf kurup dîvân durmasını seyret.*

Öyle bir peri ki yüzünün nûrundan insan, melek kesildi, peri, zahmetten, illetten kurtuldu, derman bulma gamından halâs oldu-gitti.

O perinin geliştirmesiyle insanın gözü açıldı; o perinin yüzünden melek de can incisini buldu, şeytan da.

Bizlik-benlik, temizlendi; erlik[illegible] kurudu; peri insan oldu, insan peri kesildi.

Tebriz'in de, canın da övüncü, can gözü Şemseddîn'in yüzünün aksiyle peri, neş'elendi, candan da neş'eli bir hale geldi.

CXX

(s.267) Her solukta, soldan-sağdan aşk sesi geliyor: *Biz*, çayırlığa-çimenliğe gidiyoruz, kim seyretmek ister?

Evde oturma zamanı geçti; bağa-bahçeye gitme zamanı geldi; kutluluk sabahı ağardı, buluşma-kavuşma vakti geldi-çattı.

A sâhip-kırân padişah, şu ağır uykudan uyan; devlet-ikbal atını sür; kavuşma nöbeti, artık bizim.

4170. Vefa davulunu çaldılar; gökyüzünün yolunu süpürdüler; sizin zevkiniz, neş'eniz, artık peşin; yarın ödenecek veresiye alış-veriş nerde kaldı?

Rum, el uzattı da gece Zenci'sini bozguna uğrattı. Yüceler âleme de, aşağılık âlem de ap-ak, parıl-parıl parlamada.

Ne mutlu ona ki şu renkten-kokudan kurtuldu; çünkü canda-gönülden, bu renkten, bu kokudan başka daha ne renkler var, ne kokular var.

Şu balçıkta bir kimya tezgâhıdır kurulmuş amma gene de ne mutlu balçıktan kurtulan cana, gönüle [*].

---

[*] *Bu gazel «T» harfindedir; unutulmuş, buraya yazılmış.*

CXXI

Hekim, gene Eyyûb'un kapısından içeriye girdi; gene Ken'ân Yûsuf'u geldi, Yâkub'una kavuştu.

Gönül, sevgilisinin bulunduğu yere gitmek için evini-barkını bıraktı; fakat bir de baktı, gördü ki sevgilisinin evi-barkı meğer gönülmüş.

Gönül, yok oldu da, kendi kendini istiyen de benim, istenen de ben sözünün anlamı anlaşıldı, açığa çıktı.

* Şükürler olsun, İsâ erişti de Âzer'imiz dirildi; şükürler olsun ki Mûsa, mûcizesini gösterdi.

Şükürler olsun ki Mûsa, Firavun'a uyanların hepsinden kurtuldu; şükürler olsun ki âşık, sevgilisinin yanıbaşına geldi-kuruldu.

Şükürler olsun ki aşk güneşi, doğudan doğdu, parladı; ateşini, çoşkunluğunu gönüllere, canlara saldı.

4180. Şükürler olsun ki gayb sâkisi, bütün ayıpları şarapla yıkadı. Şükürler olsun ki dileyen, gönlünü ezen gamdan kurtuldu-gitti.

---

[*] *Bu gazel «Ş» harfindedir, unutulmuş, buraya yazılmış.*